

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Coll

HESIODI ASCRAEI

POEMA INSCRI-

PTVM ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ,

id est, Opera & Dies.

ACCEDVNT IN IDEM BREVIA SCHOLIA IACOBI Ceporini, per IOANNEM Frisium Tigurinum denuo aucta: in quibus dictiones & sententiae quaedam obscuriores, atque obiter Graecorum carminum ratio declarantur. Enarrationes item luculentissimae una cum Praefatione PHILIPPI Melanchthonis. Adiecta est etiam recens Latina interpretatio IOANNIS Frisij, quae verbum verbo quam propriissimè redditur.

TIGVRI APVD CHRISTOPH.
FROSCHOVERVM M.D.LXXIX.

PRAEFATIO IN HESIODVM PHILIP-

PI MELANCHTHONIS.

V M de enarrando Hesiodo deliberarem, inter cæteras difficultates quas mihi id negotij suscepturo propositas esse intelligebam, in mentem hoc quoque veniebat, non defuturos esse, quoniam non ita multo ante is poeta in hac schola luculenter enarratus est, quibus, si relegeretur, fastidium repetitio adferret. Video enim non aliter atque vulgo aiunt novas cantiones gratissimas esse, ita vos avidissime ad eos auctores cognoscendos, qui minime noti ac peruulgati sunt, confluere. Quanquam igitur verebar ut accepturi essetis poema, quod gratiam nouitatis paulo ante exuit, tamen confirmavit me eorum iudicium, de quorum consilio Hesiodum enarrandum suscepi, qui quod eius poetæ cognitionem maxime frugiferam & liberali ingenio dignissimam esse statuebant, sæpe relegendū esse iudicabant. Nam cum magnam vtilitatem habeat relectio, & diligentius expendantur & alius introspiciantur ea quæ retractamus, (sunt enim, ut scitis, *Ἀντίποι ποσειδῶς ἀσπασίται*,) fore arbitrabantur, ut neminē pœniteret Hesiodum ex intervallo regustasse et propius cognouisse, cuius de omnibus officiis tam honesta præcepta sunt, tam multæ sententiæ, quæ ad abditas et abstrusas in natura res cognoscendas faciunt, ut nunquam de manu deponendus videatur. Nam qui numerat potius quàm longum catalogū authorum audierit, quàm supputat quid ex quoque lucrifecerit, is sciat se in studiis in-

feliciter versari. Neq; verò multum vtilitatis adferre scriptor vllus potest, semel tantum velut à limine saluatus. Et

Hesiodum veteres non tantum putauerunt semel atque iterum legendum esse, sed ediscendum omnibus pueris, qui liberaliter instruebantur, vt Columella testatur, proponebant. Ego igitur his causis adductus sum, vt susceperim hunc poetam rursus interpretandum. Sed quoniam cupio vobis etiam persuadere vtilem operam vos in eo reperendo sumpturos esse, aliquantò latius huius mei iudicij ratio mihi exponenda est, & dicendum quomodo legere veterū scripta conducat. Qua de re dū dico quæso me diligenter attendite. Nam qui in discendo nihil aliud consilij habent, nisi vt multa legant, hi mihi tanquam via lapsi, toto cœlo errare videntur.

Proinde sic statuo, paucos quosdam eosq; optimos ex illo magno librorum numero eligendos esse, quibus à primæ pueritiæ innutriti, omnes eorum sententias, vt digitos ac ungues nostros, teneamus, & sermonem eorum, quàm proxime fieri potest, nostra oratio referat ac redoleat. Anîmaduerto autem hanc orationem in reprehensionem quorundam imperitorum, qui varietate lectionis doctrinæ famam aucupantur, incursum esse, qui me desidiæ iuuentutis nouo quodam Paradoxo alere vociferabuntur, cum audient me variam & multorum lectionem improbare. Ego verò si quam nouam legem, nullo authore, sine grauius testibus ferrem, iure culpandus essem. Neque enim uel ætas mea, vel eruditio, vel authoritas eiusmodi est, vt sumere mihi apud vos præcipientis personam auserim, verum ea quæ à doctissimis viris tradita meminimus, quæq; mediocri harum literarum in quibus versamur usu cognouimus, in medium afferre officij nostri esse iudicauimus. Horatius ait: Vel si cæcus iter monstrare velit, tamē aspiciendum

dum esse, si quid moneat quod non sit inutile. Quare vos rogo ne grauati, in tam varijs opinionibus eorum qui discendi rationem tradunt, & meam sententiam audiatis, cui nisi doctissimorum hominum testimonia suffragantur, non postulo vt accedatis: sin autem & locupletissimis testibus fidem fecero, & grauissimis argumentis ostendero, promiscuam illam variamq; lectionem non perinde iuuare studia, vt quidā existimant, nihil erit opus, cur mihi quisquam hæc monenti succenscat. Sicut igitur prudentia est certum alicubi domicilium, certam sedem, certos habere lares, ita in studijs necesse est animum habere certos quosdam authores, ad quos se quacunque de re disputatio inciderit, referat, quos penitus notos habeat, quosq; de omnibus rebus in consilium adhibeat. Non vacat autem illi, qui in omnibus chartis excutiendis operam sumit, in certis aliquibus scriptis tantisper cōmorari, dum & penitus ea cognouerit, & ita imbiberit, vt planè in suam naturam verterit. Neque enim fieri potest, (vt ait Xenophon,) simul & multa quispiam faciat, eademq; recte omnia: non enim potest se mens intendere in diuersa. Quare cum aliqua de re, aut iudicandum est, aut dicendum, tum demum sudant illi ac sentiunt in tanta copia quā sint inopes. Quia enim nullam certam supellectilem habent, vnde depromant quæ vsus poscit, itur ad bibliothecam, quæruntur indices, mutuātur à singulis authoribus sententiolas aliquot: quas cum in lucem proferunt, quia plærunq; male cohærent furta illa, nec inter se consentiunt, inuenias pleraq; illa nihil facere πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Neq; verò legere se putet authorem is, qui obiter tantum inspexerit ac salutauerit. Nam quem admodum aiunt, amici sensum deprehendi non posse, priusquam cum eo multos salis modios ederis, ita diu multumq; habendus est in manibus author, iterum atque ite-

rum euoluendus, dum fiat satis familiariter notus, dum illius sententiæ, illius verba sic infideant tibi, ut cū opus est, non procul accersenda aut quærenda sint, sed ultro se tibi offerant. Contra, quemadmodum immodicus cibus, quia concoqui non potest, in crudos humores degenerat, qui non modo non alunt corpus, sed naturalem etiam succum strangulant: Ita cum multa legeris, fortassis fiet ut confusam quandam doctrinam tibi compares, sed illa magis hebetabit ac obruet ingenium quàm perpoliet. Nihil enim certi, non res, non verba, in tanta varietate lectionis reliquum tibi facies. Verba vnde quaque emendicanda erunt quoties dicere institueris, quorū mira dissimilitudo erit, neque magis inter se similes sententiæ erunt ex varijs locis authorum nullo iudicio aut delectu transcriptæ. Denique in tota oratione velut ægri somnijs vanæ fingentur species, vbi non pes non caput vni est. Cum igitur hæc incommoda secum afferat illa tumultuaria lectio, quid tandem rei est, cur non ingrediamur meliorem aliquā legendi rationem? cur non doctissimorum hominum præceptis obtemperemus? Neque enim ignota est vobis sententia Plinij præcipientis, ut sui cuiusque generis authores diligenter eligantur: multum enim, ut ait, legendum est, non multa, quod sic accipiendum esse nemo dubitat, sæpe multumque eadem esse relegenda, nec esse distrahendum animum varietate authorū. Idem monet Seneca, certis enim ingenijs, inquit, immorari ac innutrirī oportet, si velis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat. Non Delphicum vllum oraculum verius esse experiemini, si vestra studia ad calculos vocabitis, & ratiocinabimini quantum lucri arripierit aliquando vnus author ter aut quater relectus, & ad id cōferetis ea quæ ex multis alijs libellis obiter inspectis in animo hæserunt. Intelligetis enim multo vberiores fructus

Etus vos ex vno illo libro quàm ex reliqua tota bibliotheca percepisse. Accedit huc quòd sicut alias artes imitatio docuit, ita in his nostris studijs, nisi ad aliquod certum exemplar dirigamus animũ, nihil efficiemus dignum laude. Videris. n. eos q̄ sculperere, q̄ pingere, qui canere discũt, eligere aliquẽ magistrũ, cuius esse quàm similimi studeãt. Neque verò exigunt hanc diligentiam inferiores artes, & non flagitant eandem hæ maximæ vitæ et regendarum rerum publicarũ artes, in quibus vos versamini. Non enim satis intelligitis quid oneris sustineatis, si nō cogitatis has literas ad quas adhibiti estis, cõparandas esse tum ad priuatam vitam recte instituendã, tum ad ciuitates regendas, ad iudicia tenenda, ad religiones conseruandas, denique ad omnes vitæ partes gubernandas. Quare si aliæ mediocres & tanquam secundæ classis artes percipi non possunt nisi ad certa exemplaria manus dirigatur, quanto minus has difficiliorese consequemur, nisi proposuerimus nobis aliquem ad imitandum, quem tota mente atque toto animo intueamur, qui regat omnia consilia nostra, vel in dicendo, vel etiam in rebus gerendis? Nonne grauissimus poeta Vergilius, cũ significare vellet, quæ esset optima ratio principis ad eximiam virtutẽ instituendi, fingit Eundrum adiungere adolescentem filium Aeneæ, & præcipere gnato, vt inde à prima pueritia Aeneã effingere & imitari studeat? Sic enim ad Aeneam ait cum illi puerũ commendat:

Sub te tolerare magistro,

Militiam & graue Martis opus, tua cernere facta

Adsuescat, primis & te miretur ab annis.

Sensit enim poeta artem illam imperandi, vnã omnium longe præstantissimam, neminem adsequi posse, nisi se ad alicuius summi viri imitationem totum componat, cuius dicta, facta, consiliaq; omnia ob oculos posita habeat, ad

quæ suum ipse cursum dirigat. Quanquam autem hæ nostræ artes dignitate longe infra bene imperandi scientiam positæ esse existimentur, tamē difficultate illi pares esse nemo dubitare potest, si modo expenderit, quanti negotij sit, tam multarum rerum cognitionem, præterea mediocrem quandam facultatem dicendi & exponendi, quæ recta esse perspexeris, parare. Est enim profecto una de difficillimis artibus, vel mediocris eloquentia. Quare si in leuioribus artibus sine imitatione effici nihil potest, Eloquentiam ne putabimus nos sine vlllo adminiculō consequi posse? Ciceroni nō videtur. Nam apud hunc Antonius ante omnia præcipit, vt eligamus aliquem cuius nos similes esse velimus, & summa contentione animi effingamus, atque imitemur in illo ea quæ maxime excellunt. Quod si igitur imitatio tantopere necessaria est, nec imitari quenquā possumus, quem non penitus notum habeamus, non relinquitur dubium, quin diu eligendi sint aliquot optimi libellī. Vt enim qui semel oppidum aliquod præteruectus est, nō omnes vrbis vicos, non ciuitatis mores, non hominum loci eius ingenia statim didicit: ita consilia ac sententias, aut sermonis compositionem in authore quem semel percurristi, non statim animaduvertere potuisti, sed diu in eo commorandum est, si voles altius introspicere. Iam vt eius aliquam similitudinem adsequaris, vt verba illius in promptu habeas cum opus est, vt sermonis compositio non sit illi absimilis, hoc verò sine perpetua lectione effici nō potest. An non videmus pictores cum vultum alicuius depingunt, quàm sæpe respiciant ad exemplar, quàm contentis oculis omnes lineas contemplantur? Ita nobis nunquā deſcendi oculi erunt ab eo authore quem perdiscendum in manus accepimus, quemq; imitandum esse aliquo modo duximus. Non disputo nunc de tota imitandi ratione, sed

sed hoc monere tantū volui, oportere nos in studijs nostris habere certas quasdā sententias semper ob oculos, ex quibus vel de moribus, vel de rebus alijs iudicium faciamus, & ad quas referamus nos quacunque de re disputabimus. Deinde quædam struendæ componendæq; orationis tenenda forma est et character, similis veteri & pure Latino sermoni: quorum vtrunque deest istis qui vnum hoc studium habent per omnes authores grassandi. Nam cum sine delectu omnes sententias congerant, non potest fieri, vt habeant certas aliquas propositas, quas in iudicando sequantur. Deinde citius tota rerū natura mutabitur, quàm fiet vt iusta orationis structura vrantur hi, qui non ad aliquorum ex veteribus imitationē sese contulerint. Itaq; videmus eorum orationem qui quanquam multa legerint, tamen in componenda oratione, cum nullam veterē formam imitantur, persimilē esse mendici pallio, cui passim lacerato, omnis generis pamiculi assuti sunt. Nam tota istorū oratio ex dissimillimis & verbis & sententijs congesta, aliās longas habet circunductiones, aliās abrupta quædam & mutila membra, aliās obsoletas & ab vltima antiquitate petitas figuras, quas nō intelligat si reuiuiscat ipsa Euandri mater, aliās vocabula noua & in media barbarie nata. Porro cū illa dissimilitudo obscuritatē pariat, et maximum vitium orationis sit obscuritas, quis tale dicendi genus non oderit? quis non fugiendum velis, vt ita dicam, & remis sentiat? Quæ cum ita sint, quis non fateatur satius esse paucos scriptores, sed optimos subinde legere, eosq; familiarissimos nobis facere, quàm tumultuaria lectione per omnia bibliopolia vagari, præsertim cum hoc vitij habeat res, vt in multos malos libros opera collocetur, vnde velut contagione aut prauas opiniones, aut corruptū sermonis genus contrahas, quæ postea dediscere immensi ne-

gotij est, præsertim si statim rude & recens ingenium infererint. Nā si motus corporis vitiosus, qualē in Alexandro notauerunt, consuetudine duratus, corrigi postea nulla ratione potest, quæ spes est ex animo perniciosas opiniones cum iā alte radices egerunt, euelli posse, aut emendari sermonis vitia, quorum naturam tibi feceris? Danda igitur opera est statim vt optimis imbuamur, & perinde atq; venena cauēda sunt & procul arcenda, quæ sunt optimis dissimilia. Habetis mei consilij rationem, cur vt quisq; author optimus est, ita sæpissime relegendū esse existimem: quod quisquis sequendum sibi esse statuet, is re ipsa experietur vnam hanc esse ad solidam eruditionem comparandam viam, aliorum verò laboribus ac vigilijs fructum minime respondere. Sed cum Hesiodum semper doctissimi homines plurimifecerint, ex eo genere authorum mihi esse visus est, qui non semel tantum inspiciendi sunt. Quare eum quanquā non planē ignotum vobis relegendum sumpsi. Neq; meum consilium reprehenderis opinor si cogitabitis, quātas utilitates, tametsi exiguus libellus, adferre queat. Et quia principio in omnibus negotijs constituendum est, quæ utilitas ex vnoquoq; genere laboris petatur, nos quoq; monebimus, quid expectare ac flagitare commodi ex Hesiodi lectione debeatis. Est enim ex omnibus authoribus vel verborum vel rerum scientia petenda. Hesiodus autem Græcæ discantibus magnum vocabulorum numerum suppeditat. Et quoniam alicubi hilariiores descriptiones continet, etiam hi qui Latine discunt ab eo quædam honesta exempla copiosi sermonis, & rationem quandam ornandarum sententiarum mutuari possunt. Nam & si lingua diuersa sit, tamē voluntate Græcis Latini, in disponenda, amplificāda atq; illustranda oratione similes sunt. Itaq; duo summi apud Latinos poete, Virgilius & Ouidius, non modo

modo locos eius quosdam imitati sunt, sed multos versiculos pene ad verbum expresserunt, quorum exempla nos commonefaciunt, quomodo ad nostros usus, non tantum cerri quidam flosculi ex huiusmodi authoribus decerpendi sint, sed in omni sermone, in inueniendi prudentia, in explicando proprietas, perspicuitas, & copia, in disponendo diligentia imitanda sit. Sed de hac parte quia satis dicei, nisi inter enarrandum conferantur Latina cum Græcis, & omnes figuræ digito ostendantur, non potest, nolo in præsentia longior esse, sed in interpretatione velut in re præsentī indicabimus, quos locos hinc sumpserint scriptores Latini, et quid imitari, quidq; excerpere ipsi debeamus. Est enim tametsi appareat propter vtilia præcepta magis quàm propter verborū ornatum in admiratione hoc poema fuisse, tamen quantumvis res salubres nemo legisset, nisi commendationē quandam habuissent ex genere sermonis, & gratiam elegancia carminis addidisset. Neq; profecto virtutem ferre potuisset, nisi rerū grauitati venustissimum genus verborum tanquàm illecebras quasdam adiunxisset. Non est autem obscurum quantū amarint Græci hoc carmen, quanta cura adseruauerint, quia Pausanias ait se vidisse in Helicone antiquissimum monumentum plumbeas tabulas, in quibus hoc poema scriptum fuerit. Sed venio ad alteram partem, & exponam quid ad rerum scientiā lectio eius conducat, in qua profecto non minus quàm in verbis elaborandum est. Quia non modo inanis est oratio, nisi res honestas & vtilis contineat, sed etiam copiam omnem dicenti rerum scientia genuit. Non dii tantum mali permittant, vt cadat in eos eloquentia, qui nulla virtutis præcepta, nulla officia, nullas vitæ leges, nullas religiones norunt, quiq; nullam naturalium causarum ac euentuum cognitionē habent. Nam & Horatius cum, quia res

rum cognitione non satis instructus est, negat idoneū esse ad scribendum, cum ait, Scribendi recte sapere est & principium, & fons. Et multis versibus exponit postea, quarū rerum scientiā requirat in eo qui se disertum perhiberi velit. Proinde ita inducite animum ut sentiauis vobis in hoc currículo studiorum, primum magnam quandam & copiosam verborum supellectilem parandam esse, ut explicare, cum de grauibz rebus aliq̄ docendi à vobis erunt, cum dignitate res obscuras, eisq̄ lumen addere possitis: deinde etiam omnium rerum percipiendā doctrinam esse, quæ tum ad nostram vitam recte instituendam, tum ad orationem illustrandā conducunt. Etenim cum aut de natura rerum, aut de moribus, aut de religionibus in hac civili vitæ consuetudine sæpe docendi sint homines, erit plane *ἡ ἀρετὴ λόγιον*, is, qui quanquam mediocris verborum copia in numero sit, tamen res nō satis perspectas et exploratas habet. Neq̄ enim dicere quisquam de re parum nota perspicue potest, ut & apud Platonem Socrates inquit, & sæpe monet Cicero. Et Horatius cum ait: Verba quæ prouisam rem non inuita sequentur, significauit, fieri non posse ut se vltro magno numero offerant verba, nisi causam bene meditatam habeas. Quod cum ita sit, non sunt prætermittendi libri, qui de rerum natura, aut de moribus præceperunt. Neq̄ tamen legendi omnes, sed eligendi optimi, quiq̄ alere eloquentiā possint, quia ferè in barbaris scriptoribus non tantum sermonis spurcicies, sed etiam aliā vitia sunt. Plerique res quas profitentur non satis notas habuerunt, plerisque ratio docendi defuit, et si rerum peritia non defuerit: qua de re nunc longius dici non potest. Hesiodi autem prior libellus totus *ἀσκητικὸς* est, posterior dum agriculturæ præcepta tradit, ortus & occasus syderum, multa quæ ad naturam cognoscendam faciunt,

faciunt, complectitur. Requiretis igitur ex priore libello morum præcepta, quoniam nisi certis legibus & sententijs moniti & adsuæfacti, honesta turpibus discernere didicerimus, & amplecti ea quæ decent, fugere contraria conemur, recte institui vita non potest. Honestissimæ quæque grauissimæque de omnibus officijs sententiæ ob oculos esse posita debent, ad quas omnes vitæ partes, velut ad Cynosuram cursum suum nautæ dirigunt, comparemus. Sed quoniam Hesiodi præcepta, quibusdam ideo parum probantur, quia gentilis homo videtur aliena & pugnancia cum nostra religione docuisse, hic error vulgo eximendus est. Quanquam autem longior est illa disputatio, quam ut hic explicari tota possit, tamen iudicaui operæ precium me facturum esse; si exponerem quæ vis sit, quæque auctoritas eorum præceptorum, quæ tum Hesiodus, tum alij multi sapientes & docti viri cum animaduertissent nobis à natura proposita esse, deprehensa exposuerunt, & in literas reuulerunt, ut commonefacerent eos, & qui propter infirmitatem ingeniorum aut ætatis, aut etiam consuetudine in tot malis exemplis deprauati, cernere ipsi eadem non possent. Proinde sic statuemus, nihilominus diuina præcepta esse ea quæ à sensu communi & naturæ iudicio mutuati docti homines gentiles, literis mandarunt, quam quæ extant in ipsis saxeis Mosi tabulis. Est enim in cōfesso humanæ mentis diuinitus insculptas esse quasdam leges de moribus, quales sunt: Neminem lædendum esse, & colendos esse parentes: bene merentibus habendam esse gratiam: Magistratibus parendum esse: alendos & defendendos esse eos qui nostræ fidei commissi sunt: pacta seruanda esse. Has cum sani quidam homines deprehensas ostenderint imperitis, quid est cur non & vocemus diuinas leges, & pareamus eis tanquam diuinæ voci? Neque ille ipse cœlestis pater

pluris à nobis fieri eas leges voluit, quas in saxo scripsit, & quas in ipsos animorū nostrorū sensus impresserat, quasq; vt Paulus ait, in cordibus hominū scripserat, de quibus sic inter se omnes homines cōsentiunt, vt nulla tā fera barbaries sit, nulli tam perditæ mali, qui non et sentiant et fateantur recta esse, quæ illæ sententiæ præscribunt, quiq; cum nō obtemperarunt, non ipsi peccatū accusent ac damnent suū, quiq; non vereantur numē existere aliquod, cui vel si nulli vnquam mortales resciscant factū, pœnas daturi sint. Nulla tam immanis natio est quæ non tacita maleficos, crudeles, ingratos oderit ac aspernetur, probetq; ea quæ societatem inter se generis humani deuinciunt. Nā & hos qui hospites mactant, qui senes patres trucidant, qui nullā coniugiorum fidē colunt, si admoneantur, natura fateri cogit, indigna se hominibus facere. Iam in his qui sibi alicuius flagitiū consciū sunt, cruciatus & terrores tanti mentem exagitant, vt adpareat diuinā quandā vim esse, quæ admissi sceleris pudere cogat, quæq; impendentis supplicii metū incutiat. Sunt igitur in humanis animis certę de moribus leges quæ tum priuatā vitā regunt, tū constituere ac tenere Respub. iudicia exercere, & societate hominum defendere docuerunt. Et vt fateamur nos diuinitus conditos esse ac propagari, ita dubitare non debemus, quin è cœlo in hanc vitam attulerimus illas vitæ leges, & illos igniculos, qui & ostendunt honesta, & admonent semper præesse numen, & inspectare omnia hominū consilia ac facta, deq; scelera eis suppliciiū sumere solere. Paulus alicubi huiusmodi sententias veritatē Dei appellat, cū vellet significare has opiniones non errore quodā à maioribus p manus esse traditas, nec temere vel obrepisse nobis, vel in animis hærrere, sed adeo mentibus nostris infixas esse, ita, vt eñci aut erui nulla vi possint. Ego cū expendo autoritatē harū legum,

& ani-

& animaduerto, quàm religiose col eas Deus postulet, commoueor profecto, & earum scriptoribus magis capior, agnosco enim non sine mente, vt ille ait, sine numine diuûm, hæc ab illis nobis viuendi præcepta tradita esse. Quare non satis intelligunt horum scriptorum consilia, qui non perspiciunt vnde tot honesta præcepta, tot graues sententiæ manarint. De religione aliter docent nos Christianæ literæ, sed de ciuili vitæ consuetudine, communibus naturæ præceptis parere nos Christus voluit. Neque verò nihil ad Christianum pertinet ciuili vitæ consuetudo. Non sunt igitur prætermittenda, si qua docti & periti homines ea de re monuerunt. Nullius autem Philosophi commentarios Hesiodo præferri velim, tanta est & grauitas in docendo & simplicitas. Illi sæpe, dum ad vnum omnia refecare student, dum odiose rixantur, altercando veritatem amittunt. Nam vt alia omitam, plerique Philosophorum, Deum administratione rerum submouent; negantque ei res mortalium curæ esse. Neque animaduertunt, ab ipsa natura nos commoneri, esse aliquam mentem, quæ hæc humana regat, bonos seruet, improbos puniat. Melius igitur Hesiodus, quia in iustitiæ præceptis flagitiosis grauissimas pœnas interminatur, præmia bonis pollicetur. Venit mihi in mentem Luciani, qui vt solet per iocum cum Hesiodo exposulat, cur, cum pollicitus sit se scripturum τὰ τ' ἰσθια καὶ τὰ ἰσοόμενα, præsentia & futura, nihil tamen prædixerit, nulla rerum futurarum vaticinia reliquerit. Ego verò non tam vaticinari duco Chaldaeos illos quos vocant, qui prædicant, vt in alea, seu ludo talorum victurus sit, aut etiam, qui tempestatum vires præuident, quàm Hesiodum ex consilijs hominum exitus & casus coniectantem. Ea diuinatio & excelsissimis orta causis est & bono viro dignissima, qua

& multos alios & Platonem vsum de Dionysio videmus, quando calamitosum Tyrannidis exitum prædixit. Neque aliud prædictionum genus ad vitam vtilius est, cui si Nego, si Domitianus, & plerique alij fidem potius adhibuissent, quàm vanis promissis ariolorum, in tantas calamitates non incidissent. Nos verò cum Hesiodū audimus commemorantem, quæ supplicia improbis impendeant, non humana aliqua, sed diuina voce nos à turpitudine abstergeri, & ad virtutem colendam inuitari existimemus. Dixi de argumēto prioris libelli: posterior ortus & occasus syderum & pleraque quoniam continet. Et quia solent in scholis quidam technici libelli de natura rerum proponi, quales sunt, vel de sphaera cōmentarius, vel Aristotelis *meteorologia*, vel de Cœlo, videtur mihi in his etiam aliquis locus Hesiodo tribuendus esse, quia temporum vices, ortus syderum, dierum spatia, mira diligentia annotauit, viderurq; inter primos apud Græcos Astronomiam attigisse. Nec eius artis contemnendus author Aristoteli & Plinio visus est, qui aliquoties eius testimonium allegant. Est autem cum omnium naturæ partium, tum maxime cœlestium motuum, & syderum perliberalis cognitio. Nec mihi iniuria Plato dixisse videtur, non homines, sed suillum pecus esse, quicunque nullo eius artis studio tenentur. Nemo enim fuit vnquam sanus homo, qui etiam si alias artes hominum industria excogitatas esse iudicaret, nō videret tantam esse Astronomiæ præstantiam, vt neminem nisi Deum authorem eius & repertorem faciendum putaret. Itaq; & Manilius Ethnicus scriptor, negat potuisse fieri, vt res tam procul à nobis positæ deprehenderentur, nisi hominum animis diuinitus monstratæ essent. Sic enim ait:

*Quis foret humano conatus pectore tantum,
Inuitis vt Dijs cuperet Deus ipse videri? Sensit enim
quandam*

quandam diuinitatis similitudinem esse, illarum rerum notitiam potuisse consequi. Non liber autem hoc tempore utilitates huius artis enumerare. sunt enim propemodum infinitæ, & quædã ita sunt ob oculos positæ, ut etiam ab indoctis cerni queant.

Cum igitur Hesiodus grauissimarum rerum præcepta contineat, & ad mores formandos, et vitã recte instituendã & ad cognitionẽ rerũ naturalium cõducatur, quis nõ dignissimum lectu iudicare queat? Ego vero etiã sæpe relegendũ, et ad verbũ ediscendũ esse censeo. An si in excellentibus picturis contemplandis nunquã oculi exsaturantur, sed quo diutius in eis hærent, eo magis admiratio videndiq; cupiditas crescit, (quis .n. nostrũ, quoties in templũ venit, non toties resistit ad eas tabulas quas ibi vel Durerus, vel noster Lucas posuit?) non idẽ accadat in egregio poemate cõsiderando? Truncũ ac caudicẽ illũ profecto dicere nihil vererar, cui satis est semel aut iterũ excellens et ornatũ carmẽ legisse. Proinde sicut apud Vergil. mirabili cupiditate ac lætitia intue tur cœlo demissũ clypeũ Aeneas et argumẽtũ in eo cœlatũ diligẽter cõsiderat, cũ quidẽ eũ nõ modo operis varietas, sed etiã illa rerũ futurarũ præstigia et cõmonet et detinet, deniq; *Expleri nequit atq; oculos per singula voluit,*

Miraturq; interq; manus et brachia versat.

Ira et vos nunquã satietas aut fastidiũ legẽdi Hesiodi capiat. Sed in eũ assidue oculos defigite, oẽs locos diligentissimè excutite, & sentẽtias eius vobis ita familiares facite, ut quoties aliqua de re deliberabitis, in mentẽ vobis illa honestissima præcepta veniãt. Multũ etiã sermo vester ab illo transferat, ac mutuetur. Nos quidẽ quantũ in hac ingenij atq; eruditionis mediocritate præstare possumus, dabimus operam, ne quẽ pœniteat nobis enarrantib. hunc poemam operam dedisse.

DIXI.

**PRAESTANTI DOCTRINA ET VIRTUTE VIRO D.
ANTONIO Schnebergero doctori
medico excellentissimo, IO.
ANNE Frisius Tigurinus
S. D. P.**

G V M omnis omnium discentium ratio in ipsa excitatione consistat, ac nullus ferè studiosorum ad verum & certum eruditionis fastigium sine hac peruenire possit: visum est mihi, Ceperini nostri scholia suis grammaticæ præceptis olim adiecta, denuo iuuentuti communicare, ac simul authoris consilium paucis indicare. Scripsit enim vir ille & pietate & eruditione insignis, de institutione Grammatica in linguam Græcam, compendium, adeò breue & eruditum, (præsertim in ijs quæ ad linguarum proprietates, quas Græci *ἰδιώματα* vocant, pertinere videntur) ut suæ ætatis homines, sua industria ferè omnes excelluerit. Hoc, quantum accessione exemplorum, meo labore & studio, accreuerit, exemplaria à FROSCHOVERO nostro excusa satis testantur. Cum igitur Hesiodus gravissimarum rerum sententijs præ cæteris redundet, quæ ad mores formandos & vitam recte instituendam plurimum conducunt: voluit Ceperinus teneros adolescentium animos hisce satuberrimis eius præceptis imbui, ut statim ab ineunte ætate quid ipsis imitandum fugiendumue sit, ex hoc authore instituerentur. Ceterum quo facilius Græcarum literarum candidati in hoc poetâ versari queant, & simul ij qui iam grammaticæ eius rudimenta perceperint, in his probè tanquam vna præceptoris voce

EXCT-

exerceantur, hunc Hesiodi librum (cui titulus inscribitur Εργα
 καὶ Ημέραι, Opera & Dies) breui scholio ita adornauit, dictiones
 & sententias obscuriores ita explicauit, ut studiosa iuuenta
 & authoris sensum intelligere, & omnem omnium Themas
 tum difficultatem superare, verborum compositionem, & va-
 rias huius linguae dialectos citra ullam moram domo haurire
 possit. Quantum verò operæ, laboris, & diligentiae nos in hac
 scholia nunc primum contulerimus, quibus studiosorum (si nos-
 tra cum prioribus conferat) facile deprehendet, & indicabit.
 Et hos quidem omnes labores, conatusq; nostros, tibi doctissime
 Schnebergere dedicare volui: partim quidem, quoniam à tene-
 ris annis Latina cum Græcis coniunxisti, ut in hisce legendis,
 quantum ab arte medica, qua plurimum & excellis et occupan-
 ris, otij tibi fuerit, te interdum oblectes: Partim verò, quòd vir-
 tutes tue, ac generis claritudo, & quæ nobis olim intercessit
 coniunctio, hoc officij à me postulare viderentur. Nam felicitis
 memorie pater tuus, pietate et artis medicæ cognitione clarus
 cum immatura morte tibi eriperetur, ut quàm honestissimè te
 instituendum curaret, matrituæ, lectissimæ ac nobili matronæ
 summo studio demandauit. Itaq; mater eo defuncto, in hoc tota
 semper fuit, ut et eruditione, ac vitæ integritate longè excelle-
 res. De te etenim non paruum semper, ob natiuam ingenij tui
 bonitatem, sustinuit expectationem. Hæc ipsa utinam superstes
 (nam anno superiore vigesimo secundo die Nouembris vitam
 hanc mortalem cum meliore commutauit) te in omnibus
 honestis disciplinis institutum & edoctum, quo
 nunc es statu, intueri potuisset. Sed Dei Opt.
 Max. voluntati acquiescendum est.
 Vale, & meum erga te stu-
 dium amplectere.

TOTIVS OPERIS

ARGVMENTVM.

LIBER hic Hesiodi inscribitur Opera & Dies: Qui titulus & argumentum scribendi, & inuentionem operis præ se fert. Innuit enim poeta, se scripturum de agricultura: quæ labore & operibus constat, quæ opera certis diebus & temporibus peragenda sunt. Itaque hoc titulo, summam rei rusticæ, breuissime & veluti oraculo quodam complexus est. nam per opera, significat agriculturam esse artem & scientiam, quæ non speculatione & inerti otio, sed alieno sumptu, sed ipsa actione peragatur. Per dies, innuit in ea scientia, suo tempore singulis esse facienda. Hæc de inuentione.

Dispositione vtitur admirabili. Nam cum in omni disciplina & arte consequenda, requiratur primum, Voluntas agendi: deinde prudentia & peritia rei ipsius, quam agere velis: In primo libro Hesiodus, futurum agricolam, ad laborem, & operis faciendi studium adhortatur, vt promptissimo animo, & voluntate paratus sit ad laborandum & opus faciendum.

Id autem suadet & persuadere conatur varijs argumentis: in primis autem à prouidentia Dei, cum dicit laborandum homini esse, quod ita à Deo sit ordinatum & constitutum, cuius voluntati neque fas, neque possibile sit homini reluctari: quamuis in prima mundi creatione, omnia omnibus absq; labore prouenerint, tamen vitio hominum factum esse, vt iam nunc omnia labore
fing

sint paranda. Proinde libenter satis esse obtemperandum: ita enim fieri, ut pie, ut commode, ut feliciter vivamus. Ibi obiter alia atque alia præcepta tradit quæ ad pietatem, & ad civiles mores attinent: idque facit per ænigmata, per fabulas, per apologos, & sæpenumero etiam aperte & simpliciter. Atque hæc summa primi libri, ut agricola voluntatem laborandi habest. In secundo libro, rem ipsam aggreditur, & peritiam atque artem ipsam agricoltationis tradit, ut suo loco cognoscemus. Hæc igitur est dispositio, primum, ut voluntarium habeat agricolam: Secundò, ut peritum habeat agricolam qui opus suo tempore, certo modo & ratione faciat.

Elocutio Hesiodi Dorica & Poetica est.

Finem huius disciplinae rusticæ constituit ipse Poeta, divitias: sed eas, quas quisque sibi suo paraverit labore, absque iniuria & fraude alterius: quas etiam fatetur nulli obvenire, nisi ei qui à Dijs fuerit adamatus, & (ut nos recte loquimur) qui benedictionem Domini habuerit.

HESIODI VITA

ex Suida.

ΗΣίοδος, Κυμαῖος· ἴετο δὲ κορυθαίης ὑπὸ τοῦ
 πατρὸς Δίος, καὶ μητρὸς πυκνιμένης, ἐν Ἀσκη-
 τῆς βοιωτίας. γηγεαλογεῖται δὲ εἶναι τῷ Δίῳ τῷ ἀμπε-
 λίδου τοῦ μελανώπου, ὃν φασὶν ἑνὶ τοῦ Ομήρου περὶ
 πάτορος εἶναι πάππον. ὡς ἀνέψιάδ' ἔω εἶναι τοῦ
 Ομήρου· ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τῷ ἄτλαντι κατάγειται.
 Ποιήματα δὲ αὐτῶν ταῦτα· Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέ-
 ραι, Ἀσπίς, Γυναικῶν ἡρωϊνῶν κατάλογος ἐν βιβλί-
 οισι, ὅππῃ δ' αὖτε εἰς βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτῶν,
 καὶ τῷ ἰδ' αἶων δακτύλων, καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἐπιδύ-
 τασε δὲ ὅππῃ ξενωθείς παρ' Ἀντίφω καὶ Κτησίω· οἱ νύ-
 κτωρ δ' ὄξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀ-
 νείλον τὸν Ησίοδον ἀκροντες. ἔω δὲ καὶ Ομήρου, κατὰ
 φησας, περὶ βύτιος καὶ δὲ ἄλλοις, σύγχεοντο. Πορ-
 φύριος δὲ ἄλλοι πλείστοι, νιώτερον ἑκάτον ἐνιαυ-
 τοῖς ὀρίζουσιν, ὡς λβ. μένοις ἐνιαυτοῖς
 συμπροσπεῖν τῆς πρώτης
 Ολυμπιάδος.

ΗΣΙΟΔΟΥ

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ
ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

ΟΤ Σ ΑΙ πικρύνθην αἰοιδήσι κλείου-
σαι,

Διῦτε, Δι' ἐνέπετε σφίτερον πατέρ'
ὑμνεύουσαι,

Οἱ τε δ' αὖ βροτοὶ ἀνδρες ὁμοῖς ἀφατοί τε
φατοί τε,

Ρητοίτ' ἀρρητοί τε. διὸς μέγαλοιο ἱκνηπ.

Ρεῖα μὲν γὰρ βεῖαει, ρεῖα δὲ βεῖαόντα χαλῆπται.

Ρεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἀδηλον αἶξει.

Ρεῖα δ' εἴς' ἰδυέει σκολιὸν, καὶ ἀγνώοντα κάρφει.

Ζῶς ὑψιβρεμέτης, ὅς ὑπέρτατα δώματα ναίει,

Κλυθεὶ ἰδὼν αἶων τε, δίκη δ' ἴθιμι θέμιστας.

Τιών· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησάμεν.

Οὐχ ἄρα μῆνον ἔλω ἰεῖδων γρύθ', ἀλλ' ὅπῃ γαῖαν
Εἰσὶ δύω· τίω μὲν κεν ἱππηγᾶσαι νοήσας,

Ἡ δ' ὅπῃ μωμητὴν· δὲ δ' ἀνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακόν, καὶ δῆριν ὀφείλλει

Σχετλίη· ἔπειτα τίω γε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης

Ἀθανάτων βελήσιν ἔειν πῦρ βαρεῖαν.

Τίω δ' ἐπὶ ῥῖω, περὶ ῥῖω μὲν ἰγναῖον νύξ ἱρεβιντή·

Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγ' αἰθίρει ναίων,

24 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Γαίης τ' ἐν ῥίζησι, καὶ αἰδράσι πολλὸν ἀμείνω·
 Ἡ τε καὶ ἀπάλαμνον περ, ὅμως ὅπῃ ἔργον ἐγείρει.
 Εἰς ἔπερον γὰρ τίς τε ἰδὼν, ἔργοιο χαρίζων,
 Πλήσιον, ὅς σ' αὖδ' εἰ μὲν ἀρόμμομα ἢ δὲ φυτεύειν,
 Οἶκόν τ' εὖ θέσται· ζηλοῖ δὲ τε γείτονα γείτων
 Εἰς ἀφεινὸν σπείδοντ'. ἀγαθὴ δ' ἔρις ἦδ' ἐβροτοῖσι·
 Καὶ κεραμῖδες κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
 Καὶ πωχὸς πωχῷ φθονεῖ, καὶ αἰοιδὸς αἰοιδῷ.

Ω Πέρση· σὺ δὲ ταῦτα τῷ ἐνικράτῃσιν θυμῷ.
 Μὴ δὲ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι,
 Νείκε' ὅπῃ πείδοντ', ἀγορῆς ἐπακτὸν ἰόντα.
 Ὡρὴ γὰρ τ' ὀλίγη πέλειται νεικίων τ' ἀγορίων τε,
 ὅπῃ μὴ βίῃσιν ἐπιητανὸς κατάκειται
 Ὡραῖς, τὸν γαῖα φέρει Δημήτερος ἀκτῶ.
 Τῷ κεκορεσάμενος, τείχεα καὶ δῆριν ὀφείλλοις
 Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις· σοὶ δ' ἐκ ἑπιδότῃσιν ἔσται
 Ὡδ' ἐρδ' εἰν' ἀλλ' αὖθι δ' ἄχευινώμεθα νείκεσσι
 Ἰθείησι δίκαις, αἵ τ' ἐκ Διὸς εἰσιν ἀρεταί.
 Ἡδὴ μὲν γὰρ κληῖρον ἔδασα μὲν· ἀλλὰ τε πολλὰ
 Ἀρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδ' αἰνῶν βασιλῆας,
 Δωροφάγες, οἳ τῶν δὲ δίκῃν ἐθέλῃσι δικάσαι.
 Νήπιοι, ἐδ' ἴσατιν ὅσῳ πλείων ἡμῖν παντὸς,
 Οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχῃ τε καὶ ἀσφοδελῶ μέγ' ὄνειρα.
 Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ρηϊδίως γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡμᾶς ἐργάσαιο,
 Ὡς περ σὺ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν καὶ ἀεργὸν ἰόντα.

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῆ καταδείξω,
 Ἔργα βωῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαιρῶν.
 Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενθ' ὀφρὶσιν ἥσιν.
 Ὅττι μιν ἔξαπάτησε Περμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
 Τῆνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Κρύψει δὲ πῦρ τὸ μὲν αὔδης ἐὺς καί τις Ἰαπετιοῖο,
 Ἐκλιψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητόεντ' ὅθι
 Εἰ κοίλῳ γάρθῃσι, λαθὼν Δία περπικέμενον.

Τόν τε χολωσάμενθ' ὀφροσέφῃ κεφαλῇ γάρτα Ζεὺς
 Ἰαπετιονίδῃ, πάντων πέρι μύθεα εἰδώς,
 Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἑμὰς ὀφρείας ἡπεροπύσας,
 Σοίτ' αὐτὰρ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἱεσομένοισι·
 Τοῖς δ' ἐγὼ ἀπὲ πυρὸς δώσω χακόν, ὃ καὶ ἅπαντες
 Τίρπονται καὶ θυμόν, ἴον χακὸν ἀμφαγαπῶντες.
 Ὡς ἔφατ', εἰ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
 Ἡφαιστον δ' ἐκέλευσε φεικλυτὸν, ὅττι τάχιστα
 Γαῖαν ὅδ' εἰ φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπων θίμεν ἀνδ' ἰὺ,
 Καὶ δεινὸν ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὧπα ἵσκειν
 Παρθενικαῖς, χαλὸν εἶδος, ἐπήρατον αὐτὰρ Ἀθλιώλῳ,
 Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἴσον ὑφαίνειν.
 Καὶ χεῖρ ἀμφιγῆαι κεφαλῇ χευσίῳ Ἀφροδίτῳ,
 Καὶ πόδον ἀργαλίον, καὶ γυμνόροισι μελεδῶνας.
 Ἐν ᾧ θίμεν κυνέον τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθ' ὅθι,
 Ἑρμείῳ ἠΰωγε δ' ἄκτορος ἀργυρόντιον.

Ὡς ἔφατ'· οἱ δ' ὅπιδοντο Διὶ κροτάωνι ἄνακτι.
 Αὐτίκα δ' εἰς γαῖης πλάσσει κλυτὸς ἀμφιγυήεις,

Παρθένω αἰδοίη ἱκαλον, Κερνίδω δ' ἄβυλᾶς.
 Ζῶσε ἥ καὶ κόσμῳ διὰ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ.
 Ἀμφὶ ἣ οἱ χεῖρες τε διαί, καὶ πότνια πειθῶ,
 Ορμύς χερσίοις ἔδισαν χροῖ. ἀμφὶ ἣ τλώγε
 ὦραι καλλίκομοι σέφον ἀΐθρῃσι νείκεοισι.
 Πάντα ἣ οἱ χροῖ κόσμον ἐφάρμοσε Παλλὰς Ἀθηνῆ.
 Ἐν δ' ἄρα οἱ εἰρήσας ἰχθυόωντο ἀργεφόντης
 Ψύδ' ἀπ' αἰμυλίοις τε λόγους καὶ ὀπίκλοπον ἥθη
 Τειῦξε, Διὸς βέλῃσι βαρυκτύπε· ἐν δὲ ἄρα φωνῶ
 Θῆκε θεῶν κήρυξ ὀνόματι ἣ τλώδε γυναικα
 Πανδάρῳ, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 Δῶρον ἰδῶρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφειῇσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον εἰπὼν, ἀμύχανον ὤξει τέλει στήθεσσι
 Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργεφόντην,
 Δῶρον ἄγοντα θεῶν, ταχὺν ἄγγελον. καὶ Ἐπιμηθεὺς
 Εφράσαθ' ὥς οἱ εἶπε Περμηθεὺς, μήποτε δῶρον
 Δέξασθαι παρ Ζευὸς ὀλύμπιε, ἀλλ' ἄπο πέμπειν
 Εξοπίσω, μὴ γὰρ τι κακὸν θνητοῖσι γήνηται·
 Αὐτὰρ ὁ δὲ ξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

Πεῖν μὲν γὰρ ζῶεσκον ὅππῃ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
 Νέσωντ' ἀργαλίων, αἳ τ' ἀνδράσι γῆρας ἰδῶκαν.
 Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτῶν καταγχεράσκει.
 Ἀλλὰ γυνὴ χεῖρας πίθε μέγα παρμ' ἀφιλέσσει,
 Εσκέδασ' ἀνθρώποισι δὲ ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Μύθη δ' αὐτόθι ἑλπίς ἐν ἀρρήχεσσι δόμοισι

Ενδον ἔμμενι πίθε' ὑπὸ χείλεσιν, ἔδλ' ἐθύραζε
 Εξέπτη' περὶθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
 Αἰμόχε βελήσι Διὸς νεφεληγάρεταο.
 Ἀλλὰ ἥ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώποις ἀλάληται.
 Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη ἥ θάλασσα·
 Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη, ἥ δ' ἐπὶ νηκτὶ,
 Αὐτόματοι φοιτοῦσι, κακὰ θνητοῖσι φέρεσαι,
 Σιγῇ, ἐπεὶ φωνῇ ἐξείλετο μηπέτα Ζεὺς.
 Οὐκ οὐκ ἐπὶ περὶ Διὸς νόον ἐξαλέαδα.
 εἰδ' ἐθέλεις, ἔτιρόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
 Εὐ καὶ ἐπίσα μὲν ὡς σὺ δὲ ἐνὶ φρεσὶ βάλλιο σῆσιν.

Ως ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ, θνητοὶ τ' ἀνθρώποι·
 Χρύσειον μὲν πρῶτα γλῆθ' μερόπων ἀνθρώπων
 Ἀθάστοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
 Οἱ μὲν δ' ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' ἐβανδ' ἐμβασίλδυν·
 Ως τε θεοὶ δ' ἔζων, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
 Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ οἷζ' ὅθ' ἐδέετι δειλὸν
 Γῆρας ἐπὶ λῷ, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὄμοιοι
 Τίρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκτόθεν ἀπάντων·
 Θνησκον δὲ, ὡς ὕπνῳ διδ' μημῆροι· ἐδ' ἀδὲ πάντα
 Τοῖσιν ἔλω, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρθ' ἄρεα
 Αὐτάρ τι πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἳ δ' ἐδ' ἐλημεῖ,
 Ησυχαι, ἔργα νέμοντο αὐτὸν ἐδ' ἰδοῖσιν πολέεσσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γλῆθ' καὶ γαῖα κάλυψεν,
 Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσι Διὸς μεγάλε δ' ἀβελὰς·

α8 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Εἰθλοὶ, ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἷ ῥα φυλάσσετε τι δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
Ἥερα ἰσάμενοι, πάντι φοιτῆτες ἐπ' αἶαν,
Πλετοδῶται· καὶ τῷτο γέρας βασιλήϊον ἔχυν.

Δούτερον αὖτε γυῖον πολὺ χειρότερον, μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσῆν ἔτι φυλὴν ἐσαλίγκιον ἔτι νόημα.
Ἀλλ' ἔκατ' ὀνὺς πᾶς ἔτα παρὰ μητίει καδ' ἡ
Εἴσιφ' ἀπάλλων μέγα νήπιον, ὃ ἐνὶ οἴκῳ
Ἀλλ' ὅταν ἡβήσῃ, καὶ ἡβης μέτρον ἴκοιτο,
Παυεῖδιον ζώισκον ἐπὶ χρόνον, ἀλγέ' ἔχοντες
Ἀφραδίαις· ὕβειν γὰρ ἀπαδάλλον ἐκ ἰδ' υἷαντο
Ἀλλήλων ἀπέχων, ἐδ' ἀθανάτοισι θεοπρόσθεν
Ἡθελον, ἐδ' ἱρδ' εἰν μακάρεσσιν ἡρώεσσι ἐπὶ βωμοῖς,
ἢ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἡδέα· τὺς μὲν ἔπειτα
Ζῶς κρονίδης ἔκρυψε χολέμενον, ἔνθα πῦρ
Οὐκ ἐδίδδεν μακάρεσσι θεοῖς, οἳ ὀλύμπον ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷτο γυῖον καὶ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάχαιρας θνητοὶ καλίσοντα
Δούτεροι· ἀλλ' ἐμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπὴδ' εἶ.
Ζῶς δ' πατὴρ φίλον ἄλλο γυῖον μερόπων ἀνθρώπων,
Χάλκειον ποίησ', ἐκ ἀργυρῶν ἐδ' ἐν ὀμφῶν,
Ἐκ μαλιαῶν, δεινόν τε, καὶ ὀμβρομονοῖσιν Ἀρηθ
Εργ' ἐμμελὲς σονόεντα, καὶ ὕβρις· ἐδ' ἐπ' οἶτον
Ἡθιον· ἀλλ' ἀδάμαντον ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
Ἀπλάσι· μεγάλη δὲ βίη, καὶ χεῖρες ἀαπτοί,

Εξ ἄμυν ἐπέφυκον ὅππῃ σιβαροῖς μελίσσιν.
 Τοῖς δὲ λυγὰ λεία μὲν τεύχεα, χαλκοὶ δὲ τε οἶκος
 Χαλκῶ δ' ἰργάζοντο μέλας δὲ ἐκ ἴσπε σίδηρος.
 Καὶ τοὶ μὲν χεῖραςιν ὑπὸ σφιδέρεσσι διακρύπτει,
 Βῆσαν εἰς εὐρώεττα δόμον κρυεροῦ αἵδαο,
 Νώνυμοι θανάτῳ δὲ καὶ ἐκπάλγεις περ ἰόγτας
 Εἴλε μέλας, λαμπερὸν δ' ἔλιπον φαῖν ἡλίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γῆρ' ἤλθ' ἡ γαῖα κάλυψε
 Αὔρις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὅππῃ χθονὶ πελυβοτείρῃ
 Ζεὺς κρογίδης ποίησε, διχαμότιρον, καὶ ἀρείον
 Ἀνδρῶν ἠρώων θεῖον γῆρ'. οἱ καλίοιται
 Ἡμίθεοι, περτέρῃ γῆρ', κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Καὶ τοὺς μὲν πόλεμος τε κακὸς, καὶ φύλοπις αἰὶν,
 Τὸ μὲν, ἰφ' ἐπὶ ἀπύλῳ θήβῃ καὶ μηϊδί γαίῃ
 Ωλεσε μῆτα μῆτοισι μῆλων εἴκ' Οἰδιπόδαο·
 Τὸ δ' ἡ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 Εἰς τροίῳ ἀγαγὼν, Ελκίης εἴκ' ἠϋκόμοιο.
 Ενθ' ἦτοί μιν τὸς, θανάτῳ τέλῳ ἀμφικάλυψε·
 Τοῖς δὲ, διχ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἦθε' ὀπάσας,
 Ζῶς κρογίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης.
 Καὶ τοὶ μὲν ναῖουσιν, ἀκηδέϊα θυμὸν ἔχοντες,
 Εἰ μάχεσθον νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνῳ,
 Ολβιοὶ ἥρωες· τοῖσι μέλι καὶ ἔα καρπὸν
 Τρεῖς τῷ ἴποις θάλλοντα φέρει ζείδωρ' ἀφ' ἑσπε.
 Μηκέτ' ἐπειτ' ὄφιλον ἐγὼ πέμπτοισι μετῆναι
 Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ περὶ θεῶν θινῶν, ἢ ἴπποις χροῖσιν.

80 Η ΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Νυν δὲ δὴ γῆϋ' ἐστὶ σιδήριον· ἐδ' ἐποτ' ἡμῶν
 Παύσονται καμάτε καὶ οἰζύϋ', ἐδ' ἐπὶ νύκτωρ,
 Φθειρόμενοι χαλεπαῖς ἣ θεοὶ δώτεσι μερίμνας.
 Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμύξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
 Ζῶς δὲ ὀλέσθ' καὶ τὲϋ γῆϋ' μερόπων ἀνθρώπων,
 Εὖτ' αὖ γῆνόμενοι πολιοχρέεσσι τελέθωσιν.
 Οὐδ' ἐπατῆρ πάδεσσιν ὁμοῖϋ', ἐδ' ἐπὶ παῖδες
 Οὐδ' ἐξείνϋ' ξεινοδόκω, καὶ ἑταῖρϋ' ἑταίρω,
 Οὐδ' ἡ κασίγνητ' φίλϋ' ἔσεται, ὥς τὸ πάρος περ.
 Αἶψα ἣ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας·
 Μίμψονται δ' ἄρα τὰς χαλεποῖς βάζοντες ἐπείεσσι,
 Σχέτλιοι, ἐδ' ἐθεῶν ὅπιν εἰδότες· ἐδ' ἐμὲ οἴγῃ
 Γηράττας· τοκεῦσιν δ' ἀποθρεπτήεα δοῖεν.
 Χειροδίκη, ἑτέρϋ' δ' ἑτέρω πόλιν ὀξυλαπάξει.
 Οὐδ' ἐπὶ εὐόρκω χεῖρ ἔσεται, ἔτι δὲ καί τις,
 Οὗτ' ἀγαθῶ· μάλλον ἣ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
 Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δὲ ἐν χερσὶ καὶ αἰδώς·
 Οὐκ ἔσται βλάβη δὲ ὁ κακὸς τὸν ἀρεῖονα φῶτα,
 Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὁμείται.
 Ζῆλϋ' δὲ ἀνθρώποισιν οἰζυροῖσιν ἅπασιν
 Δυσκέλαδ' ὁ κακόχαρτ' ὁ μῦρτήσ' συγερῶπις.
 Καὶ τότε δὴ φερὲς Ὀλύμπου δ' ἀπὸ χθονὸς εὐρύοδ' εἶπες,
 Λάκοῖσι φάριεσσι καλυψαμένω χροά καλόν,
 Ἀθανάτων μὲν φύλον ἴτελν, φερελιπόντ' ἀνθρώποις
 Αἰδώς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείφεται ἄλγεα λυγρὰ
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακῶ δ' ἄκ' ἔσεται αἰκλή.

Νυν

Νιῦθ' αἶνον βασιλεῦς' ἐρίω, φερίεσι καὶ ἀσπίδι.
 Ωδ' ἱρήξ' ὡροσείπειν ἀηδ' ὄνα ποικιλόδ' οἶον,
 Τψιμγάλ' ἐν νεφείαςι φέρον ὀνύχαςι μιμῶρπας.
 Ηδ' ἐλιδὸν γραμπτοῖσι πεπαρμόνη ἀμφ' ὀνύχαςι,
 Μύρετω. τί κ' ὅγ' ὀπικρατίως πρὸς μῦθον ἔειπε.
 Δαιμονήη, τί λάλαιας; ἔχει γύ σε πολλὸν ἀφείων.
 Τῇδ' οἷς, ἥ σ' αὖ ἐγὼ περ ἄγω καὶ ἀοιδ' ὄν. ἔϋσαν.
 Δεῖπνον δ', αἶ κ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἢ ἐμεθήσω.
 Αφρον δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας αἰτιφρίζει.
 Νίκης τε σέριται. πρὸς τ' αἰχμασιν ἄλγιστα πάχει.
 Ως ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, ταυροσίπτερος ὄρνις.
 Ω Πέρση, σὺ δ' ἄκχε δίκης, μήδ' ἔβειν ὄφειλλε.
 ἔβεις γάρ πε κακῇ δ' οὐλοῦ βροτῶν ἐδ' ἐμὸν ἰσχυρὸς
 Ρηϊδίως φερέμεν δ' ὠύαται, βαρύθει ἢ θ' ὑπ' αὐτῆς,
 Εγχύρσας ἄτησιν. ὁ δ' ὅς δ' ἐπὶ ροφί παρὶ λθεῖν
 Κρείσσων ἐς τὰ δίκης. δίκη δ' ὑπὲρ ἔβειος ἴχει,
 Ες τέλος ὀξυλθέου. παθὼν δέ τίς νήπιος ἔγνω.
 Αὐτίκα γὰρ ἔρχεται ὄρεος ἄμφορ σκολίησι δίκηςιν.
 Τῆς δὲ δίκης ῥόθος, ἐλκομένης ἢ κ' ἀνδρὲς ἄγασσι
 Δωροφάγῳ, σκολιαῖς δὲ δίκης κείνωσι θέμιστας.
 Ηδ' ἐπιταί, ελαίνοισι πόλιν τε καὶ ἥθια λαόν,
 Ηἶρα ἰσταμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
 Οἷ τέ μιν ὀξυλάσσει, καὶ ἐκ ἰβείων εἵειμαν.
 Οἷ ἢ δίκας ξείνοισι, καὶ ἐνδήμοισι διδύσει
 Ἰστίας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικάειν.
 Τοῖσι τίθηται πόλις, λαοὶ δ' ἀνδρῶσιν ἐν αὐτῇ.

Εἰρήνῃ δ' αἰὰ γλῶ κεροζέεσθ', ὑδρίποτ' αὐτοῖς
 Ἀργαλῖον πόλεμον τεκμαίρεται Ἐρύοπα Ζεὺς·
 Οὐδρίποτ' ἰδυδίκασι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδῆι,
 Οὐδ' ἄτῃ θαλῖης ἥ μαιμηλότα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον ἔρρισι ἥ δρῦς,
 Ἀκρὴ μὲν τε φέρει βαλάντες, μέσση ἥ μελίσας.
 Εἰρεσπόκοι δ' οἷς πολλοῖς καταβιβείδουσι.
 Τίχτυσι ἥ γυναικες ἰοκότε τέχνα γυνεῦσιν.
 Θάλλουσι δ' ἀγαθοῖσι δάμπερις, ὑδρ' ἐπὶ νηῶν
 Νείονται, καρπὸν ἥ φέρει ζείδωρσ' ἄφρα.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ χίτλια ἔργα
 Τοῖς ἥ δίκλῳ Κρονίδης τεκμαίρεται Ἐρύοπα Ζεὺς.
 Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις κακῇ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
 Ὃς τις ἀλιζαίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάσται.
 Τοῖσι ἥ ἔρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
 Λιμὸν ὅμῃ καὶ λοιμὸν ἀποφθινύθουσι ἥ ἀσπίς,
 Οὐ ἥ γυναικες τίχτυσιν, μινύθουσι ἥ οἶκοι,
 Ζεὺς φραδμοσιύησι ὀλυμπία, ἄλλοτε δ' αὖτε,
 Ἡ γὰρ γε στρατὸν εὐρύω ἀπώλισεν, ἥ δ' ἄγε τεῖχεσθ',
 Ἡ ῥίαις ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίννυται αὐτῇ.

Ὡ βασιλεῖς, ὑμεῖς ἥ καταφράζεισθε καὶ αὐτοὶ
 Τλώδε δίκλῳ, ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἰόντες
 Αθάνατοι, λείπεσθιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
 Ἀλλήλους ἔριβουσι, θεῶν ὅπιν ἐκ ἀλέγοντες.
 Τρεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πελυβοτείρῃ
 Αθάνατοι Ζεὺς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

Οἷεα φυλάσσειν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ηἷεα ἰσάμενοι, πάντα φοιτῆτες ἐπ' αἶαν.
 Ηδὲ τε παρθένῳ ὄζει δίκη, διὸς ἐκγεγαῖα,
 Κυδνή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
 Καί ῥ' ὅπότε αἷ τις μιν βλάβῃ σκολιᾶς ὀνοτάζων,
 Αὐτίκα παρ' Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
 Γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδικον νόον· ὅφρ' ἀποτίτῃ
 Δῆμῳ ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρὰ νοιεῦτες
 Ἀλλή παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνόποντες.
 Ταῦτα φυλασάμενοι βασιλῆες, ἰθιῦντε μύθοις,
 Δωροφάγοι σκολιῶν ἢ δικῶν ὅπι πᾶν χυ λάθεσθε,
 Οἳ αὐτὰ κακὰ τύχει ἀνὴρ, ἄλλω κακὰ τύχων·
 Ἡ ἢ κακὴ βεβλή ταῖς βελεύσασσι κακίῃ.
 Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας,
 Καί νυ τὰδ' αἶκ' ἐθέλησ', ὅππῃ λήκεται· ἐδὲ ἐλήθει,
 Οἶκῳ δὴ, καὶ τλώδε δίκῳ πόλις ἐν τὸς ἔεργα.
 Νυῦ δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκασθαι
 Εἶλω, μήτ' ἐμὸς υἱὸς· ἐπεὶ κακὸν, αἷδρα δίκασον
 Εμμεναί, εἰ μείζω γε δίκῳ ἀδικώτερόν ἐξει.
 Ἀλλὰ τά γ' ἔπειτα ἰολπα τελεῖν Δία τέρπικέραυνον.

Ω Πέρση, σὺ ἢ ταῦτα μὲν φρεσὶ βάλλεις σῆσιν·
 Καί νυ δίκης ἐπάκεις, βίης δ' ὅππῃ λήθεο πάνπαν.
 Τόν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,
 Ἰχθύσι μὲν, καὶ θηροῖς, καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς,
 Ἐδοιν ἀλλήλοισι· ἐπεὶ ἐδίκη ὅστις ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκῳ, ἥ πολλὸν κρίσι.

Γίνεται γάρ τις κ' ἐθέλη τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
 Γινώσκων τὰ μὲν σ' ὄλβον διδοῖ δ' ὀρύοπα Ζεύς.
 Ος δέ κε μῦρτυρήσιν ἐκὼν ὀπίορκον ὁμόσας,
 Ψύσσεται, ἐν δ' ἐδίκλω βλάβας νήκεσον ἀάσθη,
 Τῷ δ' ἔτ' ἀμυνοτέρη γλυκὴ μετόπισθε λείπειται.
 Ἄνθρωπος δ' ὀόρκε γλυκὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

Σοὶ δ' ἐγὼ, ἑσθλὰ νοέων, ἐρέω μέγα νήπιε Πέρσῃ.
 Τὼ μὲν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ὅστιν ἐλείσσει,
 Ρηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
 Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδράτα θεοὶ περπάροισιν ἔθηκαν
 Ἀθάνατοι, μακρὸς ἢ καὶ ὄρδιος οἶμος ἐπ' αὐτῷ,
 Καὶ ξηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
 Ρηϊδίῃ δ' ἥπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἰῦσα.
 Οὕτως μὲν πανάρεσθαι, ὅς αὐτὰ πάντα νοήσῃ,
 Φρασάμενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἥσιν ἀμείνει·
 Ἑσθλὸς δ' αὖ καὶ εἶναι, ὅς εὔειπόν τι πίθηται,
 Ος δέ κε μήθ' αὐτὰ νοήῃ, μήτ' ἄλλως ἀκέων
 Εν θυμῷ βάλληται. ὅδ' αὖτ' ἀχρήσιος ἀνὴρ.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰεὶ ἐφ' ἱφίτμῃς
 Εργάζεαι Πέρσῃ δ' ἴον γλυκὴ· ὄφρα σε λιμὸς
 Εχθαίρῃ, φιλήῃ δέ σ' εὐσέφαντος Δημήτηρ
 Αἰδοίῃ, βιώτῃ δέ τι μὲν πῖμπλησι χαλιδύ.
 Λιμὸς γάρ τοι πάνπαν ἀεργὰ σύμφορος ἀνδρὶ.
 Τὰ δ' ἐθεοὶ νημεσιῶσι καὶ ἀνέροις, ὅς κεν ἀεργὸς
 Ζῶῃ, κηφύοισι κοθέροισι ἵκελθ' ὀρμινὴν,
 Οἳ τε μελίσσάων χάματον ξύχουσιν, ἀεργοὶ

Ἑσθιοίτις.

Ἐδοντες. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω αἵξια κοσμεῖν·
 ὧς κέ τοι ὠραῖε βίοντι πλήθυσι καλῶν.
 Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολὺ πολλοί τ' ἀφνειοί τε.
 Καί τ' ἐργαζόμεθ' πολὺ φίλτερόν τι ἀθανάτοισιν
 ἔσται, ἢ δὲ βροτοῖς μάλα γὰρ συνέουσιν αἰργές·
 Ἐργον δ' ἐδιδόνοντο, αἰργὴν δ' εἴτ' ὄνοντο.
 Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσῃ καὶ ἔργος
 Πλευσιπύτῃ· πλέτῳ δ' ἀρίτῃ καὶ κῦδ' ὅπῃ δ' αἶ·
 Δαίμονι δ' οἶτο ἔησθαι (τὸ ἐργάζεσθαι ἀμεινον)
 Εἶπεν ἀπ' ἀλλοξίῳ κτεάνων αἰσίφρονα θυμόν
 Εἰς ἔργον ξείνας μελετᾷς βίης, ὥς σε κελεύω.
 Αἰδώς δ' ἐκ ἀγαθῇ κεχημενύον ἀνδρα κομίζει·
 Αἰδώς, ἢ τ' ἀνδρας μέγα σίνεται, ἢ δ' ὀνίνησι.
 Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὀλβῳ.
 Κρήματ' εἰ ἐχ' ἀρπακτὰ, θεός δ' οὐτα πολλὸν ἀμείνῃ·
 Εἰ γὰρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγα ὀλβον ἔληται,
 Ἡ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσεται (οἷά τε πολλὰ
 Γίνεται, εἴ τ' αὖ δ' ἡ κέρδι' νόον ὀξυπατήσῃ
 Ἀνθρώπων, αἰδῶ δ' εἴτ' ἀναιδέϊν καταπάσῃ)
 Ρεῖα τί μιν μαυρῶσι θεοὶ, μινύθεσσι τε οἶκοι
 Ἀνέειπ' αὖθις, παῦρον δ' εἴτ' ὅπῃ χρόνον ὀλβῷ ὅπῃ δ' αἶ·
 Ἴσον δ' ὅς θ' ἰκέτω, ὅς τε ξείνονα κακὸν ἔρξει·
 Ὅς τε χερσὶ γήτοιο ἐξ αἰῶν' ἔμνη βαίνομεν
 Κρυπταδῆς ἐμῆς ἀλόχου πῶδ' ἀκαίερα ῥίζων·
 Ὅς τε τὰ ἀφραδῆς ἀλίσχαινετα ὀρφανὰ τέκνα·
 Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακὰ δ' ὅπῃ γῆρας ἐδ' αἶ·

36 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Νεικεῖη, χαλεποῖσι καθαπτόμευθ' ἐπέεσσιν·
 Τὰ δ' ἤ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς ἧ τέλευτ' ἐκ
 ἔργων αὐτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
 Ἀλλὰ σὺ τῆς μὲν πάμπαν ἔργ' αἰσίφρονα θυμὸν.
 Καδιδιυάμιν δ' ἔρδ' εἰν ἱερὰ ἀθανάτοισι θεοῖσιν
 Ἀγῶς καὶ καθερῶς, ὅππῃ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.
 Ἀλλοτε δ' ἠσπονδῆσι θυέεσσ' ἰλάσκεσθαι,
 Ἡ μὲν ὅτ' ἀνάξῃ, καὶ ὅταν φάθ' ἱερὸν ἔλθῃ·
 Ὡς κέ τοι ἰλαὸν κραδίῳ καὶ θυμὸν ἔχουσιν,
 Οὐδ' ἄλλων ὦν' ἢ κληῖον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλ'·
 Τὸν φιλείοντ' ἐπὶ δ' αἶτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἰᾶσθαι·
 Τὸν ἧ μάλιστ' ἀκαλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γὰρ τοι καὶ χεῖρ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται,
 Γείτονες ἄζωσοι ἔκιοι, ζώσαντο ἧ πηοί.
 Πῆμα κακὸς γείταν, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
 Εμμορέ τοι πμῆς, ὅς τ' ἐμμορε γείτον' ἐδ' ἔσθ'·
 Οὐδ' αὖ βῆς δ' ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη·
 Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτον'· εὖ δ' ὑποδιδέσθαι
 Αὐτὰρ τὰ μέγ' ἔσθ'· καὶ λώϊον αἶκε δ' ὑμῆαι·
 Ὡς αὖ χρητίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὖρης.
 Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδη ἴσα ἄτησιν.
 Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τὰ πρὸς σιόντι πρὸς εἶναι·
 Καὶ δ' ὅμ' ὅσ' κεν δῶ, καὶ μὴ δ' ὅμ' ὅσ' κεν μὴ δ' ὀφ'·
 Δώτῃ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδότη δ' ἔτις ἔδωκεν.
 Δῶς ἀγαθὴ· ἄρπαξ ἧ κακὴ, θανάτῳ δότειρα.
 Ὃς μὲν γὰρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δῶν,

Χαίρει

Χαίρει τὰ δῶρα, καὶ τέρπεται ὃν καὶ θυμόν·
 Ος δ' ἔπειτα αὐτὸς ἔλπεται, αἰαὶ δ' εἴηφι πιθήσας,
 Καί τε σμικρὸν ἔόν, τὸ τ' ἐπάχρωσε φίλον ἥτορ.
 Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ὅππ' σμικρὸν καταδιῶ,
 Καὶ θαμὰ τῷδ' ἔρδοις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γήρυτο.
 Ος δ' ἐπ' ἔόντι φέρει, ὅδ' ἀλύξεταί αἰδοπαλμόν·
 Οὐ γὰρ τό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον, αἴερα κήδε·
 Οἴκαι βέλτερον εἶν, ἐπεὶ βλαβερόν τὸ θυρήφι.
 Εὐθλὸν μὲν παριόντων ἰλέεσθαι, πῆμα γὰρ θυμῷ
 Χρηΐζειν ἀπρόντων· ἅ σε φράζεσθαι, αἴωγα.
 Ἀρχαμύρας γὰρ πίθας καὶ λήγοντες κορέσασθαι,
 Μεσότη φείδεσθαι· δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμύϊ φειδῶ.
 Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύει ἀρχιθεῖστο.
 Καί τε κασιγνήτῳ γαλάσας ὅππ' μάρτυρα θέσθαι·
 Πίσεις γὰρ ἄρα ὁμῶς, καὶ ἀπισταὶ ὅλβισαν ἀδρας.
 Μὴ γὰρ γυνὴ σε τόοι πυρρολόει ἔξαπατάται,
 Αἰμύλα κατ' ἰλκεσσι, τελευτῶσα καλιλεύ.
 Ος γὰρ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθε ὅγε φιλήτησι,
 Μικρογυῖας γὰρ παῖς σώζοι πατρὸς οἶκον
 Φερβέμεν, ὥς γὰρ πλεῖστον ἀέξεταί ἐν μεγάρῳ·
 Γηραιὸς γὰρ θάνοισι, ἔτιρον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
 Ρεῖα δ' ἔπειτα πλεόνεσι πόροι Ζεὺς ἀσπεῖτον ὄλβον·
 Πλείων μὲν πλεόνων μαλέτη, μείζων δ' ὀπιθήκη.
 Σοὶ δ' εἰ πάντες θυμὸς ἐέλδοιται ἐν φρεσὶν ἡσιν,
 Ὡδ' ἔρδειν, ἔργον δ' ἔπειτα ἐργῶ ἐργάζεσθαι.

Ληϊάδων Αἴλαρχύων ἐπιτελλομέν-
νάων,

Ἀρχαὶ ἀμνητὲς ἀρότιοι δ' ἐὶ, δυνάστες
μυάων.

Αἱ δ' ἦτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας πρὸς
σάρονται

Κεκρύφαται αὐτῆς δ' ἐπὶ πλοῦς ἐν αὐτῇ,

Φαίνονται τὰ φράτα χαράσσομεν οἱ σιδήρε.

Οὗτός τοι πεδίων πέλειται νόμος, οἷτις θαλάσσης

Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἷτ' ἀγχεα βησθήντα

Πόντε κυμαίνοντες ἀπὸ πρυμνίου χῶρον

Ναῖεσι. γυμνὸν σφείρειν, γυμνὸν δ' ἐβουτέιν,

Γυμνὸν δ' ἀμῶσαι· ἔχ' ἄρα πάντ' ἐθίλησθα

Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἔχουσα

Ωρεῖ ἀέξεται μή πως, τὰ μεταξὺ χαρίζων,

Πτώσσης ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδ' ἐν αὐτοῖς.

Ὡς καὶ νυνὶ ἐπ' ἐμὴν ἦλθες· ἐγὼ δ' ἐπεὶ ἐκ δ' ἐπιδόσθαι,

Οὐδ' ὅτι μετρήσας· ἐργάζεσθαι νήπιε Πέρση,

Ἔργα, τὰτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήσαντο·

Μή ποτε σὺ πάσθῃσι γυναικί τι θυμὸν ἀχέων,

Ζητιῦν βίον καὶ γείθιας, οἷδ' ἀμελᾶσιν.

Δίς μιν γὰρ, καὶ εἰς τάχα πύξαι· ἡ δ' ἐπὶ λυπῆς,

Χρῆμα μιν ἐπύξεις· σὺ δ' ἐτάσια πολλὰ ἀγορεύσεις·

Ἀχρεῖ· δ' ἔσαι ἐπίων νόμος, ἀλλὰ σ' αἶψα

Φράζεσθαι

Φράζεσθαι χρειᾶν τε λύση, λιμὲ τ' ἀλιωρίῳ.

Οἶκον μὲν ὠρώπιστα γυναικᾶ πε, βῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητίῳ ἔ γαμετίῳ, ἥ τις καὶ βυσὶν ἐποίητο.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἀρμόδια ποιήσασθαι.

Μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὅδ' ἀρνήται, σὺ ᾗ τιτᾶ,

Ἡ δ' ὥρη ὡδραμείβηται, μινύθη δέ τοι ἔργον.

Μὴ δέ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον ἔς τ' εὐνηφιν.

Οὐ γὰρ ἐπαισιοιργὸς ἀνὴρ πῖμπλησι καλίῳ,

Οὐδ' ἀναβαλλόμορος. μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφίλλει.

Αἰεὶ δέ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει.

Ἡμος δὲ λήγει μῦθος ὀξίος ἡελίοιο,

Καύματος ἰδυλίμυ, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος

Ζηῶς ἐριθενέος, μὲν δ' ἐξίπεται βρόπιος χρώς

Πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε σείριος αἰστὴρ

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηεῖ ξιφείων ἀνθρώπων

Ερχεται ἡμάτιος, πλείον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)

Ἡμος ἀδηνότατ' ἐπὶ πέλεται τιμηθεῖσαι σιδήρῳ

Τλη, φύλλα δ' ἐραξέ χέει, πόρθοιό τε λήγει.

Τῆμος ἄρ' ὕλοτομεῖν, μεμνημένος ὤριον ἔργον.

Ολμον μὲν ξιπόδ' ἔω τάμνειν, ὕπερον δ' ἐξίπηχυν.

Λξονάθ' ἐπὶ ἀπόδ' ἔω, μάλα γὰρ νύ τοι ἀρμόδιος ἔστω.

Εἰ δέ κεν ὀκταπόδ' ἔω, δαπὸ καὶ σφύραν κατὰ μοῖο.

Τειασίδαμον δ' αἶψιν τάμνειν δεκαδώρα ἀμείξῃ

Πόλλ' ὅπ' ἡκαμπύλα καῖλα. φέρειν ᾗ γύνῃ, ὅτ' αὖ εὐρησ,

Εἰς οἶκον, κατ' ὅρος διζήμενος ἢ κατ' ἀρεαν,

Πείνητον. ἔς γὰρ βυσὶν ἀφ' ἧν ὀχυρώτατός ἐστι,

Εὐτ' αὖ ἀθλιωαῖης δμῶθ' ἐν ἰλύματι πῆξας
 Γόμοφοισιν πελάσας περσαρήρεται ἰσοβοῆι.
 Δοιὰ δ' ἰθέσθαι ἀφ' ὅσα πονησάμενθ' κτ' οἶκον,
 Αὐτέγυον καὶ πηκτὸν ἐπεὶ πολὺ λώιον ἔτω,
 Εἶχ' ἔπερον γ' ἄξαις, ἔπερον κ' ὅπῃ βροσὶ βάλοιо.
 Δάφνης δ', ἢ πτελέης, ἀκνώπατοι ἰσοβοῆες·
 Δρυὸς, ἰλύμα· ὄρινε, γύλυ. βόει δ' ἐνναετήεσσι
 Ἀρσενε κεκτῆσθαι (τῷ γὰρ δένθ' ἔκ ἀλαπαδνόν)
 Ἡβης μέτρον ἔχοντε, τῷ ἐργάζεσθαι ἀείσω·
 Οὐκ αὖ τῶ γ' εἰσαντες ἐν αὐλακὶ χαμνῶ, ἀφ' ὅσων
 Ἀξίαν, τὸ δ' ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
 Τοῖς δ' ἅμα πασαρχονταίτης αἰζήνους ἔποιτο,
 Ἀρτον δειπνήσας τετραΐφυφον ὀκτάβλωμον·
 Ος κ' ἔργε μελετῇ, ἰθείαν αὐλακ' ἐλαύνει,
 Μηκέτι παπταίνων μὲθ' ὀμήλικας, ἀλλ' ὅπῃ ἔργῳ
 Θυμὸν ἔχων τῷ δ' ἔπινώτερθ' ἄλλῳ ἀμείνων,
 Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ὅπῃ σωρείην ἀλίσσασθαι,
 Κρετότερθ' γὰρ αὐτῇρ, μὲθ' ὀμήλικας ἐπτοίηται.

Φεράζεσθαι δ', εὐτ' αὖ φωνίῳ γράνῃ ἐπακέτης,
 Τυφόνειν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῖης.
 Ἡτ' ἀρόποιά τε σῆμα φέρει· καὶ χείματ' ὥρην
 Δεικνύει ὀμβλῶν, κρεσδίην δ' ἔδακ' ἀνδρὸς ἀβέστεω.
 Δὴ τότε χορτάζειν ἑλικας βόας εἴδον ἰόντας.
 Ρηϊδίον γὰρ ἔπ' εἰπεῖν· βόει δὲ καὶ ἅμαξαν.
 Ρηϊδίον δ' ἀπανήνασθαι· πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
 Φησὶ δ' αὐτῇρ φρενάς ἀφνειὸς, πῆξασθαι ἅμαξαν.

Νήπιθ',

Νήπιός, ἢ ὃ τόγ' οἶδ'· ἑκατὸν δ' ἐτε δ' ἔρατ' ἀμείξῃς·
 Τῶν περὶ αὖν μελέτω ἐχέμεν οἰκῆϊα θείαται.
 Εὖτ' αὖ δὴ πρῶτις ἀρότος θνητοῖσι φανείη,
 Δὴ τότε ἐφορμηθῆναι ὁμῶς δ' ὁμῶς τε καὶ αὐτὸς,
 Αὐτὸν καὶ διερῶν ἀρότων, ἀρότοιο καθ' ὥρην·
 Περὶ μάλα σπείδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἀφραῖ.
 Εἴαρε πολεὶν· θείῃς ὃ νειωμένης σ' ἀπατήσῃ.
 Νειὸν ὃ σπείρειν ἐπὶ κεφίζῃσαν ἀφραῖ.
 Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων δὲ κηλήτεια.
 Εὖχεσθαι ὃ Διὶ χροῖα, Δημήτρεϊ θ' ἀγῆ,
 Εκτελεία βεῖθαι Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῶν·
 Αρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότη, ὅταν ἀκρὸν ἐχίτλης
 Χεὶρ λαβὼν, ὄρπηκα βοῶν ὅπῃ νῶτον ἵκηαι,
 Ενδρυοὶ ἐλκόντων μεσάβω· ὃ ὃ τυτθὸς ὅπῃ δειν
 Δμῶς ἔχων μακέλλω, πότον ὀρνίθεσι τιθείη,
 Σπέρματα κακρὺ πῶν· εὐθυμοσύνη γὰρ αἰεὶ
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθυμοσύνη ὃ κακίση·
 Ω δὲ κεν ἀδρυσυμένη σάχυν νεύοιεν ἔραζε,
 Εἰτέλῃ αὐτὸς ὅπῃ δειν ὀλύμπῳ ἰδλὸν ὀπάζοι·
 Εκ δ' ἀγέων ἐλάσας ἀράχια· καὶ σε ἰολπα
 Γεθήσῃ, βιότοια ἱρὰ μῦθον εἶδον ἰόντῃ·
 Εὐωχέων δ' ἱξίαι πολλὸν ἔαρ· ὃ ὃ πρὸς ἄλλοις
 Αὐγάσσαι, σέο δ' ἄλλῃ αἰὲρ κεχρημύθῃ ἔσαι.
 Εἰ δέ κεν ἡελίοιο ἔροπῃς ἀρότης χθόνα δ' ἴαν·
 Ημεῖς ἀμήσῃς, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἱέρων,
 Ἀντὶα δισμύων, κεκοιμηθῇ, ὃ μάλα χαίρων·

42 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Οἷσις δ' ἐν φορμῶ, παῦροι δέ σε θνήσκοντα.
 Ἀλλοτε δ' ἀλλοῖθ' Ἰλῶος νόθ' αἰγίοχοιο,
 Ἀργαλῆος δ' αἰδρίας κ' ἠθνητοῖσι νοήσας.
 Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσης, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη·
 Ἡμὸς κόκκ' ἔκκοκκ' ἔξει δρυὸς ἐν πετάλοισι,
 Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτὴς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Τῆμος Ζεὺς υἱοὶ ξίτω ἥματα, μὴ δ' ἀπολήροι·
 Μήτ' ἀρ' ἰσθρ' βάλλων βοὸς ὀπλῶν, μήτ' ἀπολείπων.
 Οὐτὰρ κ' ὄψαρότης φρονηθὲν ἰσοφαρίζει.
 Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσειο, μὴ δέ σε λήθοι,
 Μήτ' ἱερ' γινόμενον πολὺν, μήθ' ὅμιος ὄμβρος.
 Παρ' δ' ἴδι χαλκεῖον θῶπον, καὶ ἐπ' αἰεὶ λείχῳ,
 ὦρη χειμερὶν, ὅπότε κρύθ' αἰέρας εἶρην
 ἰχάσει, εἶθ' αὖτ' ἄοκν' αἰὲρ μέγαν οἶκος ὀφείλῃ·
 Μὴ σε κακῇ χειρὶ θ' ἀμνηχανὴ καταμάρψῃ
 Σιωπὴν πενίη, λιπὴν δὲ παχύν πόδα χεῖρ' ἐπὶ πύλοισι.
 Πολλὰ δ' αἰετὸς αἰὲρ, κενεὸν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
 Χρηίζων βιότῳ, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ἐκ ἀγαθῇ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
 Ἡμῶν ἐν λείχῳ, τὰ μὴ βίθ' ἀφικέσθαι εἴη.
 Δείκνυι δὲ δμῶας, θέρους ἐπὶ μέσῃσι γούνοισι·
 Οὐκ αἰεὶ θέρος ἱστέεται, ποιεῖσθαι χαλῖας.
 Μῶνα δὲ λῦμαιόνα, κακ' ἥματα, βέδρεα πάντα,
 Τέτον ἀλεύαθαι καὶ πηγάδας, αἶψ' ἐπὶ γαῖαν,
 Πνεύσαντ' Ὀρέαιο, δυσπληγέες τελέθουσι.
 Ὅς τε δ' ἄθ' Ὀρήκης ἰπποφύλαξ, ὀρέϊ πόντῳ,
Ἐμπνεύσας

Εμπιεύσας ὦρει, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
 Πολλὰς δὲ δρυὺς ὑψικόμους, ἰλάτας τε παχείας,
 Οὔριθ' ἐν βήσσης πλινᾷ, χθονὶ πρυβαστείρῃ
 Εμπίπτων καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτθ' ἦλη.
 Θῆρες δὲ φείσασθ' ἕσθες δ' ὑπὸ μίξ' ἔθεντο·
 Ταῖν καὶ λάχρη δέρμα καταύσκιον, ἀλλὰ νύ ἐστι
 Ψυχρὸς ἰὼν δῆλαιοι, δαυστέρνων περ ἰόντων.
 Καί τε δὴ ῥινὴ βοὸς ἔρχεται, ἐδέμιν ἔχει·
 Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα, πώια δι' ἄπ,
 Οὔνεκ' ἐπιηταιαὶ τρίχες αὐτῶν, ἐδῆλαιοι
 Ἰ; αἰέμε βορέαιο. ἔροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι,
 Καὶ δὴ παρθενικῆς ἀπαλόχροθ' ἐδῆλαιοι
 Ἦτε δομῶν ἐντόφει, φίλην περὶ μητέρ' ἰμῖναι,
 Οὔπω ἔργ' εἰδὺα πλυχεύσε ἀφροδίτης·
 Εὔτε λοισσαμένη τέρινα χροῖα, καὶ λίπ' ἰλαίῃ
 Χειτομένη, νυχὴ καταλίξιται εἴδοθεν οἴκου,
 Ἦματι χειμερίῳ. ὅτ' αἰόσειθ' ἐν πόδα τείδει,
 Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἥδοσι λαυγαλέοισιν·
 Οὐ γὰρ οἱ ἡελιθ' εἰκνυ νόμον ὀρμηθλεύει,
 Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδράν δῆμόν τε πόλιν τε
 Στρωφᾶται, βράδιον δὲ παρ' ἡλιώεσσι φαίνει,
 Καὶ τότε δὴ κρεατοὶ καὶ νήκερι ὕληκοῖται,
 Λυγρὸν μυλιοῶντες, αἰὰ δρυὶα βησθήεντα
 Φάγουσιν, καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τῷτο μέμηλιν·
 Οἳ σίεπα μαιόρδμοι, πυκινὰς καὶ θμύρας ἔχουσιν,

Καὶ γλάφυ πεζῇεν. τότε δὴ ξίποδι βροτῶ ἴσοι,
 οὔτ' ὅπινῳ ταῖα γὰρ, κάρη δ' εἰς ἕδρας ὁρᾶται.
 Τὰ ἴκελοι, φοιτῶσιν ἀλδρόμυροι νίφα λούκλυ.
 Καὶ τότε ἔασαδαι ἔρυμα χροὸς, ὥς σε καλεύω.
 Κλαῖναί τε μαλακίῳ, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
 Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρέχα μηρύσαδαι.
 Τὴν περ ἔασαδαι, ἵνα τοι ξίχης ἀξιμίωσι,
 Μὴ δ' ὀρθαὶ φείσωνσιν ἀειρόμεναι καὶ σῶμα.
 Ἀμφὶ ᾗ ποσσὶ πέδιλα, βοὸς ἴφι καταμύοιο,
 Ἀρμύρα δῆσαδαι, πύλοισι εἴδοι πυκνάσας.
 Περὶ γόνων δ' εἰρήων, ὅπποτα κρύθ' ὄρειον ἔλθοι,
 Δέρματα συρράπτειν ἑδρῳ βοὸς ὄφρ' ἐπὶ νῶτω,
 Τετὲ ἀμφιβάλη ἀλείψω. κεφαλῇφι δ' ὑπερθεῖν
 Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἕατα μὴ καταδύη.
 Ψυχὴ γάρ τ' ἡὲς πέλεται βορέας πεισόντῃ.
 Ἡὼθ' δ', ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἕραν ἄσπερόντῃ,
 Αἴρ πρηφόρῃ, τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις.
 Ος τε ἀρυσάμενθ' ποταμῷ ἀπο αἰὲν ναόντων,
 Τῷ ὑπὲρ γαίης ἀρβείας ἀνέμοιο θυέλλῃ,
 Ἀλλοτε μὲν θ' ὑεὶ ποτὶ ἔσπερον, ἄλλοτ' ἀήσι,
 Πυκνὰ θρηϊκίῃ βορέῃ νέφεα κλονέοντῃ.
 Τὸν φθάμενθ', ἔργα τελέσας, οἶκον δὴ νέεσθαι.
 Μὴ ποτὶ σ' ἕραν ὁδὸν σκοτόεν νέφθ' ἀμφικαλύψῃ.
 Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ θ' εἴματα δέυσῃ.
 Ἀλλ' ὑπαλδύαδαι, μεῖς γὰρ χαλεπώτατῃ ἔσθῃ
 Χρῆμιος, χαλεπὸς περβάτοισι, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.

Τῇμθ

Τῆμος θ' ὤμιου βυσίν, ἐπὶ δ' αἶετ' τὸ πλεόν εἴη
 Ἀρμαλῆς· μακραί γδ' ἐπὶ ῥόδοι δ' φρόναι εἰσί.
 Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτοί,
 Ἰσθμῶν νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσὶ κεν αὖθις
 Γῆ πάντων μήτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἐνείκη.

Εὐ τ' αὖ ἐξήκοντα, μὲν ἔσπας ἡλίοιο,
 Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέτα· δὴ ῥα τότε ἄσπερ
 Ἀρχτῆρ' ἔσπερ, περὶ λιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων, ὅππότελλεται ἀκροκνέφαι.
 Τόν δ' ἐμὴν, ὀρθρογῶν Πανδιονίς ὄρτο χελιδὼν
 Ες φάος ἀνθρώποις, ἔσπερ νέον ἱσαμένιοιο.
 Τὴν φθάμενος, οἷας περὶ ἀμνέμενος ὥς γδ' ἀμεινον·
 Ἀλλ' ὅπότεν φερέοικ' ἄπο χθοῖος αἶψα φυτὰ βάλει,
 Πληϊάδας φέρον· τότε δὴ σπάσθ' ἐκ ἐπὶ οἰνέων,
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαλασέμεναι, καὶ δ' ἡμῶς ἐγείρειν.
 Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἡῶ κοῖτον,
 Ωρη ἐν ἀμνητῇ, ὅτε τ' ἡέλιος χροῖα κάρφῃ.
 Τημεῖτος ἀπείδ' εἰν, καὶ οἶκα δ' ἐκ καρπὸν ἀγείρειν·
 Ορθρε ἀνίσταμενος, ἵνα τοι βίῃ ἄρχιος εἴη.
 Ἡὼς γάρ τ' ἔργοιο ξίτιν ἄπο μείρεται αἶσαν.
 Ἡὼς τοι περὶ φέρει μὲν ὁδὸν, περὶ φέρει δ' καὶ ἔργον·
 Ἡὼς, ἥτε φανείσαι πολέας ἐπὶ βησὶ κελεύθε
 Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βυσὶ τίθησιν.
 Ἡμος δ' ἐκ σκόλυμός τ' ἀνθεί, καὶ ἡ χίτα τίττιξ
 Δινδρέω ἐφεζόμενος, λιγυρὴν κατὰ χεῖρ' αἰοιδῶ
 Πυκνὸν ὑπὸ πτέρυγων, θίρει καματώδ' ὄρη.

Τῆμος πόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνον ἄρεις·
 Μαχλότα δ' ὅ γυμναῖκες, ἀφαιρέταί τε τι αἰδορίδ
 Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλῶν καὶ γένατα σείρει ἄζει,
 Αὐτᾶλῖος δέ τε χεῖρας ὑπὸ καύματι· ἀλλὰ τότ' ἤδη
 Εἴη περφαίη τε σκιῇ, ἔβιβλινος οἶνον,
 Μάζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰζῶν σβιννυμδράων,
 Καὶ βοὸς ὑλοφάγιο κρέας, μή ποτε τοκῆης,
 Περφῶζόνων τ' εἰδῶν ἐπὶ δ' αἰδοπα πνέμεν οἶνον,
 Εν σκιῇ ἐζόμενον, κεκορημδύον ἢ τὸρ ἰδωδῆς,
 Αντίον εὐκρεάος αἵματος ξίφατα πρὸς σῶπον·
 Κριῶν τ' αἰνάς καὶ δπόρρύτε, ἢ τ' ἀθόλωτος,
 Τρεῖς ὕδατος περ χέειν, τὸ δ' ἐπὶ τῶν ἱμῶν οἶνου
 Διῶσι δ' ἐποξυῶν, Δημήτερος ἱερὸν ἀκτιλὸν
 Δινίμην, εὐτ' αὖ πρῶτα φανῇ δένος Ωρίωνος,
 Χώρῳ ἐν εὐαίῃ, καὶ εὐξοχάλα ἐν ἀλωῇ·
 Μέξω δ' εὐκομίσαται ἐν ἀγροσιν. αὐτὰρ ἐπὶ μὲν δὴ
 Πᾶντα βίον κατὰ θηαι ἐπάρμυρον εἰδοθῆν οἶκος·
 Θῆτ' αἰοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἀτεκνοὶ εἰδῶν
 Δίξιδαι κέλομαι, χαλιπὴ δ' ὑπόπορπας εἰδῶς·
 Καὶ κυῶα καρχαρόδοντα κομεῖν (μὴ φείδιο σίτε)
 Μὴ ποτέ σ' ἡμερόκοιτος αὐτὴρ δ' ἀπὸ χεῖμαθ' ἔλπηται·
 Χόρτον δ' ἐσκομίσαται, ἔσφαιρτον, ὅφρα τοι εἴη
 Βασί καὶ ἡμῶνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
 Διῶας αἰαψύξαι φίλα γένατα, καὶ βόε λῦσαι.
 Εὐτ' αὖ δ' ὠρίων ἔσειεμος ἐς μέσον ἔλθη
 Οὐρανίον, Ἀρτῶρον δ' ἐσίδῃ ῥοδὸδᾶκτυλος ἥως·

Ω Πέρση, τότε πάντα δ' αὖδρε πῆ οἶκα δὲ βόρυς·
 Δείξαι δ' ἠελίῳ δ' ἔχῃ ἡμῶτα, Ἐ δ' ἔχῃ νύκτας,
 Πρίπτε δὲ συσκιᾶσαι, ἔκτω δ' εἰς ἄγχι ἀφῦσαι,
 Δῶρε Διονύσε πολυμηθέος. αὐτὰρ ἐπὶ λυὸ δ' ἤ
 Πληϊάδεις θ' ὑάδεις τε, τό, τε αἰένος ὠρίωνος
 Διὶ ὤσιν· τότ' ἔπειτ' ἀρότε μνημηδύος εἶ
 Ωρεαίε, πλειῶν δ' ἔχ' ἤ χθονὸς ἄρμυρος εἴη.

Εἰ δ' ἐσὶ ναυπλῆς δυσημφέλις ἴμερος αἰρή·
 Εὖτ' αὖ πλῆϊάδεις αἰένος ὄμβριμον ὠρίωνος
 Φεύγεσθαι, πίπῳσιν ἐς ἠερεϊδίᾳ πόντον,
 Δὴ τότε παρτοίων ἀνέμων θύεσιν αἴηται,
 Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ αἰότῳ πόντῳ,
 Γλυὺ δ' ἱργάζεσθαι μνημηδύος, ὥς σε κελεύω·
 Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἱρύσθαι, πυκνάσθαι τε λίθοισι
 Πάτοθιν, ὄφρ' ἴχῳσ' ἀνέμων μῆρος ὑγρὸν ἀείτῳ,
 Χείμαρον ἐξερύσαι, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος·
 Οὔλα δ' ἐπ' ἄρμυρα πάντα τ' ἐπ' ἐνὶ χάρτιο οἴκῳ,
 Εὐκόσμως σολίσας νηὸς πτερά ποντοπύργιο,
 Πηδάλιον δ' αἰργίς ὑπὲρ καπνῆ κρεμίσσασθαι,
 Αὐτὸς δ' ὠρεαῖον μίμνειν πλόον εἰσοικεῖν ἔλθῃ.
 Καὶ τότε νῆα θολὴν ἄλαδ' ἐλκόμεν· ἐν δ' ἐπὶ φόρῳ
 Ἀρμυρον ἐντυάσασθαι, ἵν' οἶκα δὲ κέρδος ἄρῃαι.
 Ως περ ἐμός τε πατήρ, καὶ σὺς, μέγα νήπι Πέρση,
 Πλωτίζεσκε νηυσὶ, βίε καχεμηδύος ἐσθλῆ.
 Ος ποτε καὶ τῇ δ' ἤλθε, πολὺ δ' ἔχ' ἄ πόντον αἰύσας,
 Κύμῳ αἰολίδα φερελιπών, ἐν νηὶ μελαίνῃ.

οὐκ ἄφροθ' φεύγων, εὐδὲ πλεόν τε καὶ ὄλβον,
 Ἀλλὰ κακίῳ πηίῳ, τὴν Ζεὺς ἀνδρῶν εἰδῶσι·
 Νάσσατο δ' ἄγχι' ἐλικῶνθ', οἷζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
 Ἀσκη, χεῖμα κακῇ, θέρει δ' ἀρζαλήν, εὐδέ ποτ' ἐβλή.
 Τυὼν δ' ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένθ' εἶ
 Ωραίων πάντων, ὧς ναυτιλίας ἤμαλιστα.
 Νῆ' ὀλίγῳ αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία βέεσσι·
 Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδος
 Εἴσεται, εἰκ' αἰετοὶ γε κακὰς ἀπέχουσιν αἵτας.
 Εὖτ' αὖ ἐπ' ἐμπορίῳ ξείνας αἰσίφρονα θυμὸν,
 Βάλλῃαι ἢ χρεῖα τε περφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
 Δείξω δέ τοι μέγα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
 Οὔτε τι ναυτιλίας σεσοφισμένθ', ἔτε τι νηῶν.
 (Οὐ γὰρ πώποτε νηὶ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
 Εἰ μὴ εἰς Εὐβοίαν ἔξ Αὐλίδ' ἔ· ἥ ποτ' ἀχαιοὶ
 Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺ λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδ' ἔξ ἱερῆς, ῥοίῳ ἐς καλλιγυνῆα.
 Ενθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονθ' ἀμφιδάμαντ'
 Χαλκίδατ' εἰσεπέρησα, τὰ ἢ περ πεφραδ' ἄμύα πολλὰ
 Ἀθλ' ἔδυσαν παῖδες μεγαλήτορες· εἴδα με φημὶ
 Τμῶν νικήσαντα, φέρειν ῥίπον δ' ὠτῶντα,
 Τὸν μὲν ἐγὼ μέσης ἐλικωνιάδης ἀνέδηκα·
 Ενθα με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς.
 Τόσον τοι νηῶν πεπείρασμαι πολυζόμφων.)
 Ἀλλὰ καὶ ὧς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγόχοιο,
 Μῆσαι γάρ μ' ἐβίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον αἰείδειν.

Ἡμεῖς

Ηρξατο πεντήκοντα μὲν ῥοπαὶς ἡελίοιο,
 Ες τέλος ἔλθόντ' ἔβρεθ' ἡματάδ' ἔθ' ὥρης·
 Ωρεῖθ' πέλεται θνητοῖς πλόθ'. ἔτε κε νῆα
 Καυάζαις, ἔτ' ἀνδρας ὑπορθίσεις θάλασσα·
 Εἰ μὴ δὴ πρὸ φρών γε Πουσιδάων ἐνοσίχθων,
 Ἡ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεύς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
 Εν τοῖς γὰρ τέλος ὅστις ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε·
 Τῆμος δ' Ἀκρινέες τ' αὔραι, καὶ πόντος ἀπήμιων,
 Εὐκηλος, τότε νῆα θολῶ, ἀνέμοισι πιθήσας,
 Ελκέμεν ἰς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθειδαι.
 Σπείδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόν δὲ νέεσθαι·
 Μὴ δὲ μῦθον οἶνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χειμῶν ὀπιόντα, νότοιο τε λεινὰς αἴτας,
 Ος τ' ὥρει θάλασσαν, ὁμῖρτήσας Διὸς ὄμβρον
 Πολλὰ ὀπωρινὰ, χαλεπὸν δ' ἔτε πόντον ἔθηκεν.
 Αλλ' ὁ δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόθ' ἀνθρώποισιν.
 Ἡμος δὴ τὸ φρῶν, ὅσον τ' ὀπιβάστα κορώνη
 Ἰχθ' ἐποίησιν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
 Εν κράδῃ ἀκροαίτῃ· τότε δ' ἄμβρατός ἐστι θάλασσα,
 Εἰαρινὸς δ' ἔτ' πέλεται πλόθ' ἔμιν ἱγῶν
 Αἴτημ', ἐ γὰρ ἱμῶν θυμῶν καχασμὸς ἔστιν,
 Ἀρπακτὸς, χαλεπαῖς καὶ φύγαις κακόν· ἀλλὰ νῦν καὶ τὰ
 Αἰθεραποὶ ῥίξουσιν, αἰδρεῖησι νόοιο,
 Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτῶσι.
 Δαινὸν δ' ὅστις θανεῖν μὲν κύμασιν ἀλλὰ σ' αἰῶνα
 Φράζειδαι τάδε πάντα μὲν φρεσὶν, ὡς σ' ἀγορεύω.

50 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθειται·
 Ἀλλὰ πλέωλείπειν, τὰ δ' ἐμείονα φορτίζειται.
 Δεινὸν γὰρ, πόντε μὲν κύμασι πῆματι κῦρσαι·
 Δεινὸν δ', εἴ κ' ἐφ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθῃ ἀείρας,
 Ἀξονα κραυάξαις, τὰ δ' φορτὴν ἀμαυροθίῃ.
 Μῆτρα φυλάσσειται· καμρὸς δ' ὅπῃ πᾶσιν ἀείσθῃ.

Ὡραῖθ' ὅ γυναικα τὸν ποτὶ οἶκον ἀγνάσκει,
 Μήτε ξηκόντων ἐτίων μάλα πολλὰ ὑπολείπων,
 Μήτ' ὀπιθεὶς μάλα πολλὰ γάμοι· δέ τοι ὥρεθ' ἔτος.
 Ἡ δ' ὅ γυνὴ, τέτορ' ἡβώῃ, πέμπω δ' ἡγαυότο,
 Παρθενικὴ δ' ἐγαμείνῃ, ὥς κ' ἦθεα κεδνὰ διδάξῃς.
 Τὴν δ' ὅ μάλιστα γαμείνῃ, ἥ τις σέθεν ἐγγύθι ναίει·
 Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ λείποσι χάρματα γήμης.
 Οὐ μὲν γάρ τοι γυναικὸς, ἀνὴρ λήϊζέτ' ἀμεινοῖ,
 Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς, ἐρίμιον ἄλλοι,
 Δειπνολόχης· ἢ γ' αἰδοῖα, καὶ ἰφθιμόν περ ἰόντα,
 Εὖει ἀπὲρ δαλῆ, καὶ ὥμῳ γήραϊ δῶκεν.
 Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακρόχρον πεφυλαγμένον ἔσθῃ.
 Μὴ δ' ἡ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖται ἱταῖον·
 Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μὴ μιν πρῶτερόν κακὸν ἔρξῃς.
 Μὴ δ' ἡ ψαύειται γλώσσης χάριν, εἰ δέ κιν ἄρχῃ,
 Ἡ πῆπθ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἢ καὶ ἔρξας,
 Δίς τόσα τίνυσθαι μεμνημένον· εἰ δέ κεν αὖθις
 Ἡ γῆτ' ἐς φιλότιτον, δίκην δ' ἐθέλῃσι πρῶτα χεῖν,
 Δέξασθαι (δειλὸς πᾶν ἄνθρωπος, φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 Ποιεῖται) τὸ δ' ἐμὴν νόον κατελιγχεῖται οἶδ' ἔσθῃ.

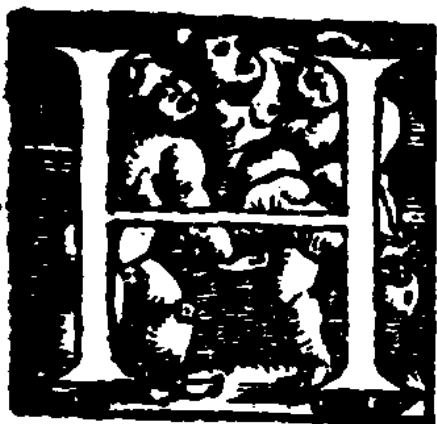
Μὴ δ'

Μὴ ᾗ πολύξεινον, μὴ δὲ ἄξεινον χαλίσσασθαι·
 Μὴ δὲ κακῶν ἐπάρον, μὴ δὲ ἐσθλῶν νεικεσῆσθαι.
 Μηδὲ ποτ' ἐλομύλιω πένιλω θυμοφθόρον ἀνδρὶ
 Τέτλαθ' ὄνειδ' ἰζειν, μακρόρον δ' ὅσιν αἰσθ' ἰόντων.
 Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος,
 Φειδωλῆς πλείστη ᾗ χεῖρις καὶ μέτρον ἰότης,
 Εἰ ᾗ κακὸν εἴποις, τάχα καὶ αὐτὸς μείζον ἀκρόσῃς.
 Μὴ ᾗ πολυξείνῃς δ' αὐτὸς δυσσέμφιλτος ᾗ.
 Εκ κοινῆς πλείστη τὴ χεῖρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μηδὲ ποτ' ὅξ ἢ ἕς δι' αὐτὸς λείβειν αἰδοπαοῖνον
 Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μὴ δ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν·
 Οὐ γὰρ τοῖγε κλύουσιν, δ' ἀποπύουσιν δὲ τ' ἀράς.
 Μὴ δ' αὐτ' ἡλείοιο τετραμύδος ὀρθὸς ὀμιχεῖν
 Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ δὴ μεμνημένος, ἕς τ' αἰὼν ἔσται.
 Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῆς παρὰ βάλανον ἐρήσῃς.
 Μὴ δ' ἀπογυμνωθεὶς (μακρόρον τοι νύκτις ἔασιν.)
 Ἐξοχλῆος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ, πεπνυμένος εἰδώς,
 Ἡ ὄγε παρὲς τοῖχον πελάσας εὐερχέος αὐλῆς.
 Μὴ δ' αἰδοῖα γόνῃ πεπαλαγμένος εἴδοθεν οἴκῃ.
 Εσὶν ἱμπελαδὸν ὡς φαινέμεν, ἀλλ' ἀλίσσασθαι.
 Μὴ δὲ ἀπὸ δυσφήμοιο τάφῳ ἀποιόσῃσιν ἄνδρα.
 Σπερμαίνειν χυμῶ, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δ' αὐτὸς.
 Μηδὲ ποτ' αἰνῶν ποταμῶν χαλλίρροον ὕδαρ
 Πρασὶ περᾶν, ὥρην γ' εὐξήϊδων ἐς χαλὰ ῥέεσθαι.
 Χείρας νιφόμενος πολὺ περὶ τῷ ὕδατι λούσας·
 Ὅς ποταμὸν δ' ἄρβυ, κακότητι δ' ἐχέρας ἀνιπτός.

52 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Τὰ δ' ἐθεοὶ νιμισσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
 Μὴ δ' ἄπο πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δ' αἰτὶ θαλείῃ,
 Αὖτον ἄπο χλωρῆ τὰ μιν αἶθωνι σιδήρῳ.
 Μὴ δ' ἐποτ' οἶνοχόλῳ πθίμεν κρητῆρος ὑπερθεῖν
 Πινόντων, ὅλη γὰρ ἐπ' αὐτῶ μοῖρα τίτταται.
 Μὴ δὲ δόμον ποιῶν, αἰετῆξισον καταλείπειν
 Μὴ τι ἐφιζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.
 Μὴ δ' ἄπο χυξοπόδων αἰετῆρ' ῥέκτων ἀνελόντα
 Εἶδειν, μὴ δὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς εἴη ποινή.
 Μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (εἰ γὰρ ἄμεινον,)
 Παῖδα δυνάδεα ταῖον, ὅτ' ἀνὲρ ἀήνορα παιεῖ·
 Μὴ δ' ἐδυνάδεα μύλων, ἴσον καὶ τέττο τίτταται.
 Μὴ δὲ γυναικείῳ λεῖψαί γε βα φαιδρυμένη,
 Ἀνέρα, λίσσαλέη γὰρ ὅππ' ἔχονον ἔς· ὅππ' καὶ τῆς
 Ποινῆ. μὴ δ' ἱεροῖσι ἐπ' αἰδομένοισι κυρήσας,
 Μωμύειν ἀϊδήλα· θεός τοι καὶ τὰ νιμισσῶ.
 Μὴ δ' ἐποτ' ἐν περὶ χοῇ ποταμῶν ἄλαδι περριόντων,
 Μὴ δ' ὅππ' κρῖνάων ἔρεϊν, μάλα δὲ ὄξαλέασθαι·
 Μὴ δ' ἐναποφύχειν, τὸ γὰρ εἴτοι λώϊον ὅστιν.
 Ωδ' ἔρδειν· δεινὸν δὲ βροτῶν ὑπαλάσσει φήμι.
 Φήμη γάρ τε κακὴ πέλειται· κέφη μὲν αἰεῖται
 Ρεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθείσκει.
 Φήμη δ' ἔτις πάνπαν ἀπόλλυται, ὥσπερ πολλοὶ
 Λαοὶ φημίζεσι· θεὸς γὰρ τις ὅστις καὶ αὐτή.

Η Μ Ε Ρ Α Ι.

Ματα δ' ἐν δίοθεν πεφυλαγμέ-
νῳ εὐκῆ μοῖραν·
Πεφραδέμεν δ' μώϊαςι, ξηχόδα
μινὸς αἰείσω
Εργα τ' ἐποπιδέειν, ἥδ' ἀρμαλινῷ
δατῖαδαι,

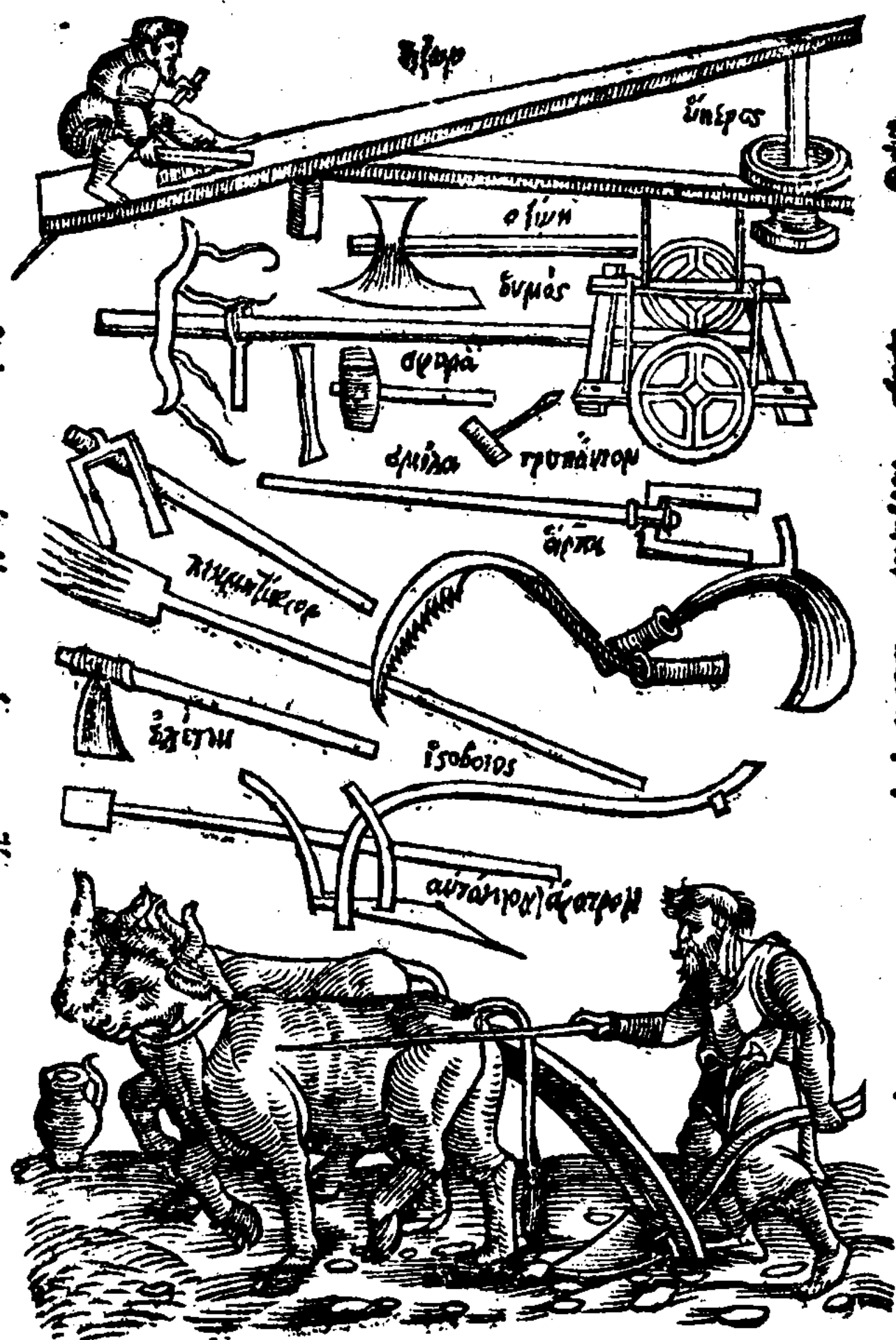
Εὐτ' αὖ ἀληθείῳ λαοὶ κείνοντες ἄγασιν.
Αἱ δ' ἐν δ' ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητόντῳ.
Πρῶτον εἴη, τεξάς τε, καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμῶν.
Τῇ δ' Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Οὐδοάτη τ', ἐράτη τε, δύω γε μὲν ἡμῶντα μινὸς
Εξοχ' ἀεξομῶν οἰο, βροθήσια ἔργα πέλειαδαι.
Ἡ δὲ θυωδικάτη Τῆς εὐδικάτης μέγ' ἀμείνων.
Ευδικάτη δὲ θυωδικάτη τ', ἀμφοῖν γε μὲν ἰσλαῖ.
Ἡ μὲν, οἷς πείκειν, ἥδ' εὐφρονα καρπὸν ἀμῶντα.
Τῇ γὰρ τοῖ νεῖ νήματ' αἰρσιπότητῳ ἀράχης
Ἡματῳ ἐκπλείει, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμῶνται.
Τῇ δὲ ἰσὸν σήσατο γυνή, περβάλοιτό τε ἔργον.
Μινὸς δ' ἰσαμῶν ξισκαιδικάτῳ ἀλῖαδαι,
Σπέρματῳ ἀξάδα φυτὰ δ' ἐνθρέψαδαι αἰείω.
Εκτὴ δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσι,
Ἀνδρογόντῳ τ' ἀγαθῇ, κέρη δ' ἐσύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γλυείδα παρῶν, ἔτ' ἀργάμεν αἰπβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ παρῶν ἐκτὴ κέρη τε γλυείδα

Ἀρμός· ἀλλ' εἴφου τάμνει καὶ πώεα μήλων,
 Σήκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἥπιον ἥμῃ,
 Ἐδλὴ δ' ἀνδρογόνη, φιλείει δ' ἔτε κέρτομα βάζον.
 Ψάδ' ἀθ' ἀμυλίου τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
 Μίως δ' ὀγδοάτη κάρτερον καὶ βοῦν εἰμυκον
 Ταμνέμεν, ἔρῃας δ' ἐδυαδὲ χάτη ταλαεργές.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἥματι ἴσορα φῶτα
 Γείνασθαι, μάλα γὰρ τε νόον πεπυκασμένον ὄξιν.
 Ἐδλὴ δ' ἀνδρογόνη διχάτη· κέρη δ' ἔτε τετράς
 Μίωσιν· τῇ δ' ἔτε μῆλα καὶ εἰλίπιδας ἑλικας βῆς,
 Καὶ κύνια καρχαρόδοντα, καὶ ἔρῃας ταλαεργές.
 Πρηῦνεν, ὅππ' ἡ χεῖρα πιδεύς· πεφύλαξο ἧ θυμῷ
 Τετράδ' ἀλιεύσασθαι φθινοντός θ' ἰσαμύνετι.
 Ἀλγὰ θυμοβορεῖν, μάλα τοι τετελεισμένον ἥμῃ.
 Ἐν δ' ἐτιτάρτη μίως ἀγαθὰ δ' ἐς οἶκον ἀκοιπῇ,
 Οἰωνὸς κείνας, οἷ' ἐπ' ἔργματι τέτρω' ἄριστοι.
 Πέμπτας δ' ὄξαλῖαθαι, ἵππ' ἡ χαλιπαί τε καὶ αἰναί.
 Ἐν πέμπτῃ γὰρ φασὶν ἱερνύας ἀμφιπολεύειν
 Ορκον πινυμένους, τὸν ἔρις τί κε πῆμ' ὀπιόρκοις.
 Μίωσιν δ' ἐβδομάτῃ δημήτερος ἱερὸν ἀκτιῶν,
 Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα εὐχοχάτω ἐν ἀλῶν
 Βάλλειν· ὕλοτόμοι τε τάμνειν θαλαμῆϊα δῖα,
 Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἀρμόματα νηυσὶ πέλονται.
 Τετράδι δ' ἀρχαθαι νῆας πῆγνυθαι ἀραιάς.
 Εἶναι δ' ἡ μίωσιν, ὅππ' ἐπὶ λαλῶϊον ἥμῃ,
 Πρωτίσῃ δ' εἶναις παναπήμων ἀνθρώποισιν,

Εσθλή μὲν γάρ τ' ἢ ᾗ φυτεύειν, ἢ ᾗ γνύειν,
 Ἀνέρι τ' ἢ ᾗ γυναικί. καὶ ἔποτε πάγκακον ἦμαρ.
 Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι ξισεινάδα μίωδς ἀρίστω
 Ἀρξασθῶ τε πίθω, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θείναι
 Βασὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι
 Νῆα πολυκλήϊδα δοῖν εἰς οἶνοπα πόντον
 Εἰρύμεναι. παῦροι δ' ἔτ' ἀληθέα κικλήσκουσιν.
 Τεξάδι δ' οἷγε πίθον. (ὥρ' ἅπαντ' ἱερὸν ἦμῶν)
 Μίωσθι. παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰχάδα μίωδς ἀρίστω
 Ἡῶς γνομένης, ἐπιθείλα δ' ἐς χερσίων.
 Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
 Αἶδ' ἄλλαι μετὰ δ' ἔποι, ἀκήριοι, ἔπ' φέρουσαι.
 Ἀλλ' οὐ δ' ἀλλοίω αἰνεῖ, παῦροι δ' ἔτ' ἴσασιν.
 Ἀλλοτε μήτηρ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τάων εὐδαίμων τε καὶ ἄλβιθ', ὅς τ' αὖτε πάντ' αἶψα
 Εἰδὼς, ἐργάζεται ἀνάπηθ' ἀθανάτοισιν,
 Ορνίθας κείνων, καὶ ἰσθρ' βασιῆας ἀλειύνων.

Η Σ Ι Ο Δ Ο Υ Ε Ρ Γ Ω Ν Κ Α Ι
 Η Μ Ε Ρ Ω Ν Τ Ε Λ Ο Σ .

ἵσθη
ἀμύνει δὲ
πάντα
αἰσθη

ἵσθη
ἀμύνει δὲ
πάντα
αἰσθη

ἵσθη
ἀμύνει δὲ
πάντα
αἰσθη

**BREVIS DECLARA-
TIO GRAMMATICA IN HESIO-
di Ep̃a x̃a) Ημ̃εας authore Iacobo Cepori-
no, per Ioannem Frisium Tigurinum
castigata & locupletata,**

VISVM est nobis, doctissime Antoni, ex Græcorum
commentarijs selectiora quedam vocabula hisce An-
notationibus inserere, præcipue tamen quæ ad sensus expli-
cationem, et vocabulorum cum etymologiam tum compo-
sitionem in primis pertinere videntur. Harum verò dictio-
num interpretationem studiose omittendam esse duximus,
ut et studiosis aliquid, quo sese exerceant, relinqueremus,
& illorum animos hoc exercitio ad maiora excitaremus.
Tu ergo mi Antoni, nostrum laborem & studium à nobis
benigne suscipe, & vale.

Numerus in margine semipaginam He-
siodi: prior in textu, paginam Compendij
Ceporini, sequens eiusdē lineam designat.

HUIT poeta Hesiodus sacerdos tem-
pli Musarum in Helicone monte
Bœotix: & in Ascra pago sita ad
radicem eius montis, vixit. Quo
tempore verò, vide Solinum cap. 53. Gell.

cap. 11. lib. 3. Item prouerb. Hesiodi senectus.
Suidas scribit Hesiodum posteriorem Homero fuisse centum annis.

- 23 Μῦσαι.] Diores & Aeoles dicunt ἀπὸ μῶ-
δου ἢ σημαίνοντες τὸ ζητεῖν, quod proprie in-
quirere est, & inuestigare, nā inuestigando
disciplinas assequimur. Est aut duplex inuo-
catio: prior ad Musas, posterior ad ipsum Io-
uem pertinet. πορύνθην.] αἱ ἐκ τῆς πειρίας ἀρμὰς
αἰῶναι, καὶ ἢ ἡμετέρας, ὥς αἱς πᾶσι τοῖς ἀδελφεοῖς.
Ὡς) motū de loco significat ἀπὸ πειρίας. Iones a
in uertunt. 14. 5. αἰοιδῆσι.] ταῖς αἰοιδαῖς. 16.
3. αἰοιδῆ ποιητικόν, ab αἰείδω. ὥς ἡ κοινόν, ab αἰδω.
δοῦν.] aduerbium hortantis ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς. ἐν
νέπτε.] ἀπὸ τῆς εἰπατε praesens pro aoristo. &
interferitur causa metri ab ἐνέπω 197. 23. σφέ-
τερον.] ἀπὸ τῆς ὑμέτερον. 276. 3. πατέρα.] pa-
trem Musarum τὸν Δία dixerunt: & matrem
τὴν μνημοσύνην. ὑμνεῖσαι.] ἀπὸ τῆς ὑμνεῖσαι
καὶ πλεονασμὸν τῆς ἱ, ὑμνεῖσαι, ὅντι δὲ.] subin-
tellige ἔσπον, sic, καὶ ἐνέπτε δι' ὅν, ἢ καθ' ὅν ἔσ-
πον. Nam vt ὅν ἔσπον, pro δι' ὅν, aut καθ' ὅν ἔσ-
πον defectiuum atticum est, sic & δι' ὅν, pro
δι' ὅν ἔσπον. φατοί τε.] φατὸς καὶ ῥητὸς diffe-
runt perinde vt Latinis loquor & dico. Διὸς
μεγάλου.] pro μεγάλου Ionice. Inducit Mu-
sas

sas petitem sibi exponentes. Vel, ut alijs, ipsemet narrat tanquam à Musis subito concitus & edoctus. ἐκην.] aduerbium ab ἔκων volens. Sic apud Homerum, διὸς δ' ἐπὶ λαίετο βουλή, ῥεῖα μὲν.] ῥαδίως, κοινῶς, ποιητικῶς δὲ ῥεῖα καὶ ῥηϊδίως. Subiungit rationem quare alijs claro, alijs obscuro genere sint orti, βεβαίαι.] ἀπὸ τῆς βεβαίῳ βεβαρόν. ὡς ἀπὸ ἰχθυῶ ἰχυρόν. Et sequentia verba ad nominatiuū, Ζεὺς ὑψιβρεμέτης referuntur, αἰεζήλον.] τὸν ἀεὶ δὴλον καὶ ὡς φαίνεται. suum contrarium est ὁ ἀδηλός. αἰεξεί.] αἰεξεί præsens. 218. 20. σκολιόν.] τὸν ἐκ ὀρθοῦ τὴν γνώμην. ἤγειν τὸν ἀδίκον. ἀγνώσκει.] τὸν ἰσθρήφαρον. Aesopus interrogatus, auctore Laertio, quid ageret Iupiter, respondit: τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοί, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοί Ζεὺς.] genitiuo τῆς Διὸς 42. 16. ὑψιβρεμέτιω Iouem dicit. Item βαρύκτυπον ἐὺρύοπα, ὡς τῆς βροτῆς αἵπον. τὸ βρέμειν δὲ κυρίως ὅτι τὸ πρὸς λέγεται. Ibi vero ὅτι τῆς ἡχου τῆς βροτῆς. ὅς ὑπέρτατα δώματα] πῦρ τῶν οὐρανόν. κλυθι.] Secunda inuocatio ad ipsum Iouem, & simul proponit, se praecepta quaedam & leges bene viuendi Persæ traditurum. Vel Musis post narrationem eum commouentibus; δὲ σύ Hesiod' κλυθι, ἐπὶ ἀκουσον καὶ μαθήσασθαι.

At secundum Vallam ipse Hesiodus ea ha-
 stenus velut Musarum impulsu effatus, cō-
 precando Iouem subdit: σὺ δ' ἦ Ζεῦ κλυῖθι. 195.
 12. κλύω ποιητικόν. ἀκέω κοινόν, ἰδὼν.] ὠρῶν μὲν
 τὰς φεράξεις ἡμῶν. αἰών.] ἀκέων δὲ τῶν λόγων ὧν
 φθιγγόμεθα οἱ ἀνθρώποι. δίκη δ' ἴθιμι.] τετάρ-
 τι κ' δίκην πᾶσαν, σὺ τὴν δίκην κείνι, πάντας
 ὁρῶν τὰ ἀνθρώπινα φεράγματα; καὶ πάντων ἀκέ-
 ων. Θέμις αἰ.] δίκη μὲν ὅτι ἀνθρώπων: Θέμις δὲ
 ἐπὶ θεῶν. δίκη γὰρ ὅτι κείνις καὶ οἱ ἀνθρώποι κεί-
 νιοι: Θέμις δὲ δίκη καὶ οἱ θεοὶ διακρίζουσιν. ἐτήτυ-
 μα.] ἀληθῆ. ὅπο τῆ ἐτυμα κ' πλειονασμὸν τῆς συλ-
 λαβῆς. τυύη.] ἀπὲρ σὺ. 238. 20. ἐγὼ δὲ κα.] Di-
 uertit ad fratrem Persen. ἐκ ἀρεα.] Narratio.
 Commemorat duplicem contentionē, ho-
 nestam & turpem: Honestam, cum labore, in-
 dustria et diligentia rem facit. Turpis per in-
 iuriam & scelus accumulatur opes. ἐκ ἀρεα μὲ-
 νοι.] ἐκ αὐτῆς καὶ, ἀπὲρ τῆς ὅτι ἀπὲρ τῆς αἰτίας. 221. 3. ἐεί-
 δων γένος.] τὸ γένος ἐνταῦθα ἀπὲρ τῆς εἰδῆς. ἀλλ'
 ἐπὶ γαῖαν.] ἀπὲρ τῆς κ' τὴν γαῖαν εἰς δύο ἔμελλε.
 ὀπιμωμητή, ἡρῶν πολλῆς φόρου ἀξία. ἐπὶ τῶν
 γὰρ ἔχει ἢ ἐπὶ, ὀπιμωμητή ποιητικόν. ἐπὶ φορῶ
 κοινόν. ἐπαμνήσσει.] commendauerit. αἰνέω, fu-
 turum αἰνέσω vel ἦσω, ἦν ἦσα, αἰνήσομαι vel αἰ-
 νήσῃ, cum ἐπὶ & ας geminato. 573. & 201. 5.
 ὁ γένος.]

ἄνδιχα.] ποιητικόν. δίχα κοινόν ἢ διχῇ. καὶ τὸ δι-
 αδίχα διὰ τοῦ δίχα γίνεται περσική τε αὖ
 σιωδίσμυ, καὶ τῆς δὲ περσίστως. πόλεμόν τε
 κακόν.] τὸν πόλεμον ὁξαιρίως dicit κακόν: θανά-
 τας γὰρ ἐπέγῃ, ὃ τὸ μέγιστον ἐστὶ τῶν σωματικῶν κα-
 κῶν. καὶ δῆεν.] ἤγυν μάχην. χιτλίν.] χιτλία
 ἢ εἰς αὐτὴν τῇ κακῇ. καθ' ὃ λέγεται χιτλίθ αἶ-
 θερπθ. ἤγυν αἶθλιθ. ὅθεν τὸ χιτλιάζειν ἔο
 χιτλιατμός. ἔπς τλώγῃ βροτός.] ἤγυν ἔδ' εἰς αἶ-
 θερπθ φιλεῖ αὐτὴν. ἀλλ' ὑπ' αἰάγκης τιμῶσι.]
 αὐτὴ τῇ χροῖται αὐτῇ οἱ αἰθερποῖ, δὲ τὰς βελὰς
 τῶν θεῶν. βελῆσιν.] προ βελᾶς. 16.3. νύξ.] ἴσ
 γὰρ ἡ νύξ θεός ὑπὲρ κόσμον ἀφανὲς τοῖς ὄμμασιν ἡ-
 μῶν. ἐρεβινή.] ἀπὸ ἔ' ἐρεβθ τὸ σκότθ καὶ ὡς
 γωγλὺ. θῆκε δι. 199. 22. αὐτὴ τῇ ἐποίησε δ' αὐτῇ
 ὁ ζεὺς ὁ κρόνυ παῖς. ὑψίζυθ.] ἤγυν ὁ ἐπὶ μετε-
 ὄρῃ θρόνῳ καθήμεθ. ὁ οἰκῶν ἐν τῇ αἰθέρι, αὐ-
 τὴ τῇ ἐν ἐραναί.

Γαίης τ' ἐν ρίζῃσι.] ἐν τοῖς φυτοῖς τοῖς ἐρρίζομέ- 24
 νοις τῇ γῇ. ἢ ὅτι ἐρρίζωσαι αὐτὴν ἐν τῇ γῇ. ρίζῃσι
 αὐτὴ ρίζαις Ionice. πολλόν.] πολλὸν ποιητικόν,
 πολὺ κοινόν. ἀμείνω.] 39. 4. ἀπάλαμνον.] ἤγυν
 αἰετὸν ἀπὸ φύσεως. Inertem significat, quasi
 dicas sine manu, aut qui manus nulli operi
 admouet. παλάμη enim manum & opus i-
 psam apud Græcos significat. παλαμαὶ γὰρ

τὸ δὲ τῆς παλαμῆς γαργίας ἐργάζεσθαι. ἰδὼν.]
 intuitus. εἶδω, ἰδέσκω, vel ἰδῶ, vnde ἰδόν, ὁ ἰ-
 δὼν. 157. 23. ἐργαίω χαρίζων.] ἤργω ενδεῖς ὢν
 ἔργου. τυτίει, οὐδ' ἐν ἐργαζόμεθ. ἐργαίω αὐτὴ
 ἔργου. 17. 20. ὅς σπειύδλει.] οὐτθ. 12. 17. ἀρόμμε-
 ναι.] propter metrum. ἀρώ, ἀροειν, ἀρουῦ, ἀ-
 ρόμμεναι. 59. 5. ζήλοϊ δ' ἐπε γείτονα γείτον.] τὸ ζή-
 λουῦ δύο δηλοῖ τὸ φθονεῖν, καὶ τὸ μακαρίζειν. vī-
 de proverb. Inuidus vicini oculus. εἰς ἀφει-
 νον.] τὸν πλεῖτον ἀφεινον vocant. τὸν δὲ τῆς ἔργων
 τῆς ἐνιαυσιαίου ἀθροισμοῦ. εἴθ' ὃ καλεῖται
 ὁ ἐνιαυτός. ἀγαθή δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.] αὐτὴ
 τῆς ἀγαθῶν αἰτία ὅτιν ἡ ἔρις τοῖς ἀνθρώποις.
 βροτοῖσι.] 17. 21. καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονεῖ.]
 ὀργίζεται φθονεῖ. φθονθ' ὅτι λύπη ἐπ' ἀλλοξί-
 σις ἀγαθοῖς. Proverb. Figulus figulo inuidet.
 Probat hic illam emulationem artificū, qua
 alter altero citius ditescere conatur. ἐνικατά-
 διο θυμῷ.] ἤργω ἐμβαλε πρὸ λογισμῷ ταῦτα. τί
 θυμῷ. Infinitivum 6. imperativi medij θίσο,
 θυῦ, vel θίο, cum ἐνὶ δὲ καὶ, ἐνικατάδιο, δὲ ποε-
 τice ἐνικατάδιο. 198. 13. Et altera praepositio-
 num soluta, κατάδιο ἐνὶ θυμῷ. 342. 15. ἔρις κα-
 κόχαρτθ.] ἤργω ἢ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. ἢ
 ἢ χαίρουσιν οἱ κακοί. est aptissimū Epitheton
 ἔριδθ' ὁππωμητῆς, νεῖκε' ὅτι πλεόντα.] τυτίει
 ποεθ

πρὸς μόνας τὰς φιλονεικίας βλέποντες. ὅρη γάρ
 π' ὀλίγη πέλας.] Non licet tenuibus foro van-
 care. Hic enim infelíciter circa contentiones
 forenses versantur, quibus non est bene in-
 structa & opulenta domus. ἀγορίων.] geniti-
 uis ab ἀγορά. 16.2. χατάκειται.] ἀπὲρ τῆς ἀποκεί-
 ματος ὅστις ἐστὶν ἐνδοῦ. ἢ γὰρ ἐν τῇ οἴκῳ βίβω ἀντάρτης
 εἰς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν. 232.15. & 374.23. τὸν βίον
 δι' εἶπεν ὠραῖον, ὡς ἐκ τῆς τῆς ὥρας ἀειδόδ' & συλ-
 λεγόμενον. τὸν γαῖα φέρει.] ἀπὲρ τοῦ δι' ἡ γῆ φύει
 12.16. δημήτερος.] τὴν γῆν ἀφ' ἧς οἱ καρποὶ παύ-
 νηται, δημήτῃαν ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. δημήτηρ τεγε-
 τα dicitur ὅτι πάντων ἡ γῆ μήτηρ. ἀκτὴν.] ἀπὲρ
 τῆς ὁξείας τοῦ δώρημα. τοῦ κεκοριστάμεθ.]
 Concessio ironica, ἀκορίω. 201.5. Et τῆ pro τῇ
 τοῦ, articulus prepositivus loco pronominis
 demonstrativi sæpe apud Poetas ponitur.
 κληρον ἐλασάμεθα.] patrimoniū diuisimus.
 κληρον ἢ τὸν τῆ γῆς, ἢ τῆ τῆς εὐσίας. unde ἀκληρῶς,
 ὁ πτωχός, & ἐσκληρῶς ὁ κληρονόμος. ἐλασ-
 σά.) ἀ δάζομαι. μέγα πυσταίνων.] μεγάλως π-
 μῶρ. βασιλῆας.] Ionice pro βασιλείας. 29.4. Re-
 ges autem vocat δικαστὰς καὶ τοὺς ἀρχοντας
 iudices & præfectos singularum urbium
 quemadmodum Homerus. ἀλαοφάρον.]
 Vide Prouerbiū Dorica Musa. Hic

siodus (inquit Eras. in prouerb. Scarabeus
 aquilam quærit) *δωροφάγος* appellat, rectius
 tamen *παμφάγος* appellaturus. Ad hunc
 locum attinet prouerb. Argenteis hastis pu-
 gnare. Item: Aut regem aut fatuum nasci o-
 porrere. *ἰθέλωσι δικάσαι.*] volunt iudicasse.
 Græcis frequens vsus est *ἀορίστων* Infinitiuī,
 quando per *ἵνα* in Subiunct. possunt con-
 uerti, *ἰθέλει γράψαι, ἰθέλει ἵνα γράφῃ, κελθεῖ
 διδασκῆσαι, κελθεῖ ἵνα διδάσκῃ, &c. νήπιοι, ἐδ-
 ῖσασιν.*] *μωροὶ ἐδ' ἐγνώσκουσιν, ὅσω, μέγ' ὧ δ' ἔλεγον*
ὅτι ὑπάρχει πλέον τὸ ἡμῶν τὸ ὑπὸ τῇ δικαίᾳ δ' ἔλεγον
τότι, τῇ ὁλοκλήρῃ τῇ ὅξ' ἀδικίας. est Epiphone-
 ma superioris sententiæ, quæ aptissime præ-
 cedentibus cohæret. Nam sub obscure He-
 siodus indicat, Persen plus cōsequi potuisse
 si dimidio fortis paternæ citra fori lites, &
 munerū largitionē fuisset contentus, quàm
 ut bonā communis hæreditatis portionem
 in corruptos iudices, quo suæ parti plus æ-
 quo faueretur, per stultitiam profunderet,
 atque tandem nihilominus hac spe frustra-
 tus, dimidium patrimonij per latam senten-
 tiam accipere sit coactus. Inquit enim, *νήπιοι*
 stulti, sicut tu es Perse, &c. vide prouerb. Di-
 midium plus toto. Cæl. lib. 4. cap. 8. *ἴσασιν.*]

Ἰσημι 233.12. ἀσφοδελῶ.] Plin. libr. 21. cap. 17. Gell. lib. 18. cap. 2. per has herbas frugalitatem & temperantiam indicat. Prouerb. hisdem vescētes tepis. κρύψατε γὰρ ἔχετε θεοὶ] αἰτὶ ἐκρύψαν οἱ θεοὶ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπων, τὸν ἀπείρονον δηλονότι καὶ ἀπόνον. Est locutio Attica, per participium infiniti α & verbū ἔχω. Fingit hoc loco Poeta longam fabulam de Pandora, simulq̃ ostēdit quæ mala, & quas calamitates ipsa iecum in mundum attulerit. Fortassis satis cōuenienter voluptatē interpretārī poterimus, quæ quamuis maxime ornata videatur, multisq̃ modis ablandiatur, malorum tamen omnium, morborumq̃ causa est. Pertinet huc adagium γυναικῶν ὄλεθρον. De his qui funditus, ac miserabiliter pereunt. Calamitatēs ex mulieribus testantur Deianira Herculi. Danaides Lemniæ mulieres, Cleopatra, & hæc Hesiodica Pandora. Testis denique Eva Christianis. ῥηιδίως γὰρ.] Ostendit facilitatē victus quærendi, apud priscos homines, non enim voluptati indulgebant, sed modestiæ, temperantiæ, ac frugalitati studebant. ὥς τι σὺ ἔχειν] αἰτὶ ὥς σὺ ἔχεις. 286. 20.

Πηδάλιον.] proprie est clauus nautis, hic ca-

rusticis pro stiva, & stiva pro aratro po-
nitur. ὑπὲρ χαπνῶ.) Rustici instrumenta li-
gnea super fumosa laquearia collocare so-
lent, quo fumus ea corroboret & exploret.
Sic Vergilius:

Et suffusa fociis exploret robora fumus.

ἡμιόνων ταλαεργῶν.) Vide Prouerbiū Mus-
li asinis quantum præstant. χαλωσαίμεθα.)
ἀγανακτήσεις. ποιητικὴ δὲ ἡ λέξις. φρεσὶ ἥσιν.)
αἷς, ὅς fuus. ἀγκυλομήτης.) πανῆργος, vafer,
astutus. Sciendum verò ὅτι τὸ ἀγκυλόμητης, τὸ
ποικιλόμητης, τὸ δολόμητης, καὶ ὅσα ἀπὸ τοῦ μήτης
σύνκεται παρὰ τὸ ἀξιώεται, & per i scribun-
tur. flectuntur autem ἐτορκαλίτως τῷ ἀγκυλο-
μήτῃ, ποικιλομήτῃ & δολομήτῃ. Sic ᾠρίσβυς
ᾠρισβύτης. πολὺς πολλῶ, & multa alia. τῆνεα.)
82.4. πρύψι.) 99.21. ἰαπετῶιο.) genit. Ionicus.
17.20. νάρθηκι.) ὅτι μὲν πρὸς ὄντως φυλακτι-
κὸς ὁ νάρθηξ, ἡ πῖαν ἔχον μαλακότητα εἶσω, καὶ
ῥίπειν τὸ πῦρ, & μὴ ἀποσβεννύει δυνάμει.
Narthex ferula, adsurgens recte: Narthecia
semper humilis est. Nascuntur locis calidis
trans maria. Ignē ferulis optime seruari, au-
thor est Plinius lib. 13. ca. 22. τέρπηκέρανον.)
Interpres inquit. ἀπὸ τῆ ῥίπειν per metathe-
sin τῷ ρ, nec ἀπὸ τῆ τέρπειδος ὡς ῥέποντα δηλονότι
τῆς

τὰς ἐναρτίους τὰς κεραιὰς, ἔχ' ὡς ἑρπόμενοι ἐν αὐ-
 τῇ. νεφελιγέρετα.] ὁ δ' ἀθεορίστος τ' νεφέλων αἰ-
 πθ. pro νεφελιγέρετας per anastrophe. 14. 21.
 ab ἐγείρω, vel ἀγείρω compositū est, cogens
 vel excitans nubes. Vide Prouerb. Risus
 Sardonius. Ιαπεπονίδης.] ἡ δὲ τῆ Ιαπετῆ. ἀπὸ τῆ
 Ιαπετὸς, Ιαπετῶν patronymicū Ionicum fit,
 à cuius genitiuo Ιαπετῶι θ, per systolen Ια-
 πετῶιθ, aliud commune fingitur Ιαπεπονί-
 δης. πάντων πέρι.] ἀναστροφὴ pro περὶ πατ-
 ρων. ἰασομέλοισι.] Ionice, & σ geminatum est
 causa metri ab εἰμὶ. ἰὸν χακόν.] αὐτὴ τῆ τὸ σφέ-
 τερον. ἰὸν γὰρ ὁ μόνος ἔχει τίς. σφέτερον ὃ πολλοὶ
 ἔχουσιν. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.] θεωρωποποι-
 τα ὅτι patrem autē hominūm & deum & voca-
 tat τὴν εἰμῶμελιν. ἠφαισον δ' ἐκέλευσε.] Per
 distributionem enumerat quomodo Pandō-
 ra sit condita, & quid singuli dī in illam con-
 tulerint. ἠφαισθ τὸ δακρυονικὸν πῦρ καὶ ὁ ταῖς
 δακτῆ πυρὸς ἐνερζουμένας τέχναις ὀπταῖται θε-
 δέ. Quem quidem Homerus Iunonis & Io-
 uis filium refert. θεῖκλυτόν.] θεοίφημον, του-
 τίςιν οὐκ ἡ φήμη ἀδύται. ἐν δ' ἀνθρώπου θεμέλι.]
 pro ἐν θεῷ per tmesin ἀνδ' αὐτῶν.] ἀνδ' αὐτῶν δὲ
 νεῶν οὐ τὴν φωνὴν λέγει, ἀλλὰ τὸν τόπον τῆς φώ-
 νης, ἥτοι τὰ φωνητικὰ ὄργανα. ἀθανάτης διῆς.]

αὐτὴ ἀθανάταις διαῖς. 16. 3. εἰς ὧπα.] αὐτὴ τῇ εἰς
 ὄψιν. καλὸν εἶδος.] Græci multa epitheta ap-
 ponunt vni substantiuo sine conexu. ἀμ-
 φιχέαι.] ἀ χέω infinita. infinitiui. 201. 16. πό-
 θον ἀρχαλίον.] ἤρουν ἀνταρὸν ἄλγος ἔχοντα. ἐπε-
 ται γὰρ τὰ πόθῳ ἄλγος. πόθος ὃ ὅστις ὀπιθυμία
 τραγμάτων ὑπὸντων. ὀπιθυμία ὃ καὶ ἡμερὶς τὸ
 αὐτὸ. γυϊκόνους.] Fatigantes membra. παρὰ
 τὸ κοινὰ, τὸ ἀγωνιστὰ καὶ ἐπείρομαι. aliῇ γυϊκόνους
 depastinantes membra ἀ κορῶ, ad satietatem
 vsque arrodentes membra. Legimus δὲ γυο-
 πόρους in quodam epigrammate, id est, mem-
 bra penetrantes. κυνιον.] τὴν κυνὸς δηλονό-
 παιαίδ' εἶαν ἔχοντα. κῶωγ.] iussit. 158. 7. ἀρ-
 χαφόντῳ.] sic dicitur Mercurius, quod Ar-
 gum παρόπῳ Iūs custodem occiderit. Fit
 itaque ἀρχοφόντης, poetice verò ἀρχαφόντης.
 πλάσσι.] ablato augmento ἀ πλάσσω. ἀμφι-
 γυήεις.] claudus vtroq; pede. Est Epitheton
 Vulcani.

- 26 Αἰδοίη.] αἰδοίη, ὡς γελῶ ὃ ἀξίῳ γίλοτο.
 οὕτω καὶ αἰδοῖτο ὃ αἰδ' ὡς ἀξίῳ. κρονίδαω.] τῇ
 κρονίδ' 8. 14. 5. ζῶσι.] cínkit ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς
 ζωννυμένηων. ζωννύω defectiuum. 216. 16. futu-
 rū ζῶσω mutuatur ἀ ζῶω cingo vel viuo, nam
 viuere est, quam diu anima ligata corpore
 tenetur,

tenetur. ἀμφὶ δὲ οἱ χάρειες.] Sic collige, ἀμφὶ
 ἔτιον δὲ οἱ χοῖ, circumposuerunt ei corpo-
 re. Et ponitur οἱ pronomen pro αὐτῇ. χάρει-
 ες.] tres sunt Charites. ποικίλῃ, ἀγλαΐα, καὶ Ε-
 φροσύνη. horæ tres. Ὀνομία, δίκη, εἰρηνή. ἀμφὶ
 ἧ τινὲς ὥρα σέφον.] pro ἀμφίστυον ἧ ταύτην δι-
 αίωρα ἰότητῃ. horæ deæ sunt cœli janitrices,
 testante Homero. ἐφήρμοσε.] infinitum a, ab
 ὅπῃ δὲ ἀρμόζω. tenui mutata in suam den-
 sam. 8. 19. πύξι.] πύχω. 199. 22. βελῆσι.] βε-
 λαῖς. 16. 3. ἐν δ' ἄρα φωνὴν θῆκε.] ἐν θῆκε infi-
 nit. a. 160. 2. ὀνόμην.] nominavit, ab ὀνομαίνω
 sine augmento. 199. 22. Σί, subscribis perfe-
 ctum medium est. 62. 24. ἀλφειῇσιν.] τοῖς δὲ
 ποταμοῖς ἀνδράσι καὶ εὐρετικοῖς. ἀμφειῆς inuen-
 tor, indagator. 147. αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον.] mitti-
 tur Pandora ad Epimetheum & recipitur.
 ἐφείσατο αἷς.] ἐφείσατο rursus tenui mutata in
 suam densam ut supra à φράζομαι. οἱ.] pro
 αὐτῇ. ἔειπα.] ἔπω infinitum a. εἶπα ἔειπα. 199.
 2. ὁ δὲ ξά.] ὁ pro οὗτῃ. Vide proverb. Malo
 accepto stultus sapit. φρὶν μὲν.] ἀπὲρ τῆς φρέ-
 νου. ζώσκον.] ἔζων. 54. 8. νόσφιν ἄτερ.] ple-
 onasmus. χαλεποῖο πόνοιο.] χαλεπὸς πόνος
 τῆς χαλεπῆς πόνης. 17. 20. νέσων.] ἀπὲρ νόσων At-
 ticè. ἰδωχον.] δίδωμι, δώσω infinitum a. ἰδω-

κα 160. 2. αἴψα γὰρ ἐν κακῷ.] Vide Prouerb. Mala senium accelerant. ἀρρήκτοισι.] μεταφραστικῶς ἀντὶ τῆς ἰχυραῖς συγκρυβαῖς. ab a priuatiuo & ῥήγνυμι. Vide Prouerbium. Aegroto dum anima est, spes est; vel Spes in la bro pyxidis.

- 27 Χεῖλεις.] τὸ χεῖλ' παρὰ τὸ χεῖρ λόγος. ἐξέπλη.] πᾶσι πῆμι πῆσαι. Infinit. β. ἐπῆμι ἐξέπλη euolauit. Acutum profectō & ex intimis sacrarijs Musarum depromptum figmentū. Quandoquidem alijs malis omnibus praesentaneis, solius autē spei malo absente mortalium animi discruciantur. ἐπιμβαλε.] Infinitum β. ab ὅπῃ, ἐν & βάλλω. πῖθοιο.] πῖθε 17. 21. νεφιληγερέταο.] ἀντὶ νεφιληγερέτε. 14. 7. ἀλάληται.] 236. 20. πλείη.] pro πλεία ἀ πλείθ. μητίητα.] 14. 2. ἔπος ἔπ πε.] epiphonema. διὸς νόον.] ἐδ' ὡς αὐτὸν ὅτι τῷ διὸς τῶν ἐκκλίναι. ὅ ὅτι τ' εἰμ' ὁ μὲν. ὁξαλέαδ.] ἀλέα, ἀλῆαδ ἀ λῆαδ. ἀλῆαδ. 156. 13. ἐπέρητοι.] τοι ἀντὶ σοι Dorice. 238. 23. ἐκκορυφώσω.] ἀνακεφαλαιώσωμαι, ἐπὶ σοι λόγος ἀπαρξομαι. ἐπεὶ ἡ κορυφή, ἀρχὴ τίς τῷ σώματι. Sūmatim ac breuiter perstringam, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλειο.] pro βάλλου γὰρ. 63. 18. Vide prouerb. Ausculta & perpende, γηγάσσι.] γῆα. ab ὠσμι γῆα. 203. 16. est a-

est etatum descriptio, quam etiā Latini Po-
etæ sunt imitati. χεῦστον μὲν πρῶτα.] ἥρου
χευσθῆν αὐτὶ τῇ καρδίᾳ, τίμιοι δ' ἀπαθείς. πονη-
αίς ἐκ τῶς. οἱ μὲν ὅτι κέρει.] ἔποι μὲν. ἀκηδέα.]
liberum à curis, ab a priuatiua δὲ κῆδ' ὅ.] νό-
σφιν ἄτερ τι πόνων.] ἐν ὧδ' ἀλλήλως αὐτὶ τῇ χε-
ρὶς πόνων δ' οἰζύθ'. αἰεὶ δ' ἐπὶ πόδας.] semper eo-
dem robore membrorum. Trita Græcis sy-
necdoche. ἐν θαλίῃσι.] ἐν θαλίαις. θαλία νυν
παρ' ἡμῖν ἡ μεγάλη εὐωχία λέγεται. Θνήσκον.]
199. 24. ἔλιν.] 221. 3. δὲ 200. 6. Ζεῖδωρ ὅ.] ἡ-
γενη ἡ τὰ πρὸς ζωὴν δωρεμένη γῆ. ἄρμεα γὰρ κυρ-
αίς ἡ ἐρεξιασμένη γῆ. elegans epitheton terræ
quod vitæ necessaria suppetat. αὐτομάτη.]
τεκνίσσι καὶ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, μηδενὸς ἐπιμαλόμε-
νε. ἰδυλημοὶ.] ἰδυλημοὶ δὲ ἡσυχιοὶ idem sunt χα-
εῖς παραχῆς, εἰρηνικαῖς. πολέιασιν.] 43. 2. καὶ γαῖα
κάλυψεν.] pro κατεκάλυψεν. αὐτὶ τῇ τὰ σώμα-
τα τούτων ἀποθανόντων. τοὶ μὲν, αὐτὶ τοῦ, οὕτω
μὲν. δαίμονες.] ὅτι φωνηματικὸς δ' ὁ λόγος
καὶ πολυμερὲς, θεοὺς ὑποχθονίοις λέγειν.

Ἡέρα ἰασάμενοι.] αὐτὶ τοῦ ἀορασίαν ἐνδυσά- 28
μενοι. obducti, induti aerem, hoc est, inuisi-
biles. ἔω. ἔστω ἔστω, δὲς. ἐπ' αἶαν.] αὐτὶ γαῖαν
per ablationem τοῦ γ. ἔχον.] 158. 11. γέ-
ρας βασι.] πρὸς βασιλικῇ, ἥρου βασιλεῦ-

σι ἀρέπυσιν. ἀτάλλων.) τετίσι μετ' ὀπιμελείας
 ας ξεφούμεθ' καὶ ὡς αὖ νηπιάζων, ἐν τῷ σφετέρῳ
 οἴκῳ. ἠβήχει.) Infinit. a. Optat. ab ἠβάω. ζώε-
 σκον.) Enallage numeri. ἀτάσθαλον,) ἠζουμ
 ἀθέμιτον, παραιομον. ἀτάσθαλοι γὰρ οἱ εἰς θεὸν ἐ-
 ξαμώρταροντες. ἐρδ' εἰν.) Græcis pro sacrificas-
 re, ut facere apud Latinos. Virg. Cum faci-
 am vitula pro frugibus. ἡ θέμις) ἀντὶ καθῶς.
 ἐκ μελιαῦ pro μελιῳ. 16. 2. ἡ μελιά species ar-
 boris ex qua fiunt haste & tela, fraxinus. Si-
 gnificat quoque μέλιασαν. Hesiodus in The-
 ogonia tradit terram ex sanguine virilium
 Coeli nymphas, quæ μελίας vocarentur, pro-
 genuisse. Νύμφας θ' ἄς μελιάς καλεῖσθ' ἐπ' ἀπεί-
 ρονα γαῖαν. vnde Valla ἐκ μελιαῦ sanguine
 dryadum reddit, Etiam alibi in Theogonia
 hominum est Epitheton. οὐκ εἰδ' ἰδ' ὅς μελίησι
 πρὸς μὲν θ' ἀκαμάτοιο Θνητῆς ἀνθρώποις, οἱ ἐ-
 πὶ χθονὶ ναιετάουσι. Itē Hesychius, μελίης καρ-
 πός, τὸ τῷ ἀνθρώπων γένει θ', meliæ fructus, ge-
 nus humanum. ἄρηθ.) ὁ ἄρης Mars. 41. 17.
 ἀλλ' ἀδάμαντθ',] ἀλλὰ ψυχρὴν εἶχον δαπὶ ἀδά-
 ματος, τετίσιν ἀδαμασπίνην. Vide prover-
 bium Adamantinus, βίη] βιά. Ionice. 14. 5.

29 Επέφουκον.] pro ἐπιφύκεισαν ἀφύω sicut ἐτυ-
 φθην, ἴσαν, ἴδων, pro ἰτύφθησαν, ἴσησαν, ἴδωσαν,

62. 5,

62.5. μελίσσαςι.] τὸ μέλος. 43.3. λεῦ χάλκεα πύ-
χα.] τὸ λεῦ, αὐτὶ τῇ ἥσαν πύχα καὶ ὅπλα. Plura
lia singularibus verbis iunguntur. 269.8. ἐρ-
γάζοντο.] αὐτὶ ἐργάζοντο. 199.22. ἔσκε.] αὐτὶ τῇ ἦν.
221.4. σφιτίησι] σφιτίηαις. 16. βῆσαν.] ἔβη-
σαν ἀ βαίνω fut. βήσομαι. Infinit. β. ἔβλεω, ἀπὸ τῇ
βῆμ. αἶδαο.] αἶδης τῇ αἶδ & infernus, Pluto.
14.7. νώνυμοι.] ὄνομα in compositione pri-
mum o vertit in ω, alterum in υ. compositum
priuationo α, δὲ cōsonante ν propter hiatum
inserta, ανώνυμος, per aphæresin νώνυμος, vel
σκηπταῖνε, νειώνυμος, contracte νώνυμος, ἡε-
λίοιο.] ἡέλιος, ἡελίε. 17.20. ἄρειον.] comparati-
uus irregularis. 37.3. πόλεμος κακός.] propri-
um belli epitheton. καδ' μηίδι. καδ' μος, καδ'-
μίδης, καδ' μίς poetice καδ' μηίς. τῇ καδ' μηίδι
pro καδ' μεία, patronymicum loco possessi-
ui. de bellis Thebanis lege Eras. proverbium
Cadmea victoria. μήλων.] ὅσα τῇ μήλων
πάντα δηλοῖ τὴν κτήσιν. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν τοῖς τε
ξάποσι τῇν κτήσιν εἶχον. οἶδιπόδαο.] οἶδιπόδης
τῇ οἶδιπόδου. 147. lege proverbium Dauus
sum non Oedipus, ἀγαζών.] ab ἄγω. 202.17.
ἡύκμοιο.] ἡύκμος τῇς ἡύκμου, resoluta diph-
thongo ἡύκόμω, Ionice ἡύκμοιο. 17.20. ἐν μα-
κροῖσι νήσοισι.] de fortunatis insulis vide Plin.

nium lib. 6. cap. 32. & Solinum in postremo capite. τῇ ἰταίᾳ.) τὸ ἔτθ, τῇ ἔπθ ἰταίς. ὠφελον vel ὄφελον.) optandi aduerbium, flectitur per personas ob similitudinem verbi ὄφελον ὄφελις. i. vtinam ego, tu, ille, ὠφελον μετεῖναι, pro μετεῖλω. Infinitiuus adiuncta nota precandi pro optatio sumitur.

- 30 Γαίθ σιδήριον.) αὐτίτυπον δηλονότι ἔσκληρον. καὶ τὴν γνώμην ἰσοποσμεῖον. ποιῶτθ γὰρ ὁ σίδηρος σκληρὸς καὶ μάλας. πολιοκρέταφοι.) ἤγειν πολιοὶ τὰς κρετάρους. ἀπὸ τῆς κρετάρων γὰρ ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον ἀρχονται πολιοὶ οἱ ἀνθρώποι. ὑπερβολικῶς dictū. τελέθωσι.) τελῶ, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ ὑπάρχειν. ἀφ' ἧς καὶ ὠφελω γινώσκω τελέθω. Sic ἀνέμω νιμέθω. φλέγω φλεγέθω. θάλλω θαλίθω, τὸ θ vertitur in τ, & τὸ α in η. & fit τηλέτω. ἃ quo τηλεθάω τηλεθῶ καὶ τηλεθόω. ὁμοῖθ.) ὁμοιοποιηκὸς, σύμφωνθ. ἢ ὁμοιοι τῇ γνώμῃ, ἢ τῇ ἰδέᾳ. ἐπίεσι.) τὸ ἔπθ. 43. 3. εἰδότες.) εἶδω perfectū medium εἶδα vel οἶδα. 199. 16 γηράντισι.) γήρω τὸ γηράσκω, infinitum α. ἔγηρα. participium ὁ γήρας, pluraliter γήραντες τοῖς γηράτεσι Ionice 33. 13. ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.) ἀποδοῖεν. θρεπτήρια.) δὲ ἔσοφας. οἱ παλαεὶ γὰρ τοῖς γονεῦσιν ἐδίδουν τὰ θρεπτήρια. Vide prouerb. αὐτὸς πελαργεῖν. χειροδίδωμι.) οἱ τῇ δυνάμει τὸ δίδωμι, τῇ δὲ

τ χαρὰν ὀρίζεσθαι qui manuū vī iustā metiuntur. Vide prouerb. Martis campus. ὄξαλα-
πάξει.) πορθήσθ. ὕβρειν.) ἀντὶ ὕβρις, Ita Ho-
merus ὕβρειν αἴετα pro ὕβρις αἴετα. apud
Latinos scelus pro scelesto sæpe ponitur. ἴ-
σαι.) 221. 12. ὅπῃ δ' ὄρεα ὀμῶ.) ὅπῃ οἶον ὅ. ὀμῶ
vel ὀμῶ futurum α, ὀμῶ. mediū ὀμῶμαι ὀμῶ ὀ-
μῶ.) δυσκίλαδ' ὅ κακὸν χαρῶς.) προσωποποιεῖ
τ φθόνον. aptissima epitheta inuidiæ. χαλυνφα
μῶν.) participiū duale masculinum pro foe-
minino. sic προσωποποιεῖ. 42. 19. 268. 15. Vide
Prouerbiū Adrastia Nemesis, vel Nemesis
adest. ἴτλιν.) 223. 18.

Νυν δ' αἶνον.) quid sit αἶνος vide Erasmū in 31
Chiliadib. de Parcemia. Quintilian. lib. 5. as-
serit fabularum primum fuisse authorē He-
siodū, propter hunc accipitris & luscinie a-
pologū. ὅ δ' ἱρηξ.) ὠδὸν ἀβολὴ μυθική. ἔτις εἰ-
πιν ἱεραξ πρὸς αἰνῶνα ποικιλόφωνον. Vide pro-
uer. Luscinie deest cātio. μεμῶρπῶς) perfectū
mediū ἀ μέρπῳ. πεπαρμῶν.) transfixa ἀ πῖρῳ.
λάλακας.) perfectū mediū ἀ λάκα. πρὸς μῦ-
θον ἱεῖπῳ.) πρὸς γῆνι κατὰ μῦθον. 199. 3. τῇ δ'
εἰς.) ὅμι εἰς. 22. 39. μεθήσω.) dimittam, ἴημι
ἴσω cum μῦ. 227. 15. ἀφρονδ' ὅς.) Epiphone-
μα, seu Epimythion huius fabulæ est.

ἀκρίει δίκης.] δίκη significat iustitiam, iudiciū
 um, & vindictā. Quod Romani ius vocant,
 hoc Græci δίκην. φερέμεν.] ἀ φέρω. 59. 6. ἐγ-
 κύρσας.] illapsus, κύρω, κυρῶ, vel Aeolicè κύρ-
 σω. 46. 23. in margine ἐκυρσα, κύρσας cum ἐν
 ἐγκύρσας. ἀτησιν.] pro ἀταις. ἀτῆ. 16. 3 ἐτέρηφι.]
 pro ἐτέρῃ Ionica paragoge est, sicut diciet
 pro dici 41. 5. παθὼν νήπιος.] Prouerb. Malo
 accepto stultus sapit. ἔγνω.] Infinitum β. ἀ-
 γινώσκω. ἔχει ὅρκος.] ἥρου ἀκολουθεῖ ὅρκος
 ταῖς δίκαις, ἥρου ταῖς κρίσεσι ταῖς ὀρθῶς διδι-
 κασμέναις. σκολιῆς δίκῃσι.] σκολιαῖς δίκαις. 16.
 4. σκολιὰς δὲ δίκας λέγειν, τὰς κακῶς διδι-
 κασμένας. ὅτι τὸ μηδὲν ὑμῖς φερεῖν τὰς δικά-
 ζοντας, ἀλλ' ἐμπαθῶς διακρίνει. παῦ γὰρ πάθος,
 σκολιὸν. ὡς ἀπλοῦν τὸ ἀπαθές. ἢ κ' αἰσθῆς.] ἢ κ'
 ὅπου αἱ ἀγῶσιν αὐτὴν οἱ δωροφάγοι κείται, ῥό-
 θος καὶ ἥχος, καὶ θόρυβος γίνεται, τῷ ἀδικου-
 μένων δηλονότι ὀδυρομένων καὶ θρήνουμένων, καὶ
 τὴν ἀδικον κρίσιν καταβοομένων αὐτῶν. κλαί-
 οντα.] τὸ πρὸς τοιοῦτον ὅτι. ὁ καὶ ἐμφυχὸς καὶ
 γλυκὺς λόγος καλεῖται. εἰσάγει γὰρ τὴν δικαστή-
 νην ἢ τὴν μετὰ τὴν κρίσιν. ἐνεῖμαι.] Infinitum α. ἀ-
 νέμω. 52. 4. οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] Οἱ δὲ διδῶσι δίκας
 δικαίας, ἥρου κρίσεις τοῖς ξένοις καὶ τοῖς ἀσπί-
 καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐκκλίνουσι τῇ δικαίᾳ, τῶν ἢ πό-

λες ἀσφαγεί. οἱ λαοὶ δὲ ἀνθηροὶ εἰσιν ἐν αὐτῇ. τὰς
 ξυνῶ ἀντίκειται ὁ ἄσος. τὰς ἐνδ' ἡμῶ δὲ ὁ ἀτρώδη-
 ρος. πῶσι τέθνηλε πόλις.] εἰ γὰρ ὁ πόλεμος φθα-
 ρτικός καὶ ὀλιγαριθμοπίας αἶπος, εὐδήλον ὅτι ἡ εἰ-
 ρηνὴ πολυμαριθμοπίαν ἐργάζεται, καὶ διὰ τῆς κου-
 ροφόρος. τέθνηλε floruit. Perfectum medium
 à θάλλω. 69. 3. αἰθεύουσιν.] ἀντὶ αἰθέουσιν ab αἰ-
 θίω. 156. 11. ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἀγλαίᾳ καὶ χαρᾷ δ' ἄ-
 ρουσι.

Κουροφόρος] κουροκτόνος μὲν ὁ πόλεμος. κα- 32
 ουροφόρος δὲ ἡ εἰρηνὴ, καὶ γκουροφόρος, βριφοφό-
 ρος, λαοφόρος. εὐρύστα ζῆς.] εὐρυόπης. 14.
 21. λιμός.] ἡ γρου φορὰν εἶδεα. θαλίης.] θα-
 λία. 16. 3. μεμηλότα.] parta. 158. 8. τοῖσι φέρεi.]
 τῶσι τοῖς καὶ δίκην ζῶσιν. ἔρσι.] τὸ ὄρος Ionice.
 κατὰ βεβέδασι.] onuste sunt. Perfectum me-
 dium à βείδω. ἐοικότα.] 199. 11. ὅπιν ηῶν.] ἡ
 ταῦς. 42. 11. οἷς δ' ἔβρεις.] ἀντὶ τῶ ὅσοις μέμηλε.]
 perfectum à μέλω curo. πολλάκι καὶ ξύμπασα.]
 Vide prouerbium. Aliquid mali propter vi-
 cinum malum. μηχανάαται.] 156. 22. pro μη-
 χανᾶται. ἀποφθινύθυσσι.] φθίρεται ἀπὸ τῆ φθί-
 νω φθινύθω. φραδμοσιώησι.] φραδμοσιώη. 16.
 4. ὁ βασιλεῖς.] ἡ γρου ὁ δικασαί, σκοπεῖτε τὴν
 δι τὴν δίκην. τέτίσι τὴν πμωρίαν.

Ἡδ' ἔτε παρθένος.] παρθένος μὲν ἡ δίκη τοῖς 33

διολόγοις εἴρηται, διότι παῦ τὸ δικασικὸν ἔργον
αἰδέσθαι εἶναι δ' εἰ καὶ καθερὸν. καὶ τέττε σύμ-
βολον ἢ παρθενία. ἐκγεγαῦα.) γένω. 204. 1. ὅφρ' ἄπο
τίση.) Iuxta illud Horati: Quicquid deli-
rant reges, plectuntur Achiui. βασιλῆων.)
29. 3. νοιῶντες.) νοίοντες, contrahte νοιῶντες.
156. 11. ταῦτα φυλασσόμενοι.) ταῦτα ἐκφύγον-
τες ὡς δικασαὶ σωφράζοντες, εὐθείας ποιεῖτε τὰς κεί-
σας. τ' διεφθαρμένων δὲ κρείστων ὀπιλάθου παρ-
τελῶς. σωφράζοντες.) Lege Prouerb. Dorica
Musa. οἱ αὐτὰ κακὰ πύχει.) Prouerb. Ma-
lum consilium consultori pessimum. ἐμ-
μεναι.) εἴ.) 222. 18. μείζω.) pro μείζονα. 39. 1.
ἐλπῶ.) ἐλπῶ vel ἐλπύω. 199. 9. ἐλπίζω κοινὸν.
ἐλπομαι apud poetas idem significat, unde
ἐλπίς communiter, ἐλπωρὴ poetice. οὐ γὰρ ταῦ-
τα μετὰ φρισι.) Vide Prouerb. Ausculta &
perpende. ὀπιλήθου.) Imperatiuus ἄπο τῆ λή-
θω, vel λανθανῶ 63. 19.

34 Εν δ' ἐ δίκῃ βλάβας.) ἐμβλάβας ἢ δίκῃ.
νήκεσον ἀάθην.) ἄκας cum νε priuatiuo νάκας
ς, syngregesi νήκεσον. Nomen pro aduerbio,
αἰκίω medeor. ἀάθην laesus est, ab ἄτῳ. 200. 22.
τὴν μὲν τοι κακότητα.) ἀρεταὶ μὲν ἐναντία οὐκ
εἰσὶ. κακίαι δ' ἐ, ἐναντία εἰσὶ. Vide Prouerbi-
um, Difficilia quæ pulchra. κακότης ἢ κακώ-
σις,

σε, ἔη καχία. ἰγνύδι ποιηπκῶς. ἰγνύς κοινῶς.
 ὀλίγη μὲν ὁδός) περσσωποποιεῖ τὴν καχίαν ἔ
 ἀριτλῶ. τῆς ἀριτῆς περσπάριθιν.) Anastrophe
 εἰς περσπάριθιν τῆς ἀριτῆς ἔθηκεν. οὗτ' ἔμην
 πανάριστος.) Prouerb. Nec sibi nec alijs utilis.
 ἦσιν.) ἦ. 222. 10. ἀμείνω.) 39. 4. ἰσθλός.) ἰσθλός
 κυρίως ὁ ἰσθλοντῆς μαχόμενος. ἦρουν ὁ ἀνδρεί
 ος. cui contrarium est ὁ δειλός. κακείν' ἔ.
 ἔκείν' ἔ. 9. 1. ἰργάζεσθαι.) ἰργάζου. 63. 18. λιμὸς
 ἰχθαίρη) περσσωποποιεῖ τὸν λιμὸν ἔ τὴν γαργί
 αν. πῖμπλησι.) impleat πῖμπλῶ ἰὰ πῖμπλῶ,
 πῖμπλης πῖμπλη, πῖμπλησι. Ionicé. Dicitur
 & πῖμπλάω πῖμπλημι. ἀεργός.) ἀεργός ποιη
 πκὸν, ἀργὺς κοινόν. ζῶη κηφύεσσι.) Lege E
 rasim. Prouerb. Mulieris podex. κοπούρις.)
 fucis furacibus. Vide Plinium libro 11. cap.
 17. & 22. κόθουρ' ἀ κείτω & ἐρεῖ: non enim
 exerunt aculeum ut apes. μελιασάων.) ἡ μέ
 λιστα apes. pro μελιασῶν. 16. 4.

Τοί.) pro σοι. Atticé ἴσται. 221. 11. ἀφρειοί.) 35
 ἀφειν' ὁ ἀπὸ τῆς ὥρων πλεῖτ' ἔ. ἀφ' ἧς ἀφριός ὁ πλε
 σι' ἔ. τῆτον τὸν πλεῖτον. ἔργον δ' οὐδ' ἐρεῖδος.)
 ἡ ἐργασία δὲ οὐδαμῶς ὄντιν αἰχρὸν: ἡ ἀρχία δὲ
 αἰχρὸν. ὄνειδος τὸ αἰχος. καίεργος.) 8. 24.
 πλουπυῶτα.) πλετίω. 156. 11. οἶος ἔκαθα.) ὁμο
 ος εἶ. 221. 3. αἰδώς.) κατὰ ἰπανάληψιν. Vί

de Prouerbiū, Verecundia inuulsi viro
egenti. ἔρξει.) ῥέζω ῥέζω per metathesin ἔρ-
ξω. κασιγνή(τοιο.) κασιγνήτε. 17. 20. αἰὰ δέ-
μνια βαίνοι.) ἀναβαίνει. πῦ.) Dorice pro τοῦ
vel πρὸς alicuius capitur infinite. 12. 9. ἀφρα-
δῆς.) ἀφραδῆαις. 16. 3. ὅς τε γονῆα.) γονεὺς, γον-
εῖα. 29. 4. Vide Prouerb. Limen senectutis.

- 36 Καθιδιυάμιν. καὶ τὸ δυνάτον σοι, ἔρδε καὶ θυε
τοῖς θεοῖς. καὶ διυάμιν. ἔρδ' εἰν, ἔρδε, ἔρδ' εἰν διει-
tritum Hesiodo. ἀπονδῆσι.) ἀπὸ ἀπονδῆς.
16. 3. ἀπονδῆ ἡ τῷ οἴνου ἐπίχρησις ἐπὶ τὰ ἱερουργε-
ύμα. ἀ ἀπείδω. ὅτ' εὐνάζη.) καὶ νυξὶ καὶ ἡμέραις
τὰ δέοντα ποιεῖτε. Vide prouerb. Noctes q̄
dies q̄. καραδῆιν.) pro καρδῆαν. 14. 5. in margi-
ne. καὶ τὸν τεὸν ἄλλος.) Iuxta illud: Beatius est
dare quam accipere. ὅς τις σέθεν ἐγγύδι.) Pro-
uerbiū, Amici procul agentes, non sunt
amici. εἰ γάρ τοι καὶ χεῖμα.) negotiū aliquod
domesticum. Prouerbiū: Aliquid mali pro-
pter viciniū malum. πῆμα κακὸς γείτων.) Ali-
ud Prouerb. Festina lente. Et, Spartam
nactus est hanc orna. Item, Claudio viciniū
disces claudicare. vel, Si iuxta claudum ha-
bites, claudicare disces. ἐμμορε.) sortitus est.
202. 23. ἐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτο.) λέγεται δὲ Θεμι-
σοκλῆς χωρίον πωρᾶσκων, ἐκέλευσε κηρύττειν
ὅτι

ἔπειτα θὸν ἔχ' γείτονα. εἶναι ὃ βοιωτὶ δίδρακτα τῷ
 γυναικὶ ἀπὸ τῆ ἀλφειβοῖα. ὅπ' ἐδ' αὖ γυνὴ μοι-
 χόδι, εἰ μὴ γείτων καπὸς εἴη. Huc pertinet
 Prouerbiū, Ne bos quidem pereat. εὐ μὲν
 μέρεϊ δαμ.) μέρον λέγεται τὸ μετρου καὶ τὸ με-
 τέρμερον. Vide Prouerbiū, Eadem mensu-
 ra. δυνάμει.) ποῖσις, δυνάμει ἐὰν δυνώμαι
 δυνῶν vel δύνηαι Ionice, 65. 19. Verba in μὲν ὁ-
 ρατικὰ & subiunctiua circumflectunt prae-
 ter δυνάμαι, ὀνάμαι. εὐρης.) ἐὰν εὐρης inuenie-
 ris, inuenies. 158. 9. μὴ κακὰ κερδ' αἰνεῖν.) Vide
 Prouerbiū, Lucrum malum, æquale dis-
 pendio. vel, Dispendio æquale, malum lu-
 crum. τὸν φιλέοντα φιλεῖν.) Vide Prouerbi-
 um, Gratia gratiam parit.) προσεῖδαι.) ἀπὸ
 τῆ προσεῖδαι καὶ μετὰ θροῖν καὶ συμπαρίσταν, καὶ
 δοῦν.) 59. 8. δὲ αἰετὶ.) Dare bonum est,
 rapere malum est, caedes inde sequuntur.

Χαίρει τὸ δῶρον.) qui hilari animo etiam 37
 multa largitus est, apud se sua liberalitate
 oblectatur. Qui aliquid rapuerit, quantum
 parū, in sua conscientia discruciat. ἀρπαξ-
 εῖ, κακὰ.) substantiue rapina. δῶν.) dedisse,
 sed, dederit, pro δῶν, sicut δῶδ' ὅν pro δῶδ' ὅν.
 186. 12. ἀναιδ' εἴηφι.) φ. Paragoge Poetica, &
 ἀναιδ' εἴηφι. 16. 10. εἰ γὰρ καὶ καὶ ἀμικρὸν.) Vide

Prouerb. Multis ictib. deficitur quercus. Itē
 Pusilla pufillo addere. τὰ θ' ἱρδους.) ἀντὶ τῶ ἱρ-
 δους tenuis in suā densam. 81. 9. ὁ δ' ἀλύξει.) ἱ-
 ρδους ἐκφύξει.) τὸ καυστικὸν λιμὸν. ἐν τῷ εἰν οἴκῳ.)
 πρεσβυτοὶ γὰρ τὸ εἰπεῖν ἰλθὶ φέρε, ἢ ἐξελθὲ φέρε: καὶ γὰρ
 τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κείμενα, ἀσφιλείστερά εἰσιν. οἴκοι ἐλ-
 τιον εἶ.) Prouerb. Domi manendū. βλαβε-
 ρόν.) τυπῆσιν ἐκ ἀσφαλείς. πταῖτον, ἀγαθὸν μὲν ἀ-
 ποτὶ παρὸντος λαβεῖν. πῆμα δ' οὐμαί.) ἀντὶ τῆ ἀντα-
 τῆ ψυχῇ καὶ παῖδος χήζει ἀπόντος. ἀρχομένη δ' πῆ-
 θυ.) πνὲς ἀλληγορικῶς λέγουσι τὸ λόγον εἶ.) τὸ ἡλι-
 κίας. ὥς τε ἀρχόμενον αὐτὸ καὶ γηρόντα ἀπολαύειν.
 καὶ δ' ἡ μίσην ἡλικίαν, ἐργάζεσθαι. Cel. lib. 15. cap.
 25. δ' ἐν δ' ἐν πυθμῷ φειδῶ.) Lege Prouerb.
 Sera in fundo parsimonia. πορρολογ.) nates
 ornans, suffarciens, πυρὴ δὲ σῶλω. κατὰ λυ-
 σα.) σήμερον ἡδ' εἰ λέγουσα. καὶ γὰρ τὸ χαλιδόνα κα-
 τίλλειν λέγει. πέποιθε.) Perfectū medium ἀπεί-
 σω. 203. 2. φιλήτης.) ὁ φιλήτης, dativus Ioni-
 cus. 14. 7. πάντες σῶζοι.) ἀντὶ τῆ ἀρκείας διοικεῖν τὸ
 παρὰ τὸν οἶκον. εὐχόμεθα δ' ἡ τῶ λέγει, ἐπεσοιάν-
 των. φερβέμεν.) φερβεῖν ἀ φέρβω, quasi βίον φε-
 ρω. 59. 6. πλείων μὲν πλείονων.) Vide Prouer-
 bium, Multa manus opus leuius red-
 dunt. μελέτη.) μελέτῃ λέγει τὴν
 φροντίδα πρὸς τὸ μάλλειν.

BIBΛION B.

In primo libro docuit esse laborandum, et voluit
 iterum ad laborem paravit agricolam. In secundo
 tradit usum et peritiam rei: et quomodo, et quanti-
 sit laborandum.

ΑΗΙΑΔΩΝ ἀτλαζήτων.) 38

ἥ πλειάδων ἥ τοῦ Ἀτλαν-
 τοῦ θυγατέρον· ὁ μὲν Ἀτλας
 αἰγῆται παῖς Ἰαπετῆ, τὸν δὲ γα-
 νὸν ἔσθχον, καὶ τὰς κιδνας, αἰ-
 γῆται τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχον.

Πλειάδες numero septem esse dixerunt:
 τὴν κελαιναί, τὴν στρούπλιον, τὴν μερόπην, τὴν
 ἡλέκτραν, τὴν ἀλκυονίδα, τὴν μάϊαν, τὴν παῦσην τὴν
 ὀπιτιλομένηαν. Ἰαπετὶ δὲ ὀπιτελαστοῦν. Exortus
 & occasus syderum Poeta vel agricola tri-
 bus modis aduertit. Nempe sydus quod so-
 loriēti cōoritur, eo occidit quā matutine (Græ-
 ce κατὰ μῶρε) oriri eadē uē obseruat. Quod
 soli occidēti, uespertine χρονικάς. Quod autē
 soli aduentu abiit uē occultatur autē emer-
 git, solartiter ἀλκυονίδας. Sole igitur proprio mo-
 do à tauris per geminos cancrum accedēte,

iuxta Taurum sitę Pleiades, quę Solis luce, dum id signum permeat, occultantur, rursus mane ante Solis ortum conspicuę, Heladi messem, aliquanto nostra tempestiviorę præsignificant. *Ἀστρομυθία.*) 14. 7. *Ἰὺν* futurum *Ἰὺον*, aliud præsens *Ἰβον*. 217. 23. *Ἰὺομαι* vel *Ἰβομαι*, ἢ *Ἰβασομαι* occidentibus matutinis. Quod fit Sole post æquinoctium libram oppositum tauro signum occupante. Vide Plinium lib. 18. cap. 25. ubi et Hesiodi nomine Astrologiam testatur suis temporibus existisse. Hunc locum imitatus est Vergilius in Georgicis, docens frumentariam arationem & sementem, quam Theophrastus primam vocat, Pleiadam facientem occasu matutino:

*At si triticeam in messem, robustaq; farinę
Exercebis humum, solisq; instabis aristri,
Ante tibi Aëon Aclanides abscondantur.
Dehis, quàm sulcis committas semine, etc.*
Κεμπύματα.) à *κεμπύω* tertia pluralis perfecti passivi Ionica. 210. 11 absconditę sunt. Occultantur quadraginta dies naturales à vicinis Solis fulgore, tunc taurum & geminos peragrantis. *ᾤοντο* *ᾤοντο* præterlabentę, circumagente se. *ᾤοντο* *ᾤοντο*, *ᾤοντο*, *ᾤοντο*

σε. perpetuum epitheton anni. ἔτος τοι πιν
διον.) αὐτὴ ἡ ταῖς ἐστὶ τῆς ἀπολείμενης, καὶ ἐκεί-
νοις οἵ τινες ἔγγυς θαλάσσης οἰκοῦσι. καὶ ἐκείνοις οἵ
τινες ἔγγυς βροχίνῃσι οἰκοῦσι. ἐδέλησθαι.) ἐδέ-
λης. 239. 9. ἐργάζεσθαι νῆπι.) ἐργάζεσθαι ἀνόντι Πέρ-
σῃ τὰ ἔργα, αἳ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις διετεκμήραν-
το. ἀντὶ τὸ ἐργάζεσθαι. 63. 18. τούτῃ.) τεύξῃ. 61.
8. ἀνωγα.) prateritum ab ἀνωγάν. 158. 7.

39

Οἶκον μὲν ἔστω.) Agricola habeat fun-
dum, uxorem, boues, ancillā, instrumenta,
rustica idonea. Aristoteles principio Oeco-
nomicorum citat hunc versum, βουὴ ἀργυ-
ρεῖ. Vide Erasmi. Proverbium, Octapedes.
ἀποτὴρ ποιηκαῖς, ἀργυρεῖ κοινόν. κατὰ τὸν ἔργον.)
Nam apud veteres tripliciter vxor habeba-
tur, usu, farre, coëptione, vt docet Boetius,
scribens in Topica Ciceronis. πρῶτον) priue-
tis. secunda subiunctiui ἀπαιτοῦμαι. ἐς τὸ ἐν-
φρον) εἰς τὸ ἐν τῇ σελήνῃ, ἢ εἰς τὴν ἀχάδα τοῦ
μυῦδος. Idem si dicas, in perendinum, vel ad
nouiluniū. Cæterū infra de dieb. mēsiū aper-
tius discutietur. ἀμβολιργός.) ἀμβολιργός, q
semper sua negotia reijcit & differt in crasti-
num. ἡμεῖς δὲ ἡ λήγει.) post autumnum cum
folia deciderint, & arbores non turgent, ce-
denda est materia ad instrumenta rustica, et

ad partes aratri, μὲν ὃ ἐνπνται.) μετατρέπεται
 commutatur, & vires recolligit, ἐλαφρότε-
 ρον.) leuius, imbecillius, dum infestaret Sīr-
 ius, σείριος ἀστὴρ.) quem nos canem maiorem,
 vehemens sydus, quod nimio calore con-
 stringat, exiccet que nomen indeptum, ad
 latus Austri vicinum leoni. Id sole in sa-
 gittario quarto à leone signo exoriente, pro-
 num tendit in occasum. Vnde productio-
 rem tunc circulum noctis quàm diei in no-
 stro hemisphærio metitur. κλειψίσιον αὐ-
 δρώπων.) ἡ γου τῆς τῆς θανάτου ξιφομάχων, τοῦ
 πᾶσι τῆς θνητῆς, ἀδυνατοῦται.) ἡ γου ἀβερω-
 τα πῆς ἡμιτομάχοις θηελίοις τοῖς δεινέρε-
 σι ἀβερωτάτη. τμηθεῖσα,) Participium In-
 finiti a. 204. 13. πῶροθιό τε λήγει.) πῶρο-
 θου λήγει ἡ γου τῆ αὐξεν τοὺς κλάνας, τῆ κλει-
 νοφουεῖν. ὅλμαν μὲν τε.) Vide Prouerbiū
 In holmo cucabo, ὑπὸ καὶ σφύραν κα τὰμοιο.)
 ὑποτάμοιο ἀ τῆμω. ὅς 3δ.) ἀπὲρ οὗτο. δεινέ-
 ρον.) 236. 3.

- 40 Αθηναῖος δῆμοθ.) Atticæ Deæ famulus
 Cereris, quæ prima in Attica, inde in Italia
 inuenit frumenta. Hic δῆμοθ pro quouis
 agricola sumitur. πῆξας.) πᾶσι τὸ πῆξαι τὸ
 πῆξαι, περιτμήνεται,) adaptat, ἕρπαι-
 μα

παρ' ἀφ' ἑομαί, facta reduplicatione in pre-
 senti sicut in perfecto 256. 17. 202. 4. ἰσοβο-
 ῖν.) ἰσοβοός. Dativus Ionicus. 29. 4. αὐτό-
 γων καὶ πικτόν.) aratrum πικτόν Hesiodo di-
 citur, quod solum compactis quibusdam li-
 gnis, nondum omnino absolutum est. αὐτό-
 γων quod dentale & vomere affixo iam pa-
 ratum est ad arandum. Vnde in commen-
 tarijs Græcis extat proverbium, γῆς οὐκ ἔ-
 νησ' αὐτῷ. ὅτι τῆς γῆς αὐτοῦ ἀρῆσθαι. Dentale non
 inest illi. De his qui in aliquo deficiunt. Re-
 fertur et ab Erasmo de aratri partibus. Lege
 Calium libro 14. capite 5. εἰ χ' ἔμεν.) pro
 καὶ ἔμεν. 8. 22. ἀκρότατοι.) ἀκρό quod non
 arroditur à vermibus, nam & animalculū
 quod frumenta & ligna exedit. σπίνου γυ-
 νῆ.) Vide Erasmi. proverb. Non inest illi den-
 tale. ἐναιτήσο.) ἐναιτὴρ ποιμαίνων, ἐναιτῆς
 ποιῶν, ὁ ἐνταῖς ἐστὶν αὐτῷ. ἐναιτῆς δὲ γένεθ' πα-
 ρεχούτων. Duali numero utitur, non ope-
 rosam agrorum Græciæ indicans culturam,
 quando saltem binis iunctis bobus facile
 sulcare possint. καμῶν.) operando, inter
 laborandum. καμῶν ἑκαμῶν καμῶν vel κα-
 μῶν. 59. 4. ἀξίαν Ionice. Infinitum α. opta-
 tivi ab ἀζω. 57. 4. πτερόφυτον.) ἵππου εἰς

πίσσεα κλάσματα πέντε μύνη in quatuor frusta sectum. Τέσσε' γὰρ τὸ κλάσμα frustum. ὁ πταύβλαμον.) octo morsuū. βλωμός morsus, bolus. Potens cœnare panem cuius singula quadrantes octonos morsus efficiāt. μεθ' ὁμήλικας.) pro μεθ' ὁμήλικας. 8. 22. μεθ' ὁμήλικας.) vociferatε, κλάζω, κλάξω perfectū medium κλάληα. 69. 2. Erues ver & autumnum & arationis tempus præsignificanti. μεθ' ὁμήλικας.) pro καρδίαν per metathesin. ἰδω-κα.) momordit, ἀδύτω, ἀβύτω.) bobus carentis, ὁ ἀβύτης τὸ ἀβύτω Ionice ἀβύτω. 14. 5. de agricultura vide Plinium lib. 18. maxime cap. 19. & 20. ῥητὶδιον γὰρ ἐπ' αὐτόν.) Vide Prouerbiū, Centum plaustrī trabes, ἀπ' αὐτὴν ἀβύτω.) abnegasse, infinitum α'. medium ab ἀβύτω. μα. πύρα.) 343. 6.

41

Οἷδ' ἰχθυόν.) αὐτὴ τὴν πολλὰ εἰς τὴν ἐξέλεσθαι ἀμύξας. Prouerb, Centum plaustrī trabes, Perfectum medium ab εἶδω. 199. 16. ἰχίμω.) αὐτὴ ἰχθυόν. 59. 6. Σηπτοῖσι φανείν.) mense scilicet Martio, Aprili & Maio. ἰφορμηθῆναι.) εὐνοῖα quodam ac impetu aggredior, ὁρμηθῆναι. depο. ὁρμηθῆναι ὁρμηθῆναι, ὁρμηθῆναι ἰφορμηθῆναι. impetum fecisse, ἀρότω.) ἀρότω τὴν ἀρότω. Ionice ἀρότω. 17. 28. πῶς μέλα.) lege μεθ' ὁμήλικας.

ἐπεὶ πλεονάζειν.) pro πλεονάζειν. 284. 6. εἰς
 πλεονάζειν.) legendū fortasse ἢ πλεονάζειν ob caro-
 minis concinniores structuram, licet illud
 etiam σπουδαίῃσι, de qua infra, defendi pos-
 sit. νεώμενη.) scilicet γῆ, noualis terra quæ pri-
 mam aratur, νεώω vel νεάω νεώμενος νεώμενος,
 νεώμενη, ἀλεξιαρή.) ὑποσβεῖσα τὰς ἀρὰς, τέτι-
 ος τὰς βλάβας. pollens execratione. Sic Her-
 cules ἀλεξίπτερος dictus est depulso malo-
 rum. ἀνελήπτειρα. ἡ γυνὴ κατὰ νύκτα, ἡ συχά-
 ρια quietem concilians, διὰ Διὸς χθονίω.) εὖ-
 χε χθονίω καὶ γῆτι. Ζεὺς γὰρ χθονίω, ἐσταθθα ἡ
 σιμὴ μετρήν. ἦτοι ἡ τὰ δεξιὰ γὰρ ἡ πρὸς πᾶσι δύ-
 ναμις. ὀρπηχα.) τὸ βένκετον ἱκετα.) ἱκεταί ἱκη-
 νει ἱκεταί Ionice. 65. 19. μεσάβω.) Suida τὸ μέ-
 σαβον, τὸ μέσον τῶν βοῶν ξύλον. πόνον τιθεῖν.) ne-
 gotium faciāt. κακρύπτον.) κακρύπτων. σά-
 χος.) οἱ σάχως. 26. 19. ἐκ δ' ἀγίων ἐλάσεως.)
 Non frugis rustici indicium est, quando ina-
 nia vasa & granaria referta sunt texturis a-
 ranearū. Prouerb. Araneas eῖcere. ἰολπα.)
 perfectum medium ab ἰολπία. 199. 9. ἰριύμα-
 νοι.) adeptum. ἰριύματι Infinitum β. ἡριύμον.
 157. 19. ἡριύνομαι ὁ ἡριύνομαι, ἡριύμενος 204.
 η. πολιδὸν ἱερ.) Canum ver. Epitheton veris
 quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.

ἀυγάσαι.) ἀυγάζομαι. futur. ἀυγάσομαι. ἀυγά-
ση vel ἀυγάσαι. 69. 12. σίω δ' ἄλλος.) σίγε-
pituo σὺ Ionice σίω. 238. 20. ἡλίωιο φότης.)
ἡλίου τε φολstitio brumali. Aratio circa sol-
stitium brumale, & satio, minus fructuosa
est. ἡμενος.) sedens, ingeniculans. 230. 23.
ἀντία διαμεύων, κακαυμένος.) κομποτὲ πλεθύ-
ματος. inuersim ob fragilitatem hinc inde
reflectentibus se culmis, obuolutus pulue-
re, colligans manipulos, κονίζω in puluere
laboro. κικόνισμαι, vel κικόνιμαι secundum
Atticos, qui nonnunquam σ ante μαι perfe-
cti passiuī excludunt. ὁ κικονιμένος fatigatus
in puluere, puluerulentus.

- 42 Οἷσαι.) importabis. αἶω αἶσαι. Mirum in
modum rusticē hæc omnia depinguntur.
Vnde & Lucianus Dialogo in Hesiodum
hæc illum ut verum rusticum non vatem
cecinisse festiuo suo more illudit. παῦροι
δὲ σε θη.) ὀλίγοι δὲ σε θαυμάσονται, ἀντὶ τοῦ
οὐδείς σε θαυμάσεται. ἄλλοτε δ' ἄλλοιός.)
Diuersæ tempestates, diuersum culturae e-
uentum dant. Vide Prouerbiū, Iupiter
aliquando pluit, aliquando serenus est. αἰ-
γόχοι.) ὁ αἰγίοχος τὲ αἰγόχε, Iouis epitheton
ab ὀχῆς & αἰγός quia nutritus à capra: vel ab
ἐχέει

ἔστι tenere & αἰχιδίος quoniā agide vtitur. αἰχιδίος.) αὐτὴ αἰχιδίος Ionice 33. 13. εἰδέναι ὅψ' ἀρόσης.) Vide Plinium lib. 18. cap. 10. Serotina aratio & satio emendatur, aestiua & trimestri satione, quæ fit medio vere, si tempestiui imbres consecuti fuerint. Vide cap. 10. lib. 5. apud Macrobiū de verna pluuia. νόκος αὐξ.) lege Prouerb. Cuculus. μήτ' ἂν ἰσθβαλ λον.) neque impressum terræ vestigium bovis exuperans pluendo, neque irrepletum linquens. ὅτι ἡ solida vngula αἰσιν ἀπλὴ περὶ οὐκ. ὄνυξ ἰππων. καὶ ἰππὸν κτείνων, πυξίς. φυλάσσιο.) αὐτὴ φυλάσσιου. 63. 18. παρ' δ' Ἰσθ.) πάλαι δὲ παρέρχου δὲ τὸν καθεύδον τὸν ὄνυξ τοῖς χαλκαίοις, ἀπερχόμεθα ὅτι τὸ ἔργον. Consule Caelium lib. 19. cap. 50. χαλκαίου θώκον.) æneam tabernam. Erant enim confessus in officinis ferrarijs, Citat Erasmus in prouerbijs, Notum lippis ac tonsoribus, vel, Lippis ac tonsoribus, πὲ χαλκαῖα παρὰ τοῖς παλαιαῖς ἀδυνεῖς λῦ, καὶ ὁ βουλόμεθα εἰσὶν εἰς εἰς μαίνετο, καὶ οἱ πάντες οἱ εἰς αἰμῶνι (λέγει.) loquela, confabulatio, nugæ, conuentus. Item locus publicus in quo mendici morantes confabulabantur. λεπτὴ δὲ παχυὸν πόδα χειρὶ πίξας.) Eundem Caelium libro 7. cap. 45.

Vide Prouerbiū, Machenta manu. βίβλ
 ἄρχεται. αὐτὴ τῇ ὄσιν. θέρους.) τὸ θέρος τῇ δου
 ρίῳ, θέρος, vel θέρους. 31. 2. ἢ καὶ θέρος ἐσθύν
 ται.) erit. ἰω ἴσα vel ἰσά. 44. 15. Vide Prouer
 bium, Non semper erit aestas. ποιεῖτε καλὰ
 αὐτὴ τῇ οἰκίᾳ. μέλαια δὲ ἀπαιῶνα.) καὶ τὰ
 μέλαια δὲ ἀπαιῶνα, ὅτις ὄσιν ὁ Ιανουάριος. ἐκλή
 νη δὲ ἔτις ἐποιδὴ καὶ Διονόστω τῇ τῇ Λητῶν ἐπὶ
 πύτῃ ἐτέλει ἐοικωτὶ τῇ μέλῃ τῇ τῇ Ἀμβροσί
 αῳ ἐκάλον. Mense Ianuario, neque arandum,
 neque serendum Borea spirante. βούρεα.)
 βούρεα bobus nocens, boues excorians. ὁ
 βούρεα ἡμεῖς, ἐκ οἷς βόες, καὶ ὅλα ζῷα ἀποθνή
 σκονται. ἀλυσάδης.) αὐτὴ τῇ ἔκφυγε vitasse scilicet
 et conuenit, vitato. 201. 14. βορέας.) ὁ βορέ
 ας aquilo. 14. 7. Vide Ouid. lib. Metam. de
 Borea, Apra mihi vis est, &c.

43. Μέμνη.) 158. 6. φύας.) φύας. 26. 20. ἄριος ἐν
 βήσσης.) αὐτὴ ὅρατος ἐν βήσσης. βήσα vallis: ἐκ
 πίπτων.) incidens præceps ab arctico. vide
 Gellium lib. 2. cap. 30. μέγας, πο
 λὺς, ἀήειθμος. ἔκ montis Ithacæ nomen. ὁ
 σι.) ὁ ὅστις. δαυσεῖριον.) δαυσεῖριον ἔστι τὸ
 σῶμα τοῦ δαυτοῦ. τὰ πῶνα.) αὐτὴ τῇ τῇ ἐσθύνεται. τὸ
 παθόλου αὐτὴ τῇ καὶ μέγας. φοχαλόν.) incu
 tum ἐκ μεταφορῆς τῇ φοχῇ, ὅτι περδοιμῆς ἐκ
 παλόχρους.)

παλάρχος.) Periphrasis innuptæ virginis,
 quæ opera autem Veneris adhuc ignorat,
 ἰρςυα. Omnia sentiunt vim Βορεæ, nisi tene-
 γæ virginēs, quia domi se concubant. παλ-
 ἀρχου ἀφροδίτης,) παλάρχουσι ἰλιζον τιμὴ Αφ-
 ροδίτιω, ὅτι τὰς παρθένους, καὶ τὸν ἀφροδίτου
 καὶς τύμους χροσόν. καὶ λίπ' ἰλαίω.) λίπε προ-
 λιπαρὸν, id est, pingue, oleum, indeclinabili-
 ter apud poetas, δὲ in soluta oratione etiam
 legitur. λιπαρὸς ἰλαίω per Apocopen Anti-
 cam. 28. 5. ἀνέπιος.) Carens ossibus seu spis-
 nis, epitheton Polyripiscis. Plinius lib. 9. ca-
 pite 29. Cæl. lib. 7. cap. 53. Prouerb. Cum ex-
 ποσsis suum rodere pedem. ἐν ἀπύρῳ οἶκος.)
 ἔλαιον ἀπύρῳ οἶκος. ἵππῳ ψυχρῷ. δέικνον.) pro
 δέικνυσι per apocopen, vel imperfectum pro
 præsentī. κυανίων οἰστῶν.) Aethiorum vi-
 tra æquinoctialem ad Austrum habitantibus
 ὑπὸ μαρμαί.) οἱ μαρμαροφόροι, κέραια ἔχοντες. γή-
 παροι.) οἱ μὴ κέραια ἔχοντες. ὑλκοῦσθαι.) sylui
 cubæ, in syluis cubantes. λυζρόν μυλιόωντες.)
 stridentes dentibus μυλιόων δοντες concutio
 pra frigore. δρῶν. μέλοι dentes molares
 hinc verbum μυλιάω. particip. οἱ μυλιάοντες
 μυλιῶντες, μυλιόωντες. 156. 15. αἰετῶν.) per
 quoscumque, per quæcumque, per quæcumque.
 λι.)

λει.) perfectum ἀ μίλω, futurum μέλῃσω. οὐκ
παμαϊόμενοι.) rectum quærentes.

44. Γλαφύ.) ἀντὶ τῆ γλαφυρῇ cauernam. τῇ
τιδῇ ξίποδι βροτῇ.) senī, tertio iam pedī ba-
cillo innitenti. Lege Proverbium; Boeotica
ænigmata: ἑαγε.) fractum, incuruatum est.
100. 21. ἡφα.) pro νηάδα. χλαῖναν) χλαῖνα
τὸ εἶδος τῆ παχύτιρον, χτῶν τὸ εἰδοτίον: σήμω-
ν δ' ἐν παύρῳ.) stamine raro multum subtea-
gminis, filato, tecto. κρόχα.) pro κροχίδα. κτα-
μένιο. δ' occisi. κτείνω perfectum ἔκτακα, ἔκτα-
μαι, ἐκτάμενος sine augmento κταμένε, Ionici
σεκταμένιοι, οὐτὲ ἀλλοῖαι.) ἀντὶ τῆ ἀλλοτρίῳ κα-
τὰ συνοπλίῳ. ἡγοῦν κτ' φυγίῳ. ἡφός.) aduer-
bia iter ἀντὶ τῆ κτ' τὸν ὁρῶν. πυροφόρος.) ἀντὶ
τῆ θρεπτικῆς ἐξωζόντος ὅτι καρπῶν. ἀπὸ γὰρ τῆ σί-
της πάντας τὰς καρπὺς νοσὶ. φθάμενος.) φθάνα
ἐκ φθαῖω, φθῆμι, in finem τῆ ἐφθῆν, ἢ φθαμένη δ'
φθάμενος. κατὰ δ' εἰματα δύστη.) κατὰ δύστην χα-
λεπὸς τοῖς περβάτοις.) ἀντὶ τῆ τοῖς βοσκήμασι αἰ-
πλῆς.

45. Θ' ἄμιν.) per synaloepham Atticam pro
τὸ ἡμιν. sic βάτιον pro τὸ ἵτιον. δειμάποι pro
τὸ ἰμάποι. Nam iumento statim primo verò
pabula recrefcunt, non autem homini. ἀβ-
μαλῆς ἀφρογία, cibis, velum panis, quæ ex
κρεεῖται

ætæcinu cibum vehit. ἐξήκοντα μὲν ἔσπας.) au-
 tore Plinio, hirundinum aduentus, & arctu-
 ri ortus vespertinus ad septuagesimum fere
 diem post solstitium brumæ observatur, id
 est, octauo Kalend. Martij. ἀρκτὺρος.) ὁ τῆς
 ἀρκτοφύλαξ καλεῖται καὶ βοώτης, vicinus virgi-
 ni & libræ oritur. ἀπερχνίφαι.) Aduerbia
 liter ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖν τῆς νυκτός, id est, in
 principio noctis, seu vespertinis, Sole occu-
 pante arietem. ἀπερχνίφαι, principium vel fi-
 nem noctis significat. Sunt enim eius duo
 extrema. πανδιονίς.) Pandion Erichthei A-
 thenarū regis filius, cui successit in regno.
 Huius filia fuerunt Progne & Philomela.
 Filia Pandionis Progne versa in hiru-
 ndinem. Apud Ovidium Metamorphos. lib. 6.
 Vocatus lib. 9. cap. 8. & lib. 12. cap. 5. ὠρτο.)
 excitata est, prorumpit, prodit, tempus pro-
 tempore. ab ὄρεῖ tertia plusquāperfecti pas-
 sivi. ὄρας.) dicunt significare palmites, vo-
 cabulum vetus est, apud iuniores ἀμπελος
 in usu. ὄρεται μὲν.) præsens infinit. ἀπε-
 ρτάνω.) 78. 11. ἀμεινον.) Comparat. irregula-
 ris ab ἀγαθός vel ἰσθλός. 37. 6. περτίοικος.)
 domiporta, id est, limax, testudo terrestris.
 Nota est fabula de testudine, quæ sola domi

remansit, &c. verum cur dicatur οὐσία, vide prouerbium, Domus amica, domus optima. Messis tempus describit. Quando estus, inquit, coeperit esse vehementior, ita ut quærant humidiora loca testudines, tum falx erit acuenda & seges demetenda. αὐτὰ βαίνη.) ἀναβαίνη, αὐτὸ pro ἀνα sicut παρὰ προ. Idoneum rusticis prognosticon, αὐτὸ instrumentum rusticum Polluci, αὐτὸ οὐ.) αὐτὸ οὐκ ὄντων. οὐκ ὄντων. 16. 2. χαράσσειν. pro χαράσσειν. 59. 6. ἐπ' ἡῶ.) ἡ ἡῶς. αὐτὸ aurographa apocopen Atticam. ἡῶς γὰρ τ' ἐργασία.) Matutini temporis commendatio. σκόλυμα.) ἑκατέρωθεν duorum genere est. Ad hunc locum consule Plin. lib. 21. cap. 16, & lib. 22. cap. 22. circa medium Cæl. lib. 9. cap. 31. & lib. 8. cap. 4. ἡ χίτων.) stridula sonora cicada pro ἡ χίτων. 14. 21.

46 Σείειθ' ἀζέει.) ortu matutino, Sole scilicet tenente Leonem. βίβλυθ' οὐκ ὄντων.) Suida βίβλυθ' οὐκ ὄντων αὐτοῦ, ἀπὸ βιβλίου ἔτι καλουμένης θεακίας ἀμπέλου μάζα τ' ἀμολγαίνη.) οὐκ ὄντων lactea, ἀρτὸ γάλακτος ἐξυμωμένον, ἡ τυρόσβετον μύρων.) Extinctarum, amplius non lactantium. 16. 4. πύλας.) vaccæ ramos arborum iam rodere potentis, nondum autem enixa. πύλα πύλα, ἰσχυρὰ. Isæm. ἡ αὐτὴ πύλα δὲ ἰσχυρὰ.

θυμωπκόν. πινέμεν.) πίνειν. 59. 6. τις ὕδατος.)
 Memorant veterum Græcorum historiarum
 εἶναι ὀλιγοφρόεν, πολυφρόεν, καὶ δ' ἀτιρεῖον, id
 est, vinum modicæ aut multæ aquæ pati-
 ens, & secundarium. Huic loco suffragatur
 Cælius lib. 15. cap. vlt. de tribus vini cum a-
 qua symphonijis. De secundario seu opera-
 tio vino Plinius lib. 14. cap. 10. δινέμεν.) δι-
 νῆν voluere, terere. καὶ δὲν θ' ἀρίων θ'.) pre-
 clarum sydus prope Leonem & Syrium.
 μίξω δ' ἀκουῖσθαι.) monet mensurandas
 esse fruges, vt sciat agricola quantum ex a-
 gro redeat. ὑποπορτίς.) εἰπὴ τὴ τέκτα ἔχουσιν.
 παραφρόντα.) ὅξεϊς ἔχοντα τὰς ὀδόντας. A so-
 pro factum esse videtur epitheton canis. Est
 autem asperrimis dentib. Quot modis Græ-
 ci canes distinguant, lege prouerbium, Με-
 λιτæus catulus. vel, Catella Melitæa. φείδιο.)
 pro φείδου à φείδωμαι. 63. 18. ἡμερόκοιθ'.)
 κλέπτει. interdiu dormiens, & noctu vt fu-
 retur obambulans. Vide prouerbium, ἡμε-
 ρόκοιθ'. συμφυτὸν.) paleas. Nam εἰ μὴ φυλάσ-
 σης τὰ μικρὰ, ἀπολείς τὰ μεῖζονα. δμας ἀναψύ-
 ξαι.) Iuxta illud. Nasonis:

Quod caret alterna requie, durable non est,
 Hac reparas vires, fessaq; membra leuas.

Ροδδάκτυλος ἡὼς.) ἤρου ἡ λαμπρά, καὶ τερ-
πνὴ. εἰς μέσον ἔλθῃ ἔρανόν.) Sole libram tenen-
te, aurora matutinū coorientem inspicit Ar-
cturum, Orione & Sirio cum Leone tertio
à Libra signo, nostrum hemisphaerium me-
dium iam emensis.

- 47 Δείξει δ' ἡλίω.) Veterib. in exprimendo
nouo musto, seu uvis calcandis varitū & no-
stro quo maximè incognitū vsum fuisse, vel
ipse Plin. in pluribus locis lib. 14. ostendit,
vbi eadem ferè quæ Hesiodus refert *ὅτι οἱ-
τε δ' αὖτε* cap. 9. *συνιᾶσαι*.) à *συν* & *σινιάζω*
compositum. Vinū passum quomodo fiat
πολυμηθεος.) τῇ πολλῇς τέρψεως αἰτίᾳ. Epithe-
ton Bacchi. Virg. Adsit lætitiæ Bacchus da-
tor. *πληιάδης δ' υἱάδης*.) Pleiades sitæ sunt in
cauda tauri, Hyades in fronte, eas matutine
occidentes Orion plurimum loci in cœlo
occupans mox insequitur, quem tamen diu-
tius in occasu morantē velut fugientes præ-
currunt. *πλειών*.) τοῦ πλειάδος. Hesychius
*πλειών ὁ ἐνιαυτός, ἀπὸ τῆ πάντας τὰς καρπὰς τῆς
γῆς συμπληρῆσθαι*, id est, *πλειών* annus dicitur,
quod in eo omnes fructus terræ complean-
tur. Vult itaque Hesiodus in colenda terra
& legendis fructibus vnumquodq; fieri de-
bito

bitō tempore. ἀρμόδιος εἶν.) ἀντὶ τῆς ἀρμόδιος ἔστω
 καὶ χρόνος. εἰ δ' ἐστὶ ναυπλίνος.) εἰ δ' ἐστὶ ἐπιθυμία
 κρατεῖ τὴν ναυπλίαν τὴν κακῶς περὶ πεμπέσης. τὸ το
 γὰρ τὸ δυσωμφίλεις. cōpōnitur à δὺς & πέμπω,
 vel quod egrè remittat afflictos, vel quod se
 pe nō remittat nauigātes. ἡ ἐργασία.) quia ha-
 bet speciē aeris: ἡ πείρου.) in continentē; i. ter-
 ram littoralē. Inde Epirus. χεῖμερον.) aquam
 ex imbre collectā, ἡ πείρα.) Periphrasis re-
 morū. πηδάλιον.) Clauū, gubernaculū navis;
 ἐλκέρω.) infinit. ab ἐλκω. 39. 6. ἄρῃαι.) ἀντὶ ἄρῃς
 63. 19. πλωίζεσκε.) imperfect. à πλωίζω. 54. 9.
 ὡς ἂν ἐμὸς τε πατήρ.) exemplū domesticū;
 & digressiō quia patriæ & fortunę paternę
 mentionem facit. κύμω.) quam in littorali
 Asia condiderunt Aeoles. Aeolia in Asia
 media inter Mysiam & Ioniam:

Ἀφένος.) diuitias significat. Proprie tamē 48
 redditus qui quotannis redeūt, siue annui re-
 ditus, ἄνγουντ αὐτὴν venire ab εἰς εἰς ἄσκη.)
 Ascra, Boeotiae vicus ad radicēs Heliconis;
 nostri Hesiodi poetæ clariss. patria. Quid. li-
 bro 4. de Ponto, Intumuit vati nec tamen
 Ascra suo: τυνή δ'.) ἀντὶ σύ. 238. 20. νῆ' ὀλί-
 γων.) actuariam: ἐν φορτία θέσται.) ἐν θέσται.
 βίαται.) ἀντὶ βέλη. 61. 8. χεῖρα.) χεῖρα. 41. 24.

λιμὸν ἀπερπῆ.) ἰφ' ᾧ ἔδλεις τέρπειται. famis proprium epitheton. πλυφλοισβοιο.) ὀιοματοποιία. φλοισβὸς enī nihil significat. ἐπέπλων.) πλόω, πλώμι. infinitum β. ἐπλών. ἐξ Αὐλίδος.) Aulis est vrbs celebris in Eubœa, vel insula (vt inquit Seruius) in qua cōiurarunt Greci se non ante reuersuros quàm Troia caperetur. εἰς εὐβοίαν.) De Eubœa vide Solinum. cap. 18. Eubœa hodie Nigri ponti insula dicitur. σὺν λαὸν ἀγείρειν.) σὺν ἀγείρειν. περὶ φεσδ' ἡμέρα.) proclamata per præcones. 207. 13. τρίποδ' αὐτάνετα.) tripoda auritum. Athenæus meminit tripodes significare pocula, nonnunquam mensas, & sellas quoque. ἐνέθηκα.) Dedicavi. infinitum β. 160. 2. ἐπίβησαν.) aggredi fecerunt. Egregium quiddam effecturi in Poetica, opus habent furore poetico diuinitus inspirato, quem recte φουσιχὰς ἀρετὰς dixerunt. Homer. hunc motum in heroicis animis, auream catenam cœlo demissam esse dixit.

- 49 Μετὰ ἥροπας.) post solstitium æstiuum. Per integros 50. Dies post solstitiū æstiuale commodissima est nauigatio. νῆα.) ἡ ναῦς. 42. 12. κενάξαις.) κενάζω, κενάξω frango. ἐν τοῖς 30 πύθ' ἔστιν.) Lege Prouerb. In omnia potentes.

tes. ἐροσίχθων.) Epitheton Neptuni, terræ
motor. ἐροσις concussio. νότιός τε.) νότος & Au-
ster à meridie. 17. ο. ἀλλ' & δ' εἰαρινός.) Na-
uigatio vernalis lucri gratia fit, sed est peri-
culosissima. ἀμβασθ.) ἀπὲρ ἀμβάτη, ἡ γυνὴ
διωραδύη πλείδων, Attice quemadmodum
κλυτὸς ἰπποδάμεια. ἀρπακτὸς.) rapax, visci-
liger ventorum & tempestatum. αἰδρεῖται.)
ἀπὲρ αἰδρεία. αἰδρεία. 16. 4. χεῖματα γὰρ ψυ-
χή.) pecuniā homines pluris faciunt quā
animam. Prouerb. Anima & vita.

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν.) Mediocritatis laus, quam 50
qui seruant, nec nimium ditescere student.
Vide Prouerbium, Ne vni nauī facultates.
πλείω.) πλείονα. κύρσας.) κύρειν, futurum κύρ-
σαι μέτρα φυλάσσειν.) Epiphonema genera-
le de mediocritate. Vide Prouerbium, No-
sce tempus. Item: Ne quid nimis. ὠραῖθ.)
aduerbialiter pro τῇ ἐγκαίρως καὶ τὸν καιρὸν ἡ-
κοντα καμρόν ἀγὰς γυναικα πρὸς τὸν σὸν οἶκον. πο-
τὶ.) Ionice 329. 7. τί τορ ἡβών.) τί τορ τί τορ
τί τορ, Hesiodo dicitur pro τετάρτω. Et nu-
merandum est decimo, mulier decimo quar-
to anno pubescat, quinto decimo nubat. Vi-
de Iulium Pollucem lib. 1. cap. 7. ἡβών. ἡβών
vel ἡβίω. 124. 20. παρθενικῶ.) ἀπὲρ τῇ παρθέ-
νῳ

νον γαμεῖν. Aristoteles & Plato 18. annum Puella nubendi statuerunt. ἡδεα κεδνα.) ἀγαθὰ δ' ἐγυναικὶ ἡδὴ, τὰ ἀρίσκοντα τῷ ἀνδρὶ. Aristoteles hunc versum in Oeconomico recenset. πάντα μὲλ' ἀμφὶς ἰδὼν.) Vidē Erasmi prouerbium, A fronte atq; à tergo, χάριμαται.) γέλωτα ludibria, iocus propter malam uxorem, ληΐζεται.) ἀπὸ τῆς κτᾶται. γάμης.) γαμέω. 157. 14. εἰ μὴ γάρ τοι γυναικός.) Prouerbium, Qui non litigat coelebs est. ῥίμιον.) χαλεπώτερον. κυρίως τὸ ἀλγεινότερον ἀπὸ τῆς ῥίζου τῆς κρύου. δειπνολόγη.) Comestatrixe quæ passim adeat conuiuia, Suidas δειπνολόχον exprobat κλεπτολόχον. Clanculū furtiue liguriētis à δειπνέω & λόχῳ. εὐεῖ ἀτερφαλοῦ.) Vrit absque torrefactio prouerbium. μὴ ὅχρησιν.) Cicero ad Atticum. Est vero à natura & diuinitus homini inspiratum nullam esse sanctiorem conjunctionem quàm fraternam. Prouerbium, Genu fura propius. ἱρξης.) per metathesin ῥέξης. à ῥέζω. ἢ ἱπνέω εἰπών.) Erasmi, in prouerb. citat. Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet. δειλός η.) ὁ ἀθλιὸς καὶ ἔδινός λόγος ἀξίῳ ἀθροῦ πῶς πρὸς δὲ μὴ.) accusatiuus pro datiuo Atticē.

§1

Μὴ ὅ πολύξεινον.) Vide prouerbium, Neque

que nullis sis amicus, neque multis. *μη δὲ
κακῶν ἰταῖρον.*) *ἀντὶ ἰταῖρον.* Vide Prouerbiū
Non impetam lingua. vel, Lingua impete-
re. *ἐλομήλω πένιλω.*) Græci apponunt ply-
ra epitheta sine coniunctione. *τίτλαδι.*) *αἰέ-
χε,* sustineas, ausis. 231. 12. *εἰ δὲ κακόν.*) Pro-
uerbium, Qui quæ vult dicit, quæ non vult
audiet, *δυσπίμοιλον.*) grauatus, pœnitens
accessor, morosus, difficilis, à δὲ quod in
compositione difficultatem vel malignita-
tem connotat, & *πέμπω* qui difficulter mit-
titur. Sæpius epitheton maris est, & tunc si-
gnificat, quod vix citra periculum transua-
dari potest, formidolosum. *ἐκ κοινῆ.*) Proy.
Phoci conuiuium. *μηδ' ἔποτε ἔξ ἡῆς.*) ἡ ἡὼς.
ἔθ aurora. Vide prouerb. Illotis manibus.
χερσίν.) ἡ χεὶρ τ' *χεῖρας*, vel *χεῖρος* poetice 28. 15.
μηδ' αὐτ' ἡελίοιο.) Vide Prouerbium, Aduer-
sus Solem ne meῖστο. *τίτραμυθῶ.*) Perfect.
passiuū à *τρέπω*, 51. 3. Item 295. 17. *ἔασι.*) ab
εἰμί. 229. 21. *πέπνυμαι*. sapiens
sum, *δερκέθ*.) *δερκής* dicitur id quod bonū
sepium habet. *πεπαλαγμυθῶ.*) *μιμολισμυθῶς*
ἀπὸ τοῦ παλάσσω τὸ μολυμῶ. *ὦδραφανέω.*)
ὦδραφάνειν. 59. 6. *δυσφήμοιο.*) ominoso &
infausto à *δυσφημῶ*. *σπρημαίνειν.*) *σπείρω*.

ῥιεύς) ἀντὶ τῆς πίνα. ἀνάων ποταμῶν.) Per-
 petuum epitheton fluminum. ὁ καὶ ἡ ἀείαθ
 semper fluens, ἀνάω fluo. δῶκεν.) infinitum
 a. ablato augmento. 199.22. πιντόζοιο.) πεί-
 ποζθ, πιντόζε epitheton manus, quinos ra-
 mos, id est, digitos habentis. αὖον δὲ πὸ χλωρῆ
 τήμην.) Siccum & emortuum ἀ viridi feu
 vīuo secare, hoc est, præcidere vngues. Cæ-
 lius lib.3. cap.12. οἰνοχόω.) patinam libato-
 riam. πινκται.) contigit, paratum est, ἀ τῷ-
 χῳ vel τῷ χῳ, τίτθεται, sicut φάκται φουκτα, &
 quædam alia ob leniorem prolationem. μὴ
 δὲ δόμον ποιεῖν.) id est, Spartam quam na-
 ctus es orna. Lege Prouerbiū, Domum
 cum facis, ne relinquas impolitam. αἰπίξι-
 son.) alij legunt αἰπὶ ῥίαν in contabulatam,
 imperfectam, ab α. priuatiuo ὄπι & ξίω. λα-
 κέρυζα κορώνη.) de Cornicis viuacitate vide
 prouerbiū; Cornicibus viuacior. λακέρυζα
 pro κελάρυζα, id est garrula, stridula, arguta,
 proprium epitheton cornicis ἀ κελάρυζα γε-
 sono. δὲ πὸ χυξοπόδων.) θυσιαν ταύτην ὁ Πλοῦ-
 ταρχθ φέρεται ἐκ θεμενίου ὅτι πιν ὀρθαί.
 καὶ γὰρ ἀφ' ὧν μέλλομεν ἰαίειν, ἵερά πάντα ποιεῖ-
 ναι δὲ τῇ ἀπάρξασθαι. Lege prouerbiū, A
 Chytrōpode cibum nondum sacrificatum
 rapias.

rapias, vel nondū sacrificata deuorat. Item,
 Sine sacris hæreditas. ἀντιπρῆξτων.) ἀθυτων
 in quibus prius non dīs fuerit libatum, ab a-
 priuatiuo, & ἐπὶ πρῆξω, τὸ θύω. ἀνελόντα.) λα-
 βόντα. ποιη.) τιμωρία. μηδ' ἐπ' αἰκνήτοισι.) Pueri
 à teneris statim exercendi & erudiendi
 sunt. μὴ δὲ ὅτι τοῖς τῶν νεκρῶν τάφοις χάδιζε παῖ-
 δα θυωδιεπταῖον, ἵεσσι δὲ οὐ καὶ δέξα ἐτῆς ὄντα.
 αἰκνήτοι οἱ νεκροὶ καὶ γὰρ αἰμεινον.) ἀπὲρ τῆς χαλόν.
 θυωδιεπταῖον.) δὲ οὐ καὶ δέξα μιν αἰμεινον ὄντα. ἀν-
 ερα αἰμεινον.) Ἐσθρα τέλφον ποιεῖ ἀνδροφ. τί-
 πνται.) ἀπὲρ ὅτι, μὴ δὲ γυναικείῳ λεξῶ. Ve-
 recundia commendatio. viro nō vtendum
 muliebribus delicijs & vnguentis, id enim
 viro probrosum. φαεινῶν.) καθαίρεισθαι
 τὸ σῶμα. λαλαλέν.) χαλεπή. μὴ δὲ ἱερόισι.)
 Sacra non illudenda, illutores religionis q-
 dit Deus. μὴ δὲ ποτ' ἐν ποταμῶν.) Neque ma-
 tronis neque virginibus turpitude inferen-
 da. κλεινῶν.) genitiuo κλεινῶν. κλεινὴ fons
 16 4. ὑπελπίο.) ἔκφυγε subterfuge. 63. 18.
 ἀποφύχειν.) ἀποπατεῖν. ὡς ἐπὶ φν.) οὕτω φε-
 τι. δεινὸν δὲ βροτῶν.) Vide Prouerbium, Fa-
 ma non temere spargitur. vel, Non omnino
 temere est, quod vulgo dictitant. Item Ver-
 gil. lib. Aeneid. 4. Fama malum quo, &c. O-

uid. Sed neq. ex nihilo volucris prorumpere fama.

Et partem veri fabula quaeq. tenet.

Homerus fingit famam Deam esse & nunciam Iouis, lib. 2. Iliados. φήμιν δ' ἔπης.) Pro-
verbium, Fama prodit omnia, Item, Ru-
mor publicus non omnino frustra est.

IN HESIODI DIES.

T Radit Poeta discrimina dierum. Qui verò fausti
infaustine sint, tabula hic impressa pulchrè expli-
cabit. Super his consule Macrobius Saturnaliū lib.
1. cap. 21.

53

H MATA δ' ἐκ δίοθεν πεφυλα-
γμένῃ.) ἡμέρας δὲ ἀπὸ τῆς δι-
δὲ λέγει τὰς ἀγαθὰς πεφυλα-
γμένῃ, αὐτὶ τῆ φυλάττων, τε-
τίσθ' ὡς πρὸν. εἴ κ' μοῖραν.)
καλῶς κ' τὸ εἶπον ἐτέλεσσαν τοῖς
δύοις. συ. πεφασμένῃ.) αὐτὶ πεφασμένα πρὸς
τετεμένον perfectum verbi mediū infinitiui ἀ-
φασίζω. εἰρησάμενός.) Athenienses men-
sem tantum triginta dies praeter Romano-
rum consuetudinē iuxta lunae augmentum,
decrementumq. complectentem, in tres de-
cades

eades secernendo, primam nominabant ἱσαμῶν μινός, secundam μεσενίαν, tertiam φθινόροτον. Deinde primæ decadis diem primam νομηνίαν, secundam, δ' ὀλίαν ἱσαμῶν, tertiam τρίτην ἱσαμῶν, & sequenter usque ad δεκάτην ἱσαμῶν. Secundæ decadis primam diem, πρῶτην ἐπὶ δέκα, usque ad εἰκοσὴν seu εἰκάδα. Tertiæ primam, πρῶτην ἐπὶ εἰκάδι vel Solonis inuentu numeros dierum ad lunæ decrementum minuendo, ἐνάτην φθινόροτος, secundā ὀγδόην φθινόροτος, tertiam ἑβδόμην φθινόροτος, usque ad ἑκατάδα, quæ etiam ἐλπίαν, id est, veterē & nouam vocabant. Eo die exactiones debitorū & ysurarum, ut patet ex Aristophane, similiter forēsia iudicia Athenis fieri solebant, quod & hic ostenditur, εὐτ' αὖ ἀλήθεα λαοὶ χειρότερος αἴσωσι, ubi Val. le trāslatio minus apte cohæret. Itē Hesiod. ἑκτὴν ἐπὶ δέκα, i. sextā mediæ decadis, seu decimam sextā, præter vulgatū morē, ἑκτὴν μέσην vocat, decimam quartā τριτάδα μέσην, decimam nonā, εἰκάδα μέσην, vicesimam nonā, ἑξήκταδα & πέμπτης intelligit quintā, quintā decimā, ac vicesimam quintā. ἑξήκταδα ἱσαμῶν τε καὶ φθινόροτος, quartā & vicesimam quartā ἑξακοντήν μινός ἱσαμῶν, decimam tertiam.

Insuper duodecimam, ἡμέρῃ ἐκπλειῶν, id est di-
 em cumulatam & adauctam appellat: & vi-
 gesimā μωγάλην ἡμέραν siue πλεῖον ἡμέρῃ, quod
 summa dies sit μὲν δὲ μωστῆν τῷ, diebus τῷ φθι-
 νοι τῷ continuo insequentibus. Præterea
 nec singulatim omnes dies, neque ex ordi-
 ne commemorat, sed repetit quosdam bis
 vel ter, nonnullis interim velut μεταδύ-
 πνον, & ἀνερίων prætermisissis. Denique scitu
 dignum, quod εἴη καὶ νῦν dici potest simul
 tricesima dies mensis decedentis & instan-
 tis prima. Item prima dies lunæ iam apparē-
 tis, & tertia à coitu digressæ. Vnde illud He-
 siodi, καὶ δ' ἀναβάλλεται ἰς τ' αὔριον ἰς τ' εἴρηρον,
 vertere licet, neq; differ inq; crastinum, inq;
 perendinum, tertiam lunæ, nouilunium,
 vel sequentem mensem. Quandoquidem lu-
 nam 2 .diebus, & tertia ferè diei parte, ad
 sui ambitus principia regredi, & veterum
 probat & recentiorum consensus. inde bi-
 duo in coitu latentem, ad tricesimam diem,
 cum tardissimè, reaccensam conspici. Vide
 Plinium lib. 2. cap. 9. De mensibus Atheni-
 ensium consule quoque, si libet, Iulium Pol-
 lucem lib. 1. cap. 7. Suidam in ἡν ἐν νῦν, Theo-
 dorum Gazam περὶ μὲν αἰών, & Hesychium
 in

ἐν τῷ αὐτῷ φθίνοντι & μὲν δὲ, τῷ δ' ἰσχυρόν. Inter quos disconuenit quod Suida in tertia Decade retrogradatim numeranda, de nonario tantum ad binarium, qui diem signat vicesimam octauam, descendit, continuoq; subiungit *εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα*, quam idem, astipulante quoq; Proclo, *νεμυνίαν* appellat, quæ vicesima nona esset, tricesima desiderata, quodq; primæ decadis primam vocat *πρωτὴν ἡμέραν*, Polluce & Gaza appellantibus *νεμυνίαν*. Sed & Gaza ubi Solonis meminit, aperte ostendit non eandem diem esse *εἰς ἡμέραν & νεμυνίαν*. Eius verba hæc sunt *Σόλωνος γὰρ πρῶτον ἀθλήσει τὴν φεῖ τὴν μὲν ἀνωμαλίαν συνιδεῖν φασὶ καὶ τὴν μὲν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἢ σελήνη καταλαμβάνει τε καὶ παύεται τὸν ἥλιον, τάξαι εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα καλεῖσθαι, τὴν δ' ἰφεξῆς νεμυνίαν προσεγορεύειν, ἃ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὸν μὲν ἡμετέραν*. Ex quibus apparet primores Athenienses tantum vicenum nouenum dierum menses computasse, dein tricenum Solonem, *νεμυνία*, quæ prima esset lunæ recentis post *εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα* diem coitus adiecta. Vnde & diuersam illam de mensium diebus traditionem authorum conijcio irrepsisse. Præterea constat Græcis

Obſurgreſcentes in lunæ motu minutias, ſi-
 as etiã fuiſſe ἐμβολίσμους ἑπαικτὰς, ſicut Ro-
 manis intercalares. (ὣν τεξάς τε.) ὥν προ ἐν-
 κῆν, cogente lege hexamétris: τεξάς pro τε-
 κάρτη. εὐτ' αὖ ἀληθεύειν.) ὅταν μὲν ἀληθείας κείναι
 οἱ ἀνθρώποι τὰς ἡμέρας. ἢ τι ὅταν τὴν ἀληθῆ ἐ-
 πίσαν) ουβόσθον, καὶ μὲν ἀπειθείας γινόμενῃν. χυ-
 σάσθω.) τὸν χυσὴν ἀπάθην φέροντα. εἰς.) pro
 δίας. ia cōtractis in i. Hanc ſynæreſin in Grā-
 matica 26. 4. neglectam adſcribe. πείκειν.)
 κείρειν proprie de ouibus dicitur, & ſignifi-
 cat tondere. εὐφρονα καρπὸν.) ἡδύτατον τέρ-
 ποντα τὴν ψυχὴν, ἢ εὐφραίνοντα. ἀμῶν.) ἀντὶ τῷ
 ἀμῶν, ἢ ἐν δειρύνει τὸν εὐφροσύνῃν ποιῶντα καρ-
 πὸν. ἀεροπόπος.) ἀντὶ τῷ ὁ ἀεροπόπος. ἢ γὰρ
 ἐν τῷ αἰερί πτόμος, in aere volans, in alto pē-
 dula ab ὁ αἰρ, τῷ αἰερί τοῖς αἰροί, & ποτίομαι. Si-
 mile eſt αἰροίπες αἰροίποδες, aeripedes, pedi-
 bus ſublatis in altū ἀράχνης λέγεται τὸ ζῷον
 αὐτὸ τὸ ὑφαίπκον. ἀράχιον ὃ τὸ ὑπ' ἐκείνῃ ὑφαί-
 νόμος. εἰς πλείον.) ὁ πλείος; ἡ πλεία, καὶ τὸ πλεί-
 ον, ſic ὁ χρεῖος, ἡ χρεῖα, τὸ χρεῖον. ἴδρις.) formi-
 ται ὁ μύρμηξ ὁ ἔμπειρος σπέρν ἀμῶνται, ἀντὶ τῷ σῖ-
 τῶν συλλέγων λαοθησαυρίζει. Formicæ in pri-
 mis ſedula atque operoſa animalia, tanto la-
 borandi ſtudīo tenentur, vt ne noctes quā-
 dem

dem in suo opere cessent, modo sic plena luna.
 Has rerum coelestium notitiam habere
 cursum syderum tenere testatur Historici.
 αἰεταδα.) ἐκφυγε. αἰηβολήσαι.) ὅπιτυχεῖν.

Ηπιον ἡμῶν.) ἀντὶ τῆ ἀγαθὸν εἰς τὸ τὰ μνην εἰ 54
 φες. τυτίειν ἀνεχίζειν. πῶτα μήλων.) ὡς φρα-
 σικῶς ἀντὶ τῆ ἀρτία. ἐρμυκοι.) πολλὰ μνησά-
 νον. ταμνίδου.) ἀντὶ τὰ μνην. 59. 6. ἄρξας.) ἄρ-
 ας ὁ ὄρος μνησὶ ἀνδρογόνος.) εἰς ὁρμῆς ἡ-
 νισιν. εἰλίποδας.) curvantes vel trahētes pe-
 des, Hōmerus hac voce saepe utitur. κερχά-
 εὐδοντας. Prouerb. Catalla melitica ἀμφοτέρω
 λείπειν.) ὡς ἐρχάσθαι. νήσά τι.) καὶ τὰ εἰς καὶ τὰ ἀπὸ
 νησὶν σωτελείοντα ξύλα πολλὰ. πολλὰ ὅλως καὶ
 πρὶ πολλὰν ἢ ναῦς δ' εἶ.) ὅπιδύλας.) est aduer-
 plur. num. sicut ὡς τὰ δέ μνην ἐρπυσσάντων
 vocāt, δειλινὸς δὲ δέ μνην meridianus δὲ me-
 ridianum tempus δ' αὐτὸν vocant.

Οὐ ποτε πᾶγκαλον.) Prouerb. Nullus dies 55
 omnino malus. ἀρξάσθαι πῖθαι.) Graecismus est,
 pro aperire doliū. εἰρύμδου.) εἰρύμναι vel εἰρύμναι.
 59. 6. ἄλλοτ' μνησά, ἥσιν κακὴ καὶ βαρβαρὴ ἀσπὶς ἢ
 μνησά ὡς τὰς περὶ γόνους. Prouer. Dies noues-
 ca δὲ parens. τᾶων ἀδιδάμων.) pro τῷ. 16. 4.

PROVERBIA QVAE IN HOC

*opere in nostris annotationibus citantur, &
ab Erasmo in Chiliadibus diligen-
ter explicantur.*

A Damantinus.
A Aduersus Solem nemeſito.
A draſtia Nemefis.
A egroto dum anima eſt, ſpes eſt.
A fronte atque à tergo.
A liquid mali propter vicinum malum.
A mici procul agentes non ſunt amici.
A nima & vita.
Ἀντιλαγῆς.
A ranear eijcere.
A rgenteis haſtis pugnare.
A uſculta & perpende.
A ut regem aut fatuum.
B oſotica ænigmata.
C admea victoria.
C atella melitæa.
C entum plauſtri trabes.
C laudo vicinus diſces claudicare.
C ornibus viuacior.
C um exoſſis ſuum rodit pedem.
D auus ſum non Oedipus.

Dentale

Dentale non inest illi.
 Dies nouerca & parens.
 Difficilia quæ pulchra.
 Dimidium plus toto.
 Dispendio æquale malum lucrum.
 Dōmi manendum.
 Domum cum facis, ne relinquant impolitæ.
 Domus amica, domus optima.
 Dorica Musa.
 Eadem mensura.
 Fama non temere spargitur.
 Fama prodit omnia.
 Festina lente.
 Figulus figulo inuidet.
 Genū sura propius.
 Gratiā gratiam parit.
 Homo homini deus.
 Huiusmodi.
 Hisdem vespentes cepis.
 Illotis manibus.
 In holmo cubabo.
 In omnia potens.
 Inuidus vicini oculus.
 Limen senectæ.
 Lingua impetere.
 Lippis ac tonsoribus notum.

Lucrum malum, æquale dispendio.

Luscinia deest canus.

Macilenta manu pinguem pedem.

Mala senium accelerant.

Malo accepto stultus sapit.

Malum consilium consultori pessimum.

Martis campus.

Melitæus catulus.

Mulieris podex.

Muli asinis quantum præstant.

Multæ manus onus leuius reddunt.

Multis ictibus deſcitur quercus.

Ne bos quidem pereat.

Ne à Chytropode cibum.

Nec sibi nec alijs utilis.

Neque nullis sis amicus, neque multis.

Ne quid nimis.

Nemesis adest.

Ne vni nauí facultates.

Noctesq; diesq;.

Nondum sacrificata deuorat.

Non impetam lingua.

Non inest illi dentale.

Non omnino temere est, quod vulgo dicti-

Non semper erit æstas.

(tant.

Notum lippis ac tonsoribus.

Nosce

Noscetempus.
 Nulla dies omnino mala.
 Octapedes.
 Phoci conuiuium.
 Pusillum pusillo addere.
 Qui non litigat coelebs est.
 Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.
 Risus Sardonius.
 Rumor publicus non omnino frustra.
 Scarabeus aquilam quærit.
 Sera in fundo parsimonia.
 Si dixeris quæ vis, audies quæ non vis.
 Si iuxta claudū habites claudicare disces.
 Sine sacris hæreditas.
 Spartam nactus es, hanc orna.
 Spes in labro pyxidís.
 Verecundia inutilis viro egenti.
 Vrit absque torre.
 Vtilis nec sibi nec alijs.

PROVERBIORVM FINIS.

h *

OBVIA DE RATIONE
carminum Græcorum.

VISUM est quoque non incommo-
dum futurum studiosis, si de ratio-
ne carminum ea duntaxat subie-
cero, quæ Latinis, nisi parcissime
fiant ad imitationem Græcorum, vitiosa sunt,
vel etiam ignota, Græcis tamen communi
usu prostrita, omnibus iure optimo libere
conceduntur.

- Nota est longæ syllabæ.

✓ brevis.

• ancipitis, siue natura siue licentia.

Canon 1.

In qualibet cæsura vocales breves subin-
de Græcis producuntur, pertaro in quina-
ria & septenaria Latinis. Cæsura seu sectio,
Græcè *τομή* vel *τμήσις*, est dictionis post pe-
dem quemuis absolutum, vltima syllaba su-
perstes.

Οἱ δὲ μέγα ἰάχοντες ἐπέδραμον ὕψος ἀχαιῶν.

- - - - -

Ἀλλὰ τάχ' ἄσπερτα θ' αἰήεργα πάντα φύονται

- - - - -

Αὐταῖς

Αὐτὰρ ἔπειτα Δαναῶν γλῆστο ἰαχὴν τεύεσσι.

Καίπε σμικρὸν ἰὸν τῷ, τ' ἐπαύχασε φίλον ἦτορ.

In primi versus $\xi\eta\mu\mu\rho\epsilon\iota, \gamma\alpha$, & secundi $\pi\epsilon\theta\eta\mu\mu\rho\epsilon\iota, \tau\alpha$, producitur α , quamvis correpta sit. 96. 11. In tertij $\iota\phi\theta\eta\mu\mu\rho\epsilon\iota, \zeta$, et quartij $\epsilon\rho\eta\mu\mu\rho\epsilon\iota, \sigma\epsilon$.

Canon 2.

Idem frequentius fit, si sequens dictio sub
struat binas vel duplices consonantes, quæ
præcedentis dictionis vocalem finalem bre-
uem Græcis positione suffulciunt, cum ta-
men apud Latinos binæ cōsonantes dictio-
nis posterae principales, nihil iuvent positi
vocalē breuē nude finalem dictionis
prioris: nam in sequentibus metris vocales
breues cum ob cæsura tum positionē pro-
ducuntur.

Καὶ τὸ γεγραπτόν ἐν ῥωμῇ ἀπώλυσεν ἡ ὁδοὶ τοῦ Θεοῦ.

Διὺτε δ' ἐνέπτε σφέτερον πατὴρ ὑμείων.

Καὶ τοὺς χεῖρας ἐπὶ σφειτέρησι δαμύτις.

Τοῖσιν ἴλω καρπὸν δ' ἔφει ζείδωρος ἄρουρα .

Τόν περ χλωσαίμενος παρσέφει φιληγρέτα Ζεῦ

Canon 3.

Vocales longæ vel diphthongi nude finales, communes fiunt, si subsequens dictio incipiat à vocali, vt in hoc carmine *et* *η* corripuntur.

Τιών ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση ἑτήτυμα μυθησαίμεν.

Canon 4.

Quandoque in eadem dictione tam longæ quàm breues, cōmunes fiunt vocali continuo sequente.

Ἐδμεναι οἷα σῆς χαμαιδινάδες αἰεὶ ἔδμεσι.

Ἐκτορ ἦ Πριάμοιο, πῆ δ' ἐσὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων.

Αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη κρονίων.

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον δέταξι κρονίων.

Canon 5.

Per συνειφώνησιν seu σύζαξιν duæ syllabæ sine media consona intervallante, in unam longā confluant quatuor modis, bre-

ues, brevis & longa, longa & brevis, longæ
& quandoque finales in breuem proximæ
vocali sequente.

Τῆ κεκοριστά μὲν οὐκ εἶναι ὁφέλλοις.

- υ υ - υ υ - - υ υ - -

Ωρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεκίωντ' ἀγρόωντο

- - - υ υ - υ υ - - - υ υ - -

Βυστὶ καὶ ἡμιόνοισι ἐπὶ πέντατον αὐτὰρ ἔπειτα.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Τῆ μὲν θάλασσαν βυστὶν ἐπὶ δ' αὐτὴν τὸ πλεον εἶναι.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Δειδρῶ ἐφ' ἑξ ὁμῶν λυγρὴν κτ' ἔχουατ' αἰοιδ' ἑλ.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Canon 6.

Connexiones $\mu\iota\pi\iota$, præcedentem vo-
calem breuem, veluti mutæ cum liquidis,
communem faciunt.

Η τι εἰς ἀπαλάμνον παρ' ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Πρὶν τε δ' ἐσθ' ὁμῶς ἐκ τῶν δ' εἰς ἄγχι ἀφύσσει.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Αἰγυπτίας ὅτι πλεῖστα δόμοις ἐνὶ κτήματά κῆται.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Canon 7.

Non raro sola liquida vocalem antece-
dentem breuem extendit.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφιλον ἐγὼ πύμπλοισι μετέϊναε·

Ἰμερὲν κοινάβησι, θεὸς δ' ὑπὸ μέλος αἶεσε.

Δῶρα Διονύσου πολυζηθὶος αὐτὰρ ἐπὶ κλυδῆ.

Sed potest etiam Διονύσου per ω legi, ut habet Eustathius.

Canon 8.

Liquida cum alia consonante sequente, quandoque præcedentem vocalem breuiem nihil impedit positione,

Εἰ γὰρ τὴν γ' ἁρξίμα ἐγχαίριον ἄλλο γήνται.

Χρύσιον μὲν ἀρώπητα γήθ' μερόπων ἀνθρώπων.

In ἐγχαίριον γ natura est, conflatur enim ex ὦν & χῶρα. Quod si mauis nō absurde ex χρύσιον per σιωπῶναισιν, spondem efficies.

Canon 9.

Nonnunquam σ præcedentem vocalem longam velut liquida mollificat.

Ἐπὶ δὲ εὐτ' αὖ ἐξήκοντα μετὰ ξοπὰς ἡλίοιο.

ἡλίοιο
pducit.
p8 2.

Canon 10.

Quædam monosyllaba apostrophæ passa
quædam

quandoque veluti ad artem non pertinentia, negliguntur: quandoq, ceu vernæ, aliterius dictionis vicinam syllabam inuadendam suffirmant.

Δουρὴ χόμα κερὴ θέρδ' ἀρταλὴν ἐν ποτ' ἰσθλῆ.

τ τ τ υ υ π υ υ τ υ υ τ υ υ τ τ

Εἰ δ' ἴκεν ἔργαζ' ἡμίχρα σὺ ζηλώσῃ κείρζος.

υ υ υ τ τ τ υ υ τ τ τ υ υ τ υ

Νυῦ δ' ἰζὰ μὲν αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίσχυθ'.

τ τ τ τ τ υ υ τ τ τ υ υ τ υ

In θίρει & ζηλώσει corripitur et propter vocales insequentes, & δ' κ' particulae tanquam nullius momenti, eoque carminis fructura semouenda, despiciuntur. In ἰζὰ vero ministerio δ' adiuta protenditur. Vide Seruium eadem ferè differentē super versu 17. tertij Aeneidos;

Liminaq, lauribusq,

Canon 11.

Græcis liberum est in carmine facere, vel minus, apostrophum.

Τὸ πρῶτον τέρπει τι βαρύνει ἐπ' ἀπείρονα λαῖαν.

Ωραῖος δ' ἐγμυαῖνα τιὸν ὅπῃ οἶκον ἀγαθαί.

Vides in priorē versu ὅπῃ, amisisse, in posteriore non item, utrobique tamen vocali proxime sequente. At Latinis, quando pri-

or dictio finit vel in vocalē vel consonantē
m, nunquam sine vitio conceditur præter-
ire collisionem; vt Littora mult' ill' & terras
iactatus et alto: nisi id rarissime fiat ad imita-
tionem Græcorum: vt, *Insulae Ioni' in ma-*
gno quas dira Celæno. Et succus pecori, &
lac subducitur agnis. Vergilius Aegloga 3.
&, *Tun' ill' Aeneas quem Dardanio Anchisē.* In *Insule, Pecori & Dardanio*, vocales fi-
nales longæ non auulsæ per apostrophum,
communes sunt more Græcorum, iuxta ca-
nonem tertium item Latini tam longas quàm
breues vocales elidunt, Græci tantum bre-

*Rarissimæ, * adposito sēp collisionis signaculo,
Vnde nulla faciendā est collisio in mensu-
randis carminibus Græcis, nisi sit signata.

Denique sciendum, celebri vsu Græcis esse
poetis, præcipue Hesiodo, quinto loco He-
xametri deligere spondæum.

Μᾶστα Πιερίδων αἰοὶς ἤσι κλείουσιν.

In hoc carmine etiam *μᾶστα* spondæum
efficit, non trochæum: nam *αι* & *οι* diphthongæ
finales, quamuis apud Grammaticos cen-
seantur breues, tamen apud poetas, nisi per
apostrophum decidant, vel propter sequen-
tem

tem vocalem corripiaſtur, habentur produ-
 etæ. Item Πιεῖνδεν primam producit, licet
 vocalis fit ante vocalem. Vbi nota quod in
 Latinis dictionibus ſemper vocalis ante vo-
 calem corripitur, præter in fio. Apud Græ-
 cos vero α ι υ ante alias vocales nunc longæ
 ſunt, nunc breues, vt in λαός - υ - ο produci-
 tur, in αἰοιδός υ - υ corripitur. Porro Græcis Syllabæ
 facillima obſervatio eſt quantitarum, nam ^{quæ} quan-
 qualibet diphthongus, & vocales ^{per} per-
 petuo ſyllabam longam: ε, ο, breuem, niſi na- ^{titas a-}
 turam ſuam exuant aliquo prædictorū mo- ^{pud Græ-}
 dorum, conſtituunt. Solæ vocales α ι υ, δι- ^{cos.}
 γόνας, id eſt, nunc productæ, nunc correptæ
 inveniuntur. Quarum tempora leuiſſimis
 quoq; coniecturis ſtudioſus abunde vena-
 bitur, nempe primitus vel inflexione fina-
 lium quantitatem, cum paſſim ex compen-
 dio, tum etiam accentu vel apoſtropho de-
 prehendet, vt τὸ μέλι πρὸς μέλιτι corripit. 371.
 13. & 373. 15. πρὸς α producit. 373. 20. Om-
 nīs ſynæreſis facit ſyllabam longam. σά-
 χος υ υ υ σάχος υ - 20. 4. in margine. Caue ta-
 men putes ſynæreſin factam, vbi ſæpius
 ſyncopa fit vel apoſtrophus, vt in ελῖα υ υ υ
 κλῖα υ υ καὶ αἶρρος, κῆρρος. υ - υ In ver-

bis α / finales corripuntur, quia polysyllaba
 in antepenultimam accentum, ubi stare ne-
 quiret si ultima esset longa, recipiunt, πτυ-
 φα, ἔτυψα, τύποιμι, τύφθητι, ἴσημι, ἴσασι, bisyll-
 laba eodem argumento in penultimam cir-
 cunflectunt, ἔπα, χῆμι. sic quoque α prode-
 ctam participiorū in αs ostendit accentus,
 ποιήσας --- ποιήσαι --- υ. sed & participia
 verborum in μι, ancipites α υ extendunt ἴσας
 --- ἴσαι --- υ σας --- σαι --- υ ζυγὺς --- ζυγῶν
 --- υ. Etiam α in tertijs personis ante ultimam
 lonum more insertum, i per reduplicatio-
 nem accessorium, & α, υ propriè vocales in
 verbis μι solutæ, corripuntur, τύποιτο τυ-
 ποίετο --- υ υ ποιεῖται ποιεῖται --- υ υ πθίσι --- υ
 πθίσι --- υ υ ζεύγνυσι --- υ υ. Item apostrophus
 communi vsu defecans vocales tantum bre-
 ues, ancipites arguit correptas, ut in ἔπιν --- υ
 κατὰ --- υ μάλα --- υ ἴνα --- υ ancipites corripun-
 tur, quia sæpius inueniuntur per apostro-
 phum reuulsæ, ἔπιν κατ' μάλ' ἴν'. Sed & α ι υ
 finales, in prepositionibus, aduerbijs, et con-
 iunctionibus ferè in vniuersum correptæ
 sunt. Et hæc de finalibus. Verum si secun-
 dam, tertiam, quartam uel à fine ancipitis oc-
 cupent syllabam, facillimum tutissimumq̃
 erit,

erit, si imiteris poetas receptiores. Vele-
am Gazā consulas licet, in tertio suę gram-
maticę de hac re quedam breuiter & docte
præcipientem. Denique vnum admonen-
dum, α, u non ideo vocari δ'ιζορα, quod ad
cuiusuis arbitrium, vt quidam existimant,
in vna eademq; dictione & produci & cor-
ripi queant, sed eo modo δ'ιζορα esse, quo
omnes vocales apud Latinos, ita quod in
hac dictione omnino producantur, in illa
corripiantur. Nam sicut apud Latinos in fa-
mes -- risuros -- -- vocales omnino produ-
ctæ, & in ades -- dominus -- -- eadem per-
petuo correptæ sunt, sic quoque apud Græ-
cos sic in δ'ιζοροις. tametsi non ignore Græ-
cos poetas quandoque δ'ιζορα eiusdem di-
ctionis, præsertim alia vocali vel liquida, vt
prædictum est, sequente, modo corripere,
modo producere consueuisse, vt in κυνίς
u reperitur indifferens apud poetas: simila-
ter in ἀπς α, apud Homerum, ἀπς ἀπς βροτο
λοι -- -- -- --. Idq; frequentius si complu-
res breues cōcurrant, vt α particula in com-
positione priuans, breuis est, pducta tamen
legitur composita θανάτ -- -- -- κάματ -- -- --
& similibus pedibus τριβραχίων, ἀθανάτ

-υυυ ἀνέματθ -υυυ sic videtur quum, corripit
 at, in Διογύνης -υυ- producit. Atque huius ge-
 neris permulta. occurrunt legentibus poe-
 tas. Semper enim Græcis quàm Latinis Mus-
 æ fuere fauentiores : vnde doctissimum ex-
 stat Martialis Epigramma:

*Dicunt eia εἰνὸν tamen poetae,
 Sed Græci, quibus est nihil negatum,
 Et quos ἀπερ ἀπερ licet sonare.
 Nobis non licet esse tam disertis,
 Qui musas colimus seueriores.*

F I N I S.

HESIODI

HESIODI AS-

CRAEI OPERA ET DIES IO-

hanne Frisio Tigurino in-
terprete.

*Monstrum ad marginem positum denotat columnam
in Graeco textu Hesiodi.*

V S AE ē Pieria carminibus celebran- 23
tes,

Agite, Iovem dicite vestrum patrem
laudantes,

Quomodo mortales viri pariter obscuriq; clariq;

Nobiles ignobilesq; Iovis magni voluntate.

Facile enim extollit, facile vero elatum deiicit.

Facile præclarum minuit, & obscurum adauget,

Facile vero corrigit incuruum, et superbū desiccāt.

Iupiter altifremus, qui supremas demos incolit.

Audi videns, audiensq; iustitiæ vero dirige leges

Tu ego vero Persæ vera dicam. (terram

Non sanè vnū erat contentionū genus, sed super

Sunt duo. Hanc quidem laudauerit intelligens,

Altera vero vituperabilis, in diuersū animū ducūt.

Hæc etenim bellumq; exitiosum, & litem adauget

Noxia. nullus hanc amice accipit mortalis, sed ne-

cessariò

*Immortalium ex consilijs licem honorant molestanti:
 Alteram vero (priorem quidem genuit nox obscura)
 24 Posuit vero ipsam Saturnius alijugus, ac heri ha-
 bitans.*

*Terraq; in radicibus, & viris multo meliorem.
 Hac et ignavum quantumvis, tamen ad opus excitat.
 In alterum enim quispiam intuitus, operis indigus,
 Divitem, hic festinat quidem arare, atq; plantare,
 Domumq; recte administrare. amulatur vero vici-
 num vicinus,
 Ad divitias festinantem, bona vero contentatio hac
 hominibus.*

*Et figulus figulo irascitur, & fabro faber,
 Et inops inopi invidet, & cantor cantori.*

*O Persa. Tu vero hac tuo reconde animo.
 Neq; tuum contentio malis gaudens ab opere anis-
 mum abstrahat,
 Lites inspicientem, fori auditorem existentem.
 Tempus enim brevis est contentionumq; foriq;
 Cui non victus intus annuus reconditur
 Tempestivus, quam cellis proferit, Cereris micinus.
 Quo saturatus, contentionem & litem augeas
 Facultatibus in alienis. Tibi vero non amplius
 secunda vice licebit
 Sic facere. Sed hic dijudicemus contentionem
 Rectis iudicijs, quae ex lone sunt optima.*

Nuper

Nuper enim sortem diuisimus, aliaq; multa
Rapiens auferebas, valde concilians reges
Doniuoros, qui hanc litem cupiunt iudicasse.
Stulti, neq; sciunt, quanto plus sit dimidium toto.
Neq; quam in maluaq; Cassphodelo magna commo
ditas.

Occultarunt enim Dij victum hominibus.
Facile enim vel vno die laborasses
Ita vt tu in annum haberes, etiam otiosus existens:
Statim verò remonem super fimum posuisses, 25.
Labores bouum periissent, & mulorum laboris pati
entum.

Sed Iupiter abscondit iratus mentibus suis,
Quoniam ipsum decepit Prometheus vaser,
Propterea hominibus machinatus est curas diffi
ciles,

Occultauit verò ignem, quem rursus bonus puer
Iapeti

Furatus est hominibus Ioue à prudente,
In caua ferula, latens Iouem fulmine gaudentem.
Hunc iratus allocutus est nubicogus Iupiter.
Iapeti fili de omnibus consilia edoctus,
Gaudes ignem furatus, & quòd meas mentes dece
pisti,

Tibiq; ipsi magnā calamitatem, & viris posteris,
His ego pro igne dabo malum, quo vniuersi

Delectantur animo, suum malum amplectentes.
 Sic dixit. subrisit verò pater hominumq; Deumq;
 Vulcanum verò iussit praeclarum, quàm ocys-
 sime

Terram aqua commiscere, in verò ponere vocem,
 Et robur immortalibus verò Deabus aspectum assi-
 mulare

Virginis pulchram formã peramabilem. Caterum
 Minervam

Opera docere, artificiosam telam texere.

Et gratiã circumfundere capiti auream Venerem,
 Et desiderium difficile, & membra fatigãtes curas
 Imponere verò caninamq; mentẽ, & fallaces mores
 Mercurium iussit, internuntium Argicidam.

Sic dixit, illi verò obediunt Ioui Saturnio regi.
 Protinus verò ex terra formavit inclytus utroque
 pede claudus

26. Virgini venerandæ simile, Iouis ob praecepta.

Cinxit verò & ornauit Dea castis oculis praeclara
 Minerva.

Circum ei Charitesq; Dea & Veneranda suadela
 Monilia aurea posuerunt corpori. circũ verò ipsam
 Hora pulchricomæ coronarunt floribus vernis,
 Omnem verò ei corpori ornatum applicuit Pallas
 Minerva.

In sanè ei pectoribus internuntius Argicida,

Menda-

Mendaciâq, blandosq, sermones, & furax ingenium

Struxit, Iouis consilijs grauisoni, in verò vocem
Posuit Deorum præco, nominauit verò hanc mulierem

Paidoram, quoniã omnes cœlestes domos incolentes
Donum donarunt, nocumentum hominibus solertib.

Caterum postquam dolum arduum ineuicabilem perfecit,

At Epimethea mittit pater inclytum Argicidam
Ionum ducentem Deorum celerem nuntium, neque
Epimetheus

Considerauit quod ei dixerat Prometheus, ne forte
donum

Acciperet à Iouẽ cœlesti, sed remitteret

Retro, ne fortè quid mali mortalibus accideret.

Laterum ille ubi accepit, quando sanè malũ habuit;
sapuit.

Prius quidẽ viuebant super terrã tribus hominũ
ieorsum sine malis, & absq, difficili labore,

Morbisq, difficilib. quin & hominib. Seniũ dederũt.

Statim enim in afflictione mortales consenscunt.

Sed mulier manibus dolij magnum operculum cum
abstulisset,

Effudit, hominib. uerò machinata est curas difficiles
Sola verò illic spes in infractis domibus

Intus mansit dolij sub labris, neq, foras

27. *Euolauit, prius enim superiniecit operculum dolij,
Aegida habentis consilij Iouis nubicoga.*

Alia verò infinita mala inter homines oberrant

Plena enim terra malis, plenum verò mare:

Morbi inter homines, interdum, atq, noctu

*Spontanei obambulant, mala mortalibus adferen-
tes,*

Tacitè, quoniam vocem ademit prudens Iupiter.

Sic nullo modo licet Iouis mentem effugere.

*Si verò vis, alium ego tibi sermonem summam per-
stringam*

Bene & doctè: tu verò mentibus immitte tuis.

Vt simul nati sunt Dei, mortalesq, homines,

*Aureum quidem primum genus diuisis linguis &
tentium hominum*

Immortales fecerunt cælestes domos incolentes.

Isti sub Saturno erant, quando in cælo regnauit.

Utq, Dij viuebant securum animum habentes,

*Seorsum absq, laboribus & ærumna, neque vlla mi-
sera*

Senectus aderat, semper pedes & manus similes,

Delectabantur in conuiujs, mala extra omnia.

*Moriebantur verò, tanquam somno domiti: bonæ
verò omnia*

Illis aderant, fructum verò proferebat alma tellus

Nullo

Nullo cogente, multumq; & copiosum, ipsi verò voluntarij,

Tràquilli, laboribus fruebantur cum bonis multis.

Ceterum postquam & hoc genus terra obtexit,
Illi quidem Demones sunt Iouis magni consilij
Iximij, terrestres custodes mortalium hominum, 28.

Qui sanè custodiuntq; iura, & molesta opera
Perem induci, vndiq; peragrantes super terram.

Diuitiarum datores, & hoc præmium regale consecuti sunt.

Secundum rursus genus multo deterius deinceps
Argenteum fecerunt, cælestes domos tenentes,

Aureo neq; indole simile neq; sensu.

Sed centum quidem puer annos apud matrem sedulam

Aebatur crescens, valde stolidus, sua in domo

Sed postquam adoleuisset, & pubertatis modum attingisset,

Bræc vivebant ad tempus, doloribus referti

Ex insipientijs, iniuriam enim nociuam non poterant

A simulo propulsare, neq; Deos colere

Volbāt, neq; sacrificare Deorum sacras super aras,

Quatenus fas est hominibus secundum consuetudinum. hos quidem postea

Iupiter Saturnius extinxit iratus, eo quòd honores

Nondabant beatis Dijs, qui cælum incolunt.

Ceterum postquam & hoc genus terra obtexit,
 Hi quidem subterranei beati mortales appellantur
 Secundi, sed tamen honor & hos sequitur.

Jupiter verò pater tertium aliud genus articulata
 voce utentium hominum

Aeneum produxit, non argenteo quicquam simile,
 E fraxinis, acre & robustum, quibus Martis
 Opera curae sunt suspiciosa, & contumelia; neque ri-
 bum

Edebant, sed adamante habuerunt robustiorem a-
 nimum,

Informes, ingens verò vis, & manus intactae,
 29. Ex humeris credebant in validis membris.

Illis verò erant aenea arma, aereaq; domus.

Ex aere verò operabantur. nigrum verò non erat
 ferrum.

Et isti quidem manibus à proprijs domiti,
 Descenderunt in opacam vel amplam domum bor-
 rendi Plutonis,

Ignobiles, mors verò & immanes quantumvis exi-
 stentes

Cepit atra, splendidum verò reliquerunt lumen So-
 lis.

Ceterum postquam & hoc genus terra cooperuit,
 Rursus etiam aliud quartum super terram multi-
 pascuam

Jupiter

Jupiter Saturnius fecit, iustius & præstantius
Vironum heroum diuinum genus, qui vocantur
semidei priori ætati, per immensam terram.

Et hos quidem bellumque calamitosum, & pugna
dura,

Hos quidem apud Septiporcās Thebas Cadmeam
terram

Perdidit pugnantes oues propter Oedipi.

Alios verò in nauibus super magnum fluxum maris
Ad Troiā ducens, Helenā propter pulchricomam.

Tibi certè hos mortis finis oppressit.

Illis autem seorsim ab hominibus victū & sedes præ
bens,

Jupiter Saturnius constituit pater, ad terminos
terra.

Et isti quidem habitant liberum à cūris animum
habentes,

In heatorum insulis, iuxta Oceanum vorticosum,

Beati heroes, illis mellifluum fructum

Tæ in anno virentem profert alma tellus.

Nos amplius vrinam ego quintis interesset

Viræ, sed aut prius mortuus essem, aut postea natus.

Nunc enim genus est ferreum, nec vnquam die 30.

Cessabunt à labore & ærumna, neque noctu,

Perditi, duras verò Dij dabunt curas.

Sed tamen & his miscbuntur bona malis.

*Iupiter verò destruet & hoc genus distinctè loquen-
tium hominum.*

Quando vero facti cani circa tempora fuerint,

Neq. pater filiis concors, neq. liberi,

Neq. hospes hospiti, & amicus amico.

Neq. frater amicus erit, quemadmodum antea.

Statim senio confectos dehonestabunt parentes.

Arguent verò asperis alloquentes verbis,

Impij, neq. Deorum intuitū veriti. neq. isti quidem

Grandævis parentibus nutricandi officium reddēt.

Violenti, alter verò alterius urbem evertet.

Nulla vero pij gratia erit, neq. iusti,

*Neq. boni magis vero scelerum artificem & violen-
tum*

*Virum honorabunt, Iustitia vero in manibus & ve-
recundia*

*Non erit, damno verò afficiet malus præstantiorem
virum,*

Verbis intortis alloquēs, insuper periurium iurabit.

Invidia verò homines calamitosos omnes

*Obstrepera malis gaudens sequetur inuidiosè respe-
ctans.*

Et tunc sanè ad cælum à terra latuia,

Albis vestibis obrectæ corpus pulchrum,

*Immortaliū ad familiam perrexerūt relinquentes
homines,*

Pudor

*Pudor & Dea iustitia. relinquuntur verò dolores
difficiles*

Mortalibus hominibus. mali verò non erit remediũ.

*Nunc verò apologum regibus dicam, sapientibus 31.
quamvis ipsis.*

Sic accipiter alloquutus est lusciniam canoram,

Alte admodum in nubibus ferens, unguibus corripiens.

Illam verò miserabiliter incuruis transfixa unguibus

Lugebat. hanc verò imperiosè sermone allocutus est.

Infelix, quid obstrepis? habet nũc te multò præstantior.

Hac eundum est tibi, quã te ego duco, licet cantatricem existentem.

Canam verò, si voluero, faciam, aut dimittam.

Stultus qui velit potentioribus adversari.

Victoria privatur, & ad dedecus dolores patitur.

Sic ait velox accipiter, extensis alis prædita avis.

*O Persa, tu verò audi iusticiam, neque contumeliam
ange.*

Iniuria verò mala misero homini, neq, sanè fortis

Facile perferre potest, grauetur verò ab ipsa,

Illapsus damnis, via verò altera perueniendi

Potior ad iusta, ius verò super iniuriam prævalet,

Ad finem progressa. damno accepto stultus sapit.

Statim. n. currit periuriũ una cũ peruersis iudicijs.

*Iustitia verò impetus violentus tracta quo & homi-
nes duxerint*

Donuori. iniquis verò iudicijs iudicarint leges.

Hac verò sequitur flens per urbē & sedes populorū

Aere amicta, malum hominibus adferens,

*Qui verò ipsam expellunt, & non rectam distribue-
runt.*

Qui verò ius hospitibus & popularibus reddunt

Aequum, neq; pratergradiuntur iustum,

His floret urbs, populiq; florent in ipsa,

32. *Pax verò per terram prolifera, nunquam ipsis*

Triste bellum parat latè videns Iupiter,

Neq; vnquam iustos inter viros fames versatur,

*Neque damnum in conuiujs, aut partis opibus fru-
untur.*

*His profert terra copiosum victum, in montibus ve-
rò quercus*

Summa quidem profert glandes, media verò apes,

Lanigera verò ques, lanis degrauata sunt.

Pariunt verò vxores similes liberos parentibus.

Florent verò bonis perpetuò, neq; in nauibus

Iter faciunt, fructum verò profert vberissima tellus.

*Quibus verò & iniuria cura est mala & praua
opera,*

Isdem pœnā Saturnius destinat latè vidēs Iupiter.

Sepe & vniuersa urbs ob malum virū molestatur,

Qui

Qui peccat & iniusta machinatur.

*Illis verè cœlitus magnam induxit pœnam Satur-
nius,*

*Famem simul & pestem. pereunt verò populi,
Neq; mulieres pariunt, decrescunt verò familie,
Iouis consilio cœlestis. Interdum verò rursus
Aut horum exercitum latè perdidit, aut ipse murū,
Aut naues in mari Saturnius puniit illorum.*

*O gubernatores, vos verò perpendite & ipsi
Hanc pœnam. Propè enim inter homines existentes
Immortales, vident, quotquot peruersis iudicijs
Se mutuo atterunt Deorum aspectum nō curantes.
Ter enim decies mille sunt super terram multorum
alericem*

Immortales Iouis custodes mortalium hominum.

*Qui sanè custodiunt iura, & praua opera,
Nube amicti, passim obambulantes super terram.*

33.

*Hac & virgo est iustitia Ioue procreata,
Pudicaq; & veneranda Dijs, qui cœlum incolunt.
Et sanè quando aliquis ipsam offenderit prauè in-
iuria afficiens,*

*Protinus apud Iouem patrem sedens Saturnium,
Exponit hominum iniustam mentem, ut luat
Populus scelera regum, qui praua cogitantes
Aliò defleunt iudicia, obliquè pronunciantes.
Hac custodientes ô reges rectas facite sententias,*

Doniuori. prauorum verò iudiciorum omnino obliuisci
scimini.

Sibi ipsi mala struit vir, alteri struens.

Malum verò consilium consultori pessimum.

Omnia videns Iouis oculus & omnia intelligens.

Et sanè hæc, si velit, intuetur, neq, ipsum laet,

Quale nam iudicium vrbs intus contineat.

Nunc verò neq, ipse inter homines iustus

Esse velim, neq, meus filius, quoniam malum est,
virum iustum

Esse, si plus iuris iniustior habebit.

Verum hæc non existimo perfecturum Iouem fulmi
ne gaudentem.

O Persa, tu verò hæc animo reconde tuo.

Et sanè iustitia obtempera, iniuria verò obliuiscere
omnino.

Hanc enim hominibus legem constituit Saturnius,

Piscibus quidem, & feris, & auibus volatilibus,

Se mutuo deuorare, quoniam ius non est in illis.

Homnibus verò dedit iustitiam, quæ longè optima

34. Est. Si enim aliquis voluerit iusta pronunciare

Prudens: huic quidem dat lætè videns Iupiter.

Qui verò testimonijs sponte sua periurium peierans

Mentietur, ius verò violauerit, immedicabiliter da
mno affectus est.

Huius verò obscurior posteritas in posterū relictæ est,
Viri

Viri verò veracis posteritas postea illustrior.

*Tibi uerò ego, bona sentiēs, dico stultissime Persa.
Malitiam quidem & cumulatiū licet capere
Facile breuis quidem uia, valde uerò prope habitat.
Virtutem verò sudorem Dij ante posuerunt
Immortales, longa verò & ardua semita ad ipsam,
Et aspera primum, postquam verò ad summum uen-
tum fuerit,*

*Facilis quidem postea est, difficilis quantumuis e-
xistens.*

*Hic quidem optimus est, qui sibi ipsi omnia prospicit,
Expendens, quæ & in posterum & ad finem sint me-
liora.*

*Bonus etiam rursus & ipse, qui rectè consulenti pa-
ruerit.*

*Qui verò neque sibi ipsi sapit, neque alium audiens
Animo recondit: hic rursus inutilis vir extat.*

*Verum tu nostri memor semper præcepti,
Labora Persa, ex Dij prosapia ut te fames
Odio habeat, amet vero te pulchrè coronata Ceres
Veneranda, victu verò tuum impleat horreum.*

Fames etenim omnino ignauo comes viro.

*Huic vero Dij succensent, & homines, quicunque
otiosus*

Viuit, fucis aculeo carentibus similis studio,

Qui apum laborem absument, otiosi

35. *Comedentes. tibi verò opera grata sint mediocria cōlere,*

Vt tibi tempestiuo victu impleantur horrea.

Ex laboribus verò viri pecorosiq; diuitesq;

Et tu laborans multo charior immortalibus

Eris, atq; hominibus. valdè enim odio habēt ociosos.

Labor verò nullum dedecus, ocium verò dedecus.

Si verò laboraueris, mox te æmulabitur & ociosus

Ditescentem. diuitias verò & virtus & gloria comitatur.

Deo similis eris (nam laborare melius)

Si ab alienis possessionibus stultum animum

Ad opus vertens curam habeas vitæ, vt te iubeo.

Pudor verò non bonus indignum virum fert,

Pudor, qui viros valde lædit, atq; iuuat.

Pudor utiq; ad pauperiem, animositas uerò ad opes.

Opes verò non raptæ, diuinitus datæ multò sunt præstantiores.

Nam si quis & manibus per vim magnas diuitias attraxerit,

Aut hic lingua prædabitur (qualia multa

Contingunt, quando sanè lucrum mentem deceperit

Hominum, pudorem verò impudentia profligabit.)

Facile & ipsum disperdūt Dij, minuūturq; familiæ

Viro huic, paucillum verò ad tempus diuitiæ adsunt.

Æquidē

Aequale verò peccatum qui & supplicem, & qui hospitem malo afficiat.

Quiq; fratris sui cubilia ascenderit,

Furtivi cubilis uxoris flagitiosa committens.

Quiq; cuiusdam ineptijs laeserit orphanos liberos.

Quiq; parentem senem, misero in senectæ limine,

Contumelijs affecerit, molestis inuadens verbis. 36.

Huic sanè Iupiter ipse irascitur, ad extremum verò

Facinoribus pro iniquis duram imponet talionem.

Verum tu ab his omnino coerce dementē animum.

Pro virili verò facito sacra immortalibus Dijs

Mundè ac purè, splendida verò crura cremato.

Interdum sanè libationibus suffimentisq; placato.

Quando vero cubitum ieris, & quum lux sacra venerit,

Vt tibi propitium cor & animum habeant,

Vt aliorum acquiras sortem, non tuam alius.

Amicū ad conuiuiū vocato, inimicū verò omittito.

Hūc vero maximè inuitato, quicūq; te prope habitat.

Si enim tibi & negotiū domesticū aliquod contingat,

Vicini discincti accedunt, cinguntur verò cognati.

Tantum est exitium malus vicinus, quācum bonus magna commoditas.

Assensus est honorē, qui nactus est vicinū bonum.

Neq; sanè bos periret, si non vicinus malus esset.

Rectè quidem mensurā accipe à vicino, recteq; redde

Eadem mensura, & vberiore si potes.

Vt sanè indigens, & in posterum satis promptum inuenias.

Ne malum lucrum sequere: mala lucra equalia damnis.

Officium præstante officijs prosequere, & visentem te, vise.

Et da qui dederit, & non da qui non dederit.

Datori quidē aliquis dat, non danti verò nemo dat.

Datum bonum, raptus verò malum, mortis conciliatrix.

Qui quidem vir liberalis, etsi multum dederit,

37. *Gaudet re donata, & delectatur suo in animo.*

Qui verò ipse acceperit, impudentia fretus,

Quantumuis pusillum sit, hoc, & molestat charum cor.

Nam etsi paruum ad parium addideris,

Et frequenter hoc feceris, mox quidem magnum & hoc conspicietur.

Qui verò quod adest cōfert, hic euitabit nigrā famē,

Neque hoc in domo reconditum quod est, virum molestat.

Domus melius est esse, nam nociuum quod foris est.

Iucundum quidem de re præsentis accipere, damnum verò animo

Indigere absenti. quæ te considerare iubet.

Incipiente

*Incipiente verò dolo & desinente, saturari. s. iubeo,
In medio parcere. sera verò in fundo parsimonia.
Merces verò viro amico pacta sufficiens sit.
Et sanè fratri iocans testem adde.
Nam crudelitas simul, & diffidentia perdiderunt
viros.*

*Nec, mulier tuam mentem nates ornans decipiat,
Suavia garriens tuum explorans tugurium.
Qui verò mulieri confidit, confidit idem furibus.
Unigenitus verò filius seruabit paternam domum
Pascendo, sic enim diuitiæ augentur in ædibus.
Senex verò morieris, alium filium relinquens.
Facile sanè pluribus præbuerit Iupiter immensas
diuitias.
Maior quidem pluriû cura, maior verò prouentus.
Tibi verò si diuitias animus cupit in mentibus suis
Sic facito, opus super opus operare.*

LIBER II.

PLEIADIBVS ab Atlante genitâ 38.
exorientibus,
Incipe messem. arationem verò, occiden-
tibus.

Quæ sanè noctesq; & dies quadraginta

146 H E S T O D I A S C R A E I
Abscondita sunt. rursus verò præterlabente anno,
Apparent, primum acuminato ferrum vel falces
Hæc sanè aruorum est regula, quique mare
Propè habitant, quique valles decliues
Mari procelloso procul pinguem terram
Incolunt. Nudus serito, nudus vero arato,
Nudus quoque merito, si modo tempestiva omnia vo-
lis

Opera importare Cereris, ut tibi singula
Tempestiva crescant. ne fortè interim inops
Mendicando adeas alienas domos, & nihil effi-
cias.

Quemadmodum & nunc ad me venisti. ego vero tibi
non amplius dabo,

Neque admetiar. labera stolide Persa,
Opera quæ hominibus Dij ordinarunt,
Ne quando cum liberis uxoreque animo mærens,
Queras victum per vicinos, illi verò non curent.
Bis quidem & ter forsitan consequeris: si verò ampli-
us molestus fueris,

Rem quidem non facies. Tu verò inania multa pre-
caberis.

Inutilis verò erit verborum regula. Sed te iubeo

39. Considerare debitorum solutionem, famisque fugam.
Domum quidem primum, uxoremque, bouemque a-
ratorem,

Famulans

Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur.

Viensilia verò domi omnia apta disponito.

Ne tu poscas ab alio, ille verò neget, tu verò careas,

Tempus verò prætereat, minuatur verò tibi opus.

Neq; reiſce & in crastinum, & in perendinum.

Non enim inaniter laborans vir implet horreum,

Neq; dilator. cura verò tibi opus promouet.

Semper enim dilator operis vir noxis luctatur.

Quando sanè cessat vis acuti Solis,

Ab aestu sudorifero, in autumno pluyente

Ioue præpotente, commutatur verò mortale corpus

Multo agilius (nam tunc Sirius stella

Modicè supra caput fato obnoxiorum hominum

Oritur interdiu, maiori parte nocte fruitur)

Tunc incorruptissima est secta ferro

Materia, folia verò humi fundit, annaq; cessat.

Tunc sanè ligna secato, memor tempestiui operis.

Mortarium quidem tripedale secato, pistillum tria
cubitalem.

Axemq; septempedalem, valde enim apta sic.

Si vero octopedalem & malleum inde secueris,

Trium palmorum curuaturam secato decem pal-
morum currui.

Mulca præterea incurua ligna, ferto vero dentale
cum inueneris,

*In domum, per montem quarens, aut per terram
Ilignum, hoc enim bobus ad arandum firmissimum
est,*

*Quando sanè Atticæ Cereris famulus in buri fi-
gens*

Clavis admouens adaptauerit stiuæ.

*Bina verò disponito aratra fabricans domi,
Dentatum & compactum, nam mulco melius sic,
Si & alterum fregeris, alterum bobus iniicias.*

Ex lauro verò vel ulmo, firmissimæ stiuæ.

*E quercu, burim. ex ilice, dentale. boues duos no-
uēnes*

*Masculos comparato (horum enim robur non debi-
tū est)*

*Ætatis parilitatem habentes, hi duo ad laboran-
dum optimi.*

*Non enim hi duo contendentes in sulco laborando,
arattrum*

Frangent, opus verò imperfectum ibi reliquerint.

*Hos verò simul quadragenarius iuuenis sequatur,
Panem cœnatus quadrifidum octo morsuum.*

Qui operis curam habens, rectum sulcum ducat,

Nec amplius respiciens ad æquales, sed ad opus

*Animum habens, hoc verò minimè iunior alius
melior,*

Spargere semina, & iteratam sationem evitare.

Iunior

Iunior nanq̃ vir ad suos æquales stupet.

Consydera verò, quando sanè vocem gruis au-
dieris,

Alcè ex nubibus annua clangentis.

Quæ arationis signum adfert, & hyemis tempus
Ostendit pluuialis, cor verò rodit viri bobus carētis.

Tunc sanè pascetortiles boues domi existentes.

Perfacile enim dictu est, par boum da & currum:

Facile verò abnuere, instat verò labor bobus.

Ait verò vir mentibus compos, fabricato currum,

Stultus neq̃ hoc nouit, centum ligna currus.

Horum ante curam habeco, domestica disponito.

Quando sanè primū aratio mortalibus apparuerit,

Tunc sanè aggredere pariter & famuli, & ipse.

Siccā & humidā arans, arationis tempore.

Manè valde festinans, vt tibi impleantur arua.

Vere proscinde, æstate verò proscissa non te faller.

Nonalem verò serito, adhuc suspensa terra.

Nonalis expulerix execrationum, puerorum pla-
catrix.

Supplica verò Ioui terrestri, Cereriq̃ castæ,

Prouentum vt onerent Cereris sacrum munus.

Cum incipis primum arationem, cum summitatem
stiuæ

Manu capiens, stimulo boum adtergum cum ve-
neris,

Temonem trabentium loro. iuuenis verò à tergo
 Famulus habens ligonem, laborem auibus ponat
 Semina occultans, industria enim optima
 Mortalibus hominibus est, ignavia verò pessima.
 Sic verò vbertate spicae nutabunt ad terram,
 Si finem ipse postea cœlestis bonum præbuerit.
 Ex vasis expellas telas aranearum. & te spero
 Gausurum, victum adeptum domi existentem.
 Letus autem peruenies ad album ver. neque ad alios

Respicias, cui verò alius vir indigus erit.
 Si verò Solis versione araueris terram diuinam,
 Sedens metes, parum manu comprehendens,
 Obuersim ligans, puluerulentus, non valde letus
 42. Feres autem calatbo, pauci verò te admirabuntur.

Interdum verò alia Iouis mens agida habentis,
 Difficile verò hominibus mortalibus cognoscere.
 Si verò serò araueris hoc sanè tibi remedium sit

Quando cuculus cuculat quercus in folijs,
 Primum, & delectat mortales super vniuersam terram.

Tunc Iupiter pluit tertio die, neque desinit.
 Neq, sanè excedens bonis vngulam, neq, deficiens.
 Sic sanè serotina arutio priori arationi æquiualeat,

In

In animo verò tuo rectè omnia observa, neque te la-
zeat,

Neq, ver exorients canum, neq, tempestiva pluvia,
Præteri anciam sedem, & tepidam confabulationem
Tempore byemali, quando frigus viros vebemens
Retinet, tunc sanè impiger vir magnam domum
auget.

Ne te mala byemis desperatio opprimat
Cum paupertate, macra verò pinguem pedem manu
premas.

Multa verò otiosus vir vanam ob spem expectans,
Indigens victus, male volutat animo.

Spes verò non bona indignum virum fert,
Sedentem in taberna, cui non victus sufficiens sit.
Ostende verò famulis, æstate adhuc media existen-
te.

Non semper æstas erit, parate nidos.

Mensem verò Ianuarium, malos dies, boues exco-
tiantes omnes,

Hunc vitato, & glacies, quæ super terram,
Spirante Borea, valde molestæ existunt.

Qui & per Thraciâ equorû altricem, spaciofo mari,
Inspirans, concutit, remagit verò terra & Sylva, 43.

Multas verò quercus alricomas, abietesq, crassas
Moneis in vallibus deijcit, terræ alma
Irruens, & omnis reboat tunc ingens Sylva.

*Fera verò horrēt, caudas verò sub pudenda ponūt,
Quarum & vellere tergus densum est, sed tamen
& hos*

*Frigidus existens perflat, hirsuto pectore quantum
uis existences.*

*Quin etiam per pellem bouis penetrat, neq. ipsum su
stinet,*

*Etiāq. per capram perflat villosam: greges ouium
minimè,*

Eo. quòd annui villi eorum, non perflat,

Vis venti Borea. incuruum verò senem efficit.

Et per virginem tenero corpore non perflat,

Qua intra domum, charam apud matrem permanet

Nondum opera experta aurea veneris,

Beneq. loca tenerum corpus, & pingui oleo

Vincta, noctu cubat intra domum,

*Tempore hyemali. quando ex ossis polypus suum pe
dem arrodit,*

In frigida domo, & in domicilijs molestis.

Non enim ei sol ostendit pabulum ut inuadat,

Sed super nigrorum hominum populumq. urbemq.

Voluitur, tardius verò vniuersis Græcis lucet,

Et tunc sanè cornigeræ & non cornutæ syluicubæ,

*Lugubriter dentibus stridentes per quercum val
losum*

Fugiunt & omnibus in animo hoc cara est.

Sibi

*Sibi tegmina inquirentes, densa latibula incolunt,
Et speluncam saxosam, tunc sanè tripedi homini si- 44
miles,*

*Cuius dorsum fractum est, caput vèro ad pavimen-
tum spectat.*

*Huic similes, discurrunt euitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, ut tibi preci-
pio,*

Chlenamq, mollem, & calarem tunicam.

Stamine verò raro multam tramam intexe.

Hanc indue ut tibi capilli non tremant,

Neq, erecti horreant leuati per corpus.

Circum vero pedibus perones bouis fortiter mactati

Apros ligato, villis intus obstruens.

*Primogenitorum verò hœdorum, quādo frigas tem-
pestiuum venerit,*

Pelles consuito neruo bouis. ut super humerum,

Pluviae arceas teporem, caput verò super

Pileum habeto elaboratū, ut aures non madesfaciat.

Frigida enim aurora est Borea incidente.

Matutinus verò, super terram à cælo stelligero,

Aer frugifer, extensus est beatorum super opera.

Qui haustus fluminibus à perennibus

Alti super terram leuatus venti turbine.

Interdum quidem pluit ad vesperam, interdum flat

Densas Thraxio Borea nubes agitante.

*Hunc praeueniens, operibus perfectis, domum redi-
to.*

*Ne quando te è caelo atra nubes circumtegar,
Corpusq, madidum faciat, vestesq, humectet.*

*Sed fugito. mensis enim sauißimus iste
Hybernus, difficilis ouibus, molestus verò homini-
bus.*

*Tunc dimidium bobus, viro verò plus adsit
45. Cibi. longae enim validae noctes sunt,
Hac custodiens perfectum in annum,
Aequato noctesq, & dies. donec rursus
Terra omnium mater fructum omnigenum produ-
cat.*

*Quando verò sexaginta, post versiones Solis,
Hybernus perfecit Iupiter dies, tunc sanè stella
Arcturus, relinquens sacrum fluxum Oceani
Primum totus luens, exoritur vespertinus.*

*Post hunc mane lugens Pandionis prorumpit bi-
rundo*

Ad lucem hominibus, vere recens ineunte.

Hanc praeueniens, vites incidito, sic enim melius.

*Sed quando domi porta à terra arbores conscende-
rit*

*Pleiades fugiens, tunc sanè fossio non amplius vi-
suum,*

Sed & falces acuito, & famulos excitato.

Fuge

*Fuge verò umbrosas tabernas, & ad auroræ lectū,
Tempore messis, quando & Sol corpus exiccat.*

*Tunc festina, & domum fructum congrega,
Mane surgens, ut tibi victus sufficiens sit*

Nam aurora operis tertiam sortitur partem.

*Aurora tibi promouet quidem iter, promouet verò
& opus.*

*Aurora, quæ cum apparuerit multos ingredi fecit
viam*

Homines, multis verò iuga bobus iniicit.

*Quando verò & carduus floret, & canora cicada
Arbori insidens stridulum effundit cantum*

Crebro sub alis æstatis laboriosæ tempore,

Tunc pinguißimæ & capra, & vinum optimum

Lasciuissimæ verò mulieres, debilissimi verò viri

Sunt, nam caput & genna Sirius exiccat,

Siccum verò corpus ab æstu. verum tunc iam

Sit petricosa & umbra, & Biblinum vinum,

*Mazaq, lactaria siue colostrum, lacq, caprarum non
amplius lactantium.*

Et bouis arboriuoræ caro, nondum enixæ,

*Primogenitorum & hædorum. præterea verò nigrū
bibulo vinum,*

In umbra sedens, saturatum cor edulio,

*Contra leniter spirantem ventum vertens faci-
em,*

Fontemq, semper fluentem & deorsum stuentem,
qui illimis sit,

Tertiam partem aquae infundito, quartam verò
immitto vini.

Famulis verò impera, Cereris sacrum munus
Vertere, quando sanè primum apparuerit robur O-
rionis,

Loco in ventoso, & bene planata in area.

Mensura verò diligenter recondito in vasis. Cate-
rum postquam sanè

Omnem victum deposueris aptum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, & sine liberis
ancillam

Inquirere iubeo. difficilis liberos habens ministra.

Et canem dentibus asperam nutrito (ne parcas ei-
bo)

Ne forte tibi interdiu dormiens vir opes auferat.

Fœnum verò importato & paleas, ut tibi sit

Bobus & mulis annum pabulum. Caterum deinde
Famulos refocilla chara genua, et binos boues solue.

Quando sanè Orion & Sirius in medium venerit
Cælum, Arcturum verò inspexerit roseis digitis
prædita Aurora,

47. O Persa tunc omnes decerpe domum vvas,
Exponito verò Soli decem dies & decem noctes,
Quinq, verò adumbrato, sexto verò in uasa haurito,
Dona

*Dona Bacchi letitiæ datoris. Ceterū postquam sanè
Pleiadesq̃, Hyadesq̃, & robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor sis*

Tempestiue: Annus vero per terram aptus sit.

*Si vero te nauigationis periculosa desiderium
ceperit,*

Quando sanè Pleiades vim validam Orionis

Fugientes occidunt in ceruleum pontum,

Tunc sanè variorum ventorum strident flabra,

Et tunc nō amplius naues contineto in nigro ponto,

Terram vero laborare memor, ut te iubeo.

*Nauem vero ad continentem subducito, manicoq̃
lapidibus*

Vndiq̃, ut prohibeāt uentorum uim humidè flantiū,

*Sentinam exhauriens, ut non putrefaciat Iouis im-
ber.*

Instrumenta vero apta omnia tua repones in domo,

Concinne aptans naui alas marinagæ)

Clauum vero bene fabricatū super fumum suspende,

Ipse vero tempestiuam expecta nauigationem donec

venerit,

*(Et tunc nauem velocem in mare trahito. in vero &
onus*

Amplum reponito, ut domum lucrum reportes.

Quomadmodum meusq̃, pater, & tuus, valde stolidè

Persa,

Nauigabat nauibus, victus indigus boni.

*Qui olim & huc venit, magnum mare emensus,
Cuma Aeolide relictâ, in naui nigra.*

48. *Non reditus fugiens, neq, diuitias & facultates,
Sed malam paupertatem quam Iupiter hominibus
tribuit.*

*Habitauit verò propè Heliconem, misero in vico
Ascra. hyeme mala, æstate molesta, nunquam bona.*

*Tu verò ô Persa operum memor esto
Tempestiuorum omnium, de nauigatione verò ma-
ximè.*

*Nauem parvam laudato, magnæ verò onera im-
ponito.*

*Maius quidem onus, maius verò ad lucrum lucrum
Erit, si modo venti malos arceant flatus.*

*Quando ad mercaturam uerteris stultum animum,
Velis verò & debita effugere, & famem iniucun-
dam,*

*Ostendam verò tibi modum multifoni maris,
Etsi nunquam nauigationis peritus, neq, vacuum,
(Nunquam enim naui prouectus sum per spatiosum
mare,*

*Nisi in Eubœam ex Aulide vbi olim Græci
Expectantes tempestatem, copiosum congregarunt
exercitum*

*Gracia è sacra ad Troiâ pulchras mulieres habentem,
Vbi*

*Vbi ego ad certamina prudentis Amphidamantis
Chalcidemq; traieci, promulgata verò multa
Præmia proposuerunt filij magnanimi, ibi me asse-
ro*

*Carminè victorem, deportasse tripodem auritum,
Quem ego Musis Heliconiadicis suspēdi, dedicaui.
Ibi me primum argutum aggredi fecerunt cantum
Tantum sanè nauium expertus sum multos clauos
habentium)*

*Sed & sic dico Iouis mentem à capra nutriti,
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post versiones Solis, 49.
Ad finem venientem æstatis laborioso tempore
Tempestiua est mortalibus nauigatio, neq; nauem
Frigeris, neq; homines perdiderit mare,
Si non prouidus Neptunus terræ motor,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
In his enim finis est pariter bonorumq; malorumq;
Tunc verò faciles auræ, & mare innocuum,
Tranquillum, tunc nauem velocem, ventis fretus,
Trabito in mare, onus verò benè omne ponito.
Festina verò quam celerrime iterum domū redire.
Neque verò expectato vinumq; nouum, & autum-
nalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Noti q; molestos flatus.
Quis concitat mare, secutus cælestem imbrem*

Multum autumnalem, difficileq; mare reddit.

Alia verò verna est navigatio hominibus.

Quando sanè primùm, quantum ingressa cornix

Vestigium fecit, tamen folia homini appareant

In sicu summa, tum peruium est mare.

Vernalis verò hæc est navigatio. nō ipsam ego sanè

Commendo, non enim meo animo grata est,

Rapax, difficulter effugies malum. attamen & ea

Homines faciunt, stultitia mentis,

Pecunie enim anima est miseris mortalibus.

Miserum verò est mori in fluctibus. sed te iubeo

Considerare hæc omnia in animo, vt te doceo.

50. Neq; intra naues omnem substantiã cauas impone.

Sed plura relinque, pauciora verò imposito,

Miserum enim maris in fluctibus periculum subire,

Miserum etiam, si super currum prægrande onus
imponens

Axem fregeris, onera verò intereant.

Modum seruato, opportunitas verò in omnibus opti-
ma.

Tempestiue verò vxorem tuam ad domum ducito,

Neq; triginta annis valde multum deficiens,

Neq; adiiciens valde multum. nuptiæ enim tempe-
stiue hæc.

Mulier verò quarto supra decimum pubescat, quin-
to verò nubat.

Virginem

AEI
reddat
ibui.
a cornu
reant

m ego
e
m oi

ben
on

Sto

1

Parce, plurima verò gratia secundū modum euntes.
 Si verò malum dixeris, forsan & ipse maius audies.
 Neq, publici conuiuij grauis accessor esto.
 Ex publico maxima gratia, sumptusq, minimus.
 Nunquam ab aurora Ioui libato nigrum vinum
 Manibus illotis, neq, alijs Dijs.

Neq, enim illi exaudiunt, respuunt verò preces,
 Neq, contra Solem versus erectus meijco.

Ceterum postquā occiderit memor vsq, ad Orientē.
 Neq, in via, neq, extra viam eundo mingas,

Neq, denudatus (beatorum sanè noctes sunt)

Sedens verò diuinus vir prudentia doctus,

Aut hic ad murum accedens bene septa caula.

Neq, verò pudenda semine inquinatus intra domū,
 Focū iuxta reuelato, sed euitato.

Neq, ab informi sepulchro regressus,

Seminato progeniem, sed immortalium conuiuiō.

Nunquam perennium fluiorum pulchre fluentem
 aquam

Pedibus transito, priusquā oraueris intuitus in pul-
 chra fluentia,

Manibus lotus amœna aqua lymvida.

Qui fluuiū transierit, prauitate verò manus illocus,
 Huic dij succensent, & dolores dant in posterum.

52. Ne verò à quintuplici ramo Deorum in conuiuiō
 celebri,

Siccum

Siccum à viridi secato candenti ferro.

*Nunquã patinam libatoriam pone craterem super
Bibentium, perniciosum enim in eo fatum situm est.*

Neq, domum faciens, impolitam relinquo,

Ne fortè insidens crocitet garrula cornix.

Neq, à pedatis ollis nondum initiatis rapiens

Edito, neq, lauato. nam & in his inest pœna.

Nec super immobilia sedere facito (non enim bonum est)

Puerum duodecim annorum, quoniam virum imbellem reddit.

Neq, duodecim mensium, æquale & hoc existit.

Neque muliebri balneo corpus abluito

Vir, grauis enim ad tempus est & in hoc

Pœna. neq, ad sacrificia intensa incidens,

Reprehende arcana. Deus nam & hæc indignè fert.

Nunquam in ostijs fluuiorum in mare fluentium,

Neq, in fontium meïto, valde enim euitato.

Neq, cacato, hoc enim nequaquam melius est.

Sic facito. grauem verò, mortaliū euitato famam.

Fama enim mala est, leuis quidem leuatu

Facilis valde, difficilis verò portatu, molesta verò depositu.

Fama verò nulla omnino perit, quam quidem multi

Populi diuulgant, Dea enim est & ipsa.

DIES.

53. **D**IES verò è Ioue custodiens bene secundam
sortem

Præcipe famulis, tredecimam mensis optimam
Et opera inspicienda, atq; dimensum diuidendum,
Quando utique veritatem populi iudicantes admini-
strant.

Hæ enim dies sunt Ioue à prudente.

Primum nouilunium, quartaq; & septima dies sa-
cra.

Hæ enim Apollinem aureum ensẽ gestantem ge-
nuit Latona.

Octavaq; nonaq; ambæ quidem dies mensis
Excellenter crescentis, mortalia opera ad curan-
dum.

Vndecima verò duodecimaq; ambæ quidem bonæ:
Hæ quidem, ouibus tondendis, illa verò latis fru-
gibus metendis.

Duodecima verò vndecima valde melior.

Hæ enim net filã in aere pendens aranea

Die expleta, quando & formica prudens cumulum
colligit.

Hæ verò telam statuat mulier, proponatq; opus.

Mensis verò incuntis tredecimam euitato,

Sementẽ incipere, plantis uerò inserendis optima est.

Sexta

*Sexta verò media valde incommoda est plantis.
Viriparaq; bona, puella verò non utilis est.
Neq; gignenda primum, neq; nuptijs tradenda.
Nec prima quidem sexta puella gignenda
Apta, sed hædis castrandis, & gregibus ouium,
Stabuloq; circumsepiendo ouili mansuetæ dies.
Bona verò viripara, amat verò conuitia loqui,
Mendaciaq;, blandosq; sermones, & occulta collo-
quia.*

54

*Mensis verò octaua caprum, & bouem mugientem
Castrato, mulos verò duodecima patientes laboris.
Vicesima verò in magna plena die prudentem virum
Generato: valde enim animo prudens est.
Bona verò viripara decima, puella verò & quarta
Media. hac verò & oues, & curuantes pedes torti-
les boves.*

*Et canem asperis dentibus, & mulos laboriosos
Cicurato sub manum ponens, cautus esto uerò animo
Quartam ut ciues desinentisq; & inchoantis,
Doloribus animum excruciare, valde enim perfecta
dies.*

*In quarta verò mensis ducito ad domum uxorem,
Observans auguria, quæ ad rem hanc optima sunt.
Quintas uerò euitato, nam et difficiles & duræ sunt.
In quinta enim aiunt furias circumire (periuris.
Periurium vlciscentes, quod contentio peperit malum*

Media verò septima Cereris sacrum munus,
 Valde bene inspiciens bene æquata in area
 Ventilato. & lignicida secato cubicularia ligna,
 Naualiaq; ligna multa, quæ & apta nauibus sunt.
 Quarta verò incipito naues compingere exiles
 Nona autem media pomeridiana melior dies.
 Prima verò nona omnino innoxia hominibus,
 55. Bona quidem est, & ad plantandū & ad gignendū
 Viroq; & mulieri, & nunquam valde mala dies.
 Pauci uerò rursus sciunt terciā nonā mensis optimā,
 Et aperire dolium, & sub iugum collum ponere
 Bobus & mulis & equis velocibus.
 Nauem multa transtra habentem velocē in nigrum
 mare

Trabito. pauci verò & vera sciunt. est)
 Quarta verò aperi dolium (præ omnibus sacra dies
 Media. pauci verò rursus post vigesimam mensis
 optimam

Aurora existente, Pomeridiana verò est deterior.
 Hæ quidē dies sunt terrestribus magna cōmoditas,
 Aliæ verò ancipites, sine sorte, nihil conferentes.
 Alius verò aliam laudat, pauci verò sciunt.
 Interdum nouerca est dies, interdum mater.
 Harum beatusq; & felix, qui ista omnia
 Sciens, laborat inculpabilis immortalibus,
 Auguria obseruans, & transgressiones citans.

IN HESIODI

OPERA ET DIES E

NARRATIONES PHILIP-
PI MELANTHONIS.

CONTINET inuocationem, quæ cum 23.
laude Iouis coniuncta est. Precatur e-
nim Musas ut Iouem celebrent, ne sta-
tim in initio parum religiosè Iouem compellare vi-
deretur. Postea, tanquam placatum iam laudibus
Musarum & ipsam inuocat, precaturq̃, ut respi-
cias res humanas, & det mentem meliorem fratri.
Et familiare est poetis inuocationi Encomiũ adij-
cere, quemadmodum Verg:

Tuq̃ adeo quem mox quem sit habitura Deortu.

Musa à Græco verbo Μοῦσα dicta sunt, quod
propriè inquirere est. Dichter, Deinde per prosopo-
peiam Deam quandam significat.

Θεῶν] nota est aduerbiorum de loco.

Δίᾱ] expletiva est.

Τυχεῖσσι] Id est celebrantes, est actiue signifi-
cationis, quanquàm aliqui neutraliter exponant, quæ
estis celebres, aut inclytæ. Græci verò actiue expo-
nunt. Vritur Hesiodus & alibi in Theogonia, &
Homer in Hymnis.

Orti δὲ βεγτοί.] Repetitio est, constans distributione rhetorica. Enumerat enim pias quasdam sententias de Deo, quæ præterquàm quòd natura insitæ sunt sanis hominibus, tamen poætæ retinuerunt bonos veterũ sermones, quos dubio procul, à filiis Noe & alijs patribus acceperunt, licet religionem & mores non item seruauerint. Et constat Hesiodum ex vetustissimis fuisse, quo tempore nondum à Philosophis hæ Patrum sententiæ fuerant deprauatæ. Iam quid de Deo potuit sanctius dici, quàm quod hoc loco dictum est ab Hesiodo? etiam si vim religionis non nouerat. Sic enim & nos in Cantico: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Et Aesopus, cū rogaretur quid ageret Deus. Sublimes, inquit, deos dicit, & humiles eleuat. Atq; hoc Deo proprium est, neq; enim potest pati superbos παρταζέσθαι & omnia pro libidine agere.

Εκπι] aduerbium ab ἐκον volens.

Φατός κ' ῥητός.] differunt perinde vt Latinis loquor & dico. Est enim φατός de quo magna fama est.

Pa est scandendũ pro πέια. Nã brevis absorbet longam. Sic dixit Virgilius aluaria pro aluearia.

Αείζηλον] eum vocat qui dignus est æmulatione atq; imitatione.

Κόρπει] Elegans metaphora est in hoc verbo, quod

quod ξηραίνει, id est, desiccatur significat, & κάρφθ',
siccatum, arefactum, & fissum lignū, eīn span. Hac
voce poeta subitam ruinam elatae menti indicat.

Ζεὺς ὤψιθε μέγας κλυδίδι.] Αποστροφὴ est ad Io-
uē, qua precatur, ut se iunget in Perse docendo. Sunt
enim duae preces in hoc exordio, quarum prior
ad Musas, posterior ad Iouem instituta est.

Θέμιστος.] Præcepta sunt de moribus.

Εγὼ δ' ἐ καὶ Πέρση.] Propositio est. Ego Perse
consulam optima. Iam τλεῶν potentialis particula
ad μνηστῆρ' referenda est, quasi dicat. Tum ve-
ra dixerō fratri meo, ubi tu leges gubernaueris Iup-
piter, & adfueris mibi præscribenti præcepta de mo-
ribus.

Ετήτυμα.] pro ἔτυμα posuit, certa. significat e-
nim ἔτυμον certum quiddam, inde ἔτυμολογία, quæ
docet quid quævis vox certò significet.

Οὐκ ἄρα μὲνον ἔλω.] Narratio. Orditur à
generalī sententiā ad specialem per distributionem,
& commemorat duplicem esse rationem rei familia-
ris augendæ, alterā honestam, cū labore, industria
& diligentia rem facimus: alteram turpem, cū per
iniuriā & scelus cumulantur opes. Et quia in o-
mni oratione ex aliqua occasione, ex factō aliquo,
narrationes trahuntur, Hesiodo etiam occasionem
prebuere fratris iniuriæ. Itaq; à litibus orditur. Sed

ut gratiorem faciat orationem, non dicit simpliciter alios per iniuriam ac lites querere pecuniā, alios industria ac labore, sed nomen litis transtulit etiā per metaphoram ad honestam artem, & duplicem contentionem esse dicit, alteram vituperandā, alteram dignā laude, ubi aliquis cōtendat cū alijs industria.

Hæc Paronomasia multo venustiorē orationem facit. Sæpe enim ad vicinas virtutes nomina vitiorū transferimus, aut è contra, ut cū pro sordido frugalem dicimus, pro prodigo liberalem, &c. Submoneat aut hoc poeta nos in omni genere laboris, non tantū aliorum exemplis accendi, sed etiam iuvari: Ideoq; hanc contentionem tantopere probat. Quia si solus aliquid agas, erit infelix labor, frequentia aut iuvat. Sicut si quis solus pingat, nunquam efficere tantum poterit, quantum efficeret, si aliorum exemplis adiuvaretur. Inde nata sunt ista, *Vnus vir nullus vir.* Et illud apud Homerum *Iliad. x.*

Συώτε δ' ὕ' ἐρχόμεναι, &c

Et Cicero scribit discendo συζήτων vel primas partes tenere, hoc est, habere aliquem qui cum conferas de quibus rebus velis, & versari in quadam frequentia discantium, ubi à multis de varijs rebus admoneri possis. Sicut Ovidius ait de Ponto:

Scilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis,

Et formæ studij fœdera quisq; sui.

*Viq̃ meīs numeris tua dat facundia nervos,
Sic redit à nobis in tua verbanitor.*

Οὐτίς τλώγε φιλεῖ βροτὸς.] Sencit facto quon-
dam concitari homines ad hoc genus contentionum.
Nemo enim est qui amat iniusticiam: licet & ratio
reclamet, tamen sequimur. Viderunt nimirum pru-
dētes viri quid esset in natura hominis. Quare et Pla-
to rectē iudicavit, cum ait, rationem aurigam esse, &
quos esse affectus qui & currum & aurigam rapiūt.

Νύξ ἰπεβερνή.] Per noctem incomprehensibilem
quandam eternitatem rerum intelligit.

Ἀπάλαμνον.] inertem significat, quasi dicas sine ²⁴
manu, aut qui manus nullo operi admouet. παλάμη
enim manus & opus ipsum apud Græcos significat.

Ω Πέρση σὺ δ' ἐταῦτα τρώς.] Subiecit exhorta-
tionem. Ergo tu amplectere contentionem honestio-
rem, non illam turpem. Est verò magna simplicitas,
magna suauitas huius loci, & sic finis est honestæ cō-
tentionis, nunc turpem describit. Et quia malum con-
tentionis: genus est, & turpe alteri inuidere, omnibus
modis fugiendum esse monet, addita adhortatione, ne
in mentem quidē veniat fratri velle in foro rixari,
& malis artibus ditescere. Ratio est quòd infelicitet
versatur circa cōtentiones forenses, cui singulis tem-
poribus sui promerens non adfuerint. nam hoc εἰπαῖ-
oc significat.

Τὴ κεκοροσάμεν & νείκεα.] Concessio Ironica est. Quando ditatus es & abundas iam re familiari, nec animus à malo reuocari potest, age per me licebit litiges quàm diu voles. Et quanquam melius est litigare quàm rapere, tamen tecum litigare nō poteris, cū de meo nihil amplius rapere possis, & res iam sit transacta.

Αἴτ' ἐν Δίῳ εἰσὶν ἃ εἰσαί.] Ita enim scripserunt sapientes viri, esse animis nostris innatam rationem equi & boni.

Δωροφάγους.] Doniuoros, elegans epitheton est. Vocat autem reges praefectos singularum urbium, quemadmodum & Homerus. Quod autem mœnera faciliè quævis expugnent, etiam Ouidius sensisse videtur, dum ait:

Munera crede mihi placant hominesq; Deosq;
Placatur donis Iuppiter ipse datis.

Νῆπιον εἰς ἵστασιν ὅσῳ πλεον ἡμῶν παντὸς.] Epiphonema est superioris sententiae. Nam cum reprobendisset fratris auaritiā & rapacitatem, adiicit exclamationem, O stultos mortales, qui nesciunt satius esse modicas facultates iure partas habere, quàm magnas opes scelere & iniurijs quasitas. Et generaliter mediocritatem nobis commendauit hoc Epiphonemate. Solet autem Hesiodus apologis, enigmatis, allegorijs, & huiusmodi alijs figuris præ reliquis

liquis poetis libenter uti, quia figuratè dicta acrius feriunt aures atq; animum. Ideo & hic figuratè mediocritatem laudat, cum ait: Dimidiū plus esse toto, cum nihil aliud, auctore Platone in Gorgia, & in lib. de Repub. dicere velit, quàm mediocritatem conseruandam esse. Ut, si quis dicat: Satiū esse dimidio cibi uti, quàm immodico cibo onerare stomachū. Sic satiū est dimidium facultatum habere, quàm ingentes opes, quæ sine periculo retineri nō possunt. Sic in moribus satiū est esse cunctantiorē & timidiorē, quàm esse supra modum audacem. Ad hunc modum de mediocritate præcipit & Horatius,

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Sic Hesiodus hoc loco totum vocat id quod est superuacaneum & superfluum, dimidiū vocat mediocritatem. Et hanc quidem sententiam confirmat etiam sequens versus qui planè æconomicus est. Monet enim modicis facultatibus scienter & cū ratione quadam viuendum esse. Ita futurum esse, ut in angustare familiari commodius viuas, quàm alij in magnis opibus, quorum pleriq; sunt obæratī, aut sordidī, denique qui suis fortunis ipsi minimè omnium fruuntur. Itaq; & Vergilius ait:

——— Laudato ingentia rura,

Exiguū colito. ———

Ei de quodam tenui feno, qui tamen diligenter colebat suum hortulum, ait: Regum aequabat opes animis. Sed hoc Hesiodi praeceptum late patet, Paruas & humiles res prestare magnis. Sic praestat uita tranquilla priuatorum regum uita, sicut ille dicit:

Gaudentem paruisq; sodalibus, & laetare certo. Saepe contemptae res plus utilitatis adferunt, quam ea quae plurimi fiunt, ut Grammatica.

Εν μαλάχη.] Numerant Maluam inter saluberrimas herbas, & inter eas quae principatū in medicina veteri habuerūt: facit enim aluum bonum, & utiliter humectat. Plin. ait, aduersus omnes morbos praesidium esse, si quis quotidie dimidium Cyathum ex ea sorbeat. A molliendo nomen habet, pappel. Asphodelo in cibis vsi sunt et ueteres cū ficis, sed nūc tantum eius in medicina vsus est, ad scabiem cū primis utilis. Latini albucū & bastulam vocāt, gold wurtzel. Gellius sese hic praeter rem torquet.

Κρύψαντες δ' ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.] Priusquam tradat praecepta, longam narrationem hic inseruit, in qua causam exponit, cur difficilius sit vitā parare hoc tempore quā antea. Et longā quandam fabulā fingit, louem iratū misisse in terras Pandoram, quae cum id mali, cum omnes alias arumnas secum attulerit. Est autem Pandora voluptas. Luxuria enim multis reb. opus habet, augetq; quotidie sumptus.

sumptus. Neq, id modò adfert incòmodi, sed etiam omnis generis morbos gignit. Sicut Horatius ait:

—Vides vt pallidus omnis

Cæna desurgat dubia cum corpus onustum, &c.

M. Cicero in 5. lib. Tuscul. quæstio. docet, Promethea magnum quendam virũ fuisse, in sapientiæ studio versatũ, item abditas & arcanas res in natura hominibus ostendisse. Hinc intelligi fabula patet, Iovem iratum ignem abdidisse. Veritas enim latet, seu vt scribit Cic. Democritum dixisse, penitus abstrusa est in natura. Sed cũ ostendisset Prometheus hominibus recta & honesta, tamen misit Iuppiter Pandorã, hoc est, voluptatem, quæ non sinit nos recta, etiã quæ iam cognouimus, sequi. Vt apud Ouid. in Medea:

—Video meliora proboq,

Deteriora sequor.—

Nomen Prometheus significat deliberantẽ ante factum. Epimetheus deliberantem post factum. Itaq, Prometheus vetat recipere voluptatẽ, hoc est, vel sapiens aliquis monitor, vel ipsa ratio. Epimetheus vero, hoc est, stultus, seu sensus non auscultans rationi, non obtemperat monitis, itaq, noxiam voluptatẽ incautus recipit, sed serò recepisse pœnitet. Est enim euentus stultorum magister. Et quemadmodũ ictus piscator sapit, sic nos serò videmus, quantũ mali nobis acculerint voluptates. Sicut et Horatius monet.

Sperne voluptates, nocet emptæ dolore voluptas. Est autem et forma narrationis obseruanda, quæ quidem et fusior est, et valde molles versiculos habet, ordine exponens, primum, Promethea ignem furatum esse. Deinde Pandoram factam, et in eo opificio longius commoratur. Tertiò missam esse Pandoram in has sedes. Quartiò receptam ab Epimetheo. Quinto numerat mala quæ secum attulit. Porro, ut hoc quoque obiter admoneam, non est semper in fabulis ratio querenda, sed satis sit aliquouſque deprehendiſſe quid ſignificare Poeta voluerit. Nam ſicut in pictura rationes non ſemper ſunt querendæ cur arboſem ſic pinxerit, cum aliquis montem pingere potuerit. Ita nec in expoſitionibus fabularum ad amiſſim omnia ſunt rimanda. Quod autem ſpes remanſit in pixide ſignificat neminem tam deſperatis rebus eſſe, quin aliquando ſperet. Vnde etiam prouerbium, Aegroto dum viuis ſpes eſt. Nam quantumuis ſint duræ res, tamen ſpe leuatur animus. Vnde homines nati durum genus. Nam nulla eſt beſtia quæ tantum perpetiatur quantum homo. Euripides venuſtiſſime dixit, οἷς ἐὼν καὶ ἔλπις ἐὼν, id eſt, ferendum et ſperandum.

Πνιδ' ἰωκ, γὰρ καὶ κεν.] Ad mores communes pertinet hoc, et reſpicit illud quod vulgo dici ſolet. Quondam facile victus parabatur, olim erant modeſti.
Nam

Nam credo poetam voluisse significare cupiditatib.
& vitijs difficiliorem viuendi rationem factam esse.

Αγχινομήτης.] qui vaser & astutus est, quod 25.
astuti obliqua consilia inueniant, & non meditentur
vulgari ratione. ἀγχιλον enim quod curuum &
obliquum est significat.

Εὖν κακὸν ἀμφοτεπώνητις.] Ita ferè nobiscum
agitur, atque ea est conditio rerum humanarum. O-
mnes errore tenemur atq; illo delectamur. Ita sumus
stulci, vt illa ipsa cupiditates quæ omnis generis ma-
la secum trahunt, nos delectent.

Ἡραστον δ' ἐκέλευσε.] Distributio est, vt oratio
fiat copiosior, enumerat enim quomodo Pandora sit
condita, & quomodo singuli Dij in hanc mulierem
aliquid contulerint. Et significat poeta non vnū esse
genus voluptatis, quemadmodum ille ait: Nemo
repente fuit turpissimus, Accipient te paulatim.

Πόθον.] desyderium vehemens, id est, vt ametur
vehementer.

Γυγνόεσις.] Ad satietatē vsq; arrudentes mem-
bra, deducunt ἀγῆρον & κόρη. Poterit autem hic
locus copiae exemplo esse cum sit simplex quædam v-
bertas in hoc carmine, et oratio per gradus quosdam
ascendat.

Ερμείνυ ἑὸν ὄμα.] Mercurium finxerunt nun-
tium Deorum, quod eius motus sit maximè admira-

bilis, & quod eius varia ratio sit in genituris.

Εν δὲ Δέμῳ κωέον τε νόον.] Impudentiam intelligit. Sic enim videtur in hominibus coopertis & obrutis voluptatib. quos nihil pudet. Nulla sunt flagitia tanta quæ non impune ipsis licere arbitrantur. Neminem metuunt, neq. Deos neq. homines, non fas non pietatem ullam curant. Leges verò, ad quas omnes ex æquo vivere par est, nō pluris faciunt quàm muscam elephanti Indici. In summa, animā impudentiam retinent, nec ullam bonestatem spectant. Hanc impudentiā apud Homer. in primo Iliad. exprobrat Agamemnoni Achilles dum ait:

26. Οἶνοβαρὲς, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο
Καὶ πόντια πείθω.] Eloquentia Dea est, quam Græci peculiari tēplo & ceremonijs colebant. Hora.

Ei bene nummatum decorat Suadela Venusq.

Δῶρον ἐδ' ὤρεσαν πημ' ἀνδραῖσιν ἀλφειῇσιν.]
Αλφείας, indagatores exponūt, sed id accipiendum est in malam partem pro curiosis, quia sic sunt hominum ingenia, ut præsentia fastidiant, cupiant & adfectent alia. Sicut & pisces ἀλφείας vocant, quia statim adnatæ solent, si quid abieceris in piscinam. Porro gravissimè ista curiositas reprehenditur apud Horarium Epist. lib. 1.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Et apud Martialem:

Quod

Quod sis esse velis nihilq; malis.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόρυ αἰπὺν ἀμήχανον.] Mit-
titur iam Pandora ad Epimetheum & recipitur.
Sunt enim affectus nostri inexpugnabiles, ita ut iu-
re illum possis fortem virum vocare, qui voluptatē
superet. An non videmus maxima bella propter pri-
uatos affectus nasci? Vt de tot morborum generib.
interim sileam, quos latenter interdum & noctu sua
sponte dicit irrepere. Est autem elegans prosopopeia,
qua fingit morbos obambulare tanquam animātia.

Οὕτως ἐπὶ πρ.) Epiphonemate claudit sententiā. 27.

Εἰδ' ἐθέλεις ἑτερόν τι ἐγὼ] Posteaquam hunc
locum absoluit, cur tota hominum vita nunc calami-
tosior sit, atq; olim fuit, ætates iam fingit. Neq; aliud
hoc commento significat, quàm & naturam & mores
subinde deteriores fieri. Sicut & Verg.

— Sic omnia fatis

In peius ruere & retro sublapsa referri.

Porro, quia hanc descriptionem ætatum Latini
poeta imitati sunt, proderit hic observare, quomodo
sententias Hesiodi expresserint. Nam ea collatio
docebit nos, quomodo aut breues sententiæ copiosius
illustrandæ sint, aut longiores sententiæ breuiter &
significanter efferendæ. Hesiodus vno versu dixit li-
beros vixisse, id Ouid. amplificauit ex causis, quia si-
ne legibus, sine iudicijs recte vivebant. Sic enim ait:

*Pæna metusq̄, aberant, nec verba minantia fixo
Ære ligabantur, nec supplex turba timebat,
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti.*

Et Vergil. 7. Æneid.

Saturni gentem haud vinclo nec legibus equam

Sponte sua veterisq̄, Dei, &c. —

*Item quod ait Hesiodus terram vltro fructum pro-
duxisse copiosum, id quoq̄, pluribus versibus amplifi-
cavit Ouidius ex circumstantijs.*

Ipsa quoq̄, immunis, rastroq̄, intacta, nec vllis

Saucia vomeribus per se dabat omnia tellus.

*Elegans metaphora est in verbo ἀκχορυφόσω. signi-
ficat enim κορυφόω accumulo, ἀκχορυφόω tāquam
à summo vertice repeto, oben anheben.*

*Θαλίησι.] Εορταῖς exponunt. Vocant enim Θα-
λίας sacras epulas ἀπὸ τῆ θάλλειν, id est florere. Est
autem non vulgare tranquillitatis & pacis Encomi-
um quod dicit in conuiujs delectatos fuisse sine omni-
bus malis, & suauiter omnibus conuixisse.*

*Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσὶ Διὸς.] Quidam dicunt
Homerum ita Deum factum, & diu versatum fuis-
se inter homines. Et rectè Cic. 2. de leg. libro scripsit:
Cum omnium animi sint immortales, tum fortium
ac bonorum esse diuinos.*

28. *Η Θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἥθεα.] Veluti dicat
iuxta prouerbium, νόμος καὶ χάρις, vel, sicut consue-
tum*

tum est singulis. Sunt enim alij aliarum gentium mores. Et ἡθρᾶ, non mores tantū, sed loca etiam in quibus consueuimus significat, vt apud Homerū in fine Iliad. ζ. & Iliad. ι. vbi de apro loquitur.

ἡ particula posita est αὐτὶ τῷ καθῶς.

Ζῶς Κεγρίδης ἐκρυψέ.] Significat propter impietatem & neglectam religionem mortuos esse. Et securis hominibus timorem incutere debet, quod semper graues dederint pœnas impietatis, qui non solum irreuerenter de Deo senserunt, verum etiam debito bonore defraudarunt.

Ἐκ μελίσσων.] Fingit natos ex arboribus, vt significet duritiem & feritatem animorum, quia soboles imitatur naturam eorum à quibus procreata est, vt Vergil. testatur.

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos. Ideo & Dido, cum Æneæ immanitatem tribueret, negat à Dijs ortum esse, sed ait:

—Duris genuit te in cauitibus horrens

Caucasus, Hyrcanæq; admorūt vbera Tygres.

Οὐδ' ἐπὶ σῖτον ἰδίον.] Non ederunt frumentū, sed primi pecudes laniarunt, & carne vesci cœperūt, quod antea magnum nefas est creditum. Sic enim de boue aratore ait Varro. Ab hoc antiqui manus ita abstinere voluerunt, vt capite sancierint si quis occidisset. Et apud Homerum, cum socij Vlyssis boues

Solis mactasse dicuntur, intelligi debent boues aratores, quos violare impietas erat.

Αλλ' ἀδ' ἀμγντ' ἔχον.] Pulchra descriptio virium corporis est, & volebat significare mirabilem duritiem in illorum animis fuisse, quod à civilibus discordijs, qua florentissimas Respublicas euertere solent, impias manus non cohibuerint.

29. *Αὐτὰρ ἰπεὶ καὶ τὸτο.] Iam ante dictum est hoc consilio ætatum differentias recenseri, ut describeret poeta quomodo vitia hominum aucta sint. Adiecit autem tertiæ ætati Heroicam ætatem, quando Hercules, Iason & alij Argonautæ vixerunt, qui propterea Heroes & semidei dicebantur, quod naturæ communium hominum nonnihil præstabant. Et Aristoteles scitè vocavit heroicam virtutem, impetum quandam peculiarem in homine, supra communem hominum caput, sicut in Cicerone maior vis dicendi fuit quàm vulgus caperet. Et in Hectore maior fortitudo quàm in reliquum vulgus caderet.*

Πολεμός τε κακός.] Artissimum belli epitheton est. Nam si Ciceroni credimus, Iniquissima etiam pax iustissimo bello præferenda est.

Τὸς μὲν ἰφ' ἐπὶ πύλῳ.] Heroica ætas continet Argonautas, & res gestas ad Theben, & Troianam historiam. Posteriora tantum tempora recenset. Vide de Thebano argumento Scacium in 12. libris.

bris. Oedipus ille coniector & anigmatū solutor; ut est in Andria Terentij; duos filios habuit, Eteoclen & Polynicen, qui monomachia decertarunt de regno, cum iam Thebe erat obsessa. Cadmus verò profectus ex Phœnicia, condidit primum has Thebas septem portarum in Bœotia. Septiportes dictæ ad differentiam Thebarum Ægyptiarum, quæ septiportes fuerunt.

Μῦθος. 1 Pecudes, & postea synecdochicōe opes significant. οἰδιπόδης. u, ao. prima vox est, non patronymicum.

Εν μακάρεσσιν νήσοισι. 1 De fortunatis insulis vide Plinium libro sexto, capite trigesimo secundo, & Solinum in postremo capite. Sunt autem non procul à Mauritania.

Μηκίτ' ἐπειτ' ὠφελος ἐὺν ἀνέμπλοισι. 1 Descriptio postrema & ferrea ætatis, quæ pessimis prædicta moribus est; id quod poeta voluit, cum ait: Omne in præcipiti viciū stetit, vitæ velis.

Maiorum mores senes magis laudant, & rectè quidem: nā semper degeneramus, & sic est in natura rerum, ut subinde omnia degeneret. Iam quoq; boni viri queruntur de moribus adolescētiæ, neq; pater filijs similis, neq; filij patrib. παῦροι γὰρ τοῖ πατρί. &c. ut est apud Homerum. Neq; hoc tantum videre est in natura rerum aut in moribus, sed in omnib. rebus.

Nam nemo negare potest olim Germanorum corpora fuisse robustiora ac proceriora multò quàm nunc sunt. Item semina à multis accepimus decreuisse, qui dicebant se pueris comperisse, multo maiora & meliora simul olim semina frumentorū & leguminum fuisse quàm nunc sunt. Itaq; non immerito conqueri Hesiodus videtur, quòd in istam postremā aetatem & pessimos hominum mores inciderit. Et si istis melioribus quidem temporibus ad comparationem nostri seculi is rerum status fuit, in quam nos spem reservati simus senescente iam mundo & ingrauescentibus hominum vitijs videmus.

30. Χαλεπαὶς δ' ἐ θεοὶ δ' ὡς εἰσι μεμύρας.] *A μεμύρας* est, quod curo, sollicitus sum significat, quem admodum est in Euāgelio: Nolite solliciti esse, quid dicatis coram principibus. Nam sollicitudo & angustia prohibent fidem. Et sollicitū esse, est incredulum esse. Addit tamen mitigationem & dicit, quòd ijs miscebuntur bona malis, quasi dicat: & rosa nonnunquam crescit inter spinas.

Οὐδ' ἐ ξείν & ξείνος ὄντω.] Eleganter hanc sententiam ad verbum ferè expressit Ovidius cum ait:

— Non hospes ab hospite tutus,

Non socer à genero, fratrum quoq; gratia rara est.

Quod autem in Decalogo de honore parētibus exhibendo est, hoc totidem hic ferè verbis retulit Hesiodus.

das. Neq, dubium est illa ex sermone Patrum accepta esse, Adde quod lex naturæ sit, honorare parentes. Est autem difficilius honorare parentes, id est, cedere illis, existimare de illis omnia bona, obedire, &c. quã præstare opes. Itaq, & promissio addita est: *Ut sis longævus super terram.* Athenis capitale fuit *τρεπίνηρα* non persolvere parentibus. Incredibilis quoq, amor atq, pietas erga senes parentes & volandi impotentes inest Ciconijs, solus homo vitiata nature vitio renutricandi officium aut nunquam, aut ægre præstat.

Χειρὸς ἰσχυρῆς. violentos vocat, & quibus ius est in manibus, breuiter, qui neq, ius neq, leges norunt, Cuiusmodi descripsit Ouidius,

Non metuunt leges, sed cedit viribus æquum,

Vi Et aq, pugnaci iura sub ense latent.

Υβερ posuit pro *ὑβερ* *σω*, substantiuè, pro adiect. quemadmodum & *Homerus* *ὑβερ* *ἀνδρα* pro *ὑβερ* *σω* *ἀνδρα*. Et Latinis poëta scelus pro scelesto admodum familiare est.

Ζῆλος δ' ἀνθρώποιον. Hactenus descripsit in genere mores cuiusq, propemodum ætatis. Itaq, iam redit ad primam propositionem de litibus, quas multa mala inter homines parere dicit. Posteaquam verò congerie quadam inuidiæ epitheta enumerauit, fugit Pudorem & Nemese Deas reliquisse terras.

hoc est nec pudore bonos abstergere amplius à turpitudine, neq, improbos metu vindictæ. Nemesis enim indignationem significat, quæ vlciscitur malefacta flagitiosorū. Alioqui Nemesis Dea est quæ significat illam fortuna speciem, quæ irascitur ijs, qui cum res affluunt, nimis inflantur & insolescunt, quos deinde punit & deiecit rursus. Aristoteles posuit inter virtutes illum impetum animi generosi, qui dolet rebus male gestis. Et Græci omnes virtutes Deas fecerunt. Quidius verò magis videtur ex Arato locum de iustitia sumpsisse quàm ex Hesiodo, cum inquit: *Victa iacet pietas, &c.* Hos enim potissimum locos captavit, qui illustrari tractando poterant & nitescere in loco adbibiti.

Κακὸν δ' ἐκ ἐσσεταὶ ἀλκὴ. Id est, in tantū malicia hominum inualescet, ut planè nullum vel remedium vel auxilium hisce tantis malis expectandum sit (id enim ἀλκὴ significat.) Et perspexerunt sapientes omnia in rebus humanis mala corrigi non posse, nec ius civile corrigit omnia. Multa enim toleranda & dissimulanda veniunt, non quòd laudē mereantur, sed quod sine maximo incōmodo è medio tolli nequeant. Quare posteaquam admodum rethorice questus est de publicis moribus, & de perturbatione omnium rerum (fuit enim totus ille locus *Querela temporum*) commodè nunc præcepta subiicit.

Nuñ

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσι ἐρέω φρονέουσιν.] Pro- 31.
positio est. Tradam nunc praecepta regibus & Ma-
gistratibus. Et priusquam perueniat ad Paraneses,
narrat apologum, quo figuratè significat quales mo-
res sint Tyrannorū, quòd nihil minus deceat quàm
vi grassari more bestiarum. Significat enim αἶν &
sermonem recte aliquid monentem de moribus. Vn-
de & Apologos αἶνους dixerunt. Aenigma verò est
obscura significatio.

Φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.] Correctio propositionis est,
quasi dicat, Nunc monebo reges, sed fortasse frustra
moneo, sicut olim Luscinia accipitrem. Nam veri-
tas odium parit.

Ἀηδ' ὄνα ποικιλόδ' εἶεν.] Epitheton Lusciniae
est, habet enim variatum collum. Magis tamen ad
vocem quadrare puto quàm collum, hac enim cum
primis excellit, quemadmodum & Plinius in illa de
scribenda lusit.

Τῇ δ' εἰς ἧς' αὖ ἐγὼ πᾶρ ὄγω.] Tyrāni uox est,
planè prouerbialis, de alterius vita pro libidine sta-
tuenti, quasi dicat, quantumuis iusta sis & equa po-
stules, tamen penes me est ius de te statuendi quid ue-
lim. Conuenit cum illo Agomemnonis quod est apud
Homer. lib. 1. Iliados:

Εἰ δ' ἐπε μὴ δώσωιν ἰσὼ δ' ἐπει αὐτὸς ἔλωμαι. &
alibi: Οὐρ εὔ εἰδ' ἦς ὄσον φέρτερος εἰμὶ σέθεν

Ἀφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας.] *Epiphonema seu Epimythiō huius fabula est, sunt enim Epiphonemata sententiae ex superioribus consequentes. Monet non esse contendendum cum praestantioribus. Nec enim fieri potest ut potiatur victoria unquam, verū ad dedecus mala quoque pati cogitur. Quae sententia eleganter germanismum expressit. Et muß den spott zum schaden haben.*

Ω Πέρση σὺ δ' ἄκκι.] *Adhortatio est ὦ Perse fuge iniuriam. Estq; primum praeceptū. Nam in legibus natura prima lex est, ne quem ledamus. Huiusmodi notitias, quae in omnib. sanis hominib. sunt, Graeci πρὸς ἀλήθειαν vocāt. Et Paulus quoque ius naturae vocavit. Plutarchus integrum librum scripsit περὶ πρὸς ἀλήθειαν. Et prodest scire quantum videat ratio, deinde videre quid desit ei, & ad quae pertingere nequeat.*

Δίκη. *Significat iustitiam, iudiciū & vindictam. Quod Romani ius vocant, hoc Graeci δίκη. Germanica vox recht planè sic usurpatur. ἰσχυρὸν pro forti exponendum censeo, ut sit sensus: Ne fortis quidem vir iniuriam perferre possit. ἐτέρῃσι pro ἐτέρῃ, Ionica Paragoge est, sicut nos dicimus dicier pro dici.*

Δίκην δ' ὑπὲρ ὕβρεος ἵχει.] *Ratio praecepti est, quare sit satius sequi iustitiam, quia ad bonū finem perducī non potest, si quis iniuria afficiat aliam. Et quan-*

quonquam iniusta saepe habeantur pro iustis, tamen fieri non potest, quin iustum cognoscatur tandem, & homines scelerati opprimantur. Nam ut veritas laborare potest, extinguere non potest, ita nec iustitia. Ac quae hoc significare voluit cum inquit: ἐς τέλος ἐλθεῖν. ἵκεν, verò ἐστὶν πρᾶuale, obcinere, den platz behalten.

Παρθὼν δ' ἐτε νήπιος ἔγνω.] Prouerbialis locutio ἐστὶν, quae significat miserrimam esse prudentiam quae ex malis nostris perdiscitur. Commoratur autem longiuscule in collatione iustitiae & iniustitiae, ut metū incutiat hominibus, ne contra iustitiam faciant. Itaq; & utriusque cum incommoda cum comoda recenset, sicut in Scriptura Deus minatur & pollicetur, bonis quidem ut bene habeant, & ut res ipsorum sint incolumes, malis verò, ut quia semel in animū induxerunt iniustitiae partes sequi, etiā fructus illa dignos auferant, hoc est, ut bello, latrocinij, seditionibus, tyrannorum sauitia, & omnibus malis affligantur,

Ἡ δ' ἐπεταὶ κλαίεσθαι πόλιν τε.] Suspicio est subintelligendum esse, ut sit sensus, iustitia aere iam induita ut cerni nequeat per urbem & plateas incens, dignas de iniustis pœnas sumet. ἐπεταὶ enim aliocui cum datiuo conuenitur.

Οἱ δ' ἐδίδκας ξείνοισι.] Argumentum ἐστὶν ὅτι

*premijs quæ iustos sequuntur. Nam cū nihil sit quod
 aque ad recte faciendum homines inuiter atque spes
 commodi alicuius ob oculos posita, etiam Principes
 hac ratione Hesiodus ad iustitiam & honestatem co-
 lendam accendi posse arbitratur. Et videre licet hoc
 in loco, quàm pulchra sit in verbis amplificatio, vrbs
 viret, populi florent, est pax, & illa quidem iuueni-
 alumna, præterea dat magnam annonæ vbertatem,
 quæ omnia, si quis pro dignitate luminibus verborū
 exornauerit, facillime copiosam queat orationem effi-
 cere. Sunt autem imprimis pacis & belli epitbeta ob-
 seruanda, quia bello nihil calamitosius, nihil fugien-
 dum, nihil detestandum magis, in quo humanitatis
 studia frigent, bonæ leges negliguntur, religionis aut
 nulla aut perquam exigua cura. Itaq; etiā exemplo
 esse potest Turcicū bellum immanissimū, quod mul-
 tis iam annis Christianam Rempub. indignis modis
 atq; omnium miserrime afflixit. In pace verò pueri
 artibus bonis imbuuntur, neq; est quicquam vel ma-
 gnificentius vel admirabilius. Nam pacis tempore
 omnium harum rerum metu liberamur, quæ in bello
 magno cum periculo & acerbissime ferre solemus.
 Eadem pacis commoda recenset Homerus in Cly-
 peo Achillis, quæ hoc loco Hesiodus.*

32. Οἷς δ' ὕβρις τε μέμνη. Antithesi quadam
 confert iniustorum pœnas ad præmia iustorum. Sunt

autem

autem omnia illa nata ex legibus natura, quia recta ratio dicitur sceleratis & flagitiosis hominibus nullum malum fore impunitum, & mala non esse committenda. Quod autem mala committuntur & designantur flagitia, etiam si aliud moneat ratio, in causa sunt affectus quibus vitiati sumus. ὕβρις contumeliam significat. Nam sic etiam iniuriam in legibus exponit Iureconsultus.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις

Κακῇ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ.] Hæc sententia totidem ferè verbis est in Ecclesiaste, Sape vniuersa ciuitas mali viri pœnam luit, vt tota Turingia luit peccatum proditoris Munzeri. Æschines citauit hunc versum de perfidia Demosthenis, Et Dominus in sacris literis felicitatem ob Naamã Syria dedisse dicitur. Mala verò omnibus ob peccata Manasse dedit. ἐπαυρεῖν Latine dicitur luere peccata, quod nos reuèdus efferimus, ent gilt eins mañs/geniße eins mañs. Verumq, enim significat. I'us est Homerus libro primo Iliad.

Λιμὸν καὶ λοιμὸν.] Poetæ constanter obseruauerunt semper pestilitatem sequi caritatem annonæ. Et nos experientia edocti sumus verissimum esse quod dici solet λοιμὸς μετὰ λιμὸν, id est, pestis post famem. Sic enim & superioribus annis in Italia contigit.

Τελβυσιν.] *Emphasis in ea voce est, qua poeta significat eiusmodi odio inter se mutuo accendi atque exasperari homines, ut qui potentior sit, impotentiorē planè conteras, & ad nihilum redigat. Huius rei multa exempla extant apud eos qui rixantur in foro. Ibi est videre quantū malitia valeat humanæ mentis, & quàm furibundum reddat eum qui semel conceptum in animo odium, in alterius pernitiē suam, nullo tamen, aut per quàm exiguo suo commodo, ad finem perducere destinavit. Sed cum istis temporibus eiusmodi rerum status fuerit, nemini mirum videri debet, quòd de nostrorum temporum malis querimur.*

33. Η δ' ἐπεὶ παρθένη & ὅτι δ' ἔχον Διὸς.] *Facit nūc prosopopeiam cum fingit iustitiam sedere iuxta Iovem, atque illum adhortari, ut iustitiæ det præmia, de sceleratis verò sumat pœnas. Illo gestu facit orationem crescere, alioqui idem diceret quod dixerat supra, sed ne esset tædiosum, fingit personam quæ loquatur.*

Ταῦτα φυλασόμενοι βασιλῆες.] *Apostrophe est ad iudices ut rectè iudicent, neque frustra est quòd hæc sæpius iterando inculcat. Nam eam esse humanæ mentis malitiam, ut difficillimè ad ea quæ recta sunt feratur, omnes passim viri sapientes viderūt. Et subiecit gnomas aliquot, quas dubium non est ex legibus*

legibus naturæ tanquam ex fonte promanasse. Prior posita sententia mire conuenit cum ista quæ in sâtris literis est. Incidit in foueam, &c. Proxima est apud A. Gellium. νοέειν est intelligere seu animaduertere, propriè mercteri.

Νυνὼ δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν αὐθιγῶ ποιοῖσι.] Αποπov argumentum, id est, ab absurdo, quasi dicat, Nihil referret quales essemus, si non essent cōstituta pœna & præmia. At qui sunt pœna & præmia. Itaque multum refert. Idem argumentum est apud Aristophanem in Pluto, vbi oraculum consulitur, quibus artibus senex filium instituat suum, ad virtutem ne, an ad quæstuosas artes conferat. Et consultum est, αἷς σφόδρ' ὅτι συμφέρον τὸ μὴδ' ἐν ἀσχεῖν ὕγιες ἐν πρὸς νυνὼ χερόν. Ita hic poeta dicit: Nolim ego iustus esse, neq, filius meus, si noceret esse iustum, nec essent iustis proposita præmia. Ad hunc modum ratio dijudicare potest, multum referre, bonus ne quis an malus sit, & si non queat videre causas, nec dijudicatur malis bene sit, & bonis malè. Quemadmodum oculis colorem videt aliquis, licet nesciat cur nō æque naso vel pedibus videat. Ita reuera mente videt neminem esse lædendum quantumuis causas cur sic videat ignoret. Atque hac de causa adiecit correctionem: sed hæc non puto facturum Iouem.

Καὶ νῦν δίκης ἐπάκεις, βίης δ' ἐπιλήθεις πάμ-

nar.] Argumentatur à natura hominis, & ius nature describit, & dicit hominibus quasdam sententias esse insitas, seu diuinitus inscriptas in animis, quæ doceant nos recta. In bestiis nō sunt eiusmodi sententiae quæ iudicent quid sit faciendum: imò est videre in his quòd omnia vi gerantur, cūm hominibus iura constituta sint, cōiungantur & regantur. Ergo homines iure debent disceptare, vis beluina est. Paulus eas leges veritatem Dei appellat. Sunt aut̃ hæ ferè:

1 Deum cole.

2 Neminem lædito.

3 Quia ad societate facti sumus, ergo benefacito alijs, et pro beneficio redde gratiā, iuxta illas vulgares sententias: Manus manū lauat, digitus digitū.

4 Certis legibus connubia esse coniungenda, & educandam sobolem & defendendam.

5 Ciuitates esse constituendas, parendum Magistratui, & pacta seruanda esse. Nam alioqui societas hominum non potest conseruari, nisi fides seruetur in contrahendo.

6 Sicut medicus præcidit aliquam partē corporis vt seruetur totum corpus, ita vt societatis humane corpus conseruetur, latrones tollendi sunt & alij qui violant societatem humanam. Ideo & bella geri oportet.

7 Et quia natura non est lædēda, nec offendenda so-

da societas, ideo in victu modus, & ordo in actionibus
seruandus est. Porro, sicut diuinis legibus scriptis ob
temperare nos oportet, ita & his Deus nos vult obse
qui. Et animaduertit in eos qui eas violant, id quod
illi cruciatus conscientie in flagitiosis testantur, qui
etiamsi nemo resciscat eorum facinus, tamen natura
liter metuunt impendentes poenas. Fit autem harum
legum saepe mentio. Sic Iuuenal.

Numq̃ aliud natura aliud sapientia suadet? 347

Νήκεσον.) id est, immedicabiliter, quasi dicas vñ
ἀκεσον. Est enim vñ Steritica particula, & ἀκέω si
gnificat medeor. Et eleganter dixit ἀμγε εἰρήνη γὰρ
vñ posteritas quæ propemodum oblitteratur. Neque
enim tantū sumitur supplicium de ipso, sed de ipsius
etiam liberis, nā illi postea deterius habebunt. Sicut
& Mose dicit quod Deus sumat supplicium de his
qui mandata eius negligunt in tertiam & quartam
generationem. Græci hac de re libros scripserunt. Et
extat libellus Plutarchi de his qui sero puniuntur à
numine, & quærit mirabiles rationes. Eius verba
hac sunt: Plus est diuina negotia consyderare homi
nes existentes, quā de Musicis disputare qui nō sunt
Musici, & de re militari, qui eius rei imperiti sunt.

Σοὶ δ' ἐγὼ ἐὼ λὰ νόεων ἐπέω.) Hortatur ad la
borem nunc Poeta, ductum argumentum à natura
virtutis. Nam ita proponit laborē vt sit coniunctus

cum virtute & iustitia. Estq̃, egregia hæc sententia. Mala & improbitas ubiq̃, præ foribus sunt. Vel peccare proclive est & facile, sed non est tam facile recta facere. Hunc locum imitatus est ille qui literam Pythagoræ descripsit. Et Ovidius inquit:

Publica virtutis per mala facta via est.

Μακρός δ' ἐκ' ὅπου & οἴμ' ἐπ' αὐτῶν.) Oportet enim, ut quod iustum est, simplex, planum & perspicuum sit, nam & veritatis oratio simplex est, & rectum sibi per omnia constat. Ergo quoties aliquid proponitur de quo inter sapientes viros nō convenit, illud falsum sit necesse est.

Εἰς ἀνθρώπων ἰκνῆται.) Duplex lectio est. Sunt enim qui ἰκνῆται, sunt rursus qui ἰκνῆται legant. Quod si legas ἰκνῆται, tunc impersonaliter erit exponendum.

Οὐτ' ἂν μὲν πανάρεϊς & αὐτῶν πάντα νοήσῃ.) Prior γνώμην fuit virtutem esse coniunctam cum labore, quod labore ad virtutem perveniatur. Nunc secundam proponit de diversitate ingeniorum. Citat hunc versum Aristoteles primo lib. Ethicorum. Et Livius interpretatus est hunc locum penè ad verbū in Fabio & Minutio. Sæpe ego audiui milites eum primum esse virū qui ipse consulat quod in rem sit. Secundum eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenij esse. Minutij verba sunt.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ οὐ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφείμῃς.)
Hæc est demum de labore propositio. Labora ut possis effugere famem. Et argumentatur à locis honestatis, quod et Dijs & hominibus sint chari homines solertes. Oderunt autem semper Dij ignavos. Addidit quoque similitudinem, qua vitam inertium fucis comparat. Sunt autem fuci degeneres apes, estq; genus insecti, simile quidem apibus, sed ingenio dissimile, illi sunt qui mel apibus absument, cum ipsi non laborent. Et sic etiam Plin. meminit lib. 11, cap. 16. Aristoteles lib. 9. de natura animalium inquit: Vesparum aliæ carent aculeo ut fuci, aliæ autē habent. κόδουρ & nomen venit à κεύδω, quod abscondo, occulto significat, & ἐξ αὐτῆς cauda. Non enim exerunt aculeum sicut apes.

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέγιστα κομεῖν.) Repetit 35.
 propositionem cum insigni commendatione laboris.

Οἷός ἐστι.) positum est pro ὁμοίως εἶ. δα. verò adiectitiuū est complendi versus gratia adpositum.

Λεϊψέονα θυμόν.) Hesychius ματαλόφονα exponit ὁ κεφαλὴς ἔχων τὰς φρονίας.

Αἰδῶς δ' ἐκ αἰσθῆς.) Occupationes adiecit. Fortasse turpe tibi videtur laborare, Atqui nō est turpe laborare præsertim egenti. Citatur prouerbialiter hic versus, mendicos debere esse impudentes, verum hæc neuriquam Hesiodi sententia est. Est enim duplex

verecundia, bona scilicet, & minus bona. Prodest in loco pudor, obest, si quis hoc ignaviam suā prætexat. Neq, aliud hoc loco pudorem vocat, quàm quod Vergilius dixit Degeneres animos.

Χρήματα δ' ἔχ' ἀπ' αὐτὰ θεός δοτα) Est in omnium ore hac sententia: Male parata male dilabuntur. Honestè parata durant apud hæredes. Sunt enim θεός δοτα, id est, diuinitus data.

Εἰ γὰρ τις καὶ χερσὶ βίη μέγαν ὄλβον.) Duo genera iniuriæ facit, quibus duplices artes parandi vi etus intelligit. Sunt qui manus in alienas facultates iniiciunt & vi rapiunt, hos raptores nominare licebit. Alij per fraudem & periuria ditescere cupiunt quorum magna ubiq, copia est. Hi sunt qui lingua prædantur, id est, mendacijs.

Πεία τε μὲν μαυροῖσι θεοὶ.) Validissimum argumentum est, quo absterrentur homines à malefactoribus, videlicet, metu pœnarum. Atq, ea est secunda pars circunductionis qua absolvit sententiam.

Ἰὼν δ' ὅσθ' ἰκέτω ὅτε ξείνον κακὸν ἔρξει.) Sequitur catalogus præceptorū de varijs officijs. Idem inquit, est flagitium hospitem ledere & supplicem. Maximi namq, olim hospitale ius fiebat. Et nota est historia de Campano illo & Romano milite. Multa hospitalitatis mentio fit apud Homerū. Nec hominis vocabulo digni sunt, qui eam non ex animo præstant

stant peregrino et egenti. Et Iuppiter ξένος dictus est, q̄ in eius tutela sint hospites. Vnde est illud Verg. Iuppiter (hospitibus nā te dare iura loquuntur) &c. Apud Homer. Odis. 3. Nausicaa puella dicit quātorpere sint Ioui cura hospites & supplices, cum ait:

—Πρὸς γὰρ Διὸς εἰσὶν ἅπαντες,

Ξεῖνοί τε πτωχοί τε. Δόσις δ' ὀλιγὴ φίλη τε,

Ερξ[.] Metathesis est. Venit. n. à ρέζω ρέζω in fut.

Ἀνὰ δ' ἐμνία βαῖνοι.] Tmesis.

Παρακαίερα.] Importuna, flagitiosa dicuntur.

Ὅστι τεύ ἀφραδύνς.] Et sacra scriptura horrendum supplicium ijs minatur qui pueros lædunt. Est enim alioqui ea ætas obnoxia malo. Bis autē peccāt, qui lædunt orphanos.

Τεύ pro τινός Doricè.

Κατὰ ὅτι γήραθ' ἐδ[.] Antithesi quadam præcepta decalogi refert. Nam cum in decalogo doceamur parentes esse honorandos, eamq̄ ob causam addita sit promissio, nihil præcipitur hic aliud quàm non esse cōtumelia et probris afficiendos. Itaq̄ & pro missioni, quæ est in præceptis, Hesiodus comminationem opponit, quòd Iuppiter tandem pro iniustis operibus asperam retributionem sit compensaturus. Est autem elegans metaphora ὅτι γήραθ' ἐδ[., id est, in limine senectæ, pro extrema senectæ. Atq̄ hoc imitati sunt poætæ Latini.

36. Καὶ δὲ δυνάμιν δ' ἐρδ' εἰν ἱερὰ ἀθανάτοισι.] *Præceptum est de faciendis sacris. Et vocabant libationes quando in sacris fundebatur aut offerebatur vinum. Quemadmodū Aeneas apud Vergil in 1. cum primum ad Didonem venerat. Αὖσι δὲ libo, quod est leuiter degusto, αὖον δὲ venit. καὶ δὲ δυνάμιν δὲ Etum est pro καὶ δὲ δυνάμιν secundum potentiam, id est, pro viribus.*

Ὅφρ' ἄλλων ὦνῃ κληῖον.] *Hoc est, ut aliorū iuues rem familiarem, possessionem, &c. Ad hunc modum etiam Christus in Euāgelio monet ut simus pauperes, quo alijs possimus dare, nō ut accipiamus. ὦνῃ propter versum, οἱ in ω mutatum est.*

Τὸν φιλεόντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸ δ' ἐχθρόν ἐασα.] *Adiicit quædam præcepta liberalitatis, sed tamen alieniora à primis illis iustitiæ gradibus, sicut & Cicero in Officijs facit. Nec est impium quod inimicum omittendū esse monet, cum & Salomon eius rei meminerit: cauendum tamen ne nostro vitio accidat. φιλεῖν non amare tantum significat, sed etiā hospitio accipere, & comiter tractare, ut*

Χρὴ ξείνον παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα ὃ πέμπει
 Τὸν δὲ μέγιστα καλεῖν ὅστις σέθεν ἐγγύδι ναίει.
Admonet vicinum studiosè colendum esse. Cum enim tota nostra vita ad societatem comparata sit, ne nemo ignorat, quam ingens bonum sit bonū habere vicinum.

cinum. Nec poeta hanc sententiã temere multis rationibus amplificauit, vbi vicinorũ & cognatorum sedulitatem in negotijs obeundis & officijs præstandis ita confert, vt quàm longissimè cognator, si opus sit alieno auxilio, vicini antecellant. Id quod & Cassia apologus apud A. Gellium indicat, vbi cognati multo minus faciunt quàm vicini. Nec Themistoclem fugit, quod cum prædium venditurus erat, etiã hoc per præconem addendũ censuit, quod haberet bonum vicinum.

Εὖ μὲν μετρίῳται παρὰ γείτονι. Alind præceptum de mutuo persoluendo, & citatur hic locus in Offic. à Cicerone, vbi de gratitudine scribit. Item in claris oratoribus ferè citatur hic versiculus vbi dicitur de reddenda gratia, nec est vllum vulgariu in gratitudine vitium in toto orbe, licet Deus impunitum non sinat. Nam & Salomon dicit: Nō recedet malum de domo ingrati. Εὖ γοῦν ὁὖς exponi debet, quemadmodum supra quoque, est enim subiunctiua particula, vt sit sensus, si mutuò sumpseris, alterũ eũ abundare videtur. Nam ita solēt iterare has particulas, vt Homerus quoque. Μετρίῳται. passiuè exponendum, pro dimensum accipere, vel mutuo accipere, du solt dir wol lassen māsſen. Suidas dicit μετρίῳ, non tantum mensurare vel mutuo dare, sed etiam mutuo accipere significare. Docet autem

natura ipsa gratitudinem, & illa lex naturalis vera diuina est, etiam si non esset præscripta. Et cum nulla tam immanis belua sit in qua non sit sensus gratitudinis, præstandū est maximè, ut nec homo ab hac sit alienus. Quid enim aliud sibi volunt exempla Leonis & Draconis, quàm ut gratitudinem nobis commendent, siue ea vera siue ficta sint, nihil tamē aliud q̃ gratitudinē ob oculos his proponere viri sapientes voluerunt. Et qui gratias pinxerunt pro vna fingūe geminas redire. Vna enim dat, gemina referunt.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τὰς.] Commendat nobis amicitiam illa sententia. Iam cū nonnulli adeo morosi sint, ut planè abhorreant à societate, & nullum animal propius homine ad illā accedat, addā etiam quòd plures nec habere nec colere possimus (nec enim ex quibusuis amicitia cōstat, sed ex similibus natura) rectè Hesiod. præcepisse iudicandus est, cū doceat non quosuis in amicitia recipiendos, & danti esse dandum, non danti, id est, sordido, nequaquam. Et quanquam hæ sententia paulò gentiliores cum ipsa lege naturæ pugnare videantur, ut indicat Plato in Gorgia, tamen quia beneficium est compensandum, nec omnes iuuare possumus, nemini dubium esse poterit certos quosdam esse iuuandos. Non autem sic obligaris illi qui nihil de te meritus est, ut obligaris benemerito. Quia naturaliter sic obligati sumus
ut red-

ut reddamus officium, quemadmodum & Iureconsultus ait obligari *τὸς ἀντίδωρα*.

Δὲς ἀγαθὴν, ἀφ' ἧς ἔστι χάρις.) Liberalitatis præceptum est. Quanquam autem nullæ leges cogant hominem ad liberalitatē præstandam, ipsa tamē humanitas obtinet & cogit nos ut bene faciamus bonis viris, & communem societatem iuueamus. Quapropter & cum virtute ita comparatum esse videmus, ut boni viri etiam si multa liberalitatis officia præstent, semper tamē lati & hilares sint. Contra mali etiam si multa habeant, nunquā tamen tranquillam & pacatā conscientiam à furijs obtineant, ut uel hoc nomine doceremur liberalitatē plurimi esse faciendā, non tam aliorum causa, quorum inopiam nostra liberalitate subleuamus, quā nostra quoq, quòd animi tranquillitatem istinc concipimus & possidemus.

Παχύνω) significat gelidum facio.

Εἰ γὰρ κεν καὶ σμυκεὶν ἐπὶ σμυκεὶν.) Ad multa utilis erit hac sententia. Verū non ineptè ad studia literarū referri queat. Cōmendat autem diligentiam & assiduitatem nobis. Est enim iucundū præsentī copia frui, & semper aliquid habere præ manu. Et quanquā nemo adeo diues sit qui non alterius egeat, neq, quisquā adeo doctus, qui non opus habeat alieno adminiculo ad literas, tamē turpissimum est & quotidie uelle emendicare, nec posse οἰκόντος uiuere.

Αἰδοπα λιμὸν.) id est, nigram famem abesse et u
dixit, quemadmodum Homerus frequenter αἰδοπα
οἶνον. Sunt enim famelici nigri, & fames solet nigri-
diores reddere. Hunc Gracismum imitati sunt Ger-
mani qui dicunt, Der schwarz hunger

Αἰδωψ.) significat faciem comburens.

Ἀρχομένους δὲ πίδα καὶ λήζοντες κορέσασθαι.)
Præceptum est de parsimonia. Cum res esset, abunde
maiores sumptus facere potes, est ἡ humanitatis hoc.
Verum nihil proderit tunc primum velle comparce-
re ubi patrimonium est amissum. Nam odiosa est in
fundo parsimonia, iuxta versum;

Nihil iuvat amisso claudere septa grege.

Rarsus cum res abunde suppetunt, non decet eiusmo-
di sumptus facere, ut nihil reliquum facias, id enim
prodigalitatis non liberalitatis esset. Sed memineris
iuxta Salomonem ita deriuare fontes tuos foras, ut
tamen horum Dominus maneat. In summa poeta
utraq, extrema liberalitatis fugienda monet, ut neq,
sis prodigus neq, sordidus.

Μισθὸς δ' αὖθρὶ φίλῳ εἰρημνύσθαι ἀρκιῖν ἔστω.)
Aliud præceptum, Mercenarij sunt benignè tractan-
di. Et debes sufficientem mercedem soluere ijs quos
conduxisti, ita illi vicissim operam dabūt, ut respon-
deant in laborando.

Καὶ τὸ χροισιγνήτω γελάσας.) Egregia senten-
tia,

tia, Non temere fidendū vlli. Nemini fidas nisi qui cum modium salis absumpseris. Item cum fratre iocans adde testem. Quod si in ioco adhibendus testis, quanto magis in rebus serijs? Epitheton est in participio γαλάστας, quasi dicat, Vide ne verba quæ iocando dixeris inuertantur tibi, itaq; teste conuenit cum fratre iocari.

Πίσεις ἀρα ὁμοῦς καὶ ἀπιστία. Id est, Credendum est & non credendum, Vtile cum primis præceptum, quodq; imis sensibus reponendum est. Illi enim potissimum experiuntur quæ vis sit huius sententiæ, qui versantur in Rebus pub. & grauioribus causis, præsertim periculosis temporibus. Nec Græci frustra monuerunt, μέμνησο ἀπιστεῖν. Nam si propter fucatam amicitiam vix fratri est adhibenda fides, quantum alijs fidendum sit, facile æstimari potest.

Μὴ δὲ γυνὴ σὲ νόον πυρσόλῃ. Præceptum est de scortis. probat enim Hesiodus coniugium. Nā de eo infra dicit.

Πυρσόλῃ. Composita dictio est, quasi dicas, ornans nates, ἀ πύρῃ & ἑλλω.

Σὲ νόον. Te mentem, id est, tuam mentem. Vtuntur enim primitiuis pro deriuatiuis.

Φιλήτης. Hesychio κλέπτης καὶ ληστής ὅτι, ἀπὸ & ἄλλω cōposita dictio: φιλητής verò amator.

Μενοχρῆς δὲ παῖς σῶζοι. Oeconomicon hoc

praeceptum est, quo non aliud admonemur quàm iux-
ta vetus prouerbiū: Oculo domini saginari equū.
Est enim primum (secundum Catonis sententiam)
in re rustica, benè pascere.

Περβέρο.) Ionicus infinitiuus est.

Γηραιὸς δ' ἐθάβοις.) Duplex sensus horum ver-
sum est. Prior ratio est, Quo maior liberorum grex
relinquitur, hoc facilius procedere rem familiarem.
Sic enim & Germani prouerbio locum fecimus. Al-
tera est, quòd res domestica non vnius tantum opera
potest augeri. Siquidem, Vnus vir nullus vir, ut ha-
bet prouerbiū.

Σοὶ δ' εἰ πλεῖτε θυμὸς ἐέλδ' εἴ.) Conclusio ge-
neralis est, quæ continet laudem assiduitatis & in-
dustria. Assiduitate ditesces, inquit. Sis sedulus in
opere tuo, & ditesces, iuxta versiculum:

Gutta cauat lapidem, non vi, sed saepè cadendo.

IN II. LIBRVM HESIODI DI ENARRATIONES PHILIPPI MELANCTHONIS.

PRIORE libello præcepta de moribus 38. tradita sunt. Secundus liber continet præcepta agriculturæ. Et quanquàm discenda Græca linguæ causa enarratur hic auctor, tamen si quam utilitatem & rerum cognitio quæ hic docetur, adferet, non verba tantum, sed res etiam consideremus & discamus.

Quondam proderant hæc Hesiodi præcepta agricolis, quia quo quidq; tempore facerēt hinc discerant: nobis plus prosunt Physica & Astronomica quæ adspersa sunt. Nam sæpè causas naturales tempestatum, & aliarum rerum commemorat. Porro etiam totius anni tempora discernit per insignium syderum ortus & occasus. Ita docet totam rationem & varietatem ortus & occasus. Primum autem perliberalis & valde honesta cognitio est omnium Astronomia partium & dignissima bono viro. Sicut Ovidius testatur cum ait:

Felices animæ quibus hæc cognoscere primum

Inq; domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illos pariter virisq; iocisq;

Alius humanis exeruisse caput.

Secundò necessaria est cognitio cœlestium motuum, quia oportet nos in rebus publicis habere descriptionem anni & mensiũ: quæ si non haberentur, nulla posset memoria prateritarum rerũ haberi, & multa præsentes res intempestiuè fierẽt. Et Deus præcepit ob eam causam astra obseruari cum dicit, Erunt in annos. Hic verò libellus Hesiodi ita scite totum annũ metitur, vt si fastos non haberemus, ex Hesiodo confici possent. Et quidẽ hæc ferè tota vetus Astrologia fuit.

Tertio magnas adfert vtilitates, quia ex cognitione cœlestium motuum, tempestates annorum, fertilitas & sterilitas prævideri possunt; vt licuit animaduertere anno ab hinc tertio, vbi propter vim aquarum multis locis corrupta seges est. Ideo & Moyses ait, Erunt in signa, tẽpora, & annos, id est, diuersitatem temporum sydera efficiunt, vt aliàs æstus sit maior, aliàs frigus acrius, aliàs maior siccitas, aliàs magis vuidus aer sit.

Πλειάδων.] Pleiades manipulus est septem stellarũ in tergo tauri, quæ conspiciuntur noctu ferè per totam hyemem. Porro, noctu conspici est oriri ἄρουρα, vt apud Ouid.

Quatuor autumnos Pleias orta facit.

Sub initium Maij cùm Sole subuehuntur mane supra

praeterram, id est oriri κοσμοκῶς. Mense Iunio prodeunt, ita ut mane conspiciantur, idq̃ vocant oriri ἠλιακῶς, paulò ante Solis ortum conspici. Ideo Hesiodus ait messem instare cum oriuntur Pleiades, videlicet ortu Heliaco. Nouembri mane sub terram descendunt, cum noctu conspectae sunt, id est occidere κοσμοκῶς. Id verò tempus sementi faciendae idoneum iudicant agricolae. Ideo Vergilius dixit:

Ante tibi Eoae Atlantides abscondantur,

Debita quàm sulcis committas semina, &c.

Id est, mane occidant, quod fit Hyeme. Sed ubi citius hyems est, citius serunt, ut in Germania. Id quoq̃ precipit Vergilius:

Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.

Dicuntur Pleiades, quòd sit plurium coniunctarum stellarũ proprius cœtus. Latini Vergilias dixerũt, quòd in verè oriantur. Atlantis filiae finguntur, & credo Atlantium honorẽ haberi quòd docuerit Astronomiam. Poetae trissyllabon faciunt πλυνῖας. In soluta verò oratione dissyllabon est Pleias.

ἑπτὰ μούραων. 1 a Ionica Dialecto interposita est.

Αἰ δ' ἥτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας πεσσεύκοντα. 1

Quòd dicit quadraginta dies noctesq̃, latere Vergilias, sic accipe, à Maio subuectas supra terram inter diu non cerni, propter vicinitatem Solis, magna par

te aëstatis, noctu verò sub terra sunt. Post mēses duas mane cernuntur vbi longius iā Sol discesserit à Taurō. Deinde Mense Octobri post matutinū occasum noctu rursus cernuntur. Neq̃ est sic accipiendū, quòd post occasum matutinum, post autumnum lateant, nam ita noctu cernerētur. Nunc poeta nec noctu nec interdiu conspici dicit. Id fit in aëstate dum Sol propius Taurum versatur.

Κεκύφαται.] Tertia perso. est præter. pass. ut apud Homer. in 2. Iliad. ὀπιτίζαται, Addunt enim Iones ται tantum ad præter. activæ vocis.

Πέλομαι.] Existo, inde ἀειπλομένη. & est perpetuum anni epitheton. Gellius diligenter hanc vocem reddit lib. 3. cap. 16. pro decurrente ad finem anno, & non circumactō anno.

Οὗτός τοι πεδίον πέλεται νόμος.] Ecliptica oratio est, vult enim dicere, illis qui prope mare habitant, quiq̃ valles cōcavas, &c. hæc lex servanda est.

Αγὰς.] Palustrem terram significat.

Τυμὸν ἀείπειν.] A signo describis rursus tempus arationis & messis. Est autem arandum ante maximam sævitiem hyemis. Et commodè adiecit adhortatiunculam. Vide ut res tua in tempore conficiatur, ne cogaris aliena vivere quadra.

Ὅς τοι ἕκαστα ὡς αἰέξνται.] Verbo singularis num.

num. nomen plur. num. adiunxit, quod Græcis familiare est.

Πτῶσσω.) Id est, trepide peto alienas aedes.

Ερζα τὰτ' αὐθρῶποιοι.) Causa, quare sit laborandum. Quia homo factus & ordinatus est ad labores. Neque frustra est quod hoc tam sedulò inculcat & urget poeta. Nam præterquam quod Dei voluntas est laborare, etiam hoc significare poeta voluit, non posse fieri ut quis honestè viuat, nisi simul laboret. Et quemadmodū maxima res dilabuntur per discordiam, ita quoq; per socordiam ac negligentiam ut saepe usu venire videmus. Sunt enim qui tamen non magnos faciant sumptus, nec dilapidant rem familiarem, tamen socordia ad extremam paupertatem rediguntur.

Διατεμείεσθαι.) Est ordino, constituo.

Οἶκον μὲν πρῶτον αὖ γυναικὶ τῇ.) Primus vers 39. sus huius libri continebat propositionem, completēs summam agricultura, messis videlicet & arationis. Nunc narrationem contexit, quæ generalia præcepta continet, de constituenda re familiari.

Κτητὴν δὲ γαμέτῃ.) Aristoteles œconomiam suam incipit ab hoc versu, & refert ad uxores cum ancillam intelligat poeta. Nam post de uxore loquitur. Est elegantissimus locus de coniugio in Xenophonte, quem Columella optimis & præstan-

missimis verbis expressit in praefatione 12. libri.

Κτηνής] Ancillam emptam significat, & non nuptam.

Χρήματα δ' εἰς οἶκον.] Commendat ordinem & curam in re domestica hoc praeceptum. Columella enim nihil magis prodesse dicit, quàm si seruetur ordo. Vetus, inquit, est prouerbum, Paupertatem certissimā esse, cum alicuius indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur ubi proiectum iaceat quod desideratur. Itaq; in re familiari laboriosior est negligentia quàm diligentia. Sic accidit in nostris studijs. Sunt qui multas sententias tenent, sed cum est dicendum & stilus exercendus, nullae prorsus veniunt in mentem. Quid sit in causa, dictum est.

Ἡ δ' ὥρη ἀγμέβηται.] Oportet agricolam diligenter observare occasionem, quia non levis est iactura in mutuo accipiendo: dum enim mutuum petis, perdis temporis occasionem.

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὐριον.] Sunt haec communia praecepta de non cunctando. Rectè Ovidius in hanc sententiam dixit:

Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Εὐν] Significat postremum mensis diem, significat etiam tertiam lunam seu perendinum diem, ut apud Aristophanem (quem Suidas citat) Θάρσει, κατὰ τεύξην καὶ εἰς εἰνὸς ἑλθῆς, εἴ τι τοῦ εἰς ἔτι λω.

Ἡμὸς

Ημῶ δ' ἡ λήγει ἰδύῳ.] *Secundū præceptum est de aratro faciendo, & quando cadenda sit materia ad rem rusticam. Orditur autem à Chronographia.*

Ἰδ' ἀλινον καῦμα.] *τὸ ἰδρωποῖόν exponunt, id est, aestus qui sudorem ciet.*

Μετὰ δ' ἐξέπεται βέτεῳ χρώς.] *Id est, remisso aestu respirat corpus. Nam propter aestum & calorem corpus prorsus torpet, neque homines solum ita afficiuntur, verum etiam inanimata.*

Δὴ γὰρ τότε σείειτο ἀσὴρ.] *Sirius stella est in ore canis maioris, quæ cum leone supra terram subuehitur, sicut Lucanus in 10. testatur.*

— *Qua mixta leonis*

*Sydera sunt Cancro, rapidos qua Sirius ignes
Exerit, &c. —*

Deinde ubi Sol accesserit Scorpionem, mane aliquantisper ante Solem, supra terram subuehitur Helio ortu. Deinde orto Sole statim labitur sub terram. Ideo dicit Hesiodus nocte frui Sirium, id est, mane aliquantisper ante Solis ortum supra terram emergere, at non commorari diu post Solis ortum supra terram. Nomen Sirius à σείειν factum est, quod inflammare, arefacere significat.

Ημῶ ἀφ' ἧς τοτὲν πέλεται.] *Describit commodum tempus secandi ligna. Durant enim hæc lon-*

go tempore, nec sunt obnoxia corrosioni: Hoc significat ἀδ'ητοτάτη, id est, incorruptissima, ἀδ'ηχο, id est, mordeo, quæ non mordetur à vermibus.

Per ὀλμων ξιπόδ'λω, mortarium trium pedum intelligere videtur. Suspicio enim talibus mortarijs usos esse pro molis.

Δῶρον.) Græci appellant palmum, quod munusculum datio δῶρον appelletur. Id autem semper geritur per manus palmi. Vitruvius lib. 2.

Γύλω.) Id est, dentale, vocant lignum cui vomer inseritur, quod, tanquam artus continent corpus humanum sic dentale contineat vomerem.

Περίνον.) Id est, iligneum, est enim validissimū.

40. Εὐτ' αὖ ἀθναίνας.] Cererem vocat Athenæam, quod ipsa Athenienses, atq; adeo omnes homines de frugibus docuerit. Potest tamen etiam vel ad Erichthonium, vel ad Triptoleum referri.

Ελυμα.) Id est, buris, lignum longum est, cui insertum est dentale. Locum Vergil. 1. Georg. cum hoc confer, qui sic incipit:

Continuo in sylvis magna vi flexa domatur
In burim, &c.

Δοιὰ δ' ἑδέσθαι ἀεστερα.) Indicat patrem familiars oportere bene instructum esse, ne quis casus per inopiam suppellectilis remoretur rusticum laborem.

Αὐτόγυνον

Αὐτόφυον.] vocant cū vomer est insertus dentali.

Αἶας.] ab αἶω venit, quod in præsenti in vsu non est.

Αχιον.] Quod non arroditur à vermibus, nō sentiens illos vermes. αἶς enim vermis ligni est.

Δάφνης.] Plinius numerat quoq, illa ligna inter ea quæ cariem nesciunt.

Βόε δ' ἐνναετήεω.] Cuiusmodi boues conueniat agricolam habere.

Τοῖς δ' ἄμει τεσσαρακονταετής.] Habes hoc loco præceptum de ministro, quæ hunc ætate & moribus prædictum esse oporteat. Et si tantum in ministro requirit Hesiodus, ut iuuenem bobus præficere noluerit, quantò minus Ecclesiasticis & Rebus pub. præficeret.

Οκτάβλωμον.] Id est, octo morsuum, ita tamen ut unum frustrū habeat binos morsus. βλωμὸς morsum significat.

Καὶ ὄπισθε εἶναι ἀλέαδαυ.] Hoc Vergil. in Georg. imitatus est hunc in modum:

Dum sicca tellure licet, &c. —

Nam sera satio obest, neq, secūda satio tantum commodi habet, quantum tempestiua illa cum robusta farra feruntur.

Πλόειν αὐτὸ πλοῖον.] Est percelli & tanquam attonitum reddi, gasser.

Φερέειδαι δ' εἴτ' αἶ.] Haecenus suppellectilem rusticam & familiam agricolae pertractavit, sequitur nunc quando sit arandū, & quoties sit arandum. Porro Poeta fingunt grues auolare in meridionalē regionem, in Aegyptum videlicet, ubi belligerantur cum pignais, ut est apud Homer. *Illiad.* lib. 3.

Αἶτ' ἐπεὶ οὐδ' χειμῶν φέρω, καὶ ἀπὸ φάτος ὄμβρου.

Verum Albertus scribit nō esse fabulosum, sed quod sint ibi monstra quaedam similia hominibus. Imitatus est hunc quoque locum Hesiodi Vergilius in 1. *Georgic.*

Κεῖδ' ἔνν δ' ἔδαι ἀνδρὸς.] Id est, terret eū cui non sunt boues, propterea quod iam instat tempus postrimae arationis. In dictione ἀβέβαια longa breuem concipit, ut saepe supra.

Πνίδιον δ' ἐπὶ εἰπεῖν.] Negligentiam & inscitiam rusticorum taxat qui non considerant quibus opus habeant, sed in alienam opem semper sunt intenti, id quod miserrimum est. Est autem iucundum cum primis in hoc carmine Σχῆμα δευτέρα ἀνψι, quo confutat eorum rationem qui obijcere poterant: Si quid desiderabimus in re familiari nostra, poterimus ab alio mutuò petere. Et respondet eadem opera posse petere & negare aliquem.

Ab ἀπὸ & ἀντινομία compositum ἀπενήναι δαι.

ἀρῆ, & significat denegare.

Νῦν γὰρ εἰδὲ τὸ γ' οἶδ'.] Id est, ignorat quod lignis opus sit. Nam magna congerie bonorum lignorum opus est ad fabricandum currum.

Εὐτ' αὖ δ' ἢ ὀρέσῃς.] Totus ille locus ad arationem pertinet, & est adhortatio ut statim admoueās manum operi, non tantum famuli, sed & ipse paterfamilias. Addit deinde signa & circumstantias, qualis terra sit aranda, sicca scilicet et humida. Columella in banc sententiā inquit: Neq, succo careant, neque abundant vligine. Ita Hesiodus iubet siccam & humidam arare, id est, non lutosam, & tamen madefactam. Meminerunt quoq, huius præcepti Plinius & Theophrastus.

Εἰαὲ πολὲν δέρι.] Præceptum est de reliquis arationibus. Pingue solum solet quater arari, bis solem bis frigora sentit, sicut est solum Italicum. Qui verò tenuius solum habent, ter arant. Prima aratio est profcissio. Secundo arant mense Iunio ante solstitium, Latini iterationem, nos brachen vocamus. Postremo ante semenē aratur, hoc Latini tertiationem vocant.

Νεὶοι δ' ἐσπεῖν ἐτι.] Adiecit præceptū quòd intervalla sint facienda agris quibus interspirent et quiescant, sunt enim multò feraciores si permiseris intervalla, quàm sine intervallis. Estq, hic locus com

mendatio noualis. Nam cū terra quotannis ferendo non sit defatigata, nec penitus exhausta, sit ut copiosiorē fructū ferat & gratior quoq; sit. Est aut nouale (teste Plin.) q̄ alternis annis seritur. Operæ pretium faceret studiosus puer, si quæ sunt in 1. Georgic. Vergil. cum hoc loco contulerit, ita sine negotio Hesiodi sententiam peterit adsequi.

Ἀλεξίαρν.] Id est, pellens execrationem, solent enim agricolæ maledicere quando fructus ex sententia non proueniunt. Sic Hercules ἀλεξίγαν & dictus est, quod depulerit mala hominibus, & fuerit domitor monstrorum.

Εὐχεσθαι γὰρ Διὶ χρονίῳ.] De sacris faciendis præceptum. Admonet superos esse precandos, ut hominum studia & labores bene fortunent. Idem facit Vergilius & Xenophon magnifice in Oeconomia. Quidam per terrenum Iouem intelligi putant Plutū: ego verò eum puto, qui gubernat & regat terrena.

Ἰεῖον.] Id est, aram. Alludit enim ad Eleusinia Cereris sacra, quæ Athenis fiebant, & vocabantur mysteria. Videntur autem mihi fuisse conspirationes & fœdera, quibus se adstrinxerāt ad ciuilia officia ciues, hoc potest colligi ex Cic. ubi de Eleusinijs sacris disputat. Erant aut maiora & minora sacra, & hæc sub autumnum fiebant. Porro fingunt Cere-

rem

rem, cum per orbem quæreretur filiam, humaniter ab Atheniensibus receptam esse, & ideo illis hanc gratiam reddidisse.

Ἀρχόμεν' & τὰ πρῶτ'.] Circumstantia est quomodo sit arandum, nam supra dixit quando & quies sit arandum.

Εὐδρυον.] Lignum significat quod est proximum temoni, alioqui cor arboris hac voce significatur.

Μεσάβον.] integrum est, Poeta μεσάβον fecit. Julius Pollux locū esse dicit quod boves iugo alligat.

Πόνον ὀπρίθεασι πιδύν.] Illa fuit absolutio sententiae, est autem solacium hoc quodā Gracis fieri solet. In arando debet subsequi aliquis qui scamna, id est, maiores globas confringat. Vergil.

Multum adeo rastris globas qui frangit inertes
Vimineasq; trahit crates, &c. —

Et Plinius: Crata dentata, vel tabula aratro annexa, quod vocant lerare, operientes semina. Haec descriptio agriculturae non convenit cum nostra.

Μακάλῃ dicitur etn hacten vel b icte.

Δικέλῃ etn Earst. Veri locū de occasione huc refer.

Εὐδυμοσυνὴν γὰρ ἀείσῃ.] Epiphonema est. Crede mihi multum commodi adfert industria. Homo ignavus vix unquam disces. Solet autem sic poeta subinde spargere sententias de diligentia, quod sine ea nemo quicquam laude dignum efficere potest.

Ἀσπρόν. μέγα παχὺ Hesych. exponit, nos fecit fructibar. Et est sensus, si ita fregeris globas, ubi ita subegeris solum, spica multa ubertate, seu (ut Columella dixit) pinguedine nutent ad terram. Elegans pictura, seu ὑποτύπωσις huius carminis, qua rem ita describit ut oculis planè subijciat.

Εἰ τίλθ' αὐτὸς ὅπιαθεν ὀλύμπιθ'.) Egregia hac sententia est, quam nemo negare potest ex Patrum religione promanasse, ac veluti per manus traditam esse. Conuenit enim cum primo Decalogi præcepto, quo iubemur Deum honorare, ac illi fidere. Timemus cum impia fiducia nostri relictæ, omnem spem in Deum collocamus, hoc unum cogitantes, ne in rebus prosperis insolescamus, contra in aduersis deijciamur.

Ad hunc modum Hesiodus Agriculturam, & quicquid est laborum nobis commendat. Vult ut pro se quisq; acriter in laborem animum intēdat, verum finem laborū, & ut nos vocamus benedictionem, non nisi à Deo expectet. Quod si ille laboribus nostris affulserit, ac gratam auram commoda tempestate aspi-rauerit, nemini dubium esse debet, quin suum quoq; labores adsequantur finem & huiusmodi felix messis proueniat, ut (quemadmodum hic dicit Poeta) sic videndum omnibus vasis repurgatis, quibus diu non sis usus.

Πολιὸν

Πολιδὸν ἔαρ.) Id est, Canum ver, Epitheton veris, quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.

Εὐωχέων.) cum ω in antepenultima scribendum est, concipit autem rursus longa breuem, ut saepe iam supra.

Εἰ δ' ἔκων ἡελίοιο ἔοπῆς ἀέρος.] Aliud praeceptum est, videlicet quod tempus sit vitandum, nec est quod ordo in praeceptis te magnopere moretur. Poteris enim per te fingere tibi vel hunc vel alium ordinem, siquid hoc secundum praeceptum.

Τροπὰς Græci omnes conuersiones uocant. Est ἡ ἔοπῆ χειμερὴν καὶ θερινὴν, id est, solstitium æstiuum & hybernium, quod Latini rarò solstitium, sed brumam vocarunt ὅπο τῆς βραχέας ἡμέρας ut Seruius ait. Vocant etiā æquinoctia conuersiones, quia tunc Sol quasi conuertit se, & incipit descendere. Ita in conuersione hyberna, quando Sol longissime distat propter obliquitatem, tunc vertit se, & incipit ascendere, quia est statio Solis. Ideo monet non esse arandum sub Brumam.

Οἷσεϊς δ' ἐν φορμῷ.] Extenuatio est, Domum 42. portabis, non uebes, opus erit tibi calathis, non onusto plaustro, habebis enim multum culmorum, & parum granorum.

Φορμός dicitur quicquid consutum est. φόρμυον stragulum factum ex iuncis, ein decten, hinc

Phormio parafiti nomen.

Ἀλλοτε δ' ἄλλοιός Ζηνὸς νόος ἀγρόχοιο.) *Tertium præceptum. Alio tempore sunt alia tempestates, aliquando citius, aliquando serius ferendum, ut sinent tempestates. Quia nonnunquam differt Iupiter tempestatem, & quando nos felicissimum annum speramus, tunc deploratissimum experimur. Ergo Ioui committenda huius rei cura, ut perficiat ex sua sententia quæ volet.*

Εἰ δ' ἔκεν ὁ ἄερόσῃς.) *Quartum præceptum de sera aratione. Sin autem serò araveris, hoc poterit esse remedio, & verna aratio tum felix esse poterit, si pluerit ad tertium vsq; diem, ita ut pluvia neque superet ungulam bouis, neque destituat, in summa, ut impleat vestigia. Nā tum terra permadescit, & verna satio nihil infirmior sit autumnali. Et quia humor est principium vitæ, ideo fit quòd humor tam facile non lædat quàm siccitas. Εἰς autem pulchra periphrasis Veris, cum iquit, ἦμεν κόκκυξ κοκκύζει. Cuculus enim veris tempus adesse cantu suo prænunciare solet. Et principes Saxoniæ hunc morem habent, ut qui prior arcu percusserit cuculum, aurum habeat.*

Εν θυμῷ δ' εἰ πάντα φυλάσσειο.) *Admonetur rursus diligentia, solet enim subinde morales sententias aspergere, præcipue de sedulitate cuius usus &*

ui in omnes vitæ partes sese extendit. Nam ut res diligētia crescunt, ita socordia decrescunt. Iam cum nemo sit, quemadmodū Quintilian. inquit, qui non labore & diligentia sit aliquid consecutus, quæ prauitas humana mentis est, aut quæ recordia, oscitantia magis quæ dedecori hominibus est, quàm diligentiam, ex qua nomen dignitasq; paratur, velle amplecti? In studijs literarum homines docti socordia multa dediscunt, ut est videre in Cicerone & Horrenſio. Recte itaque Hesiodus facit quòd tam diligenter sedulitatem hominibus commendat.

Παρ' Ἰδὶ χάλκεον θῶρον. 1 Monet arationis tempore & cum negoria sunt expedienda, conuenticula & alias nugas relinquendas esse. Atque hunc locum, quia perutilis est, quibusdam circumstantijs amplificauit. Prior est quod quamuis nos simus cessatores, tamen tempus minimè cesset aut ferietur. Eam sententiam deinde repetit & auget ab effectu famis. Siquidem tempus consumis, quod in opere faciundo sumere tibi potuisses, fiet ut ignauia te in hyeme deprehendat, & fortiter cogaris esurire. Quòd si famem vitare nō poteris, certum est quod in valetudine aduersam incides & maxime in dolorē pedum. Solet autē frigus naturaliter tumorem asferre, quia sanguis frigore coagulatur. Aristoteles prima sectione Problematum scribit fame diutina laborantibus

pedes intumescere. Huc alludit Hesiodus cum iubet canere, ut fame tumefactum pedem demulcere nos oporteat.

Χάλκειον θάκον.] Aeneam sedem, id est, tabernam vocat, erant enim confessa in officinis ferrarijs.

Επ' ἀλία.] in locis calidis exponi potest. Quamquam suspicor mendum esse in tono ut sit ἀλεῖν scribendum ab ἀλέομαι euito, verum nolo quicquā mutare. Usus est autem et supra ἐπὶ cum accusativo in ista significatione dum ait, ἐπὶ ἀπείρονα γαῖαν. ἀλεόν verò locum tepidum in aprico situm significat.

Λέχαι.] Quondam dictæ sunt conventicula philosophorum, deinde, quia inter ipsos de rebus leuissimis plerunque agitabatur, factum est, ut λέχαι dicerentur vulgo nuga. Suidas Homerum citans, inquit: λέχας ἔλεγον δημοσίους τινὰς τόπους, ἐν οἷς χάλην ἄροντες ἐκαθέζοντο πολλοί. ὁμηροῦ.

Οὐ θέλεις εὖδεν χαλκήιον ἐς λόμον ἐλθὼν,
 Ηέπε ἐς λέχην.

Πόλλα δ' αἰργεῖ αἰὴρ.] Ignavia effectū prosequitur. Indigēs vir multa mala concipit in animo: fieri enim non potest ut mens hominis planè sit ociosa, itaq; varios dolos ac fraudes excogitant, hi qui rerum inopia laborant. Vnde Columella rectè dixisse iudicamus

iudicandus est, dum inquit: Homines nihil agendo malè agere discunt. Nihil enim vsquam quicquam scelerum est, neq; vlla quantumvis pessima flagitia designantur, quæ non ex ignavia veluti ex fonte pro manant. Huius rei passim in omnibus ciuitatibus, pagis & vicis plura exempla quàm numerari queant, à circulatoribus & decoctoribus eduntur, qui diè inanem spem (vt Hesiodus vocat) nimis diu fouere, tandem ad furta, latrocinia, & sacrilegia animum applicant. Quare, vt hæc flagitia è medio tollantur, solus labor remedio esse poterit. Est enim per laborem aditus ad virtutem: per desidîa verò ad omnia genera flagitiorum non aditus tantum, sed rectissima via.

Δείνυε δ' ἐ δμῶεας, Δέποδς.] Spargit rem in personas, atq; ita à temporis circumstantia auget. In media æstate certa opera præscribit. Sequitur ratio, quia non semper æstas erit. Hæc sententia speciem prouerbij habet, qua monemur occasionem temporis non esse negligendam. Et nota est fabula de formica & cicada. Quin & Germani vulgari dicto cessatorum socordiam notamus cum dicimus: Post gratum Solis calorem, ingratum frigus experiemini.

Θέποδς.] pro Δεπόδς Doricè.

Μεῖωα δ' ἐ Λνεῖωα.] Amplificatio est à temporis descriptione longiori. Describit enim hyemem;

et est similis loc⁹ apud Ver. in Geo. copiosiss. tractat⁹.

Ληναίων mensis Brumalis est, partim cadens in Decembrem, partim in Ianuarium. Luna Græcis menses faciebat, nō civilis ordinatio aut Sol. Porro Ληναίωνα Ianuariū esse apparet ex Gaza qui ait: Ληναίωνα δὲ καὶ αὐτὸς ἦδ' εἰ Ιανουαρίον ὄντα. Id est, Lineona autem & ipse norat Ianuarium esse. Linea enim Bacchi feriæ & Pythia sub id tempus agebantur, cū vini primitias libabant. Cōmentarius in Equit. Aristoph. cōtinet, adolescentes eo tēpore solitos fuisse circūuehi q̄ de plaustriis conuitia iaciebāt.

Bédoeg.] Frigora vocat quæ adurunt & exco-
riant boues, sunt ea autem in mense Decembri cum
maxima vis Aquilonis sentitur, cui Germani à fri-
gore nomen fecerunt cum vocant ein schindt den
hengst, quasi dicas excoriatorem boum. δ' ἐγὼ Græ-
cis excorio significat.

Πνέουσαν & βορέαο δυσυλέρει.] A circumstan-
tijs rē tractat, videlicet vnde spiret Boreas, & quid
soleat fieri cū spiret. Spirat aūt per Thraciam, quia
ad septētrionē Græcis Thracia sita est. Multas quer-
cus, altas abietes de mōre deiicit in uallē ad terrā. De
inde auget ab habitu animantiū. Etiā feræ seuitiā
hyemis ferre nō possūt, quas natura munijt, quāto mi-
nus nos. Τερχαλὸν δ' ἐγέγοντα πίνθοι.] Distri-
butione quadam hyemis incōmoda recenset, & apertis-
simo

sine dicit incuruū senem Boreæ iniurijs obnoxium,
quod hæc ætas omniū maxime gaudeat sole et fugiat
frigus, vnde notū est illud: Et apricos meminisse se-
nes. Periphrasticōs autē virginem innuptā descripsit.
quod opera aurea Veneris ignoret. Estq; diligenter
obseruandū quod innuptæ non prodibant in publicū,
sed adseruabantur domi. Sed hæc cantilena non gra-
ta admodum foret nostratibus puellis.

Λίπ'.) Apocope est pro λιπαρὸς ἐλαίῳ, id est, pin-
gui oleo. Nam postrema syllaba abiecta est.

Ημεῖς χειμῶν ὅτ' αὐόσεθ'.) In hac descri-
ptione hyemis & Polypi piscis mentionem facit. Cu-
ius hæc natura est teste Plinio, lib. 9. cap. 39, ut fame
laborans sibi pedes arrodant, quo maxima hyemis sa-
uitia notatur. Et quia vehementer frigore leditur,
latet plurimum in antro suo, nec egreditur piscatum.
vnde colligi quoz potest in frigidioribus aquis non
esse. Per æstatem conuehit & reponit victum, perin-
de ut formica, testis est Theophrastus. Sunt autem
polypi multæ species. Verum maxime cū illis cogna-
tus esse videtur quos Albertus Raias vocauit die-
tochen. Piscis magnus est, habens octo pedes, in qui-
bus duo extremi pedes cotilidones habent, id est, con-
cavitates, quibus nititur & affigit se his quæ prehen-
dit. Vnde in Aulularia Plautus ait de auaris: Ego
istos noui polypos, vbi quid tetigerunt tenent.

Athenæus multos authores citat, qui scripserunt famelaborantem polypum in cauernis brachia sua rodere, cui sententia & Oppianus & Albertus suffragantur. Sed Athenæus & Plinius putant id accidere polypo à congris. Hesiodus verò hanc speciem αὐόσεον vocat, quòd spinam non habeat, sed cartilagineam pro spina. Dicunt illum venari pisces mira industria, cum alioqui sit animal timidum. Verùm ita comparatum est, vt illi consilio polleant natura, quibus robur est negatum.

Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν.) Id est, Sol vertitur supra populum nigrorum hominum. Intelligit autem Æthiopes qui sunt in Aethiopia, quorum etiam nunc quidam sub imperio Caroli Caesaris sunt. Κυανέων Græci vocant quod nos ceruleum, lasur/estq; metalligenus, metaphoricè pro obscuro & atro. Est autem sensus, Sol voluitur supra meridionales homines, nec diu moratur supra nostrum hemisphaerium, videlicet Græcie.

Καὶ τότε δ' ἡ κερκοί.) Adhuc in hyemis descriptione commoratur. Cornutæ feræ & non cornutæ lugubriter frendentes per sylvas fugiunt.

Μύλην dentem molarem significat, à quo fit verbū μυλιάω, quod significat dentes incutio, strideo propter frigus. o littera interposita est.

δρῦα loca arborib. cōstita sunt, Hesych. p̄i scribit.
Γλαῖφου

Γλάφυ. *pro γλαφυρόν, apocope est, & significat 44. specum & concavitatem petrosam.*

Τότε δ' ἐξίποδ' ἰβροτάισσι. *] Id est hoc loco poeta delectatus enigmate Sphingis. Nam senes solent in baculum incumbentes demisso capite incedere, & terram inspicere, Vnde & silicernij dicti sunt. His similes esse dicit feras, cum penuria victus laborantes propter niuem, undiq; per sylvas discurrunt.*

Νίφα. *] Rursus Apocope est pro νιφάδα, frequens Homero.*

Καὶ τότε ἔσασθαι. *] Versatur per omnes circumstantias corporis, & monet propter frigus arcendum crasso panno & multis pilis intertextis utendum esse. Græci verò vsi sunt admodum honesto vestitu, quemadmodum & reliqui honesti populi Romani & Iudæi Pallio vsi sunt supra tunicas, χιτῶνν vero vestis interior erat.*

Κεόνα. *] Accusatiuus est pro κεοκίδα, & significat id quod subducitur, εἰν ευντραγ. apud Pollucem in libro de vestibus.*

Ἰνα τοι εἴχης ἀξέμεναι. *] Id est, ne horreat corpus nimio frigore.*

Αλειώ. *] ab ἀλδιδαι, ut habeas quiddam quod arceat pluuiam.*

Ψυχὴν γὰρ τ' ἠώς. *] Enumerat iam causas pluuiæ. Quemadmodum enim vapor ex olla in operculo*

repercussus in aquam resoluitur. Sic vapor ex terra in nubibus repercussus in aquam resoluitur, & deinde decedit. Hæmetat autem aer sata & arua, itaq; addit cōueniens epitheton πνευφόρος. Postea quid ventus sit dicit, nimirum nubium agitatio.

Τῆμεθ' ὁ ὄμιον βροτὶν.) Bobus adseruandum esse dimidium pabulū, viro verò ut supersit aliquid in noctem scilicet. Nam Græci homines tantum cœnabant & largius quidem.

Ἐπιρρόδεν.) Accurrere significat.

Ταῦτα φυλασσόμεθ'.) Absoluimus hæcenus descriptionem hyemis, nunc autem Veris descriptionem hoc caput continet. Estq; primum signū quādo Iuppiter sexaginta dies, id est, duos menses, Ianuarium videlicet & Februarium confecerit, post brumam vel conuersionem Solis, cum stella Arcturus nuncia veris primum apparere incipit. Est autem Arcturus stella sub zona Bootæ: oritur Chronico ortu, id est, vespere initio Veris quando Sol ingressus est Arietem.

Τὸν δὲ μετ' ὀρθογόν.) Aliud est signum venientis veris. Vide Ouidium in sexto Metamorphoseos quare hirundo dicta sit Pandionis filia. Comperi autem latere hyeme hirundines in nido suo tanquam mortuas. Proinde non puto auolare eas. Totam hyemem habent secum recentia oua. Reuiuiscunt

stant autem sub æstatē. Quare iudico mirabile quoddam opus esse ac imaginem resurrectionis nostrorum corporum.

Τὸν φθάρδου & οἴνας.] Summa huius loci est quod tēpore Veris sint amputandæ vites, nec sit expectandum donec maior æstus aduenerit. Turgent enim tunc in palmite gemmæ, nec potest esse sine periculo, si tunc putentur vites.

Οἴνας.] Dicunt significare palmites, vocabulum vetus est, apud iuniores ἀμπέλ in usu.

Ἀλλ' ὁπότερ φερέοικε.] Hoc præcepto messis tēpus describit. Quando æstus, inquit, cæperit esse vehementior, ita ut quærant humidiora loca testudines tam falx erit acuenda & seges demetenda. Est autē omnino tēpestiuior messis Græcis quàm nobis. Sunt enim illi magis ad Orientem & meridiem quàm nos. Quare variant hæc præcepta, nec ad singulas regiones accommodari possunt.

Φερέοικε.] Epicheton testudinis est, dicitur enim domiperta quod ædes suas circumferat. Nota est fabula de testudine quæ sola domi remansit, cum reliqua animantia omnia suauissimis epulis Iouis accipiebantur.

Σκαφός.] Instrumentū est rusticū apud Pollucē.

Φεύγειν δὲ σκιεργὸς θώκοις.] Vides quàm nō possit Poeta sedulitatis obliuisci. Prohibet enim

tempore messis somnum ad multam lucem esse pro-
trahendum, quod eo tempore reponenda sunt quibus
in hyeme fruamur. Iam qui ad auroram atque in
medios id temporis dies stertere voluerit, miserā pro-
fecto vitam trahet, ubi hyems sui memoriā nobis in
animum semel cœperit reuocare, ibi cum licebit ex-
periri verissimum esse cicadae & formicae apologum.
Plurimum & venustatis & utilitatis hæc sententiā
habebit, si quis ad studia literarum traduxerit, cum
illa cessatorem minimè requirant, & qui in multam
lucem quotidie stertat. Adiecit deinde, ceu Gnomas
quasdam optimos versus, quibus matutina opera ho-
minibus commendat, & dicit auroram tertiam ope-
ris partē absolueret. Item eos qui mano surgunt plu-
rimum promouere quoscunq; labores susceperint. Po-
stremo etiā boues facilius ferre matutina opera quā
meridiana. Experiuntur etiam studiosi bonarū li-
terarum Auroram Musis esse amicam. Quare dili-
genter has sententias obseruent & meditentur hi qui
animum ad literas applicuere, quiq; parentum & a-
micorum expectationi æquissimè satisfacere volent.

Ημεῖς δὲ σκόλυμός τ' αὐτοῖ. IÆstatis à Solsti-
tio descriptio. Primum ponit prognosticum maximi
æstus, deinde quid faciendum sit. Græci post Versta-
tim incipiunt messē. Deinde sequitur solstitium æ-
stiuale, tunc nos habemus messē.

Σκόλυ-

Σκόλυμος.] *Carduus* dicitur flore purpureo, quo nomine & reliquæ species censentur, ut sunt *Paliuri*, *Chamaeleones*, *Acanthi*. Vide *Plin. lib. 20. cap. 23.* & *lib. 22. ca. de carduo.* Venerem stimulare in vino, *Hesiodo* et *Alceo* testibus, qui florente ea cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis avidissimas virosq; pigerrimos in *Venerem* scripsere.

Επει κεφαλῶ καὶ γένατα.] Ratio, quare hoc 46. tempore viri debilissimi sint, & mulieres lasciuissimæ, quia color resoluit totum corpus hominis, ergo laeduntur magis æstu quam frigore viri.

Καὶ βίβλιν & οἶνον.] A *Biblia* regione *Thraciæ* *Biblinum* vinum dictum esse *Athenæus* scribit *lib. 1.* testatur autem dulce fuisse, atq; à *Siculis* *Pollium* vinum dictum esse. Et *Homerus* non vno loco testatur *Thraciam* nobilia vina habuisse.

Μάζα τ'.] Libum lacteum intelligit ex recenti lacte, siue lac coagulatum. Nostri homines vocant ein ziger. Deficiunt autem lacte nisi mulgeantur caprae, iuxta *Vergil.*

Quā magis exhausto spumauerit vbere mulctra,
Lata magis pressis manarint vbera mammis.

Item caprae vincunt copia lactis oues, laudaturq; lac caprarum plus in libo quàm ouium. Poterit & hac huius loci sententia esse, quia sub *Autumnū* statim admittuntur caprae ad conceptum, & deinde de

ficiunt. *Vtere igitur dum potes.*

Σβενυμδύων.] *Æolica dialectus est cum α sit interposita, quasi dicas extinctarum aut non lactantium.*

Καὶ βόϑ ὕλοφάγοιο κρέας.] *Vitulinā carnem intelligit, quæ non improbatur sana esse homini. Cæterum enim a bouis carnem non laudat Poeta.*

Προταρόνων.] *Illā enim caro est valde laudata quod facilis sit concocta. Est q̃ in æstate istis cibis utendum qui facile concoqui possunt. Itaq; & huius mentionem hic facit Poeta.*

Αἶθονα ρῖνον.] *Vel à calore dixit, quòd adurit faciem, vel à colore. Laudantur enim magis æstate rubra vina quòd pinguiora sunt & magis alant corpus. Cætera tenuiora sunt & facilius penetrant.*

Ἀντίον Ἀκρόγῃ & ἀνέμῳ.] *Inter cæteras voluptates non postrema est si quis in æstate sub umbra gratam auram capiet, ita ut faciē versus leuiter susurrantem ventum vertat. Intelligit autē hoc loco Zephyrum, quod Euri, Boreæ & Zephyri æstate sint temperati. Auster verò plerunq; noxius est, tam æstate quàm hyeme. Erit maior hæc voluptas si adfuerint riuuli perpetuo scaturientes, quibus semper multum delectari sunt Poeta.*

Ἀδόλωτῳ.] *καὶ ἄδωλῳ qui sit sine limo, aut qui non sit lutulentus.*

Τεῖς

Τεῖς ὕδατ' & πορχείειν.) Consuetudinē Graecorum obseruabis, qui nunquam merum uinum soliti erant bibere, verum semper uinum aqua diluebant, ut testatur Athenaeus lib. 10. qui hanc consuetudinē diluēdi uini fuisse dicit, ut ad duos uini cyathos, quinque aquae adderent, alicubi & ad quatuor uini cyathos, duos aquae. Ex Menandro citat Athenaeus.

Καὶ τοι πολὺ γ' ἔσθ' ἡδ' ἰον, & γὰρ αὖ πότῃ
 Ἐπνον τρεῖς ὕδατ' & οἶνε δ' ἐν' μόνον.
 Sic Athenaeus:

Καὶ Διοκλῆς ἐν μελίσσαις, πῶς δ' ἐκ κακῶν κακῶν
 μῦθον πίνειν τὸν οἶνον δεῖ καὶ τέτταρα καὶ δύο. ἡδ' οὐκ
 οὐκ ἔστιν αὐτῇ παρὰ τὸ ἔσθ' ἔσθ' ἐπὶ μῦθον πῶς
 καὶ τὴν θρυλλημῶν περιμίαν, ἢ πᾶσι πίνειν
 ἢ τρεῖς καὶ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο πρὸς πέντε πίνει
 φησὶ δεῖν ἢ εἴς τε πρὸς ἑξῆς.

Apud Locrenses erat capitale, uinum bibere ijs 37.
 qui erant in Magistratu, nisi Medicus iussisset. Itē
 Romani adolescentes non erant soliti uinum bibere
 ante uicesimum annum, & Scythiae bibere dicebant
 merum bibere, quasi barbare, ut quibus sint robora
 validiora. Sic bibit apud Homerum Polyphemus
 Odyssae 1.

Πορχείειν.) Infinit. pro imperatiuo, sic ἱερῶν.

Διμῶπι δ' ὑπαζιμῶεν Δημήτερ' &.) Seruauit
 hunc ordinem Poeta, ut à Vere describeret quicquid

singulis anni temporibus fieri conueniret, nunc subiij-
ci præceptum de tritura quæ fit in mense Augusto,
cum mane ortu Heliaco paulisper ante Solem emer-
gens Orion cernitur. Vergil.

Et medio tostas aestu terit area fruges.

Addit locum in quem sit reponenda area, nimi-
rū qui sit ventis expositus, & quia fruges debent tor-
reri à Sole, ergo necesse est locum esse expositum Soli.
Eadem verba sunt in Varrone de re rustica quæ hic
sunt. Area, inquit, sublimiori loco qua perflare possis
ventus. Alij intelligunt area bene equata. Solebat
enim Cylindro æquari, ut est apud Vergil. nec ubi
impingerent. Verum Varro rotundam esse dicit, hūc
ego sequor. Vbi sunt equi aut bobus in trituratione
qui tabulas trahebant, & ita excutiebant grana.
Vnde illud est in sacris literis: Boui trituranti non
obligabis os.

Μέτρο δ' εὐνομίονται.] Monet mensuran-
das esse fruges, ut sciat agricola quantum ex agro
redeat.

Θῆν' δούλον ποιῆιδαι.] Conducendum suadet
mercenarium aliquem, qui possit rebus domesticis ua-
care, qui non habeat multa quæ sibi ipsi domi agat.
Fieri enim nō potest ut multa simul bene agere pos-
simus, inquit Xenophon. Eadem ratio habenda an-
cille, ut nō habeas liberos. Subiecit deinde præceptū
de Ca-

de Cane quem vocamus Custodem rei familiaris. In hoc alendo admonet sumptibus non esse nimium parcendum, quia obseruet ne fures clanculum intrent in ades domini, ac surripiant quippiam. Græci trifariam canes distinguunt, idque ab officijs, sunt enim ἰχθυόχοι quos nos indagatores vocamus, canes uenatici, nobilibus & diuitibus admodum grati qui venationi operam dant. Sunt rursus qui οἰκουεῖς vocantur, quasi dicas custodes ædium. Agunt enim excubias præ foribus, & de his Hesiodo hoc loco sermo est. In tertio gradu sunt Μελιτῶν καὶ κύνες, id est, Melitææ catellæ nulli rei viles, præterquam quod in delicijs sunt prædiuitum matronis. Vnde etiam in proverbium abiit de delicatis.

Καρχαρόδοντα.] A sono factum esse videtur, epitheton canis. Sunt enim asperissimis dentibus, & omnium firmissime retinent, quæ sunt semel intra fauces recepta.

Φεῖδ' εἰς οὐ.] οὐ in εἰς mutatum, & rursus εἰς in οὐ si sit opus. Est enim eadem ratio dissoluendi quæ contrahendi.

Ἡμερόχοιτο.] qui interdum dormit & noctu obambulat, quod fures solent. Suidas furem & piscem significare ait.

Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ σὺφιπτόν.] Quod de cane dixit, item de bobus & mulis intelligi debet. Ne
que

que enim conuenit parum liberalem esse erga eos quorum opera in colligendo victu plurimū sis vsus. Monet itaq; Hesiodus in annum victum paleas & fenum comportari debere, quibus hoc quoq; subindicat Agricolam nō oportere studiosum esse tantū frumenti, sed etiam aliarum rerum viliorum. Ferè fit enim vt quires in specie nullius precij negligat, etiam res maioris precij sensim incipiat fastidire & amittere. Et notus est Senarius:

Εἰ μὴ φυλάσῃς τὰ μίκρ', ἀπολείς τὰ μέζονα.
Δμάας ἀναψύξαι φίλα γένατα. Feriendam esse à labore nō tantum homini, verum etiam pecori. Sunt enim recuperandæ vires, alioqui nemo tam ferreus esse poterit, qui sufficeret continuis laboribus, iuxta illud Nasonis:

Quod caret alterna requie durabile non est,
Hæc reparat vires, fessaq; membra leuat.
Et sacrae literæ præcipiunt ferias esse habendas à labore, quas qui negligerent auaritia exagitati, indignos esse benedictione Dei. Et nos docemur experientia haud temere ad vllam frugem aspirare eos, qui in præscribendis laboribus admodum sunt liberales, & in supputando victu & otio à labore plus æquo tenaces.

Αναψύξαι.) Scilicet fac, aut vt sit infinitiuus pro indicatiuo, refice, recrea famulos. Et quia genua fess.
sis la-

sis labant, & fatigatio maximè in his sentitur, ideo dixit famulis chara genua esse reficienda.

Εὐτ' αὖ δὲ Ωείω καὶ Σείε[θ].] Posteaquam ordine descripsit anni partes, & quid singulis fieri debeat, nunc subiicit caput de autumno & vindemia. Hunc ordinem Colum. imitatus est & Plin. aliquando. Oritur Arcturus mane cum Libra mense septēbri, quo tempore mane medio cælo sunt Orion & Canis nō procul ab occasu, tum est vindemia facienda. Addit descriptionem factitij vini, in qua rationem faciendi duas passas complexus est. Vide Plin. & Columel. Coquunt primum duas aliquantisper Sole, postea exprimunt vinum & in lacum subiiciunt.

Συσκιάσαι.] ἀ σὺν & σκιάζω compositū. Intel- ligit autem ex aprico in locum nō expositum Soli auferendas esse.

Πολυνδέ[θ].] Epitheton Bacchi, quasi dicas lætificantis. Exhilarat enim vinum homines & nota sunt Bacchi Encomia apud Poetas quæ huc spectant, Vt Vergil.

Adsit lætitiæ Bacchus dator.

Αὐτὰρ ἐπὶ λὺ δὴ.] Redit ad arationem & ad byemem. Sunt verò ea repetenda quæ supra de aratione diximus. Nam pro qualitate & natura soli proscinditur ager. Feracius solum ut minimum ter arari solet. Iam mense Octobri mane cū Tauro occi-

dūc Pleiades & Hyades, item Orion, sed principio noctis rursus apparent. Pleiades sunt in postrema parte Tauri, Hyades verò in fronte quas Latini fuculas vocarunt. Atq; ita absoluit Poeta annum, quid in vere, quid in aestate, quid in autumno, quid post autumnum, quid Hyeme faciendum sit. Nunc de navigatione praecepta quaedā subiicit, quia fuit illis familiare deebere fruges & merces quem admodum etiam alicubi in Homero videre est. Constabat autem veterum negotiatio potissimum in permutatione mercium, & ideo Hesiodus praecepta tradit.

Εἰ δ' εἰς σε ναυπλῖνης δουαρμφέλας.] Prohibet sub Autumnum esse nauigandū cum Pleiades occidunt propter tempestatem maris, insaniunt enim venti, et quemadmodū Vergilius ait, Qua data porta ruūt, Ceterum post de aestiua navigatione dicit, & hanc probat, Orion insequentis gestum exprimit in ipsas Pleiades, ideo dixit πλνιάδας φεύγειν. His gestibus amplificat orationem.

Δουαρμφέλας.] Epitheton navigationis est. Sentiant enim quā sit periculosum & difficile in alieno elemento versari qui aliquando sese credidere flui Eubus. Hanc vocem compositam esse puto à δ' ὅς καὶ πᾶσι μὲν, vel quòd agrè remittat afflictos, vel quòd saepe non remittat nauigantes. *Varia quaritur Ety-
mologia*

etymologia huius vocis, sed tamen non sunt vsque adeo anxie querenda, quod tantum ad docendum composita sint.

Ηερεϊδία.] Quia habet speciem aeris.

Επ' ἡπείρου.] In continentem, id est, littoralem terram. Inde Epirus.

Χείμαρον.] Aquam ex imbre collectam.

Νηὸς πτερό.] Remos intelligit.

Πηδάλιον.] Gubernaculum nauis, clauum.

Ωραῖον πλόον.] Scilicet cum iam Ver exactum esset.

Ωσπερ ἐμός τε πατήρ κ' σὸς μέγα νήπιε Πέρση.

Exemplum adiecit Hesiodus patris, quo ostendit quatenus probari queat nauigatio, et dicit paupertate patrem fuisse compulsus, quæ nihil non hominem experiri doceat, quod instituerit mercaturam. Nemo enim eos laudat, qui cum beate possent in patria viuere, vltro se periculis exponunt. Et Hesiodus negat ex Asia profugisse parentem sicut plerique ciues qui propter inuidiam ex opibus conflata in tuto manere non poterant, Non, inquit, illa causa fuit, sed victum quærebat.

Καὶ τῇδ' ἦλθε.] Significat hic se in Ionia natum. Magnum mare vocat Aegeum mare. Eolicam Cuiam ideo vocat, quia Eoles eam condiderunt. Sic est in littorali Asia.

48. Αφ' ὧ.] Diuitias significat. Proprie tamen reditus qui quotannis redeunt, siue annui reditus: fingunt autem venire ab εἰς εἰός.

Ἀλλὰ παχλὺ πένιν τλὴν ζῆς ἀδριόσι δίδωσι.] Hic locus ad prouidentiam pertinere videtur cum dicit Iouem hominibus dare paupertatem, quia saepe accidit ut etiam boni & optimi viri sint pauperes. Hunc locum Aristophanes in Pluto diligentissime prosequitur, apud quem, quae opus sunt ad hanc rem, requiras.

Νάσσο δ' ἄγχι' Ἑλικῶν.] Describit nunc patriam suam Poeta, & dictum est iam saepe fuisse pagum ad radices Heliconis ubi habitauerit Hesiodus & quod Pausanias scribat ipsum fuisse in Helicone sacerdotem Phæbi & Musarum. Non incommode hic versus παρ' Ἑλικῶν possit usurpari, in quo huiusmodi laudes patriæ suæ enumerat, ut nulla ferè anni parte commendari queat, Hyeme, inquit, mala est, aestate difficilis & incommoda, breuiter nunquam bona. Ouid. huius facit mentionem.

Esset perpetuo sua quàm vitabilis Aëra

Ausa est agricolæ Musa docere senis.

Τὼν δ' ὧ Πέρσῃ ἐργῶν.] Cum in omni re temporis ratio habenda sit, Tu vide ô Perse ut suo quæque tempore facias: alia enim alijs temporibus conueniunt.

Νῆ ὀλίγῳ αἰνεῖν.) *Locus Rhetoricus est, vti-
tur verò Antithesi, in qua aliquandiu commoratur,
& commendat nobis denuo mediocritatem, & dicit
non frustra esse si quis magnum questum facere ve-
lit, ut onerarias naues sibi comparet, & fieri non pos-
se quin ex copiosa merce, copiosum quoq, & magnum
fructum quis auferat, tamen si quis rem ipsam recta
via secum reputet, is proculdubio deprehendat res
paruas plus solidæ habere voluptatis ac securitatis,
quàm res in speciem magnas. Est enim omnibus in
rebus tutior mediocritas. Vocamus autem actuari-
as, breues & minores naues, in quibus homines rebi
solent tempestate ingruente. Onerarias verò maio-
res, in quibus onera deportantur.*

Δείξω δ' ἐ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.)
*Occupationem adiecit. Tradam tibi præcepta nau-
tica, tamen si non bene peritus sis rei nauticæ. Si vo-
lueris debitum effugere & iniucundam famem, o-
stendam tibi modum quando commodum sit naviga-
re, & quando non commodum, licet navigationis pe-
ritus non sis.*

Λιμὸν ἀτερπῆ.) *Famis proprium epitheton.
Nam ut dici solet, præter seipsam cætera omnia e-
dulcat fames. Et Homerus eleganter ventris impo-
runitatem describit in Odys.*

Πολυφλοίσβοιο. (Fictitia nox est, quæ vsus poeta

per antonomasiam pro stridenti mari, φλοισβὸς enim nihil significat.

Σωφισμὸς &c.) Peritus. Nam σοφίζομαι est doceo. Inde Sophista simpliciter doctorem significat. Deinde ubi illi se verterunt in inanem ostentationem vocabulum cepit in vitio esse, sicut Tyrannus.

Εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν &c; Αὐλίδ' &c.) Subsequitur nunc occupationem historiola, in qua commemorat quomodo victor extiterit carminibus in Calcbide, et Musis suis in Helicone victorale præmium dedicavit, ut dignum erat homine Poeta. Aulis ciuitas litoralis est in Bæotia, non procul ab Helicone, neq; procul fuit ab Aulide in Eubœam. Conuenerunt autem Græci in Aulide cum essent profecturi in Phrygiam. Vide Iphigeniam Euripidis.

Calchis est vrbis celebris in Eubœa, hodie Nigropont vocant, non multò ante à Turcis magna vi expugnata. Apparet sanè Hesiodum Homero posteriorum centum ferè annis fuisse, proinde cum eo in hoc certamine non certauit.

Τρίποδ' ὠτόεντα.) Id est, tripoda auritum, Athenæus author est tripodas significare pocula, non nunquam mensas, & sellas quoque. Puto eum hic loqui de poculo quod aures habere soleat & tres pedes. Vocant autem Græci ansas aures, quemadmodum Germani quoq;.

Ἀνέθνηκα.) Id est, reposui, consecraui, vel dedi-
caui, hinc ἀνέθνηκα.

Ἐπέβησαν.) Nam βιβάζειν est statuere, &
tanquam gressus regere, vsus est Homerus in secun-
do Iliados.

Μῆσται γὰρ μὴ ἰδ' ἰδ' ἀξάν.) Significat diuinitus
esse doctos poetas, quòd hi qui egregium quiddam in
poetica efficere voluerint, opus habeant furore poe-
tico diuinitus inspirato quem furorem recte φούρις
ἀπέτας dixerunt. Et Homerus elegantissime huius-
modi iudicium in homine, & hunc motum qui existit
in Heroicis animis, auream catenam cælo demissam
esse dixit, significans singularem quandam vim su-
pra caput communem vulgi diuinitus dari.

Ἡμεῖς πεντήκοντα μὴ ἔσονται.) Aliud caput 49.
de aestiua nauigatione quam probat & dicit sub fi-
nem aestatis tempore calido esse nauigandum, tum e-
nim non facile perire homines, nisi aliquo singulari
malo pereant.

Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἔστιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν.)
Prouerbialis est hic versiculus et ualde pius, quo ad-
monemur bonitati diuinæ adscribendū, si quem pro-
sperum successum rebus nostris videmus, atq; hoc no-
mine gratias Deo quoq; agere, ne ingratitudine no-
stra offensus finem imponat bonitati erga nos, ac de-
serat quos prius fuerit amplexus & tutatus. Rursus

si quando mole multorum malorum premimur, non ita frangi oportere & deijci animo, ut non speremus Deum facile finem impositurum omnibus istis malis. In hanc sententiam apud Homerum gravissime multa dicuntur. Potest & prouerbialiter in eos accommodari qui omnia possunt.

Μὴ δ' ἐμύειν οἶνόν τε νέον καὶ.) Adiecit preceptum dignum memoria, videlicet tempestive esse redeundum domū. Nam oculus Domini pascit equū, ut dici solet. Et est hæc causa quare melius sit illam nauigationem ante autumnum conficere. Quia non solum nouum vinum soleat remorari institutam nauigationē, verumetiam autumnales imbres & tempestates quotidie impendentes, & quod sauiissimi status austri ut maxime tum insaniant. Itaq; minimo tutum est tum se velle mari committere, & commodam nauigationem propter pocula noui vini intermittere.

Χεῖρ' ὀπιόντα.) Tempestatem sequentem, vel impendentem, sic quoque in oratione dominica, ἐπίστα dies dicitur dies impendens & subsequens. Notus ventus est pluuialis, votis enim humorem significat.

Ἀλλ' ὁ εἰαρινὸς πέλεται πλόος.) Preceptum est de verna nauigatione quā à signo describit. Quando erumpunt primum, inquit, ex ramis aut arboribus

boribus germina aut flores, idq̃ quantũ est vestigiũ cornicis, tum est mare meabile. Addit tamen correctionem qua deinde peruenit in locum communem quòd omnia obediant pecunie. fateor mare esse nauigabile verno tempore, at qui ego laudare non possum, propter variam tempestatem & pericula quæ nauigantibus ita instant, vt aliquis difficilime effugiat malum. In caussa est stulticia humane mentis qua etiam ipsum petimus cælum, neque quicquam inaccessible relinquimus.

Χρήματα γὰρ ψυχὴν πέλεται.] Gnomica sententia est qua rationẽ complectitur, cur homines in tantam stulticiam incurrant & dicit hoc pecuniam posse quam homines pluris faciunt quàm animam. Late patet huius sententiæ vis, in qua explicanda multum opera doctissimi quiq̃, cum Latinorũ, tum Græcorum sumpsere. Et paucissimi sanè sunt qui secum expendant in quanta mala funesta pecunia miseros ducat.

Μὴδ' εἰς ὕψος ἀπαιντα βίον.] Id est, ne semel &c. abducas in discrimen quicquid est rerum tuarum, nec omnia nauibus cõmittas, sed retine quædam & viliora impone, ne si nauem fregeris de toto victu pericliteris. Generaliter verò mediocritatis laudẽ continet, quam qui seruant, nec nimium ditescere studet,

fit ut semper habeant unde viuant, cum alij qui omnia in questum producant, de tota re familiari, vel augenda vel amittenda incertam aleam fortuna cogantur subire.

Δεινὸν δ' εἶν' ἐπ' ἀμαξάν.] Adiecit similitudinem ab onusto plaustro ductam. Perinde enim ut si quis supra currum, immensum onus ponat cuius molem axis sustinere nequeat, fieri non potest, quin cum magno dispendio omnia onera imposita dissipentur. Ita in navigatione quoque usu venire, ut nimium multa rebendo periculum accersant & nihil perficiant.

Μέτῃ φυλάσσειν.] Concludit nunc Epiphonemate generali, et dicit modum esse seruandum. Et quia supra de mediocritate multa diximus, repetat ea qui volet.

Καιρὸς δ' ὅπῃ πᾶσιν ἀρεσθ.] Occasio siue oportunitas optima in omnibus rebus.

Ὡραῖθ' δὲ γυναικα τὸν.] Præceptum de coniugio. Tempestiuè ducas uxorem, dum adhuc res integra sunt & florent, non in extrema senectâ quando effacta frigent in corpore vires. Plato & Aristoteles de hoc tempore disputarunt, nam circiter trigessimum annum sunt confirmata vires & maturuerunt.

Τέτορ.] Duale est, & significat quatuor. Iulius Pollux exponit pro quatuordecim, & quinto pro decimo.

cimoquinto anno, id est quinto supra decimum. Aristoteles & Plato constituerunt puella decimumocta-
 rum annum nubendi. Præcipit autem Hesiodus a-
 dolescentulam esse ducendam ut castos mores imbibe-
 re queat et adsuescere ad mores mariti, quod frustra
 expectet quis ab anu. Ibi enim nulla similitudo mo-
 rum est, ergo nec vlla amicitia, et tamē oportet ut sit
 similitudo quædā vitæ in coniugio, quia Iureconsul-
 tus dicit esse individuum societatem. Aristoteles re-
 censet in Oeconom. hunc versum.

Μὴ γέλῳσι χάματα γήμης.] Id est, ne vici-
 nis gaudia & ludibria ducas propter tuum infortu-
 nium & malum, nempe malā uxore. Et χάματα
 exponunt ludibria, hoc est, ne iocus fias quod ta-
 lem duxeris uxorem. Nam vicini cuiusq; produnt
 ingentum.

Οὐ μὲν γὰρ τοῖς γυναικὸς.] Commendat bonam
 mulierem hic versus, quam etiam sacre literæ non
 vulgariter prædicant.

Δειπνολόχης.] Comessatrice quæ passim ade-
 at conuiuia. Suidas Δειπνολόχον exponit κλεπτο-
 τέρην.

Ἦγ' αἶδ' εἰ καὶ ἰφθίμοι.] Efficit ut etiam va-
 lidus vir ante tempus senescat, vrisque sine face, id
 est, clam, etiam si foris nihil appareat. Vocat au-
 tem crudam senectam quæ tempestiva est. Sic Verg.

Cruda Deo viridisq; senectus.

Galenus in libro de cōseruanda valetudine dicit esse triplicem senectutem, Primam vocari crudam, & qui in ea sunt ὠμογέροντας dici. Secunda est circiter annum sexagesimum, qui in ea sunt γέροντας dicimus. Tertia est decrepita, qui eam attigerit πέμπλον vocamus.

Euei.] Exiceat, vrit, &c. Dicitur etiam αὔει, vtrunq; est apud Homerum.

Εν δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων.] De religione. Cole Deos religiosè & obseruancer. Ita enim omnia prospere succedant. ὅπιν curam & respectum significat proprie.

Μὴ δὲ κασιγνήτῳ ἴσον.] Hoc præceptum plenum humanitatis est & significat nullam amicitiam, nullam necessitudinem præponendam esse sanguinis coniunctioni. Cic. li. i. ad Atticum, Posteaquā à fratre discessi, neminem pluris quàm te facio. Est verò à natura et diuinitus homini inspiratū, nullam esse sanctiorem coniunctionem quàm fraternā. Quod si verò alium tibi adiunxeris, tunc vide inquit ne statim te seiungas ab illo, quia non multum conducit nos nos amicos habere.

Μὴ δὲ ψεύδεσσι γλώσσης χεῖν.] Hoc est, ne præ te feras beneuolentiam simulatam, nec aliud sentias & aliud dicas. Hæc est germana expositio,

nec

nec est ita accipiendum, ut χάριν χρημῶτεον intelligas, sed ne simules, ne præ te feras linguæ quandam gratiam, ne benignitatem linguæ ementiaris.

Ἡπὶ τὸ εἰπὼν) Si quis aut verbis offendet alium, aut manibus vim inferet, memor sit quod retalietur iniuria multipliciter. Nullum enim malum impunitum.

Εἰ δ' ἔκιν αὖθις.) Aliud præceptum, Sic ne admittendus denuo is qui amicitiam violauerit, & cupiat nobiscum redire in gratiam. Respondet esse recipiendum, quod satius sit redire in gratiam cum amico veteri, quàm novos subinde amicos adiungere.

Σὲ δ' ἐμὴ τέ νόον καταλεγχέτω εἶδ' &c.) Tuam mentem ne coarguat vultus, id est, ne vultus præ se ferat iracundiam & simulatē, sed vide ut ex animo eijcias omnem memoriam pristinarū iniuriarū, nulla sit significatio offensi animi. In summa sanciantur ex animo ἀμνηστία. Nam nihil illiberalius, nihil inhonestius est quàm simulatē alere, est ἄλλοθεν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου ἀποσταλὸν ab omni humanitate. Nulla unquam fuit tanta coniunctio hominū quæ nō offensi aliquid senserit. Et cum Ovidius dicat Orestem cum Pilade in gratiam rediisse, nemo eiusmodi illiberalis ingenij sit, ut propter inueteratū odium, viam amico in gratiā redeundi præcludat. Hoc præceptū diligenter inculcas

Hesiodus, quòd amicitia sit necessaria in rebus humanis. Sumus enim nati ad societatem. Ergo qui aufert amicitiam, aufert societatem. Et M. Cicero inquit, Neq; celo, neque aqua, neque aere nos vii frequentius quàm amicitia.

Σὲ δ' ἐμὴ.) Accusatiuus pro datiuo, Attice.

51. *Μὴ δ' ἐπὶ πολὺ ξείνον μὴ δ' ἀξείνον.) Vtraque extrema liberalitatis fugienda esse monet. Est enim prodigus & exhaurit facultates omnes, qui crebro vult conuiuari. Contra sordidus est qui nemini de suis communicat, & qui suum ipse defraudat genium. Ex prodigalitate homines decoctores veniunt qui inuolant in bona aliena, ex sordiditate inhumanitas nascitur, ut neminem amicum habeas.*

Μὴ δ' ἐγκακῶν ἐταίρων.) Admonet malorum consuetudinē esse fugiendam, Corrumpunt enim bonos mores colloquia praua. Proueniunt autem duo mala ex malorum commercio, primum, quia nos induimus mores istius qui cum viuimus. Secundo etiam famam propriam prostituimus, quia etiamsi non corrumpatur aliquis, tamen homines iudicant nos corrumpi, quia & prouerbum dicit, Claudio vicinus claudicat & ipse breui. Ergo malorum consuetudo est vitanda.

Μὴ δ' ἐὼς λαὸν νεikesῆσαι) Id est, ne facias concitium bonis, quia virtus est honore afficienda. Sunt autem

autem pessimi omnium hominum, qui egregia virtuti non tantum honorem meritum auferunt, verum etiam de virtute bene meritos conuiuijs proscindunt. Huiusmodi conuiciatorem principum & bonorum virorum describit Homerus Iliad. lib. 3. Et consolari debet bonos quòd impossibile sit in benefactis inuidiam effugere, quemadmodum nec corpus umbrā potest declinare.

Μήδ' ε ποτ' ἐλομύλω πένιλω.) Congeries quædam præceptorum est. Docet aut hoc loco nemini exprobrandā esse paupertatem, ratio est quòd sit domū Dei esse diuitem vel pauperem. Grauitèr profectò dictum. Sunt enim qui hinc laudem ingenij captant & magni viri haberi volunt, si pauperes & miseros nō solum præ se contemnant, verum etiam conuiuijs proscindant. Hos admonet Hesiodus ut perpendant calamitosum esse, non in nostris viribus, sed in fortuna situm esse. Itaq, non est liberalis ingenij calamitatem exprobrare cuiquam. Neq, enim in nostris virib. est ut abundemus, et quotidie experientia condiscimus, alijs laborantibus nihil, alijs dormientibus omnia, conficere Deos. Qui plurimū laborant, egent plerumque, & contrarium apparet in ijs qui non laborant.

Οὐλομύλω πένιν θυμοφθόρον.) Græci apponunt plura epitheta sine coniunctione.

Τέταθ.) Sustineas, ausis, &c.

Γλώσσης τοι θησαυρός ἐν ἀνθρώποισιν ἀείσας) Generalis hæc sententia est. Lingua Thesaurus inter homines optimus. Nam sermo vincit omnes opes & quicquid est admirabile in rebus humanis. Verum ita solet euenire, ut quo res melior eo frequentiori quoq; in abusu sit. Recte itaq; dicit Poeta: Parce linguae magnam gratiam esse, hoc est, quæ in loco loquitur, quæ non solet effutire quidlibet sine delectu & ratione. Et garrulitas non tam alios quàm ipsos auctores lædit.

Μὴ δὲ πολυξένης δ' αὐτὸς δυσάμφιλῳ.] Aliud præceptum, debere nos aliquid conferre in publicum, quia nos vicissim multa accipimus à Magistratibus. Hic sensus cōuenire huic loco videtur quē transtulit Poeta ad conuiuium, ubi ut paruo sumptu multi aluntur, ita etiam in rebus pub. paruo sumptu, paruo tributo nobis comparamus pacem. Potest & hic sensus esse, ut si quando amici & cognati conueniunt, non simus sordidi, sed ut libenter & nostra conferamus ad publicum conuiuium. Nam paruo sumptu magnum lucrum emitur, dum collatione multorum apparatus splendidus. Δυσάμφιλῳ à δύς & πέμω, difficilis, morosus, quasi dicas, aggre mittens, der nit gern gibe. Supra dixit ναυπλῖνς δυσάμφιλῳ.

Μηδ' ἐποτ' ὀξὺς διὰ λείβειν.) Hactenus leges tra-

ges tradidit quæ ad mores pertinent, iam tradet ceremonias, id est, ritus sacrorum, fuit enim hic poeta sacerdos. Sunt autem illi ritus symbola quadam, id est, allegoria, ut in Mose, Bovi tritur anti ne obligaueris os, significatur quo animo in illos esse debeamus, quorum opera vimur, atq; ita gratitudinis illo gestu admonemur erga homines. Non enim bobus sed hominibus scribebatur lex. Ad hunc modum & de his præceptis iudicandum est. Nunquam ab aurora, id est, mane Ioui libes nigrum vinum manibus illotis. Significat sacra reuerenter esse tractanda, & ut non solum foris corpus, verumetiam animum à contagione vitiorum abluant. Hæc reuera ex Patribus sumpta sunt. Allusit & Vergi. ad eam consuetudinem, quod illotis manibus non tractabant sacra antiquitus dum ait: Donec me flumine viuo Abluero. Et Hector apud Homerum ex pugna rediens negat id ipsum sibi licere.

Μὴ δ' αὖτ' ἡλίοιο. 1. Aliud, Aduersus solem ne meito. Verecundiam & pudorem commendat nobis hæc sententia, ut discamus honestos & magnos viros reuerenter esse tractandos.

Εζόμεν & δ' ὄνα. 1. Commoratur in præcepta verecundia, & recenset aliquos ritus qui adhuc apud Turcos durant. In Turcica enim lege ingens flagitium designari credunt, si quis in publico cacaret aut

mingeret. In lege Mosi quoq, mādātum erat, ne quis cacaret in castris. Eſt autem non minus religiosum Turcis ut sedentes mingant quā nostro Poetae. Vnde apparet Mahometen veteres quosdam ritus inutiles suis posteris pro iustitia, quae coram Deo est, reliquisse.

Εὐερχὴς.] dicitur id quod bonum septum habet.

Μὴ δ' αἰδοῖα γυνῆ πεπαλαγμένη.]

A congressu uxoris ne sacra accedas. Admonet rursus verecundiae, ut sacra pure peragatur. Intelligit autem sacra quae dijs domesticis fiebant. Habebant enim omnes in vestibulo aras quasdam quibus soliti sunt imponere Vestam, in cuius tutela reserat familiaris. Facit huius Deae mentionē alicubi Vergilius.

Μὴ δ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου.] Ab hilariore conuiuiο & non à tristibus sacris accedendū esse ad uxorem, quod ex humido nascantur & alantur omnia animantia, & ideo Venus ex mari orta.

Δυσφήμοιο.] Ominoso & infausto à δυσφημέω.

Μὴ δ' εἰ ποτ' αἰνέων ποταμῶν.] Poetae senserunt vim quandam numinis esse infusam in omnes res, itaque et omnibus fluminibus suos deos finxerunt qui illa agerent, & mouerent, ob quam causam & sacra illis fecerunt.

Ὁς ποταμὸν ὤλεσεν κακότητι.] Hoc est, qui tam prophana

prophana mente est, ut contemnat hanc religionem,
is feret infortunium à Dijs.

Μὴ δ' ὑπὸ πέντοζοιο θεῶν.] Non esse vngues s.¹
præcidendos in conuiuio.

πέντοζοιο.] A manu quinque ramorum.

Μὴ δὲ ποτ' οἶνοχόον τιθέμεν.] Nunquam po-
ne lagenam supra poculum, non satis constat quid
voluerit significare hoc symbolo.

Μὴ δὲ δόμον ποιεῶν.] Id est, Spartam quam
nactus es orna, In quocunq; vitæ genere versaris in
illud incumbe, nec cogita quo pacto subinde mutes
tuam functionem. Ita fiet ut assiduitate & diligētia
ad frugem peruenias, quod non fiet si tibi non constite-
ris & ex alio vitæ genere subinde in aliud transfera-
ris. Malū omen est si crocitet Cornix, ut apud Verg.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice Cornix.

Λαχέρυζα.] pro κελαρύζα, id est, garrula, stridula,
arguta, proprium epitheton cornicis, à κελαρύζω,
quod significat resono.

Μὴ δ' ὑπὸ χυζοπόδων.] Ex ollis non sacrifici-
catis ne capias cibum, id est, ne edas priusquam di-
xeris precationem. Elegans cum primis et pium hoc
præceptum est, neque dubium quin à patribus san-
ctissimis sit desumptum. Apud Homerum nun-
quam pocula sumunt, nisi prius libauerint. Eandem
consuetudinem & apud Verg. Dido seruat.

Μή μὲ γυναικείῳ λυγρῷ.] Commendat rursus verecundiam. Deinde admonet sacra non esse illudenda, quòd semper pœnas impietatis dederint qui religiones contempserunt.

Μὴ δὲ ποτ' εἰ θεοχόη.] Non esse perturbandos fontes. Nam si honor est habendus bonis rebus, etiam fontibus debetur suus honor ex quibus bibimus. Quare et hi in fontes rectè immingere dicuntur qui sacram doctrinam commaculant.

Φήμην γὰρ τε κακὴ πέλεται.] Significat nullam famam omnino perire & non esse omnino de nihilo quod vulgo fertur, quemadmodum et ille dixit, Sed nequit ex nihilo volucris prorumpere fama.

Et partem veri fabula quæq; tenet.

Locus Vergil. in 4. Æneid. hinc desumptus cū ait:

Fama malum, quo non aliud velocius ullum,

Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo, &c.

Homerus fingit quoque Famam Deam esse & nuntiam Iouis, lib. 2. Iliad.

— μὲν δὲ σφισιν ὅσα διδῆται
Ὁξυώστα ἰσχύαι Διὸς ἄγγελος. —

TRADIT discrimina dierum, qui fausti vel inauspicati sint, item alia alijs diebus licere. Quaedam verò discrimina ad causas naturales referri possunt, quaedam sunt ex superstitionibus. Sunt autem eatenus discrimina seruanda, quatenus causas naturales eogunt. Superstitio verò præter causas naturales est, & ex impiorate profecta. Esset verò inania non habere naturæ rationem, cum illa nobis vsui sit, & nostra causa à Deo condita. Itaque discrimina dierum nata sunt aliqua ex parte, ex aspectibus, quibus Luna intuetur Solem. Sicut medicorum Critici, septimus, quartusdecimus, vigesimus primus. Nam quadrati aspectus cient pugnam naturæ cum morbo, sed superstitiosa observatione aucta sunt. Nam inde apparet non esse certam rationem discriminis dierum apud Hesiodum, quod ait, alijs alios dies probari. Primus dies sacer est. Sunt enim omnia initia sacra. Quartus itē sacer, quia eo die prædit à coitu Luna & videri potest sacer, quia principium est conspiciendæ Lunæ. Septimū diem vacuū facit, quia Luna distat à Sole quarta parte Zodiaci, qui aspectus quadratus dicitur, et est inauspicatus. Nonus et octauus dies viles prædicantur crescentibus, & recte quidē.

Etenim humores alit crescentia Luna. Undecimus & duodecimus varie laudatur, quia trigono aspectu Solem Luna intuetur, eum aspectum vocant benificum.

Ημεῖς δ' ἐν Διόσcur.] Proponit Poeta seditionum de observatione dierum iuxta ordinationem divinam, qui sint auspiciati dies & qui inauspicati. Orditur à prima mensis die quam dicit optimam esse. Et enumerat congerie quadam quid eo die populus agere consueverit. Solebant autem in feriis labores mercenariorum expendere, atque pro his numerare & pascere quoque. Item in feriis conveniebat populus ut iudicaretur, doceretur de religione, & ut mores formarentur. Tum scenici ludi fiebant qui vice concionum fuerant. Et hi ritus ad res politicas & non physticas referendi sunt: pertinent enim ad mores ex quibus sumpti sunt, & non ad res naturales.

Εὐν.] Prima dies est, ὡς ἀρχαῖς veteres Magistratus. De hac voce copiose Suida.

Πείχειν.) proprie de ouibus dicitur, & significat tondere.

Οἷς.] pro ὅιαι. τῇ pro ταύτῃ, scilicet duodecima die.

Ἀεροπότης & .] In aere pendens, vel pedes in aerem eleuans, epitheton aranea.

Οὐτ' ἴδρις σὺ ἐὼν ἀμῶνται.] Hoc exponunt de formica, sed haud scio an recte.

Μῆνός δ' ἰσαμῶντος.] Absolvit iam primus quartum, septimum, octavum, nonum, undecimum & duodecimum diem, quos verò omisit vult videri medios. Iam prosequitur in enumerando & dicit cavendum esse ne sementem faciamus tredecima die. Est autem optima ad alendas atq; educandas plantas. Quod autem sationi tredecimum diem sit obesse, propter immodicū humorem fit. Vetant enim sementem facere in solo humidiorē iusto. Contra plantas sere præcipiunt, pluvijs etiam tempestatibus. Plinius, Arborum radices Luna plena operito. Ex Plinio illa facile possunt intelligi.

Ἐκτὴ δ' ἡμέαση μὲν λα.] Decimasexta dies valde incommoda est plantis, quia sicut tredecima dies utilis erat plantis, quòd cum Luna propè erat plena & humor redundabat, inutilis verò sationi, ut dictū est, ita decimasexta dies decrescēte iam Luna inutilis est & incommoda plantis, utilis verò maribus gignendis. Nam ex humido semine femella, ex sicciore puelli nascuntur. Et decrescēte Luna semen minus humidum est quàm crescente.

Οὐτ' ἀφ' γάμου ἀντιβολῆσται.] Id est, non est utile puellis, ut cum contrahant nuptias, quia à plenilunio caput iam humor deficere. Et addidit quadam

pastoralia officia, quòd illud tempus sit bonum castrationi, quòd hoc tempore conueniat stabula pastoralia munire, quòd sit bonus dies gignēdis maribus. Postremò quòd aptus sit dies conuitia dicere, mendacia proferre, blandos sermones miscere, & arcana colloquia habere. Quæ omnia ad quadratum aspectum pertinere videntur.

54. Μένος δ' ὀγδοάτη.) Hoc tempore caprum & bouem castrare conuenit.

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ.) In vigesima die dicit prudentem virum nasci, & qui bona indole præditus sit.

Ἰσοει.) Εὖ vocat qui multa scit & vidit, Hinc ἰσοεία quasi dicas inspectio, & ἰσορεῖν coram intueri & colloqui.

Κέρη δ' ἐτε τετάρτῃ.) Id est, Puella gignenda est bona decimaquarta. Nam tum Luna abundat humore. Et hac die (inquit) hoc est in oppositione conuenit boues, canes & mulos citurare. Nam quando abundat humore, necesse est esse mitiora animantia quia lumen Lunæ est gelidum magis & calor temperatior.

Εἰλίποδας.) quasi dicas curuantes vel trabantes pedes, qua uoce Homerus libenter utitur.

Πεφύλαξο δ' ἐδυμφ. &c.

Ἀλγὰ θυμοβορεῖν μέλα.) Quartam diem à fine men-

nemensis, & decimam quartam improbat, haud dubie, quia tum oppositio, tum interlunium lædunt corpora. Ideo dicit $\Sigma\mu\sigma\theta\omicron\rho\epsilon\acute{\iota}\nu$, quia cōsumunt animū. Qui laborant colericis morbis ad postremā quartam magis languent, Phlegmatici verò contra. Et postremos illos dies in Luna vocant colericos dies, quòd concitent in corporibus siccos humores.

$\text{Εν δὲ τεταρτῇ μὲν ὁ δὲ ἀγὰρ.}$ In quarta die Mensis ducenda est vxor & obseruanda auguria & dijudicanda. Est autem Metathesis in ἔργῳ πιν nomine, quod à $\rho\epsilon\acute{\iota}\omega$ venit.

$\text{Πέντῃ δ' ἑκαλέαται.}$ Quintas monet esse fugiendas, videlicet primā quintam, decimam quintam, et vicesimam quintam. De qua re cum nulla sit naturalis ratio, cōtenti ea simus quæ de religione est. Per id enim tempus obambulant Furia et expetunt pœnas à sceleratis hominibus.

$\text{Μέσση δὲ ἐβδομῇ τῇ Δηνῆτε.}$ Absoluit præceptiones de dierum discriminibus, quæ verò nūc sequuntur ex quibus rationibus nata sint, dixi paulò ante. Itaq; nunc monet poeta frumentum esse ventilandum non crescente sed decrescente Luna, quia humor incommodus lædit frumentum, ariditas verò prodest. Quare manifesta ratio est ex usu rerum, cur fruges à plenilunio iubeat ventilare, quia sub id tempus excitantur venti & aura siccior est.

Prodest autem importari frumentum siccus, nam madidum statim corrumpitur importatum. Dictum est autem supra quod Varro præcipiat aream fieri debere rotundam.

Υλοτόμον τὸ ταμεῖν θαλαμῆνα.] Aliud præceptum. Faber secato ligna ad thalamum media septima, id est, decrescente Luna. Diximus autem supra ex Plinio, quod materia decrescente Luna cædenda sit, quod illa firmior sit, quæ verò crescente cæditur, ilico putrescit. In quarta videlicet die incipe glutinare naues fragiles, quod rectius fit cum aura esset humidior.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ὀπίδ' εἰελα.] Nona dies media, id est, decimanona meridiana melior dies scilicet est. ὀπίδ' εἰελα est aduerbium pluralis numeri, sicut ὀρῶτα. Δείελον crepusculum vocant, Δειλινὸς & Δείελος meridianus, & meridianum tempus Δειλινὸν vocant.

55. Περωτίση δ' εἰνὰς πάντ' ἀπήμων.] Prima nona dies, scilicet à principio mensis prorsus innocua est, propter ter geminum aspectum cum Sol abesset à signis. Hæc dies utrisq; gignendis accommodata. Et nunquam prorsus mala dies est, videlicet si aliquid ea die facias quod conueniat.

Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι.] Pauci sciunt vigesimam nonam optimam mensis, & loquitur de biduo ante

εἴνυ καὶ νέαν. *Est enim tum bona dies ad aperien-*
dum dolium, item boues, mulos et equos aptare iugo.
Ad hac bona dies est demittere nauem in altum,
quia sub id tempus est temperatissima & tranquilla
aera.

Ἀρξάθαι πίθου.] *Gracismus est pro aperire*
dolium.

Παῦροι δὲ τ' ἀληθία κινλίσκουσιν.] *Id est,*
Pauci certum sciūt quæ dies præstat, pauci rectè ser-
uant hoc dierum discrimen.

Τετάρτῃ δὲ οἷα πίθου.] *Media quarta, id est,*
decima quarta dolium aperi, quòd hac dies præ omni-
bis sacra sit.

Παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα.] *Ελληνice est,*
nam ad dies referri debet ut sit sensus. Pauci post
vigesimam mensis optimam probant sequentes dies.
tam & tempestatum & corporum maximè mutatio-
nes fiunt principio postrema quarta quod obseruan-
do poteris discere.

Αἱ δὲ μετ' ἡμέραι εἰσιν.] *Epilogus præceptorum*
est. Aliæ dies sunt hominibus magna utilitas, aliæ
sunt ancipites. μετὰ δ' ἔπον enim sonat promiscue.
Est igitur diligenter considerandum quid religio
præcipiat, deinde quid oriatur ex causis naturali-
bis, ut si luna sit in signo illo quod dominatur mem-
bro alicui, id membrum naturali de causa vetane

tangendum esse ferro, ita de reliquis sentiendū. Quod autem non ex vera religione neq; de certa caussa naturali fit, illud superstitio est.

Αχήμενοι ἐπὶ φέρεσσι.] Politianus videtur ver-
tisse emortuos dies. Et Homerus Somnia vocat ἀχί-
εια quasi dicas, inania.

Αλλ' οὐδ' ἀλλοίην αἰνέει.] Hic videmus Hesio-
dum non ubiq; secutum certam rationem, sed in plæ-
risq; superstitionem & consuetudinem hominum.

Αλλοτε μήτε ἢ πότελες ἡμέραι.] Miræ sunt vi-
ces rerum, & natura tam multipliciter nos lædit
quàm iuuat.

Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὀλβίος.] Bene ille ha-
bebit, qui seruauerit quidem dierum discrimina.
Adiecit tamen Correctionem, quod alij alias pro-
bent ac laudent. Verum iste inculpabilis erit Dijs,
id est, ille non peccabit qui suo quaq; die fecerit, &
qui auguria id est, signa & transgressiones obseruat,
hoc est, qui non violabit ea quæ religiosè & utili-
ter constituta sunt. Nam Dij fauent ijs qui natura
rectè viuunt.

ΕΠΙ-

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

εἰς Ησίοδον.

Ελλάδ' ὅς περ ὕχονος σέφανον, καὶ κόσμον αἰοῖδ' ἦς
Ἀσκραῖον γένε' Ἡσίοδον κατέχει.

Ἀναδηματικὸν εἰς αὐτὸν.

Ἡσίοδ' ὅς μεσσης ἐλκευέσι τόνδ' αἰείδῃσθαι,
Τμωφ' νικήσας ἐν χαλκίδι θεῖον ὄμμερον.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ολβιὸς ἔτος αἰὴρ, ὅς ἐμόνδ' ὅμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδ' ὅς μεσσησι τετρημένον ἀθανάτησιν.

Τῷ δ' ἡπικλέσθαι ὅσοντ' ἐπικίδναται ἡώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξοι μείψας κέλλιμον ἄλσθαι.
Καὶ γάρ τοι θανάτοιο τέλ' ὁππότε μόνον ὄξιν.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ἀσκηρὸς μὲν παῖς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντ' ὅς,

Ὅς ἔα πληξίπῳ γῆ μινυῶν κατέχει

Ἡσίοδ' ὅς τῷ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέσθαι ὄξιν,
Ἀνδρῶν κεινομένων, ἐν βασιλῶν σοφίῃς.

Ἀλκαίῃς εἰς αὐτὸν.

Λοχείδ' ὅς ἐν νιμῷ σκυρᾷ νέκυν Ἡσιόδοιο

Νύμφαι κρηνιάδων λῆσαν ὅπο σφετέρων,

Καὶ τάφον ὑψώσαντο, γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν

Εἰρήναν, ξανθὰ μισγόμενοι μέλιτι.

Τοῖσι γὰρ καὶ γῆριον ἀπέπνιεν ἐννέα μυσῶν

Ὁ φρέσβυς, καθαροῖν γάλακτι λιβάνων.

IN HESIODI LIBELLUM,
cui titulus ἔργα καὶ ἡμέ-
ραι, ἄδηλον.

Ἡσιόδ' εἰ ποτὲ βίβλον ἡμαῖς ὑποχεροῖν ἐλίσσων,
Πυρρὴν ἔξ ἀπλώης εἶδ' ὅν ἐπερχομένην.
Βίβλον δ' ἐρύψας ἐπὶ γλῶττι, τῆτ' ἐβόησα,
Ἔργα τι μοι παρέχεις ὦ γέρον Ἡσιόδε;
Εἰς εἰκόνα Ἡσιόδου
Ἀσκληπιάδε.

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσιμβρινὰ μῆλά σε μέσσαι,
Ἐδρακὸν ἐν κεκαοῖς ἔρσισι Ἡσιόδε.
Καὶ σοὶ χαλκὸν πύλον ἐρυσάμεναι φεῖ πάσαι,
Ὡρεξάνδ' ἀφνης ἱερὸν ἀκρέμενα.
Δῶκαν δ' ἐκρίωνες ἐλικωνίδ' ὅτ' ἄθρον ὕδωρ,
Τὸ, πᾶν ἔπ' ὅλ' ἐπερθεῖν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὐ σὺ κορεσάμενος, μακάρον γῆθ' ἔρτατα μοι
Καὶ γῆθ' ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων. (παῖς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

**TIGVRI EXCVDEBAT CHRIS
STOPPORVS FROSCHO-**

*uerus, Anno M. D. LXIX.
Mense Februario.*